

İLHAM
ƏLİYEV

**İNKİŞAF –
MƏQSƏDİMİZDİR**

İLHAM ***ƏLİYEV***

YÜZ OTUZ DOQQUZUNCU KİTAB

İYUL 2024 - SENTYABR 2024

AZƏRNƏŞR
BAKİ - 2024

İLHAM ƏLİYEV

ÇIXIŞLAR * NİTQLƏR

BƏYANATLAR * MÜSAHİBƏLƏR

MƏKTUBLAR * MƏRUZƏLƏR

MÜRACİƏTLƏR

AZƏRNƏŞR
BAKİ - 2024

Buraxılışına məsul
ƏLÖVSƏT AĞALAROV

ƏLİYEV İLHAM

İnkişaf – məqsədimizdir. B., Azərnəşr, 2024, 392 səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oxuculara təqdim olunan «İnkişaf – məqsədimizdir» çoxcildliyinin bu cildində dövlət başçısının Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığına, Qazaxıstana, Özbəkistana işgüzar və dövlət səfərlərinə, bu səfərlər zamanı «Avropa siyasi birliyi» 4-cü Zirvə toplantısının açılış plenar sessiyasında, Azərbaycan–Özbəkistan ali dövlətlərarası Şuranın birinci iclasında iştirakına, Mərkəzi Asiya dövlət başçıları ilə görüşlərinə, o cümlədən Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana dövlət səfərinə dair məlumatlar, müxtəlif tədbirlərdəki çıxış və nitqləri verilmişdir.

Kitabda, həmçinin dövlət başçısının «Yalan məlumatların ifşası: dezinformasiyaya qarşı mübarizə» mövzusunda keçirilən 2-ci Şuşa global forumunda iştirakına, XXXIII Paris Yay Olimpiya oyunlarında medal qazanan Azərbaycan idmançıları və onların məşqçiləri ilə görüşlərinə aid materiallar toplanmışdır.

ISBN 978-9952-8100-7-3

© Azərnəşr, 2024

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ MƏHƏMMƏD ŞAHBAZ
ŞƏRİF İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

İslamabad

11 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Pakistan İslam Respublikasının Baş Naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif iyulun 11-də mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

**Pakistanın Baş Naziri
Məhəmməd Şahbaz Şərifin bəyanatı**

Əziz qardaşım Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev!

Azərbaycan nümayəndə heyətinin hörmətli üzvləri, Pakistan nümayəndə heyətinin hörmətli üzvləri, xanımlar və cənablar! Əssalamu-əleyküm.

Əziz qardaşım, Sizi Pakistanda salamlamaq mənə də böyük məmnunluq və şərəf hissi oyadır. Siz öz dəyərli vaxtınızı sərf edərək qardaş ölkəyə səfər edirsiniz. Buraya eniş etdikdən bəri Pakistan xalqı Sizi televiziya ekranlarında və sosial mediada görməkdən çox məmnundur. Ona görə məmnundur

ki, səmimi dost və həqiqi qardaş öz qardaş ölkəsini ziyarət edir. Cənab Prezident, 2023-cü ildə məni Azərbaycana dəvət etdiyiniz çox yaxşı xatirimdədir. Səxavətiniz və çox səmimi qonaqpərvərliyinizlə bağlı o xoş anları hələ də xatırlayıram. Nahar zamanı ləziz yeməyiniz hələ də xatirimdədir. Kaş onun dadına bir də baxa bilərdim. Lakin bunun üçün Sizin möhtəşəm ölkənizi yenə də ziyarət etməliyəm. İnşallah, noyabr ayında gələcəyəm.

Zati-aliləri! Bu gün çox məhsuldar təkbətək görüşümüz və sonra geniş tərkibdə görüşümüz oldu. Bu müzakirələrin qarşılıqlı inam və etimad, hər iki ölkənin irəli getməli olduğuna və hələ də kiçik olan, təqribən 100 milyon dollardan az olan, dostluğumuzu, qardaşlığımızı əks etdirməyən ticarət, birgə investisiyalar, birgə əməkdaşlıq sahələrində, qarşılıqlı fayda verən sahələrdə daha yüksək nailiyyətlər qazanmalı olduğuna dair təcili və sarsılmaz dəstək əsasında aparıldığından çox məmnunam. Əlbəttə, münasibətlərimiz onilliklər ərzində davam edir və hər iki ölkə arasında bayaq qeyd olunduğu kimi, bu münasibətlər səmimi xarakter daşıyır. Biz fərqli dillərdə danışırıq, biz urdu dilində, siz Azərbaycan və ya türk dilində danışsınız. Biz bir-birimizdən uzaqda yaşayırıq, lakin inanın mənə, bizim qəlblərimiz bir yerdə döyünür, fərqli dillərimizin olmasına baxmayaraq, biz birlikdə danışırıq, biz bir yerdə düşünürük, biz ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərimizə aid bütün məsələlərdə bir-birimizin yanındaıyırıq.

Pakistan həmişə sizin Qarabağla bağlı mövqenizi dəstəkləyib və sizin Qələbənin ədalətin hərtərəfli tən-tənəsinin nümunəsidir. Pakistan bu onilliklər ərzində həmişə sizin haqq işinizi dəstəkləyib. Eynilə, mənim əziz qardaşım, Siz həmişə kəşmirlilərin haqq işini dəstəkləmişiniz. Mən BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə müvafiq olaraq, öz müqəddəratını təyin etmək hüququna nail olmaq üçün 70 ildən artıq böyük qurbanlar vermiş milyonlarla insanı nəzərdə tuturam. Yaxın Şərqdə digər ölkələrlə yanaşı, Azərbaycan və Türkiyə Kəşmirin haqq işini dəstəkləyən dost və qardaş ölkələrdən olmuşdur. Əziz qardaşım, böyük məmnunluqla böyük qardaşım Baş Nazir Nəvaz Şərifin hakimiyyətdə olduğu dövrdə – 2017-ci ildə Pakistana səfərinizi xatırlayıram. Tarix yenidən təkrarlanır. Bu gün Siz Pakistanı ziyarət edirsiniz. Mən Nəvaz Şərifin kiçik qardaşı olaraq, Pakistan hökuməti və xalqı adından Sizi qəbul edirəm.

Bugünkü ətraflı söhbət zamanı biz ikitərəfli ticarətimizi genişləndirməklə bağlı razılığa gəldik. Həmçinin birgə əməkdaşlıq və birgə investisiya sahələrini müzakirə etdik. Qardaşım Prezident, icazənizlə deyim ki, biz qarşılıqlı mənfəətli layihələrə ilkin olaraq 2 milyard dollar dəyərində investisiyalarla bağlı müzakirə apardıq. Bu gün biz bununla bağlı ilkin müzakirələr apardıq. Sabah isə iki ölkənin nümayəndə heyətləri ilə rəsmi müzakirələr aparılacaq və sonra ümidvaram ki, mən noyabrda sizin möhtəşəm ölkənizə səfər edəndə, o vaxta qədər hər iki tərəf ilkin olaraq 2 milyard dollar dəyərində razılaşmaları imzalamağa hazır olacaq. İnşallah, bu göstəriciləri qar-

şıdakı illərdə milyardlarla dollaradək artırmaq üçün hər iki tərəfin böyük potensialı var. Əminəm, hər iki tərəf, xüsusilə Pakistan tərəfi qardaş ölkəmiz olan Azərbaycanın bu sürətinə çatmaq üçün gərgin işləyəcək ki, biz bu müzakirəni həqiqi fəaliyyətə çevirə bilək.

Əziz qardaşım, son olaraq Bakıda COP29-a ev sahibliyi etməyə hazırlaşdığınız bir vaxtda mən Sizə və hökumətinizə ən xoş arzularımı çatdırmaq istədim. COP29 inkişaf etməkdə olan bütün ölkələr, o cümlədən Pakistan üçün mühüm beynəlxalq tədbir olacaq. Biz əminik ki, Sizin müdrik və uzaqgörən rəhbərliyinizlə, inşallah, COP29 Pakistan kimi inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqlim dəyişikliyi məsələləri ilə bağlı nəticələrə nail olacaq.

Pakistana səfərinizə görə Sizə bir daha minnətdarlığımı bildirmək və təkrarlamaq istədim ki, zati-alinizin səfəri qardaşlıq əlaqələrimizdə həlledici məqam olacaq. Bu səfər həqiqətən də iki ölkə arasında yüksək səviyyəli əməkdaşlığın tamamilə yeni dövrünü açacaq. Mən qeyd etmək istədim ki, bir qədər əvvəl sizin burada əyləşən ekspertlərinizdən biri tərəfindən hazırlanmış İslamabadın abadlaşdırılması planı təqdim olundu. Üzünüzü göstərmək istərdinizmi? O özünün abadlaşdırma planını təqdim etdi. Biz belə planları bəzən İstanbuldan nümunə götürürdük, indi isə Bakıdan nümunə götürürük. Onun komandası bu yaxınlarda İslamabada səfər edəcək. Daxili İşlər naziri də buradadır. Heyətin rəhbəri bu fürsətdən istifadə edib İslamabadı Bakıya oxşadacaq. Bu, inşallah, sizə məşhurluq gətirəcək. Mən bir daha Sizə tə-

şəkkürümü bildirmək və fikirlərinizi ifadə etmək üçün söz vermək istərdim. Təşəkkür edirəm.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli Baş Nazir, əziz qardaşım!

İlk növbədə, dəvətə görə bir daha minnətdaram. Sizin gözəl ölkənizdə yenidən səfərdə olmaq böyük şərəfdir. Biz görüşəndə əziz qardaşımdan xahiş etdiyim ilk məsələlərdən biri salamlarımı və hörmətimi mənim çox hörmət etdiyim və 7 il əvvəl burada – bu binada görüşdüyüm qardaşım, Baş Nazir Nəvaz Şərifə çatdırmaq oldu. İndi isə mən böyük qardaşımıza hörmətimi kameralar qarşısında ifadə etmək istəyirəm. Mənim Pakistana 7 ildən sonra qardaşımın qardaşı Baş Nazir olduğu zaman səfər etməyim rəmzi mənə kəsb edir.

Bizim qardaşlığımız xalqlarımızın əsrlərlə bundan əvvələ təsadüf edən bir-birinə olan dərin hisslərinə əsaslanır. Azərbaycana gələn pakistanlıların sayı son illər ərzində daha da artıb və biz Bakı–İslamabad, Bakı–Kəraçi, Bakı–Lahor arasında birbaşa uçuşları artıq müzakirə etdik. Bir sözlə, Pakistandan gələn insanlar İçərişəhəri ziyarət edəndə və Karvansaranı görəndə onu «Multan» adlandırırlar. Beləliklə, onlar bizim əsrlərboyu bir-birimizə necə bağlı olduğumuzu anlayırlar. Həqiqətən, bu bağlantı böyük sərvətdir.

Bu gün Pakistan ilə Azərbaycan arasında qardaşlıq münasibətləri həmin bünövrəyə əsaslanır. Biz qardaşlıq və dostluq. Biz hər işdə, istənilən beynəlxalq təsisat daxilində, hər beynəlxalq məsələdə bir-birimizi

dəstəkləyirik. Məsələn, irəli sürdüyümüz təşəbbüsdə qardaşlarımız bizi dəstəkləyir və bu dəstək qarşılıqlı olur. Cəmmu və Kəşmir məsələsində bizim birmənalı dəstəyimiz qardaşlığımıza, eləcə də beynəlxalq hüquqa olan sadiqliyimizdir. Kəşmirililərin hüquqları onilliklər boyu diqqətdən kənarda qalmış, pozulmuşdur. BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri məsələnin necə həll olunmasını aydın şəkildə təsvir edir. Lakin, əfsuslar olsun ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin icra mexanizmləri yoxdur. Ancaq qardaş və dost kimi, biz sizinlə, Kəşmirdəki qardaşlarımızla hər zaman yan-yanı olacağıq, beynəlxalq hüququn və ədalətin tərəfində dayanacağıq. Mən əminəm ki, ədalət zəfər çalacaqdır.

Bütün Azərbaycan xalqı yaxşı bilir ki, işğal dövründə Pakistan hər zaman yanımızda olan bir sıra ölkələrdən biri idi. İkinci Qarabağ müharibəsi – Vətən müharibəsi zamanı siyasi dəstək və Azərbaycanın haqlı mövqeyini dəstəkləyən Pakistanın yüksəkrütbəli rəsmilərinin birmənalı bəyanatları bizə əlavə güc-qüvvət verdi. Pakistan məhz işğala görə Ermənistanla diplomatik münasibətləri qurmayan ölkədir. 2020-ci ilin noyabrında Qələbəmizi qeyd etdiyimiz zaman xalqımızın əlində Azərbaycan, Pakistan və Türkiyənin bayraqları var idi. Bu bizim münasibətlərimizi unikal edir. Bu gün praktiki layihələrlə bağlı münasibətləri hiss etmək üçün müzakirə etdiklərimiz bu bünövrəyə əsaslanır.

Biz Nazirlər Kabinetinin üzvlərinə bütün lazımi təlimatları vermişik. Onlar artıq təmas qurublar. Sabah səhər əziz qardaşımın növbəti görüşdən öncə

layihələri nəzərdən keçirmək və təhlil etmək məqsədilə onlar yenidən görüşəcəklər. Yatıracağımız sərmayələrin ilkin həcmi əziz qardaşımın qeyd etdiyi kimi, təxminən 2 milyard dollardır. Biz energetika, infrastruktur, daşımalar və bir sıra digər sahələrdə, o cümlədən çox uğurla əməkdaşlıq etdiyimiz müdafiə sənayesində bir sıra layihələri artıq nəzərdən keçirdik. Beləliklə, biz güclü tərəfdaşlığı nəinki siyasi səviyyədə, o cümlədən iqtisadiyyat, ticarət və sərmayələr sahələrində də quracağıq. Baxın, bu gün nə qədər sənəd imzalandı. Biz həmin sənədlərin mübadiləsinin şahidi olduq. Onları mübadilə etmək çox vaxt apardı, indi təsəvvür edin ki, onların hazırlanması nə qədər vaxt tələb edib. Bu əsasla biz qarşılıqlı ticarətin həcmi birmənalı olaraq artıracağıq. Onlardan birini mən xüsusilə qeyd etmək istədim. Bu, güzəştli ticarətlə bağlı sənəddir. Biz ilkin mərhələdə güzəştli ticarət formatına aid 9 maddəni müəyyən etdik. Lakin bu, yalnız başlanğıcdır. Əlbəttə, həmin şəxsin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Qardaşım ondan ayağa qalxmağı xahiş etdi ki, İslamabadda hər kəs onu tanısin. Bu abadlıq işlərində iştirak etmək böyük məsuliyyət və şərəfdir. Buyurun, əyləşin. Sizə deyə bilərəm ki, mən qardaşımın xahişi ilə onu və onun heyətini artıq ezam etmişdim və onlar müəyyən vaxt ərzində burada olmuşlar. Onlar hörmətli Baş Nazirə təqdim etdiyimiz layihənin ilk variantını hazırlayıblar. Bu layihəyə baxacaqlar, nəzərdən keçirəcəklər və əgər layihə təsdiqlənərsə, o öz heyəti ilə dərhal buraya gələcək və gözəl şəhəri daha da gözəlləşdirmək üçün hər şeyi edəcəkdir.

Qardaşlığa görə, dəstəyinizə görə sağ olun. Bir il öncə – iyun ayında Azərbaycana etdiyiniz səfər, dəyərdim ki, bir növ, sıçrayış oldu. Biz hər zaman birbirimizi dəstəkləmişik. Biz hər zaman əməkdaşlıq etmişik. Lakin hazırda biz ticarət, sərmayələr, sənaye, energetika, daşımalar, nəqliyyat dəhlizləri kimi sahələrin praktiki elementlərinə qədəm qoyuruq. Bütün bunlar bizim planlarımızdır və bütün planlarımız icra olunacaq.

Dəvətə, qonaqpərvərliyə görə bir daha minnətdaram və qardaş Pakistan xalqına ən xoş arzu-larımı çatdırıram.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN ŞƏRƏFİNƏ
VERİLMİŞ RƏSMİ NAHARDA
İŞTİRAK**

İslamabad

11 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şəərəfinə iyulun 11-də Pakistan İslam Respublikasının Baş Naziri Məhəmməd Şahbaz Şərifin adından rəsmi nahar verilmişdir.

Hər iki dövlətin rəhbəri naharda iştirak etdi.

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ASİF ƏLİ ZƏRDARİ
İLƏ GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ**

İslamabad

12 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 12-də Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Asif Əli Zərdari ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

Görüşdə ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə olmasından məmnunluq ifadə edildi. Pakistanın və Azərbaycanın daim bir-birini dəstəkləməsi, xüsusilə torpaqlarımız 30 il ərzində işğal altında olduğu dövrdə Pakistanın ölkəmizə siyasi dəstəyi, Azərbaycanın haqlı və ədalətli mövqeyini müdafiə etməsi, beynəlxalq hüququn prinsiplərini rəhbər tutması yüksək qiymətləndirildi.

Hazırda ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticari əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın olduğu vurğulandı.

Prezident Asif Əli Zərdari Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyi etməsi münasibətilə Prezident İlham Əliyevi təbrik etdi.

Dövlətimizin başçısı Pakistan Prezidentini COP29-a dəvət etdi.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticari əlaqələrin, investisiya sahəsində əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi məsələləri müzakirə olundu.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparıldı.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN ŞƏRƏFİNƏ
TƏŞKİL OLUNMUŞ DÖVLƏT
ZİYAFƏTİNDƏ İŞTİRAK**

İslamabad

12 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şəərəfinə iyulun 12-də Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Asif Əli Zərdarinin adından dövlət ziyafəti verilmişdir.

Hər iki dövlətin Prezidenti ziyafətdə iştirak etdi.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfəri iyulun 12-də başa çatdı.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Pakistan Hərbi Hava Qüvvələrinin Nur Xan bazasında Azərbaycan Prezidentinin şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzölmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Pakistanın Daxili İşlər naziri Syed Mohsin Raza Naqvi və digər rəsmi şəxslər yola saldılar.

**MONTENEQRO PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
YAKOV MİLATOVIÇƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizin milli bayramı münasibətilə Sizi və bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Azərbaycan–Monteneqro dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri xoş əənələrə malikdir. Dövlətlərarası əlaqələrimizin inkişaf dinamikası, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığımızın genişlənməsi məmnunluq doğurur.

Əminəm ki, ölkələrimiz arasında münasibətləri möhkəmləndirmək, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın potensialından tam bəhrələnmək üçün bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Monteneqro xalqına daim əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 13 iyul 2024-cü il

ATƏT-in BAŞ KATİBİ HELQA MARIYA ŞMİD İLƏ GÖRÜŞ

13 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 13-də ATƏT-in baş katibi Helqa Mariya Şmidi qəbul etmişdir.

Görüşdə COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətilə təbriklərini çatdıran və bu tədbirdə iştirak edəcəyini bir daha vurğulayan Helqa Mariya Şmid COP29 çərçivəsində ölkəmizlə ATƏT arasında yaxından əməkdaşlığın həyata keçirildiyini dedi.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın COP29-la bağlı çoxsaylı tədbirlər keçirəcəyini qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın «Qoşulma Hərəkəti»nin əvvəlki sədri və hazırda bu təsisatın rəhbərliyinin üçlüyündə olan, həmçinin Avropa İttifaqı ilə yaxın əlaqələrə malik ölkə kimi, müxtəlif tərəflər arasında körpülərin qurulması və ümumi həmrəyliyin gücləndirilməsi istiqamətində səylərini davam etdirəcəyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı ölkəmizin «yaşıl keçid» siyasəti və bu istiqamətdə görülən tədbirlərdən danışdı. Prezident İlham Əliyev inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin Azərbaycanın gündəliyində prioritet istiqamətlərdən biri olduğunu dedi və

«Commonwealth» təşkilatı ilə birlikdə kiçik ada dövlətləri ilə əlaqədar xüsusi fondun yaradılması istiqamətində iş aparıldığını bildirdi.

Görüşdə regional bağlantılar məsələsi müzakirə olundu.

Xəzər dənizi və Qara dəniz «yaşıl dəhliz» layihəsinin əhəmiyyətinə toxunan Helqa Mariya Şmid ATƏT-in gündəliyində «yaşıl limanlar» layihəsinin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğuladı və ölkəmizə səfəri çərçivəsində Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanında olacağını bildirdi.

Qonaq regional ətraf mühit monitorinq mərkəzinin yaradıldığını dedi və bu çərçivədə əməkdaşlıq məsələlərinə toxundu. Bütövlükdə ATƏT-in gündəliyində iqtisadiyyat və ətraf mühit məsələlərinin önəm kəsb etdiyini və bu layihələrin etimad quruculuğuna töhfə verdiyini vurğuladı.

Söhbət zamanı regional sülh gündəliyi məsələləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın sülh gündəliyinə sadıqlığını vurğuladı və sülh müqaviləsinin imzalanması üçün Ermənistanın konstitusiyasında dəyişikliklərin aparılmasının, Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına konstitusional əsasda son qoyulmasının vacibliyini qeyd etdi.

Helqa Mariya Şmid humanitar minatəmizləmə fəaliyyətlərinə toxundu.

Prezident İlham Əliyev Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü və torpaqlarımızın işğalı nəticəsində ərazilərimizin kütləvi şəkildə minalarla

çirkləndiyini deyərək, 370-ə yaxın insidentin baş verdiyini, çoxlu sayda insanın mina partlayışları nəticəsində həlak olduğunu və yaralandığını vurğuladı.

Görüşdə ATƏT-in gündəliyində duran məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSİAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

14 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ABŞ-ın Pensilvaniya ştatında Respublikaçılar Partiyasının builki Prezident seçkilərində namizədi Donald Trampa qarşı təşkil olunmuş sui-qəsdlə əlaqədar sosial şəbəkə hesablarında paylaşım etmişdir.

Paylaşımnda deyilir: «Prezident Trampa qarşı edilən hücum şok və dəhşət doğurur. Biz bu siyasi zorakılıq aktını şiddətlə qınayırıq. Prezident Trampın tezliklə sağalmasını arzu edirik».

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

15 İyul hadisələrinin 8-ci ildönümündə dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması yolunda canlarını qurban vermiş bütün şəhidlərimizin əziz xatirəsini dərin hörmət və ehtiramla yad edir, ailələrinə və bütün Türkiyə xalqına dərin hüznə və başsağlığı verirəm.

Qardaş Türkiyənin qan yaddaşına əbədi olaraq həkk olunmuş bu gecədə baş vermiş mənfur çevriliş cəhdi ölkənizin milli maraqlarına, demokratik əsaslarına və hüququn aliliyinə qəsd idi. Müdrik və mərd Türkiyə xalqı vətən, dövlətçilik və demokratiya uğrunda qətiyyətlə mübarizə apararaq və sinəsini sipər edərək, növbəti dəfə qəhrəmanlıq dastanı yazdı. Bu hadisələr ilə əlaqədar təsis edilmiş 15 İyul – «Demokratiya və Milli Birlik Günü» mətin xalqınızın həmrəylik, mübarizlik və milli birlik rəmzi olaraq daim yaşayacaq və əsrlər ötdükcə daha böyük qürurla xatırlanacaqdır.

Türkiyə dövlətçiliyinə qarşı yönəlmiş bu çevriliş cəhdinin dəf olunmasında və bununla da ölkənizin böyük faciələrdən xilas edilməsində şəxsən Sizin gördüyünüz təxirəsalınmaz qəti addımların və liderliyi-

nizin xüsusi rolu olmuşdur. Xalqınız Sizin ətrafınızda sıx birləşərək dövlətinə, azadlığına və demokratiyasına sahib çıxmaqla dünyaya milli qürurunu, gücünü və sarsılmaz iradəsini bir daha sübut etdi.

Azərbaycan xalqı və dövləti ilk dəqiqələrdən bu xəyanəti şiddətlə qınamış və həmişə olduğu kimi, qardaş Türkiyə dövlətinin və xalqının yanında yer almışdır. Bu bizim sevincimizi və kədərimizi birgə paylaşdığımız Türkiyəyə qardaşlıq və vəfa borcumuz idi.

Hörmətli cənab Prezident, bu yaxınlarda Sizinlə Astanada görüşümüzü, apardığımız ətraflı fikir mübadiləsini ən xoş təəssüratlarla xatırlayıram. Əminəm ki, dostluğa, qarşılıqlı etimad və dəstəyə əsaslanan Azərbaycan–Türkiyə əlaqələrini, çoxşaxəli əməkdaşlığı və strateji müttəfiqliyi genişləndirmək, dünyada bənzəri olmayan dövlətlərarası münasibətlərimizi daha da yüksək səviyyəyə qaldırmaq naminə birgə söylərimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, qardaş Türkiyə xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 15 iyul 2024-cü il

BAKININ NƏRİMANOV RAYONUNDA ƏSASLI ŞƏKİLDƏ YENİDƏN QURULMUŞ NƏRİMANOV PARKININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

15 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 15-də Bakının Nərimanov rayonunda əsaslı şəkildə yenidən qurulmuş Nərimanov parkının açılışı mərasimində iştirak etmişdir.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov dövlət başçısına parkda yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Ərazisi 4,1 hektar olan park XX əsrin 50-ci illərində salınıb. Ötən müddətdə bu park gəzinti və əyləncə baxımından şəhər sakinləri üçün sevimli məkana çevrilib. Ötən əsrin 60-cı illərində yaxınlıqda metro stansiyasının tikilməsi parka marağı daha da artırıb.

Məlumat verildi ki, şəhərimizin müasir inkişaf səviyyəsinə və memarlıq üslubuna uyğun olmayan park nadir dizaynda yenidən qurulub. Burada müxtəlif istirahət guşələri, əyləncə qurğuları yaradılıb, o cümlədən uzun müddət yararsız vəziyyətdə olan fəvvarə meydanının yenidən qurulması işləri həyata keçirilib.

Parkın ərazisində yeni yaşıllıq sahələri yaradılıb, istismara yararsız, parkın ümumi görkəminə xələl

gətirən tikili və qurğular ərazidən götürülüb. Mövcud ictimai-iaşə obyektlərinin fasadları müasir üslubda, parkın yeni layihəsinə uyğun təmir edilib, o cümlədən yeni işıq dirəkləri, eləcə də idman qurğuları və uşaq əyləncə meydançası yaradılıb. Mühəndis-kommunikasiya xətləri ilə əsaslı şəkildə yenilənən park yağış sularının axıdılması üçün nəzərdə tutulan xətlərlə təmin edilib.

Dövlət başçısının tapşırığı ilə paytaxt Bakıda parkların və xiyabanların əsaslı şəkildə yenidən qurulması və yeni parkların salınması, sakinlərin və şəhərimizin qonaqlarının rahatlığı üçün müasir istirahət guşələrinin yaradılması istiqamətində son illərdə ardıcıl tədbirlər davam etdirilir. «Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili»ndə yeni parkların və yaşıllıq zolaqlarının salınması, əhaliyə xidmət göstərən müasir infrastrukturun yaradılması Bakının dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilməsi istiqamətində həyata keçirilən əhəmiyyətli tədbirlərdəndir. Nərimanov rayonu ərazisində yenidən qurulmuş Nərimanov parkı da Bakı şəhərinin simasının daha da gözəlləşməsi və paytaxt sakinlərinin istirahəti baxımından olduqca əhəmiyyətlidir. Nərimanov parkının yenidən qurulması bu il COP29-a ev sahibliyi edəcək ölkəmizdə elan olunmuş «Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili» çərçivəsində həyata keçirilən işlərə də töhfə vermək baxımından xüsusi önəm daşıyır.

**BÖYÜK BRİTANIYA VƏ ŞİMALİ
İRLANDİYA BİRLƏŞMİŞ KRALLIĞINA
İŞGÜZAR SƏFƏR**

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş Naziri Kir Starmerin dəvəti ilə «Avropa Siyasi Birliyi» 4-cü Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün İngiltərəyə işgüzar səfərə gəlmişdir.

Azərbaycan Prezidenti Oksforddakı Blenheymsarayına gəldi.

Dövlətimizin başçısını Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş Naziri Kir Starmer qarşıladı.

LÜKSEMBURQ BÖYÜK HERSOQLUĞUNUN BAŞ NAZİRİ LÜK FRİDEN İLƏ GÖRÜŞ

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda qarşı tərəfin müraciətinə əsasən, Lüksemburq Böyük Hersoqluğunun Baş Naziri Lük Friden ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələr müzakirə olundu.

Lüksemburqun Baş Naziri Azərbaycan və region haqqında daha çox məlumatın əldə edilməsinin və regionun sabitliyinin ölkəsi üçün vacibliyini bir daha vurğuladı. O, Lüksemburqun regional siyasətinin balanslı xarakter daşdığını diqqətə çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı regional proseslər barədə məlumat verərək, bölgəyə münasibətdə balanslı siyasətin və bütün tərəflərin mövqeyinə hörmətlə yanaşılmasının önəmini qeyd etdi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərə toxunularaq, qarşılıqlı hörmət və etimad əsasında əlaqələrimizin inkişaf etdirilməsi üçün böyük perspektivlərin olduğu vurğulandı.

Azərbaycan ilə Lüksemburq arasında yüksək texnologiyalar, səhiyyə, investisiyalar, nəqliyyat daşı-

maları və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Söhbət zamanı Azərbaycanın Avropa İttifaqı və İttifaqa üzv ölkələr ilə çox yaxın əlaqələrə malik olduğu qeyd edildi. Avropa Siyasi Birliyi platformasının müzakirələrin aparılması üçün vacib məkan olduğu bildirildi.

Görüşdə Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyi etməsinin əhəmiyyəti vurğulandı.

Lüksemburqun Baş Naziri bu tədbirdə iştirak etmək niyyətində olduğunu diqqətə çatdırdı.

İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ PREZİDENTİ VİOLA AMHERD İLƏ SÖHBƏT

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də «Avropa Siyasi Birliyi» 4-cü Zirvə toplantısı çərçivəsində İsveçrə Konfederasiyasının Prezidenti Viola Amherd ilə söhbət etmişdir.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə İsveçrə arasında ikitərəfli münasibətlər və regional sülh gündəliyinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

İsveçrə şirkətlərinin Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində bərpa-quruculuq işlərinə töhfəsi müzakirə olundu.

Söhbət zamanı COP29 və iqlim dəyişmələri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR ORBAN İLƏ SÖHBƏT

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də «Avropa Siyasi Birliyi» 4-cü Zirvə toplantısı çərçivəsində Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban ilə söhbət etmişdir.

Dostluq şəraitində keçən söhbət zamanı ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlər və əməkdaşlıqla bağlı məsələlər müzakirə olundu.

Macarıstanın Baş Nazirinin Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Şuşaya səfəri və bu çərçivədə keçirilmiş görüşlər məmnunluqla xatırlandı.

Azərbaycan Prezidenti digər dövlət başçıları və sammit iştirakçıları ilə də söhbət etdi.

**«AVROPA SİYASİ BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISININ AÇILIŞ PLENAR
SESSİYASINDA İŞTİRAK**

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda «Avropa Siyasi Birliyi» 4-cü Zirvə toplantısının açılış plenar sessiyasında iştirak etmişdir.

Plenar sessiya başa çatdıqdan sonra iştirakçılar birgə foto çəkildilər.

**«AVROPA SIYASI BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ «ENERJİ
VƏ BAĞLANTI» MÖVZUSUNDA
KEÇİRİLMİŞ DƏYİRMİ MASADA İŞTİRAK**

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda «Avropa Siyasi Birliyi» 4-cü Zirvə toplantısı çərçivəsində «Enerji və bağlantı» mövzusunda keçirilmiş dəyirmi masada iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Enerji sahəsində Bakıda müəyyənləşdirdiyimiz strateji tərəfdaşlıq bizim Avropaya qaz təchizatımızın 2027-ci ilin sonuna qədər ikiqat artırılmasını nəzərdə tutur. Biz bu hədəfə doğru irəliləyirik. 2021-ci ildə Avropa qitəsinə bizim qaz təchizatımız ildə 8 milyard kubmetr təşkil edirdisə, bu il bu göstərici 13 milyard kubmetrə yaxın olacaq. 2021-ci ildə ümumi ixrac 18 milyard kubmetr təşkil edirdisə, bu il bu göstərici 25 milyard kubmetr olacaq. İxracın yarından çoxu Avropaya gedir.

Azərbaycanın təbii qazını 8 ölkə alır, onlardan 5-i – Bolqarıstan, Yunanıstan, İtaliya, Macarıstan və Rumıniya Avropa İttifaqının üzvüdür. 2-si İttifaqa daxil olmaq üçün namizəd ölkədir – Gürcüstan və Serbiya, eləcə də Türkiyə. Sessiyadan əvvəl cənab Baş Nazirlə müzakirə etdik ki, dünən Sloveniya–Azərbaycan qaz əməkdaşlığı istiqamətində mühüm hadisə baş verdi. Ümid edirik ki, biz bir neçə aya Sloveniya bazarına daxil ola biləcəyik. İndi Avropada interkonnektor layihələri icra olunduqca Azərbaycan qazının daha çox Avropa ölkəsinə ixrac edilməsi üçün əlavə imkanlar olacaqdır.

Avropa Komissiyası Azərbaycanı enerji üzrə etibarlı tərəfdaş və ümumavropa qaz təchizatçısı adlandırmışdır. Bu çox böyük məsuliyyətdir və biz yalnız Avropaya 2027-ci ilə qədər ildə 20 milyard kubmetr qaz təchiz etmək üzrə öz öhdəliyimizi yerinə yetirmək üçün əlimizdən gələni etməyə çalışırıq. Bu bizim hədəfimizdir. Bizim resurslarımız və infrastrukturumuz var. Yeni tərəfdaşlarla, əsasən Sloveniya və Slovakiya ilə danışıqlar prosesini sürətləndirməliyik, həmçinin mövcud bazarlara qaz təchizatımızın artırılması üzərində çalışmalıyıq. Çünki bizim İtaliyaya təchizatımız 9 milyard kubmetdirsə, İtaliyaya bizdən 20 milyard kubmetr qaz lazımdır. Bu sadəcə, qazımıza olan tələbatın bir nümunəsidir. Digər bir məqam isə qazıntı yanacağı və onun müəyyən demonizasiyası ilə bağlıdır. Mən bu məsələ ilə bağlı şərhlərimi daha sonra bildirərəm.

Bizim enerji layihələrinə gəlinə, Azərbaycan etibarlı təchizatçı olub. Demək olar ki, 20 il ərzində

biz tarixdə ilk dəfə olaraq Xəzər dənizini Aralıq dənizi ilə birləşdirən kəmərlə təşəbbüsü ilə çıxış etdik və qonşularımızla birlikdə onu istismara verdik. İndi biz Aralıq dənizində Türkiyənin Ceyhan limanından neftimizi müxtəlif təyinat nöqtələrinə, o cümlədən Azərbaycanın xam neftindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olan çox həssas nöqtələrə nəql edirik. Bəzi ölkələrdə Azərbaycan xam neftinin istehlakı onların tələbatının 50 və ya daha çox faizini təşkil edir. 3 ildən artıqdır ki, biz mühüm qaz təchizatçısına çevrilmişik. Bizim qaz kəmərimiz – «Cənub Qaz Dəhlizi» 2020-ci il dekabrın 31-də istismara verilib. Sözsüz ki, müqavilələr bundan əvvəl imzalanmışdı və biz avropalı tərəfdaşlarımızı dərhal təchiz etməyə başladıq. Bundan əvvəl bizim tərəfdaşlarımız yalnız Gürcüstan və Türkiyə idi. Beləliklə, qismən Adriatik dənizinin dibi ilə uzanan 3500 kilometrlik integrasiya edilmiş boru kəməri sistemi – «Cənub Qaz Dəhlizi» istismara verildikdən sonra biz dərhal Avropaya təchizata başladıq.

LİTVA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ GİTANAS NAUSEDA İLƏ GÖRÜŞ

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda qarşı tərəfin müraçiatına əsasən, Litva Respublikasının Prezidenti Gitanas Nauseda ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişaf perspektivləri müzakirə olundu.

COP29-un keçirilməsi münasibətilə Prezident İlham Əliyevi təbrik edən Litva Prezidenti bu tədbirə dəvətə görə təşəkkürünü bildirdi və Bakıda COP29 çərçivəsində dövlətimizin başçısı ilə görüşəcəklərini vurğuladı, Azərbaycana rəsmi səfərini və səfər zamanı müzakirə olunmuş məsələləri məmnunluqla xatırlatdı. Söhbət zamanı regional sülh gündəliyi və Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələri barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Dövlətimizin başçısı Böyük Britaniya tərəfinin Münhen Təhlükəsizlik Konfransı formatında olduğu kimi, Ermənistanla Azərbaycan arasında görüşün keçirilməsi barədə təklifinin Ermənistan tərəfindən müsbət cavablandırılmamasını təəssüflə vurğuladı.

FİNLANDİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ALEKSANDR STUBB İLƏ GÖRÜŞ

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda qarşı tərəfin müraçiatına əsasən, Finlandiya Respublikasının Prezidenti Aleksandr Stubb ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Finlandiya Prezidenti ATƏT-in fəaliyyətində olan sədri qismində regiona səfərini və bu yaxınlarda dövlətimizin başçısı ilə telefon danışığını məmnunluqla xatırladı, bu telefon danışığı əsnasında müzakirə olunan məsələləri qeyd etdi.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Finlandiya arasında ikitərəfli münasibətlərin perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh gündəliyi ilə əlaqədar məsələlərə toxunuldu.

Dövlətimizin başçısı sülh gündəliyinin irəli aparılması və sülh müqaviləsinin imzalanması üçün Ermənistanın konstitusiyasında müvafiq dəyişikliklərin edilməsinin vacibliyini bir daha vurğuladı.

Görüşdə Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələləri müzakirə olundu.

Finlandiya Prezidenti böyükmiqyaslı tədbir olan COP29-un ölkəmizdə keçirilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik etdi. Aleksandr Stubb bu tədbirdə məmnuniyyətlə iştirak edəcəyini deyərək, onun təşkilində Azərbaycana uğurlar arzuladı.

Prezident İlham Əliyev Münhen Təhlükəsizlik Konfransı formatında olduğu kimi, Ermənistanla Azərbaycan arasında görüşün keçirilməsi barədə Böyük Britaniyanın təklifinin Ermənistan tərəfindən müsbət cavablandırılmamasının təəccüb doğurduğunu bildirdi, bunun başadüşülən olmadığını təəssüflə qeyd etdi.

ÇEX RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ PETR FİALA İLƏ GÖRÜŞ

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda qarşı tərəfin müraciətinə əsasən, Çex Respublikasının Baş Naziri Petr Fiala ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkələrimiz arasında siyasi dialoqdan məmnunluq ifadə olundu.

Petr Fiala Azərbaycan ilə Çexiya arasında münasibətlərin strateji xarakter daşdığını, əlaqələrimizin çox möhkəm təməllər əsasında qurulduğunu bildirdi. Qeyd etdi ki, Çexiya Azərbaycan ilə münasibətləri bundan sonra da inkişaf etdirmək niyyətindədir.

Azərbaycan–Çexiya əlaqələrinin dinamik sürətdə inkişaf etdiyini deyən dövlətimizin başçısı münasibətlərimizin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşmasından məmnunluğunu bildirdi.

Görüşdə Azərbaycan ilə Çexiya arasında enerji, o cümlədən neft-qaz sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı. Hazırda Azərbaycan neftinin Çexiyaya ixrac edildiyi, həmçinin qaz sahəsində əməkdaşlıq üçün böyük perspektivlərin olduğu vurğulandı. Azərbaycan qazının artıq Çexiya-

nin qonşu ölkələrinə ixracının təmin edildiyi bildirilərək, Çexiyaya ixrac üçün də yaxşı imkanların olduğu qeyd edildi.

Söhbət zamanı iqtisadi-ticari əlaqələrin daha da genişləndirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı, Çexiya şirkətlərinin Azərbaycandakı fəaliyyətinə toxunuldu, siyasi, iqtisadi, ticarət, investisiyalar sahələrində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu.

COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik edən Petr Fiala dəvətə görə təşəkkürünü bildirdi və bu tədbirdə məmnunluqla iştirak edəcəyini vurğuladı.

**«AVROPA SIYASI BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISININ BAĞLANIŞ PLENAR
SESSİYASINDA İŞTİRAK**

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda «Avropa Siyasi Birliyi» 4-cü Zirvə toplantısının bağlanış plenar sessiyasında iştirak etmişdir.

**«AVROPA SIYASI BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISI İŞTİRAKÇILARININ
ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ
RƏSMİ ZİYAFƏTDƏ İŞTİRAK**

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda «Avropa Siyasi Birliyi» 4-cü Zirvə toplantısı iştirakçılarının şərəfinə verilmiş rəsmi ziyafətdə iştirak etmişdir.

**ALMANIYA FEDERATİV
RESPUBLİKASININ KANSLERİ
OLAF ŞOLTS İLƏ GÖRÜŞ**

Oksford

18 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 18-də Oksfordda qarşı tərəfin müraciətinə əsasən, Almaniya Federativ Respublikasının Kansleri Olaf Şolts ilə görüşmüşdür.

Söhbət zamanı Prezident İlham Əliyevin bu ilin aprelində Almaniyanın paytaxtı Berlində keçirilmiş «15-ci Petersberq İqlim Dialoqu»nun Yüksək Səviyyəli Segmentində iştirakı məmnunluqla xatırlandı, bu çərçivədə Olaf Şolts ilə keçirilmiş görüş və müzakirə olunan məsələlər bir daha vurğulandı.

Almaniya Kansleri Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sülh gündəliyini dəstəklədiyini diqqətə çatdırdı. Münhen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində Almaniya Kanslərinin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Prezidentinin Kansler Olaf Şolts və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ilə keçirilmiş birgə görüşünün vacibliyi bildirildi.

Bunun ardınca Almaniya tərəfinin dəstəyi və ev sahibliyi ilə Azərbaycanın və Ermənistanın Xarici İşlər nazirlərinin görüşünün keçirildiyi qeyd olundu.

Dövlətimizin başçısı Ermənistan ilə Azərbaycan arasında danışıqlar prosesinin tərkib hissəsi kimi, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası istiqamətində əldə olunmuş uğurları xüsusi qeyd etdi, delimitasiya prosesi ilə əlaqədar sənədlərin razılaşdırıldığını və prosesin bu xətt üzrə davam edəcəyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Azərbaycan sülh gündəliyini, sülh müqaviləsinin tezliklə imzalanmasını və sülh prosesini dəstəkləyir. Amma bunun üçün ilk növbədə, Ermənistanın konstitusiyasında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı iddialar və Azərbaycanın Qarabağ regionunun Ermənistanla birləşməsinə nəzərdə tutan müddəalar dəyişdirilməli, konstitusional əsasda Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına son qoyulmalıdır.

Azərbaycan və Ermənistan Xarici İşlər nazirlərinin Vaşinqtonda ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinkenin dəstəyi ilə keçirilmiş görüşündə də bu məsələlərin müzakirə olunduğu vurğulandı.

Görüşdə COP29-la əlaqədar hazırlıq prosesi müzakirə olundu. Azərbaycan ilə Almanıyanın bu sahədəki əməkdaşlığı təqdir edildi və yüksək qiymətləndirildi.

Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Azərbaycan COP29-la əlaqədar dünya ölkələri, xüsusilə Qlobal Cənub və Qlobal Şimal arasında konsensusun qurulması, həmrəyliyin artırılması istiqamətində səylərini bundan sonra da davam etdirəcək.

Söhbət zamanı Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfə yüksək qiymətləndirildi.

Almaniya ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli əlaqələrin müxtəlif aspektlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olundu.

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ƏBDÜLFƏTTAH ƏS-SİSİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Misir Ərəb Respublikasının milli bayramı – İnqilab Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Biz Misir ilə ənənəvi dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərimizə böyük əhəmiyyət veririk. Hazırda ölkələrimiz arasında əlaqələrin dərinləşməsi, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın genişlənməsi və yeni məzmunla zənginləşməsi üçün yaxşı imkanlar yaranmışdır. Siyasi dialoqumuzun müntəzəm xarakter daşması birgə fəaliyyətimizin inkişafına öz müsbət təsirini göstərir. Bu baxımdan iyun ayının əvvəlində Misirə həyata keçirdiyim səfər çərçivəsində əldə olunmuş razılaşmaların və imzalanmış sənədlərin əhəmiyyətini xüsusi vurğulamaq istərdim.

Əminəm ki, dövlətlərarası münasibətlərimizi möhkəmləndirmək, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə qarşılıqlı maraq doğuran əməkdaşlığımızın potensialından tam bəhrələnmək üçün bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, dost Misir xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 20 iyul 2024-cü il

**«YALAN MƏLUMATLARIN İFŞASI:
DEZİNFÖRMASIYAYA QARŞI MÜBARİZƏ»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLMİŞ 2-ci ŞUŞA
QLOBAL FORUMUNDA İŞTİRAK**

Şuşa

20 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 20-də «Yalan məlumatların ifşası: dezinformasiyaya qarşı mübarizə» mövzusunda keçirilmiş 2-ci Şuşa Qlobal Media Forumunun açılış mərasimində iştirak etmiş və sualları cavablandırmışdır.

Rebekka Maklaflin-İstham (forumun moderatoru, «Euronews» televiziyasının aparıcısı və prodüseri): Sizi görməyə çox şadam, cənab Prezident. Tədbirimizə qatıldığınıza görə Sizə dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Xanımlar və cənablar, mənim üçün böyük şərəfdir ki, belə çox mötəbər 2-ci Şuşa Qlobal Media Forumunda iştirak edirəm. Biz buraya səyahət edərkən çox gözəl, səfalı təbiətin, möhtəşəm tunellərin şahidi olduq və möhtərəm cənab Prezident, Sizə bu işdə uğurlar arzu edirəm. Şadam ki, bugünkü tədbirimiz zati-aliləri cənab İlham Əliyevin himayəsi altında keçirilir və bu gün mən bu tədbirin moderatoru olacağam.

Bu gün çox maraqlı gündəliyimiz var. Bilirəm ki, hər biriniz zati-aliləri İlham Əliyevlə sual-cavab his-səsini səbirsizliklə gözləyirsiniz. Bizim böyük iştirakçı siyahımız var və cənab Prezidentə təşəkkür edirik ki, o bizə kifayət qədər vaxt ayırıb. Mən çox xahiş edirəm suallar qısa olsun ki, biz vaxtımıza qənaət edə bilək. Xahiş edirəm ki, özünüzü təqdim edəsiniz və təmsil etdiyiniz təşkilatın da adını çəkəsiniz.

Bu gün burada 50-dən artıq ölkəni təmsil edən nü-mayəndələr var. Biz Şuşada yalan məlumatların ifşa-sına həsr edilmiş bir tədbirdə iştirak edirik. Bu, de-zinformasiya ilə mübarizə baxımından çox vacib bir vəzifədir. Bu gün informasiyanın inkişafı bizim sahə üçün çox əhəmiyyətlidir. Amma burada mənfi hallar da vardır. Burada media sektorunu təmsil edən nü-mayəndələrimiz var, onlar da əllərindən gələni edirlər ki, cəmiyyəti məlumatlandırsınlar. Əlbəttə, bu ba-xımdan bu gün burada oturan hər bir şəxs öz peşəsinə böyük sədaqətlə yanaşır.

Mövzuya gəldikdə, biz 4 əsas məqamı qeyd etmə-liyik: burada dezinformasiyanın təsiri, digər tərəfdən, siyasət və təşəbbüslər və əlbəttə ki, zati-alilərinin töv-siyəsi olacaqdır. Bu baxımdan müsbət və mənfi təsir-lərdən danışacağıq. Süni intellektin, eyni zamanda, media sahəsində məlumatlandırma və COP29-la bağ-lı – biz səbirsizliklə gözləyirik bu tədbiri – iqlim dəyi-şikliyi və ya keçid məsələsi də müzakirə mövzusu ola-caqdır. Tədbirimizin üçüncü günündə isə Frank Keyn tərəfindən «Yaşıl dünya naminə həmrəylik» mövzu-sunda təqdimat olacaqdır. O, sırf COP29 mövzusunə

həsr ediləcək və orada Elnur Soltanov tərəfindən təqdimat keçiriləcəkdir.

Sual-cavab hissəsinə başlamazdan əvvəl qeyd etməliyəm ki, burada maraqlı film təqdimatları olacaq və biz şəhərlə də tanış olacağıq. Bu tədbirin çox səmimi və şəffaf olmasını arzu edirəm və buna əminəm.

Cənab Prezident, bir daha Sizə təşəkkür edirəm. İlk olaraq, cənab Prezidentə keçən ilki forumla bağlı sual vermək istərdim. Ölkənizdə o tədbirdən bu günədək media sahəsində hansı dəyişikliklər baş veribdir?

İlham Əliyev: Əvvəlcə, məni bu tədbirə dəvət etdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Bu, böyük şərəfidir. Mənə məlumat verildi ki, burada 49 ölkədən və ev sahibi olan ölkədən nümayəndələr var, jurnalistlər var. Yəni bu gün Qarabağda ikinci dəfə 50-dən artıq ölkənin nümayəndəsi bir araya gəlibdir.

Mən xatırlayıram ki, ötən il məhz bu auditoriyada, məhz bu tarixdə mənim iştirakçılarla çox maraqlı söhbətim oldu və o vaxt mən arzumu bildirdim ki, bu forum bir ənənəyə çevrilsin. Gördüyünüz kimi, bu tədbir artıq bir ənənəyə çevrilib. Deyərdim ki, mən ötən forumdan bəri regionda və ölkədə baş verən hadisələrlə bağlı geniş danışmağa başlasam, bizim vaxtımız qalmaz. Bu, təkcə media sahəsində deyil, ümumiyyətlə, ölkədə və regionda baş verən hadisələrdir. Cənubi Qafqaz regionuna gəldikdə deyə bilərəm ki, biz tarixi transformasiyanın şahidiyik, tarixi, geosiyasi dəyişikliklər baş verir. Ənənəvi ittifaqlar bir qədər zəifləyib və yeni əməkdaşlıq formatları meydana gəlib. Əlbəttə, ərazi bövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpası – bu,

ötən ilin sentyabrında baş verdi – ən mühüm hadisədir. Bu, təkcə birinci və ikinci forum arasında deyil, ümumiyyətlə, müasir tariximizdə mühüm hadisədir. Bundan əlavə, bir çox hadisələr baş verib və ümid edirəm ki, bütün bu hadisələr regionu daha proqnozlaşdırıla bilən edəcəkdir.

Yəni biz – bu regionun xalqları özümüzü təhlükəsiz hiss edəcəyik. Buna əminəm, münaqişələr və qarşıdurmalar keçmişdə qalıb. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanından buraya səfər edərkən siz gördünüz ki, biz nəhəng yenidən qurulma proqramı həyata keçiririk və sizin gördükləriniz bu işlərin bəlkə heç 5 faizi deyil. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda aparılan bərpa işləri ilə bağlı biz çox nikbinik. Azərbaycan cəmiyyəti də olduqca nikbindir və bu işlərə çox həvəslə yanaşır. Bu hər bir ölkənin müvəffəqiyyətə nail olması üçün əsas amildir. Burada rahatlıq və təhlükəsizlik vacib amildir. Eyni zamanda, gözləntilər vacibdir. Cəmiyyət görür ki, uzun illər can atdığı məqsədlər artıq reallığa çevrilibdir.

Rebekka Maklaflin-İstham: Cənab Prezident, daha bir sualım yalan məlumatların ifşası və dezinformasiyaya qarşı mübarizə mövzusunda. Sizcə, biz nə dərəcədə çətin vəziyyətdəyik, böhran nə dərəcədə ağırdır?

İlham Əliyev: Təəssüflər olsun ki, bu gün dünyada baş verənlər məhz bu mövzunun bir növ qurbanına çevrilibdir. Təəssüf ki, bu bizim həyat tərzimizin bir hissəsinə çevrilibdir. Bəzən biz təəccüblənirik ki, Azərbaycan haqqında beynəlxalq mediada yayılan

məlumatlar həqiqətə uyğun olmur – yəni faktların manipulyasiyası, yanlış narrativlər.

Biz uzun illər ərzində bunun qurbanı olmuşuq. Onlardan biri Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişə və bütün erməni diasporunun səfərbər olması idi. Ermənipərəst siyasətçilər, media nümayəndələri Azərbaycana qarşı hücum edirdilər, Azərbaycan haqqında yanlış narrativlər yayırdılar və Azərbaycanı reallıqdan çox uzaq olan bir şəkildə təqdim edirdilər. Mən xatırlayıram ki, müxtəlif xarici qonaqlarla görüşlərimdə, səmimi söhbətlərdə mütləq hallarda mənə ötürülən mesaj olur ki, biz Azərbaycanın bu dərəcədə inkişaf etmiş ölkə olduğunu gözləmirdik. Ona görə də bu narrativlər çox zərərvericidir. Bu, tək-cə ölkənin nüfuzunu ləkələmür. Bu, ölkənin biznes potensialını, sərmayə imkanlarını azaldır. Bu, beynəlxalq ictimaiyyətin əsas məsələlərdən diqqətini yayındırır və tamamilə qeyri-realist ssenarilər üzərinə yönəldir.

Biz etnik təmizləmənin qurbanı olmuşuq, işğalın qurbanı olmuşuq. Bu hal 30 il davam edib. Ancaq bizi dünyada təcavüzkar kimi təqdim edirdilər və medianın bu məsələni işıqlandırması, siyasi motivlərə söykənən mesajlar və qərarlar nəticəsində biz beynəlxalq sanksiyalara məruz qalmışıq. ABŞ 1992-ci ildə Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq edibdir. Biz işğalın və təcavüzün qurbanı olduq, amma o zaman Konqresin ermənipərəst nümayəndələrinin söyləri nəticəsində bizə qarşı sanksiyalar tətbiq edildi. Yəni bu, absurd vəziyyətdir ki, humanitar böhrana məruz qalan, 1 milyondan çox qaçqını olan, işğal edilmiş

əraziləri tamamilə dağıdılan bir ölkə sanksiyalara məruz qalmışdır. O zaman bizim beynəlxalq media şəbəkələrinə o qədər də çıxış imkanımız yox idi. Biz müstəqilliyini yeni bərpa etmiş ölkə idik və biz ciddi səylər göstərməli idik. Bizə elə gəlirdi ki, mesajımızı çatdırma bilmirik. Biz özümüzü günahlandırırıdık, resurslarımızı səfərbər edirdik, beynəlxalq ictimaiyyəti maarifləndirirdik. Daha sonra biz dərk etdik ki, bir çox insanlar, müxtəlif fərdlər bizim mesajları eşitmək istəməirlər, onlar vəziyyəti tamamilə fərqli şəkildə təqdim etmək istəyirlər. Ona görə də bu məsələyə yanaşmanın ən yaxşı yolu budur: 30 il müstəqil olan ölkə nə edə bilər? Sizin kimi şəxsləri Bakıya və bölgələrimizə dəvət etmək və bizim nə işlər gördüyümüzü, planlarımızı təqdim etmək, gözləntilərimizi sizə çatdırmaqdır ki, bilinsin ki, biz dövlət quruculuğunda nələrə nail olmuşuq. Məhz bu, ən səmərəli üsuldur. Biz uzun illərdir üzləşdiyimizi bu gün görürük ki, Amerika Prezidenti də buna məruz qalıb. Prezident Tramp «Vaşinqton Post»u və «Nyu York Tayms»ı «feyknyus», yəni yalan xəbər mənbəyi adlandırıb. Mən tamamilə onunla razıyam. Mən təkcə bu məsələdə deyil, onun bir çox bəyanatları ilə razıyam. Bu gün ABŞ Prezidenti məhz media tərəfindən hücumların qurbanıdır, ictimai rəyin manipulyasiyasının qurbanıdır. Elə sadəcə, bunu görəndə biz özümüzü bir az rahat hesab edə bilərik. Yəni bu gün diqqət Azərbaycandan yayınıbdır. Əlbəttə, biz çox arzu edirik ki, media obyektiv olsun, hər kəs obyektiv olsun. Ancaq medianın xüsusi məsuliyyəti vardır. Çünki medianın mesajları, məsələni işıqlandırması bir çox insanların həyatına təsir edir.

Moderator: Cənab Prezident, bu səmimiyyətə görə Sizə təşəkkürümü bildirirəm. İndi isə auditoriyaya müraciət edəcəyəm. Birinci, TASS xəbər agentliyindən Mixail Qusmana sözü vermək istəyirəm.

İlham Əliyev: Hər zamankı kimi...

Mixail Qusman: Cənab Prezident, bir il bundan əvvəl mən I Şuşa Forumunda iştirak etmişdim və orada sualımı Azərbaycan dilində verdim, bu gün sualımı rus dilində səsləndirəcəyəm. Siz Prezident Trampı qeyd etdiniz, mən də uzun səyahət etmişəm. Açıq, mən 4 gün həmin tədbirdə olmuşam, agentliyi təmsil etmişəm. Respublikaçılar Partiyasının bir çox rəhbəri ilə görüşmüşəm. Çox maraqlı bir toplantı idi. Qeyd edirəm ki, orada mövzular maraqlı idi və bu, rəhbərin müəyyənləşdirilməsi tədbiri idi, əvvəlki toplantıdan kifayət qədər fərqlənirdi və çox maraqlı idi. Bəlkə də bu sualı verməzdim, əgər orada olmasaydım – Prezident Putinə və digər rəhbərlərə bu suallar verilir və bir sıra rəhbərlər özləri bu sualları verir. Amerikada vəziyyət heç də birmənalı deyil. Bir ay əvvəl fərqli idi və Demokratlar Partiyasının vəziyyəti fərqli idi. Beləliklə, Siz Azərbaycan Prezidenti olaraq – bildiyiniz kimi, Amerika Konstitusiyasına əsasən seçkilər keçirilir – kimin adının yanvarın 20-si səsləndirilməsini istərdiniz? Noyabrın 6-sı bu, bəlli olacaq. Düzdür, biri ilə əlaqədar məsələ aydındır, ikinci ilə əlaqədar şayiələr var, Prezident Baydenin qalıb-qalmaması.

İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm sualınıza görə. Tərəfimdən bəlkə də tam birmənalı cavab vermək düzgün olmazdı. Mən çalışıram, əlimdən gələni edirəm ki, maksimum dərəcədə fikirlərimi səmimi ifadə edirəm. İstənilən auditoriya qarşısında, istər mət-

buat qarşısında və yaxud da Azərbaycan ictimaiyyəti qarşısında keçirilən tədbirlərdə mən heç bir halda yanlış məlumat paylaşmıram. Lakin siyasi mədəniyyət anlayışı var və bu anlayış sizin sualınıza birbaşa cavab verməyə imkan yaratmır. Ancaq sizin sualınız başa düşürəm ki, tamamilə ritorikdir. Biz bir-birimizi onilliklərdir tanıyıırıq və tamamilə əminəm, siz də yaxşı bilirsiniz ki, mən kimə üstünlük verərdim. Düşünürəm ki, Azərbaycanda mən bu məsələdə, bu mövqedə yeganə deyiləm. Bizə gəldikdə, bu məsələyə öz nöqtəyi-nəzərimizdən yanaşıırıq. Qərarı Amerika xalqı verəcək. Bu onların Prezidentidir. Lakin bu, bütün dünya üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Çünki bir çox xalqların və ölkələrin taleyi böyük dərəcədə Birləşmiş Ştatların birinci şəxsinin verəcəyi qərarlardan asılı olacaqdır. Fikrimcə, Prezident Trampın hələ də davam edən kampaniya zamanı səsləndirdiyi mühüm tezlərdən biri də odur ki, onun vaxtında heç bir müharibə olmayacaq. Onun hakimiyyəti dövründə Amerika müharibələrə başlamamışdır: Vyetnam, Koreya, Yuqoslaviya, Əfqanıstan, Liviya, İraq, Suriya və necə deyərlər, onların davamı olmadı. Bax, bu müddət ərzində onların heç biri baş vermədi. Buna yəqin ki, böyük hörmətlə yanaşmağa dəyər.

İkinci tezis də çox əhəmiyyətlidir. Bu mövzuya, necə deyərlər, uzun-uzadı və dərindən toxunmaq istəmirəm, amma indiki halda, ilk növbədə, ABŞ-ın özü və onun bilavasitə təsiri altında olan ölkələr üçün ikinci tezis də vacibdir. Bu, təbii ki, ənənəvi dəyərlərdən gələn məsələ ilə bağlı aydın mövqedir.

Zənnimcə, Azərbaycan xalqının mütləq əksəriyyəti nəinki bu mövqeni bölüşür, həm də onu fəal şəkildə təbliğ edir və əməldə həyata keçirir. Odur ki, mən daha dərinə getsəm, hər şey çox aydın olacaq. Ona görə də bununla fikrimi yekunlaşdırıram.

Mixail Qusman: Təşəkkür edirəm, İlham Heydəroğlu. Birinci forumda iki sual vermək imkanı yaradılmışdı.

İlham Əliyev: İstənilən halda, moderatora müraciət etməli olacaqsınız.

Mixail Qusman: Odur ki, birinci forumun ənənəsinə sadıq olaraq, ikinci sualım çox qısa olacaq. Siz qeyd etdiniz ki, Azərbaycanda ənənəvi dəyərlərə sadıqdırlar. Bu məsələdə Azərbaycanla birbaşa həmrəy olan digər bir ölkə var – Rusiya. Forumda 2022-ci il fevralın 22-dəki görüşdən irəli gələrək, ölkələr arasında Bəyannamənin imzalanması tarixinə qayıtmaq istəyirəm və həmin tarixdən bu günədək münasibətlər sürətli şəkildə artmaqdadır. Bununla bağlı Prezident Putinlə görüşdə, həmçinin Prezident Putin Sankt-Peterburqda AZƏRTAC-ın İdarə Heyəti sədrinin sualına cavabında fikir bildirmişdi ki, daha da inkişaf etdirilməlidir. Elə mövzular varmı ki, həll olunmur? Belə deyək, Rusiya ilə Azərbaycan arasında yalnız iqtisadiyyat deyil. Nəzərə alın ki, mən hər şeyi bilməkdə maraqlı olan TASS informasiya agentliyini təmsil edirəm. Siz Rusiya Prezidentini Azərbaycana dəvət etmisiniz və bizdə deyirlər ki, bu, yaxın zamanda baş verəcək. Belə deyək, Rusiya Prezidenti ilə müzakirə olunacaq hansı məsələ ən açıqdır?

İlham Əliyev: Qeyd edim ki, ikitərəfli münasibətlərdə həll oluna bilməyən məsələ mövcud deyil və uzun müddətdir ki, belədir. Düşünürəm ki, hətta müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamədən əvvəl də belə idi. Prinsip etibarilə biz bütün məsələləri qarşılıqlı anlaşma, qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı maraqlar və xalqlarımızın münasibətlərinin çoxəsrlik tarixi nəzərə alınmaqla nizamlamışıq. Siz tamamilə haqlısınız, son vaxtlar Zirvə görüşlərinin intensivliyi artıb və buna böyük ehtiyac vardır. Biz apreldə Moskvada, bu ayın əvvəlində Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində görüşmüşük və güman ki, ilin sonuna qədər yenə görüşlər olacaq, mövzular çox genişdir. Onu da deməliyəm ki, indi əsasən, gündəlik çox geniş olsa da – siz gündəliyə hamıdan daha yaxşı bələdsiniz – düşünürəm ki, yenə də ön plana çoxtərəfli əməkdaşlıq məsələləri çıxır. Çünki prinsip etibarilə, ikitərəfli əməkdaşlıqda artıq hər şey nizamlanıb.

Siyasi qarşılıqlı fəaliyyət uğurla davam etdirilir. Ticarət dövriyyəsi artır. Rusiya ilə Ermənistan arasında olduğu kimi deyil. Bildiyiniz kimi, Rusiya ilə Ermənistan arasında ticarət dövriyyəsi son 2 ildə 5 dəfə artıb, 1,5 milyard dollardan 7,3 milyard dollara çatıb. Bu bizə çox maraqlıdır. Maraqlıdır ki, Ermənistan nəyin hesabına öz ixracını bu qədər artırma bilib. Bu, necə deyərlər, ritorik sualdır. Ancaq bizim ticarət dövriyyəmiz son 1 ildə təxminən 17 faiz artıb – 4 milyard 300 və ya 4 milyard 400-ə bərabər olub. Bu, sabit artımdır.

Ancaq çoxtərəfli əməkdaşlıqla bağlı məsələlərə gəldikdə, bu sahədə həm tərəfdaşların, həm də başqa ölkələrin iştirakı ilə müzakirə etdiyimiz, həll etdiyimiz mövzular çoxdur. Bu ilk növbədə, geosiyasi vəziyyət və Azərbaycan ərazisində bu layihənin bütün seqmentlərinin artıq yaradıldığı nəzərə alınarsa, bu gün Rusiya yükləndirənləri üçün həmişəkindən daha vacib olan Şimal–Cənub nəqliyyat dəhlizidir. Biz bu dəhlizin buraxılış imkanlarının genişləndirilməsi barədə danışıqlar aparırıq. Lakin bir çox başqa mövzular da vardır.

Əlbəttə, bizə xüsusilə yaxın olan məsələlər müzakirə olunmadan heç bir Zirvə görüşü keçirilmir. Bu, humanitar əməkdaşlıqdır, insanlar arasında təmasdır, mədəni əməkdaşlıqdır, təhsildir. Yəni bu hamımızın yaxşı bildiyimiz böyük bir sahəni əhatə edir. Əminəm ki, münasibətlərimizin belə intensiv inkişafı davam edəcək. Bu həm ölkələrimiz, həm də bütövlükdə region üçün son dərəcə zəruridir.

M o d e r a t o r: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. İndi sual Holqer Fridrixdəndir.

Holqer Fridrix («*Berliner Zeitung*» qəzetinin nümayəndəsi): **Sualım belədir: Sizin məhz ölkənizlə və prezidentliyinizlə bağlı natamam, qeyri-dəqiq və manipulyasiya edilmiş hesabatlara münasibətiniz necədir? Bu məlumatların haradan qaynaqlandığının fərqi var?**

İ l h a m Ə l i y e v: Təəssüf ki, bu, Qərbdən qaynaqlanır və dediyim kimi, bu bizim gündəlik həyatımızın bir hissəsinə çevrilib. Əvvəllər biz təəccüblənirdik, sonra məyus olurduq, indi isə buna çox bi-

ganə yanaşırıq. Bizim üçün fərq etməz, çünki burada əsas qərar sahibi Azərbaycan xalqıdır və hökumətin fəaliyyəti məhz xalqın mənafeyi namindədir.

Əlbəttə, biz istərdik ki, Azərbaycanda və regionda baş verən hadisələr obyektiv şəkildə işıqlandırılsın. Bu, müəyyən dezinformasiya sayəsində obyektiv deyilsə, eybi yoxdur. Ancaq bu, məqsədyönlü şəkildə Azərbaycanı nüfuzdan salmağa yönəlibsə, biz sual veririk ki, bu nədən baş verir, bu niyə belə olmalıdır? Dediym kimi, bizim bununla bağlı edə biləcəyimiz o qədər də çox deyil. Bu gün Qarabağda apardığımız işlər, ola bilsin ki, bu vəziyyəti dəyişə bilər. Ancaq vaxt keçdikcə siyasi dairələrdə – Qərbdə reallıq daha çox üzə çıxır və Azərbaycana bərabər tərəfdaş kimi yanaşılır.

Bilirsiniz ki, Sovet İttifaqının süqutundan sonra Qərbdə və keçmiş sovet respublikalarının çoxunda belə bir fikir var idi ki, irəli getməyin və mövcudluğunu təmin etməyin yeganə yolu böyük ölkələrin diktəsi altında yaşamaqdır. Biz fərqli yol seçdik. Bu, asan deyildi. Bizim ölkədə sabitliyi pozmaq səyləri oldu. 2000-ci illərin əvvəllərində «narıncı» inqilablar, «rəngli» inqilablar cəhdləri olurdu. Eyni zamanda, bizim seçimimiz Azərbaycanın satellit ölkəyə, «proksi» ölkəyə, vassal, qul ölkəyə çevrilməsinin qarşısını aldı və bu da xalqımızın çox dəhşətli dərəcədə əziyyət çəkməsinə imkan vermədi. Biz de-fakto və de-yure müstəqilliyi seçdik: müstəqil xarici siyasət, özünü təmin edən iqtisadiyyat, tərəfdaşlarımızla – o ölkələrlə ki, onlar bizimlə əməkdaşlığa can atırdı – səmərəli əməkdaşlıq. Əlbəttə, daxili potensialımıza söykənirdik. Eyni

zamanda, biz region ölkələri ilə də sıx əlaqələr qurduq. Bu bizə imkan verdi ki, iqtisadi problemlərin böyük əksəriyyətini həll edək və biz öz üzərimizdə çalışdıq, diqqətimizi xalqımıza, ölkəmizə yönəlttik və dedi-qodulara, Avropa Parlamentində və ya Avropa Şurasında kiminsə hansısa bəyanatına məhəl qoymadıq, fikir vermədik. Biz onlara tamamilə biganə yanaşıırıq. Yəni sizin regionunuzda olan ölkələrdən nə qədər çox insan buralara gələrsə, ölkəmizlə bağlı anlayış daha dəqiq olar. Azərbaycanın Qərb ölkələri ilə əlaqələri də daha yaxşı olacaq. Çünki təəssürlər, media və ictimai həyatın digər elementləri qərar qəbul edənlərin mövqeyinə təsir edir və onlar ictimai rəyi nəzərə almaya bilməzlər. Çünki bəzən biz demoniasiyaya məruz qalırıq. Elə siyasətçilər var ki, onların yanlış səyləri nəticəsində biz ölkələrinin xeyrinə müsbət qərar qəbul edə bilmirik. Ona görə də biz daha da yaxınlaşmalıyıq və yaxınlaşdıqca daha az yanlış məlumatlar olacaqdır.

M o d e r a t o r: Növbəti sual Gela Vasadzedəndir.

G e l a V a s a d z e (*gürcüstanlı müstəqil jurnalist və siyasi analitik*): Cənab Prezident, Sizi salamlayıram. Belə bir tədbirdə Sizi görmək çox xoşdur. Səmimi desəm, çox düşündüm və sualı daha dəqiq belə formalaşdırardım: Siz Azərbaycan Respublikasının milli inkişaf konsepsiyası haqqında danışdınız, nəyə nail olmusunuz və bugünkü vəziyyət necədir? Bu gün Sizin arzulađığınız Azərbaycan və Cənubi Qafqaz nədən ibarətdir?

İ l h a m Ə l i y e v: Təşəkkür edirəm. Sizi görməyə çox şadam. Keçən il siz iştirak etmişdiniz, təşəkkür edirəm ki, bir daha təşrif buyurmusunuz.

Mən bu haqda fevralda inauqurasiya mərasimində ki çıxışında danışmışam. Qeyd etmişəm ki, biz hamımız bir yerdə – cəmiyyət, gələcək inkişafa töhfə vermək istəyən bütün insanlar gərək yeni milli ideyanı formalaşdıraq. Bizim belə bir ideyamız var idi. Yəni siyasi üstünlükdən asılı olmayaraq, belə bir ideyamız var idi. Bu da ərazi bütövlüyümüzün bərpası və öz ərazilərimizin qaytarılması idi. Biz keçən ilin sentyabrında buna tamamilə nail olduq.

Lakin biz dincəlməməliyik, biz bu mövzunu uzun-uzadı müzakirə etməməliyik. Çünki bu mövzunu çox uzun müddət istismar etmək olar, lakin bu bizə bir nəticə verməyəcək. Sözsüz ki, biz heç bir zaman nə işğalı, nə fəsadları, nə verdiyimiz qurbanları, nə böyük Qələbəmizi unutmayacağıq. Biz və bizim gələcək nəsillərimiz bu Qələbə ilə fəxr edəcəyik. Lakin biz buna fokuslanmamalıyıq, biz bu mövzunu daimi istismar etməməliyik və onu daimi bir rəmzə çevirməməliyik, biz irəli getməliyik. Ona görə Prezident olaraq, mən cəmiyyətə üz tutub dedim ki, gəlin birgə düşünək. Mən bunu təkbəşinə düşünə bilmərəm. Hətta mən nəyi isə düşünsəm, bu, sözsüz ki, ictimai müzakirələrin, ictimai düşüncələrin, fikirlərin əsasında, yaxud da Azərbaycanda baş verən hadisələrin əsasında formalaşacaqdır. Bildirim ki, tərəfimdən bu məsələ fevral ayında qeyd olunmuşdur, lakin hələ də bu proseslər davam edir.

Həmçinin əminəm ki, yeni milli ideyanın, yaxud da ideyaların necə olmasından asılı olmayaraq, onlar geosiyasi konteksti nəzərə almadan mövcud ola bilməz. Bölgədə geosiyasi kontekst dramatik şəkildə

dəyişmişdir. Hətta kiminsə təsəvvür etdiyindən daha kəskin dəyişmişdir. Hazırda Azərbaycanın Qarabağda Qələbəsi yeganə geosiyasi dəyişiklik deyil. Mən bunu artıq dəfələrlə demişəm və çıxışımın əvvəlində dedim ki, köhnə alyanslar artıq eroziyaya məruz qalır, yeni əməkdaşlıq formatları isə üzə çıxmaqdadır. Mən bu məsələyə daha dərinədən varə bilərəm, lakin bu hamıya kifayət qədər məlumdur.

Biz Cənubi Qafqaz ölkələrindən bəhs ediriksə, bu ölkələrin hər birində çox ciddi siyasi və xarici siyasi transformasiyalar baş verib və baş verməkdədir. Hətta deyərdim ki, kəskin dəyişikliklərə yaxın transformasiyalar baş verib və bu da Cənubi Qafqazda yeni vəziyyətin üzə çıxması deməkdir. Biz bunu dərinədən başa düşməliyik. Bundan irəli gələrək Gürcüstanın, Ermənistanın, Azərbaycanın xarici siyasət vektorlarının necə inkişaf etməsindən asılı olaraq, biz sizin sualınıza cavab verə bilərik ki, hansı Cənubi Qafqazda yaşamaq istəyirik. Hamı deyəcək ki, biz sülh içində yaşayan, münaqişəsiz, müharibəsiz, ərazi iddiası olmayan, hamının bir-birini sevdiyi, əməkdaşlıq etdiyi Cənubi Qafqaz istəyirik. Lakin bu, badə qaldıranda gözəl kəlamlardır, real siyasət üçün belə deyil. Odur ki, həm Gürcüstanda, həm də Ermənistanda yeni xarici siyasət gündəliyi formalaşan dövrdə onu dərinədən düşünməli, təhlil etməli və bundan sonra – Azərbaycanda bu dəyişməyib və əminəm ki, dəyişməyəcək – biz müəyyən tədbirlər görməliyik ki, integrasiya olmasa da, ən azından müəyyən əməkdaşlıq mövcud olsun.

Mən dəfələrlə söyləmişəm və dərinlən təəssüf edirəm ki, Cənubi Qafqaz ölkələri – hansılar ki, müharibə vəziyyətinə düşmüşdü, Baltikyanı ölkələrin yolunu təkrarlama bilməyiblər. Bildiyiniz kimi, həmin ölkələr açıq şəkildə münaqişələrdə olmayıb. Əgər bölgəmizdə də belə olsaydı, Cənubi Qafqaz iqtisadi inkişaf və siyasi əməkdaşlıq baxımından nümunə ola bilərdi. Çünki əsrlərboyu bizim ölkələrdə xalqlar bərabər yaşamışlar. Lakin bu, baş vermədi. İndi bu barədə nə demək olar?! Ancaq indi bir şans var. Bunun üçün yenə də həm Gürcüstanda, həm də Ermənistanıda həmin xarici siyasət modifikasiyalarının nə ilə yekunlaşacağını Azərbaycan düzgün təhlil etməli və sonunu görməlidir.

Bundan sonra müəyyən mənada daha ciddi addımlar atmalıyıq. Hər halda, biz hesab edirik ki, uzunmüddətli sülh mümkündür və təbii ki, ona üstünlük veririk.

M o d e r a t o r: Frans Keyn, buyurun, sualınızı verin.

F r a n s K e y n: Təşəkkür edirəm, zati-aliləri cənab Prezident. Əvvəlcə minnətdarlığımı bildirmək istədim ki, bu gün Şuşada, azad olunmuş Qarabağda tədbirdə iştirak edirəm. Bu fürsətə görə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Təşəkkür edirəm ki, Siz media ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini ifadə edirsiniz. Noyabrda tədbir həqiqətən, sizin üçün çox böyük hadisə olacaqdır. Mən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində, Dubay şəhərində yaşayıram və işləyirəm. Bilirəm ki, Siz COP28-də Dubayda səfərdə idiniz. O çox uğurlu bir tədbir idi. Baxmayaraq ki, Qərb mediası bu tədbiri çox mənfi

işıqlandırırdı. Çünki onlar bu tədbiri görməzdən gəldilər. Ona görə də Sizə sualım belədir: COP29-la bağlı tədbirlərin mediada işıqlandırılmasını necə görürsünüz və Sizin yanaşmanız necə olacaqdır? Çünki böyük ehtimalla bu tədbir Qərb mediası tərəfindən qərəzli şəkildə işıqlandırılacaqdır.

İ l h a m Ə l i y e v: Təşəkkür edirəm. Bizim namizədliyimiz və ev sahibliyimizlə bağlı qərar verildikdən sonra – növbəti həftə Qərb mediasında bizə qarşı hücumlar başlandı. Bu, gözlənilən hal idi və bunu müzakirə etdiyim bir çox şəxslərlə danışqlarında – həmkarlarımı, dövlət və hökumət başçılarını nəzərdə tuturam – onlar mənə deyirdilər ki, bu, Azərbaycan üçün böyük başağrısı olacaq. Əlbəttə, biz dərk etdik ki, hücumlara məruz qalacağıq. Biz, əlbəttə, bunu proqnozlaşdırma bilmərik ki, ittihamların mövzusu necə olacaqdır? Amma əminəm ki, kifayət qədər ittihamlar olacaqdır. Biz nədə ittiham olunuruq? Neft və qazla zəngin olan ölkə olduğumuz üçün. Bu çox təəccüblü bir haldır. Yeri gəlmişkən, COP28-in ev sahibi olan Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri də eyni mövzuda ittihamlarla üzləşdi. Təəssüf ki, bizə qarşı çox geniş və koordinasiya edilmiş media prosesi başlandı, biz ilk vaxtlar buna hazır deyildik və izah etməyə çalışırdıq – bu bizim günahımız deyil ki, biz neft və qazla zənginik.

Bizim fəaliyyətimiz onun əsasında qiymətləndirilməməlidir. Biz iqtisadiyyatımızı necə şaxələndirmişik, işsizliyin öhdəsindən necə gəlmişik, yoxsulluğu necə azaltmışıq – mövzular bunlar olmalıdır. Bu gün bu göstəricilər inkişaf edən ölkələrin səviyyəsindədir,

bəzən ondan daha aşağı, daha azdır, yoxsulluq 5 faiz səviyyəsindədir və bəzi ölkələr bunu heç yuxusunda görə bilməz. Qazıntı yanacaq növlərindən əldə etdiyimiz gəlirlərin ədalətli paylanması çox şəffaf şəkildə, məsuliyyətli şəkildə həyata keçirilir. Buna baxmayaraq, ittihamlar davam edir. Ancaq deyə bilərəm ki, vaxt keçdikcə bizə qarşı hücumların sayı azalır, bizim COP heyətimiz çox səmərəli işləyir, öz vaxtının böyük hissəsini xaricdə keçirir, müxtəlif görüşlər keçirir. Bizim COP-la bağlı gündəliyimiz proqnozlaşdırıla bilən, aydın hədəflərə, məqsədlərə, nəticələrə köklənmiş gündəlikdir. Deyə bilərəm ki, qərardan 6 ay keçdikdən sonra biz daha az hücumla məruz qalıyıq. Ancaq onu bilirik ki, tədbir yaxınlaşdıqca bu ittihamların və hücumların sayı artacaqdır.

Ədalətsiz və ikili standartlara əsaslanan işıqlandırmaya gəlsək, biz bilirik ki, COP tədbirinin biri Qlazqoda – Böyük Britaniyanın neft hasil etdiyi bir bölgədə keçirilirdi və heç kəs o zaman Böyük Britaniyanı ittiham etmirdi ki, onların neft və qazı var. Bu məhz bizim dediklərimizin həqiqi olduğunu sübut edir. Bu tədbirin əhəmiyyəti, əlbəttə ki, bütün bu mənfi hallardan qat-qat çoxdur. Çünki bu, qlobal miqyasda ən mühüm hadisələrdən biridir. Bu, dünyada beynəlxalq arenada birnömrəli konfransdır və ilk dəfədir ki, postsovet məkanında keçirilir. Bizim üçün bu, misilsiz bir şansıdır ki, ən yüksək liqaya daxil oluruq. Biz təkcə təşkilati baxımdan işlər görmürük, mahiyyət baxımından da təşəbbüslər irəli sürürük. Biz inkişaf etmiş ölkələrlə fəal şəkildə işləyirik. Biz Qlobal Cənub və Qlobal Şimal arasında körpülər qururuq. Bizim üstün-

lüyümüz ondan ibarətdir ki, 4 il ərzində «Qoşulmama Hərəkatı»na sədrlik etmişik. 120 ölkənin iştirakı ilə orada yekdil şəkildə sədr seçilmişdik və sədrlik müddətimiz də uzadıldı. Sədrliyimiz dövründə biz böyük nüfuz qazandıq.

Azərbaycan bəlkə yeganə ölkədir ki, regionumuzda və postsovet məkanında Avropa İttifaqı dövlətləri ilə, Avropa İttifaqının 10 üzvü ilə strateji tərəfdaşlıq haqqında bəyannamələr qəbul edib və imzalayıb. Yəni Avropa İttifaqının 10 üzvü Azərbaycanın strateji tərəfdaşıdır. Biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüyük, OPEC+ formatının üzvüyük. Biz neft hasil edən ölkələrlə fəal şəkildə işləyirik. Biz müəyyən təkliflər irəli sürmüşük ki, neftlə zəngin ölkələr maliyyə mənbələrinin toplanılmasında, səfərbər edilməsində necə daha vacib rol oynaya bilər.

Mən dünən Londondan, «Avropa Siyasi Birliyi»nin Zirvə toplantısından qayıtmışam. Mən artıq 3-cü dəfədir o tədbirdə iştirak edirəm. Budur bizim üstünlüyümüz. Biz körpülər qura bilirik. Səmimi desəm, bundan əvvəl iqlim məsələləri ilə o qədər də dərinlən məşğul olmurdum. Ancaq indi mən anladım ki, inkişaf edən və inkişaf etmiş ölkələr arasında çox böyük qeyri-səmimiyyət, qarşılıqlı ittiham var. Hansı ölkə planetimizə daha çox ziyan vurubdur, məsuliyyətli ölkə kimdir, onları bir növ, məsuliyyətə cəlb etmək və cəzalandırmaq cəhdləri var. Biz bunu geridə qoymalıyıq. Bu bizə heç bir nəticə verməyəcək. Biz inkişafda olan kiçik ada ölkələri ilə əməkdaşlıq edirik. Bizim COP29 çərçivəsində bununla bağlı tədbirimiz olacaqdır və orada İttifaq ölkələri də iştirak edəcək. Biz

İttifaq ölkələri ilə birgə fond yaradacağıq ki, inkişafda olan həmin kiçik ada ölkələrinə kömək edək. Çünki bu vəziyyət onların mövcudluğuna təhlükədir. Biz müxtəlif istiqamətdə irəliləyirik. Hesab edirəm ki, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin COP28-in ev sahibi kimi təcrübəsindən istifadə edəcəyik və onun üzərindən işimizi aparacağıq. Ancaq ondan qabaq COP-a Misir ev sahibliyi edibdir. Onların da neft və qazı var. Bizdən sonra da Braziliya ev sahibliyi edəcəkdir. Yenə də neft və qaz ölkəsidir. Bu onu göstərir ki, bu ölkələr enerji təhlükəsizliyi baxımından özlərini çox rahat hiss edən ölkələrdir. Onlar məsuliyyət nümayiş etdirirlər. Onlar «yaşıl texnologiya»ya, «yaşıl keçid»ə sərmayə qoyur, töhfə verirlər. Xanım Rebekka qeyd etdiyi kimi, «yaşıl həmrəylik» mövzusu müzakirə ediləcəkdir. Bu il Azərbaycanda «Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili» elan edilib. Ümid edirəm ki, uğurlu tədbir kimi, onun yaxşı nəticələri olacaqdır. Bütün dostlarımızı noyabrda bizimlə birlikdə olmağa dəvət edirəm.

M o d e r a t o r: Biz böyük məmnuniyyətlə orada iştirak edəcəyik. Növbəti sual Karlayl Korbindəndir.

Karlayl Korbın (*BMT-də Fransa Polineziyasının nümayəndəsi*): Cənab Prezident, yanlış narrativlərdən biri odur ki, guya kolonializmə son qoyulmuşdur. Siz bu sahədə ən fəal liderlərdən birisiniz, bəlkə də ən fəal lidersiniz. Siz «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrlik dövründə də buna diqqət yetirirdiniz. Bakı Təşəbbüs Qrupu çox fəaldır, koloniya kimi, müstəmləkə kimi yaşayan ölkələri bir araya gətirir. Biz Fransa müstəmləkə əraziləri ilə bağlı mühüm bir tədqiqatı başa çatdırmışıq və onu təqdim edəcəyik. Siz inkişafda olan kiçik ada

ölkələrini qeyd etdiniz. Çox şadıq ki, Siz Karib hövzəsində iqlim dəyişikliyi ilə bağlı bizi dəstəkləyirsiniz. Çünki bu bizim mövcudluğumuza təhlükədir. Eyni zamanda, kolonializmə dair gələcək təşəbbüsləriniz barədə nə deyə bilərsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Təşəkkür edirəm. Tamamilə haqlısınız ki, biz «Qoşulmama Hərəkatı»na sədrliyimizə başlayandan bu məsələ ilə yaxından məşğul olmağa çalışdıq. Çünki «Qoşulmama Hərəkatı»nın bir çox üzvü keçmişdə kolonializmin qurbanı olmuşdur. Milyonlarla insan bunun qurbanı olmuşdur və bəzi ölkələr hələ də bundan əziyyət çəkir. Məsələn, Qəmər adaları, Mayot adası. Hələ də onlar kolonial idarəçilik altındadırlar. Biz bu ölkələrə kömək etmək istəyirik ki, keçmişin bu iyrənc qalığından özlərini azad edə bilsinlər. Təəssüflər olsun ki, Fransa hökuməti yenə də mediadan istifadə edərək, bizi ittiham edir ki, guya biz onların daxili işlərinə qarışıırıq. Ancaq bu, qətiyyən belə deyil. Biz bunu Avropa İttifaqında, BMT-də antiazərbaycan mövqeyi ilə əlaqələndiririk. Onlar Azərbaycana qarşı soyuq müharibəyə başlayıblar. Biz bunu ona görə edirik və əminik ki, Fransanın etdikləri iyrəncdir, qəbuledilməzdir və buna son qoyulmalıdır. Onların həmin insanların taleyinə bu dərəcədə təsir etməyə ixtیارları yoxdur. O ölkələr Fransadan minlərlə kilometr uzaqda yerləşir, onları assimilyasiya etməyə çalışırlar, onları təhqir edirlər. Sonuncu hadisələrdə Yeni Kaledoniyada 7 insan həlak olub. Bu, Fransanın və onun Prezidentinin əməli nəticəsində baş verib.

Biz kolonializmdən əziyyət çəkən bütün xalqları dəstəkləməyə davam edəcəyik, əlimizdən gələni edəcəyik. Siz Bakı Təşəbbüs Qrupunu qeyd etdiniz. Bu bir qeyri-hökumət təşkilatıdır. Ancaq bu qeyri-hökumət təşkilatı birgə səylər nəticəsində Azərbaycanda yaradılıb və onlar məncə çox yaxşı işləyirlər. Kolonializmdən əziyyət çəkən həmin xalqların səsinə heç kəs eşitmir. Çünki az sayda ölkə var ki, Fransanı əməllərinə görə ittiham etsin. Bir çox ölkələr buna göz yummağa, başqa tərəfə baxmağa çalışırlar. Özlərinə başağrısı axtarmırlar. Onlar qorxurlar ki, «Fiqaro» və ya «Le Monde» qəzetlərində demonizasiyaya məruz qalarlar. Həmin qəzetlər bu gün Fransa Prezidentinin rejiminin təsiri altındadır. Mən sizə tam əminliklə deyə bilərəm: biz çox gözəl bilirik ki, həmin o media şirkətlərinə Yelisey sarayından hansı mesajlar ötürülür. Biz buna məhəl qoymuruq. Biz sizi hər zaman dəstəkləyəcəyik. Əlimizdən gələni edəcəyik ki, siz və sizin kimi milyonlarla insan öz torpağında azad yaşaya bilsin. Siz öz gələcəyinizi planlaşdırmalısınız. Siz öz irsinizi və ləyaqətinizi, dilinizi qorumalısınız, hansı ki, bu gün sizi ondan məhrum etməyə çalışırlar. Biz sizin yanınızda olacağıq.

Moderator: Təşəkkür edirəm, zati-aliləri. Növbəti sual Maksim Şevçenkodandır.

Maksim Şevçenko: Cənab Prezident, gözəl Şuşaya dəvətə görə təşəkkür edirəm. Mən onu xarabalıq vəziyyətində görmüşəm. Mən onu Vətəni ilə əlaqədən məhrum olanda, qəm-qüssə içində görmüşəm. Mən 2000-ci illərin əvvəllərində Azərbaycan ilə Ermənistan arasında humanitar danışıqlar üzrə bir

cəhddə iştirak etmişəm və sairə. Ona görə də indi işğaldan azad edilmiş ərazilərin belə dirçəlişini görəndə Azərbaycan üçün şad oldum. Gördüyünüz işlərə görə Sizə və Sizin şəxsinizdə bütün Azərbaycan xalqına dərin təşəkkürümü bildirirəm.

İ l h a m Ə l i y e v: Sağ olun.

Maksim Şevçenko: Mən bu fikri davam etdirəcəyəm. Yalan məlumatlar çox vacib mövzudur. Rus dilində daha sərt səslənir – uydurulmuş hekayələr. Bu yalanlar nədən ibarətdir? Onlar bu gün Sizin haqqında danışdığınız kimi, Qərbin dünya xalqları üzərində hökmranlığını davam etdirməsinə, müxtəlif ərazilərə işarə edərək, öz siyasi və tarixi hekayələrini dünya xalqlarının üzərinə sıırmağa davam etməyə imkan verən yalanlardır. Nədənsə, bu rəvayətlər orada formalaşır. Kim harada yaşayıb, qədim tarixçilər kimə harada yaşamağa icazə veriblər, harada kimin nə haqqı var, çünki min il əvvəl haradasa filan yerdə filankəs nəşə yazıb, bu gün etnik təmizləmə aparmaq və ya öz dövlətlərini yaratmaqla bağlı. Ona görə də Azərbaycan xalqı Sizin rəhbərliyinizlə bu yalana zərbə vuranda, bu, əslində bütün bu sistemin, XX əsrdə Osmanlı İmperiyasının xarabalıqları üzərində formalaşan aldatma sisteminin məhv edilməsinin başlanğıcı idi. Xalqları öz Qərb ağalarına tabe etmək cəhdləri ilə Rusiya İmperiyasını məhv etdilər.

Cənubi Qafqazın taleyi ilə bağlı sualım var. Mənim çoxlu sayda azərbaycanlı dostlarım var, onların əksəriyyəti əslən Qərbi Azərbaycandandır. Orada əcdadlarının qəbirləri var, onlar bu gün öz tarixi vətənlərini, azərbaycanlıların yaşadığı yerləri ziyarət etmək imka-

nından məhrumdurlar. Müxtəlif xalqlara mənsub fərqli dinlərin nümayəndələri min illər boyu orada yaşayıblar, yəqin ki, müəyyən müharibələr və münaqişələr olub, lakin bu ərazilər heç vaxt etnik təmizləməyə şahidlik etməyib. Sovet İttifaqının süqutundan sonra 300 minə yaxın azərbaycanlı Qərbi Azərbaycandan, indiki Ermənistan ərazisindən qovulub. Deyirlər ki, bu proses hələ keçən əsrin 80-ci illərində başlayıb. Bu barədə mənə müxtəlif versiyalar söyləyiblər. Amma indi burada, Siz dediyiniz kimi, keçmişin davamı olaraq hər hansı əlavə fikirlər söyləmək istəmirəm. Gələcək – humanitar əməkdaşlıqdır. Sualım belədir: biz azərbaycanlıların öz vətənlərinə heç olmasa, qonaq kimi gedə bildiyi günü görə biləcəyikmi? Bəlkə də kimsə orada yaşamaq istəyəcəkmi? Dostlarım var, onlar orada, Göyçə gölünün, ermənicə Sevan gölünün sahillərində necə yaşadıklarını hələ də xatırlayan yaşlı insanlardır – yeri gəlmişkən, onların çoxu ermənicə bilir – bu gün onlar bu imkandan məhrumdurlar. Mənim tanıdığım ermənilər var ki, onların bir çoxu eynilə Azərbaycana gəlmək istədilər, hansı ki, nəsilləri üçün vətən olub. Ona görə də bu humanitar mübadilə, ədalətin, Qafqazın öz ənənələri ilə əsl bütövlüyünün bərpası, etnik təmizləmənin olmaması prosesi haqqında nə düşünürsünüz? Bu zənnimcə, Gürcüstana da aiddir. Burada mənim mövqem dəyişməz olaraq qalır. Hər bir gürcü qovulduğu torpaqlara qayıtmalıdır. Mən bunu bir Rusiya vətəndaşı kimi, cəsarətlə deyirəm. Bu prosesdə hər hansı irəliləyiş olacaqmı? Azərbaycanlılar öz vətənlərini – Qərbi Azərbaycanı görəcəklərmi?

İlham Əliyev: Sağ olun, sualınıza görə təşəkkür edirəm. Bu məsələ ilə bağlı nə düşündüyüm barədə cavab verməzdən əvvəl demək istərdim ki, azərbaycanlılar hələ XX əsrin əvvəllərində – 1918-ci ildə və müharibədən dərhal sonra – mən İkinci dünya müharibəsini nəzərdə tuturam – Qərb ölkələrində yaşayan ermənilərin Ermənistana köçürülməsi və onların yerləşdirilməsi kimi tam düşünülmüş bir bəhanə ilə indiki Ermənistan ərazisindən deportasiyaya məruz qalmışlar. O vaxt, ötən əsrin 48–50-ci illərində sovet hökuməti tərəfindən bir neçə qərar qəbul edildi və yüz minlərlə insan Qərbi Azərbaycanda yaşadıkları, məskunlaşdıkları ərazilərdən sürgün olundu. Yaşayış üçün yararsız, Zəngəzur, Göyçə və digər yerlərdəki təbii iqlim şəraitindən tamamilə fərqli olan Kür–Araz ovalığına deportasiya edildi. Onların çoxu sadəcə, dözə bilməyib vəfat etdi. Prinsip etibarilə hər şey keçən əsrin 80-ci illərinin sonlarında baş verən etnik təmizləmədən başladı.

Çünki yenə də sualınızın əvvəlində yalan rəvayətlərlə bağlı dediyiniz o şərhlərə qayıdaraq, bütün bunlar barədə Qərbin, o cümlədən Rusiyanın, XX əsrin 90-cı illərinin Rusiyasının media məkanında danışılmayıb. Onlar bu barədə susublar. Qafan bölgəsində və başqa rayonlarda azərbaycanlıların Ermənistan ərazisindən vəhşicəsinə deportasiyası haqqında tamamilə susarkən, Ermənistanın yalan hekayəsinə dair 100 faizli birtərəfli meyil var idi. Prinsipcə elə hər şey də buradan başladı. Bu, sonradan böyük yanğına çevrilən qığılıcı idi. Xalqımız deportasiyanın bütün əzablarını yaşadı.

Konkret suala gəldikdə isə əminəm ki, həmin gün mütləq gələcək. Burada biz Ermənistan rəhbərliyinin siyasi iradəsinə, bəyan etdiyi demokratiya və qanunun aliliyi prinsiplərinə sadıqlıyına ümid bəsləyirik. Bilirsiniz, hələ ötən ilin sentyabrında anti-terror əməliyyatı keçirilməmişdən əvvəl biz Qarabağın erməni əhalisinin nümayəndələrini dəfələrlə görüşlərə, söhbətlərə dəvət etmişdik. Mən parlamentin üzvləri arasından Prezidentin xüsusi nümayəndəsini təyin etdim, o, Qarabağın erməni əhalisi ilə təmasların qurulması və onların sonrakı yaşayışının və həyat fəaliyyətinin müəyyən edilməsi üçün xüsusi olaraq təlimatlandırıldı. O vaxt Qarabağ ermənilərinin nümayəndələri ilə hətta ilk görüş hələ nəzarətimiz altında olmayan ərazidə, Xocalıda, Rusiya sülhməramlı kontingentinin bazasında baş tutdu. Ancaq biz o vaxt təklif etdik ki, növbəti görüş artıq nəzarətimiz altında olan ərazidə baş tutsun. Lakin ovaxtkı separatçı rejim bundan imtina etdi. Bir neçə ay ərzində biz onları iki dəfə görüşə dəvət etdik və iki dəfə də imtina edildi, bundan sonra isə prosesdə iştirak etməyə çalışan bir çox beynəlxalq oyunçular bizə sual ilə müraciət etdilər: bəs onların həyat fəaliyyəti necə təmin ediləcək? Ona görə də biz reinteqrasiya layihəsini sadəcə olaraq, internetdə yerləşdirməyə məcbur olduq. Layihəyə giriş açıqdır. Düşünürəm ki, bu problemlə maraqlananların çoxu onun məzmunu ilə tanış olub. Orada hər şey aydın şəkildə qeyd edilib. Onların orada, Azərbaycan ərazisində hansı şərtlər daxilində vətəndaşlığı qəbul edəcəkləri təqdirdə qala biləcəkləri qeyd olunmuşdu və bunun necə etməyin qaydası, iş və

yaşayış icazəsinin alınması şərtləri göstərilmişdi. Yəni başqa ölkənin vətəndaşının digər ölkədə daimi yaşaya bilməsinin hər hansı başqa forması sadəcə olaraq, mövcud deyil. Bundan da imtina edildi. Yəni o vaxt bizim nəzarətimizdə olmayan Qarabağda yaşayan erməni millətindən olan vətəndaşların təhlükəsiz həyatını təmin etmək baxımından biz mümkün qədər konstruktiv idik. Sentyabrın 20-də biz nəzarəti bərpa edərək, separatizmə son qoyanda yenə erməni əhalisinin nümayəndələri ilə bir neçə görüş keçirildi, amma yenə də nəticə əldə olunmadı. Bu dediklərim bizim məsələyə olan yanaşmamız haqqındadır. Təbii ki, biz Ermənistan hökuməti tərəfindən də eyni yanaşmanı gözləyirik. Biz onlardan açıq-aydın bəyanat gözləyirik ki, bugünkü Ermənistan ərazisindən, Qərbi Azərbaycandan qovulmuş azərbaycanlılar, yaxud oradan didərgin salınanların övladları və nəsiləri öz tarixi torpaqlarına necə qayıda və həmin yerlərə gedə bilərlər, yaxud həmin torpaqlarda necə yaşaya bilərlər. Üstəlik, bizdə olan kifayət qədər mötəbər məlumatlara görə, azərbaycanlıların yaşadığı kəndlərin 90 faizində indi həyat yoxdur, yəni həmin yerlər boşdur, oralar Füzuli, Ağdam və digər yerlər, habelə bütün digər Azərbaycan kəndləri 30 il ərzində dağıldığı kimi yerlə yeksan edilib. Orada bəzi kəndlərdə isə erməni əhalisi məskunlaşıb. Ona görə də mən inanıram ki, həmin gün mütləq gələcək. Mən bu barədə dəfələrlə danışanda, təbii ki, erməni diasporunun nəzarətində olan beynəlxalq müstəvilərdə məni az qala işğalçı fikirlərə düşməkdə ittiham etməyə başladılar. Mən dedim ki, biz oraya tanklarla yox, avtomobillərlə

gələcəyik. Mən bunu indi də deyirəm. Düşünürəm ki, bu mesaj, bugünkü erməni rejiminin sponsorlarının, xüsusən Parisdə və digər Qərb paytaxtlarındakıların onlara çox aydın şəkildə çatdırmalı olduğu ismarıclardan biridir. Axı indi onlar özlərini ən qabaqcıl avropalılar kimi qələmə verirlər. Qoy onlar Avropa İttifaqına xas olanı – milli azlıqların dilinin, tarixinin, mədəniyyətinin necə qorunmalı olduğunu nümayiş etdirləsinlər. Bunu sözdə deyil, əməldə nümayiş etdirləsinlər. Düşünürəm ki, burada təkcə Azərbaycanın istəyi, yaxud Azərbaycanın fəaliyyəti kifayət etməyəcək. Zənnimcə, bu məsələyə beynəlxalq media qurumları və beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatları qoşulsaydı, çox yaxşı olardı. Çünki Qərbi Azərbaycandan qovulmuş azərbaycanlıların və onların nəsilələrinin sayı bu gün Azərbaycanda milyonlardır. Əgər buna Azərbaycanın region kontekstindən yanaşsaq, bu, əhalisinin sayına görə ölkəmizin ən böyük regionudur.

Moderator: Təşəkkür edirəm. «Haber Global»-dan olan nümayəndənin sual verməsini istərdim.

Saynur Tezen (*Türkiyənin «Haber Global» televiziyaşının aparıcısı*): **Cənab Prezident, dəvətə görə təşəkkür edirəm. Bu gün Qarabağda, Şuşada olmağımdan şərəf hissi keçirirəm, xüsusilə də nəzərə alsaq ki, bu ərazilər 30 il ərzində işğala və dağıntıya məruz qalıb. Fantastik dəyişikliklərin şahidi oldum.**

Mən «Haber Global»dan, İstanbuldan olan jurnalistəm. Hazırkı vəziyyət, sülh sazişi ilə bağlı vəziyyət nədən ibarətdir? Noyabrın 8-i Qarabağda Qələbə əldə edildi. 2023-cü ilin sentyabrında antiterror əməliyyatı keçirildi və bununla da Qarabağın erməni işğalına

son qoyuldu. Bu da Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tam bərpası ilə nəticələndi. Sülh sazişi hələ də imzalanmayıb. Siz bəyan etmisiniz ki, Ermənistan konstitusiyasında dəyişiklik edilməsi sülh müqaviləsinin imzalanması üçün başlıca şərtidir. Son zamanlar Ermənistanın baş naziri Paşinyan tərəfindən bəyanatlar verilib ki, o, sülh tərəfdarıdır. O, parlamentdə çıxışında da qeyd edib ki, sülh tərəfdarıdır. Ancaq revanşist ab-havanı nəzərə alsaq, Prezident Ərdoğana da bu sual veriləndə, o dedi ki, yanlış tarixi narrativlərdən uzaqlaşmaq lazımdır və realist yanaşma nümayiş etdirilməlidir. Prezident Ərdoğan qeyd etdi ki, Paşinyan artıq bunu başa düşüb. Ermənistan, erməni diasporu və revanşist qüvvələr də bunu dərk etməlidir. Ümid edirəm ki, Ermənistan düzgün qərar qəbul edəcək. Çünki imkanlar hər zaman olmur və bu fürsətdən istifadə etmək lazımdır. Bu, Prezident Ərdoğanın sözləridir. Yəni bu imkandan yararlanmağın şərtləri hansılardır və Sizcə, sülh sazişi nə zaman imzalanacaqdır?

İ l h a m Ə l i y e v: İcazənizlə, mən əvvələ qayıdım, İkinci Qarabağ müharibəsinin sonuna. O zaman ATƏT-in keçmiş Minsk qrupu fəaliyyətdə idi və onların nümayəndələri, bilirsiniz ki, orada üç həmsədr var idi, onlar Azərbaycana gəldilər, səfərdə oldular və mən anladım ki, onlar nə edəcəklərini bilmirlər. Yəni gələcək addımların nədən ibarət olduğunu bilmirdilər. Çünki münaqişəyə və işğala Azərbaycan özü son qoydu və 20 il ərzində razılaşdırılmış bütün prinsiplər tərəfimizdən təmin edildi. Yəni biz bunu etdik.

Bizim ölkə və şəxsən mən sülh sazişi üzərində işləməyi təklif etdim. Mənim fikrim ondan ibarət idi ki, Qarabağ münaqişəsi həll edilib. Biz nə etməliyik ki, iki ölkə arasında münasibət normallaşsın. Bu, açıq şəkildə Azərbaycan tərəfindən bəyan edildi. Ancaq Ermənistandan bir cavab gəlmədi. Bir müddətdən sonra biz prinsiplərimizi elan etdik. Bu, 5 prinsipdir, təməl prinsipləridir, beynəlxalq hüquq prinsipləridir. Əminəm ki, bu işlərlə məşğul olanlar bilir mən nədən danışiram. Yenə də Ermənistana çox uzun müddət lazım oldu ki, buna razı olsun. Yəni o zamandan etibarən danışıqlar bizim təşəbbüsümüzlə başladı. Həmin danışıqlar bir müddət davam etdi, lakin burada heç bir ciddi irəliləyiş olmadı. Bunun bir xüsusi səbəbi var idi – Ermənistan həmin sülh sazişinə «Dağlıq Qarabağ» məsələsini daxil etmək istəyirdi. Biz bunun qəti əleyhinə idik. Çünki bu bizim daxili məsələmizdir. Daxili məsələlər müzakirə mövzusu ola və təbii ki, sazişə də daxil edilə bilməz. Bu məsələ açıq qaldıqca digər məsələlər haqqında, o qədər də əhəmiyyətli olmayan məsələlər haqqında danışmağın mənası yox idi. Azərbaycan öz suverenliyini ötən ilin sentyabrında bərpa etdikdən sonra biz daha üç ay gözlədik ki, Ermənistan, nəhayət, danışıqlara yenidən başlasın. Yəni praktiki baxımdan mahiyyət etibarilə real danışıqlar 6 aydır – dekabr ayından başlayaraq gedir və Xarici İşlər nazirləri səviyyəsində həyata keçirilir. Müxtəlif ölkələrdə bir neçə görüş keçirilibdir.

Sülh sazişinin mətninə gəldikdə, mənə Xarici İşlər naziri tərəfindən verilən məlumata görə, mətnin 80–90 faizi razılaşdırılıb. Ermənistan o müddəanı və

terminologiyani oradan götürməyə razı oldu və beləliklə, normallaşma prosesində irəliləyiş baş verdi. Ancaq hal-hazırda yenə də iki məsələ var. Birincisi, Ermənistan bizim təkliflərə müsbət cavab verməlidir ki, həm Ermənistan, həm Azərbaycan ATƏT-ə birgə müraciət etsin ki, Minsk qrupu ləğv edilsin. Çünki uzun müddətdir bu qrup fəaliyyətsizdir, bəlkə də bir-iki ildir. Minsk qrupunun fəaliyyətdə olması üçün heç bir səbəb yoxdur. Çünki həmsədrlər de-fakto bir-biri ilə müharibədədir, yəni onların ikisi digərinə qarşı bir yerdədir. Fransa burada bütün imkanlardan məhrum edilib. Onlar nəinki vasitəçi, heç bu regionda da ola bilməzlər. Onlar Cənubi Qafqaz regionunda bizim razılığımız olmadan mövcud ola bilməzlər. Bizsiz onu etmək istəyirlərsə, uğursuzluğa düşər olacaqlar və bu, bir daha onlar üçün acınacaqlı və ağır bir məsələ olacaq. Yəni Minsk qrupunun burada bir növ, «canlı» saxlanılmasında nə fayda var, nə məqsəd var?! ATƏT daxilində konsensus şəklində qərarlar qəbul edilir. Ermənistan Minsk qrupunu hələ də fəaliyyətdə saxlamaq istəyirsə, bu o deməkdir ki, Ermənistanın hələ də Azərbaycana qarşı ərazi iddiası var və bu çox ciddi bir faktordur. Bu, bir testdir, bu, bir göstəricidir. Onlar bəyanatlarında bəzən bir şey deyirlər, əməldə isə tam fərqli hərəkət edirlər. Onlar bu gün ən yüksək səviyyədə deyirlər ki, «Qarabağ Azərbaycandır!». Halbuki 2019-cu ildə bir neçə kilometr buradan uzaqda həmin şəxs çox emosional şəkildə bəyan edirdi ki, «Qarabağ Ermənistandır».

Bu gün həmin adam deyir ki, «Qarabağ Azərbaycandır!». Bu çox gözəl transformasiyadır və mən bu-

nu təqdir edirəm. Ancaq indi bunu əməli addımlarla sübut etmək lazımdır. Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı ATƏT-ə birgə müraciət edilməlidir.

Növbəti şərt odur ki, Ermənistan konstitusiyasında dəyişikliklər edilməlidir. Bizim onların daxili işlərinə hər hansı bir müdaxilə etmək niyyətimiz yoxdur. Ermənistan konstitusiyasında müstəqillik barədə müddəa var və orada Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı təhlükə var, təhdid var. Orada Ermənistanın və «Dağlıq Qarabağ»ın birləşməsindən söhbət gedir. Yəni bu müddəa o konstitusiyada olduğu müddətdə sülh sazişi mümkün deyil. Bir daha demək istəyirəm ki, mən hər kəs yaxşı başa düşsün. Ermənistanın daxili işlərinə bizim hər hansı müdaxiləmizdən söhbət gedə bilməz. Ancaq konstitusiyada belə bir maddənin olması sülh sazişini mümkünsüz edir. Çünki konstitusiya hər hansı bir beynəlxalq müqavilədən üstün sənəddir. Ona görə biz o vəziyyətdə olmaq istəmirik ki, bir gün onlar yenə də öz fikirlərini dəyişəcəklər və biz sentyabrda atdığımız addımları təkrar etməyə məcbur qalacağıq.

Bununla yanaşı, mətn üzərində danışıqlar davam edir. Deyə bilmərəm ki, Xarici İşlər nazirləri növbəti görüşü nə zaman keçirəcəklər. Bu gün mən daha az nikbinəm. Çünki bildiyiniz kimi, baş nazir Paşinyan mənimlə Britaniyada görüşməkdən imtina etdi. Bu, Britaniya hökumətinin təşəbbüsü idi. Təklif o idi ki, bizim aramızda belə bir görüş keçirilsin, həmin Oksford tədbiri çərçivəsində. Ermənistan tərəfi təklifi rədd etmişdi. Biz buna çox təəccübləndik, çünki 4 ay əvvəl Kansler Şolts Münhen şəhərində bənzər bir gö-

rüş təşkil etmişdi. O, görüşdə iştirak edirdi, 5-6 dəqiqə ərzində bizimlə bir yerdə oldu, sonra otağı tərk etdi. Detallar bu idi. Belə bir format düşünülmüşdü ki, o, giriş sözündən sonra otağı tərk etsin. Beləliklə, görüşümüz ikitərəfli qaydada davam etdi. Britaniya hökuməti də eyni təklifi verdi. Görüşdə Britaniyanın Baş Naziri iştirak edəcəkdi və sonra çıxacaqdı. Baş nazir Paşinyan bundan imtina etdi. Yəni o mənimlə danışmaq istəmirsə, hansı sülh sazişindən söhbət gedə bilər?! O, Britaniyanın Baş Naziri ilə danışmaq istəmirsə, Londona və Oksforda niyə səfər edirdi? Yəni bir sıra məsələlərdə çox ciddi ziddiyyət var. Biz baxacağıq, dediyim kimi, mən Londondan dünən qayıtmışam. Bir istiqamət mətnidir – sülh sazişinin mətni, digəri isə dediyim kimi, Ermənistan konstitusiyasıdır.

M o d e r a t o r: Çox təşəkkür edirəm. Professor Paulo Liebl Fon Şirak, söz sizindir.

Paulo Liebl Fon Şirak (*Bey Atlantik Universiteti, Vaşinqton*): Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Mən ötən il də bu tədbirdə iştirak etmişdim. Bir daha təşəkkür edirəm ki, məni dəvət etmisiniz. İcazənizlə, Qərbi Azərbaycan məsələsinə toxunmaq istəyirəm. Biz Vaşinqtonda bir neçə gün öncə Qərbi Azərbaycan İcmasının nümayəndəsi ilə görüşdük, bunu ətraflı müzakirə etdik. Biz bilirik ki, bu məsələ ilə bağlı necə qərarli işıqlandırma var. 300 min azərbaycanlının oradan didərgin salınması ilə bağlı heç kəsdə məlumat yoxdur. Burada hər hansı kompensasiya edilməyib, bunun hər hansı bir əsaslandırılması olmayıb, təqdim edilməyib. Mən şadam ki, belə bir görüş keçirildi və biz məlumatlandırıldıq.

Sualım COP29-la bağlıdır. Bildiyiniz kimi, Qərbin dünyanın həyatına təsir və dekarbonizasiya ilə bağlı öz iddiaları var. Ola bilər, bu, bu gün baş verməyəcək, yaxşı fikirdir. Ancaq bu nə qədər realdır? Mən səmimi şəkildə deyə bilərəm ki, neft-qaz aktuallığını saxlayacaqdır. Mən ABŞ-ı təmsil edirəm və orada biz bu məsələyə 100 milyardlarla dollar xərcləmişik. Ancaq ötən il ABŞ tarixində neft-qaz sahəsində ən böyük hasilata nail olundu. Bu, Bayden Administrasiyası dövründə baş verdi. O Administrasiya ki, «yaşıl enerji» məsələsinə sadıqdır və mənim sualım bundan ibarətdir. Siz tezliklə COP29-a ev sahibliyi edəcəksiniz. Neft-qaz hasil edən ölkəsiniz. Siz ötən il dediniz ki, biz bərpa olunan enerji sahəsində irəliləyəcəyik. Siz hər iki istiqamətdə irəliləyə bilərsiniz. Burada Siz bu narrativləri bir növ, idarə edə bilərsiniz. Sizin dünyaya mesajınız nədən ibarətdir? Bəli, biz «yaşıl enerji»yə sadıq, ancaq bu texnologiya hələ tam hazır deyil. Bunlar çox bahalı təşəbbüslərdir. Dünya buna hələ hazır deyil və Siz qeyd etdiyiniz kimi, ölkəniz Qlobal Cənub və Qlobal Şimal arasında körpü ola bilər. Siz neft hasilatçısısınız, ölkənizdən İtaliyaya qədər uzanan boru kəmərləriniz var. Bu baxımdan – hibrid atmosferdə yaşamaqla bağlı, yəni faydalı qazıntı növlərindən istifadə edərək, həm də yeni bərpa olunan enerjiyə diqqətin təmin edilməsi ilə bağlı mesajınız nədən ibarətdir? Təşəkkür edirəm.

İlham Əliyev: Mənim mesajım qısa şəkildə ola bilər. Deyərdim ki, riyakarlığa son qoyulmalıdır. Ötən görüşümüzədən bu günədək Azərbaycan bərpa olunan enerji sahəsində böyük nailiyyətlərə imza atıb. Biz ən böyük Günəş Elektrik Stansiyasını – 230 meqavat

gücündə stansiyanı istifadəyə verdik. İndi isə 240 meqavatlıq külək elektrik enerjisi stansiyası ilə bağlı işlər yekunlaşır və tezliklə biz 240 meqavatlıq Günəş Elektrik Stansiyasının açılışını edəcəyik. Birinci layihə «Masdar» şirkəti, ikinci layihə isə «ACWA Power» şirkəti tərəfindən həyata keçirilir. Üçüncüsü isə *bp* tərəfindən inşa ediləcək. Bunlar dünyanın aparıcı enerji şirkətləridir. Ötən ay Bakıda biz 3 Günəş və 1 külək elektrik stansiyasının təməlini qoyduq, ümumi həcm 1 qiqavatdır. Biz bu sahədə çox böyük işlər görürük. Böyük potensialımız var, həm texniki, həm də iqtisadi potensialımız. Texniki baxımdan dənizdə külək enerjisi potensialı 157 qiqavatdır. Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının hesablamalarına görə, iqtisadi baxımdan quruda Günəş və külək stansiyalarının potensialı göstərir ki, biz 27 qiqavat həcm istehsal edə bilərik, yəni həcm böyükdür.

Bununla yanaşı, biz texniki əsaslandırma işləri həyata keçiririk. Söhbət Xəzər dənizindəki külək enerji stansiyalarından Rumıniyaya Qara dənizin dibi ilə uzanacaq elektrik kabel layihəsindən gedir. Orada potensial 4 qiqavatdır. Biz «ACWA Power» şirkəti ilə saziş imzalamışıq ki, istehsal edilən bərpa olunan enerjinin saxlanılma şəraiti olmalıdır, imkanlar olmalıdır. Çünki bu, ən böyük problemdir. Siz bunu istehsal edə bilərsiniz, ancaq bir növ, nəhəng bir batareya şəklində inşa ediləcək bu layihə. Ona görə də biz oraya həm sərmayə cəlb edirik, həm də bu işə öz sərmayəmizi yatırırıq. Bununla yanaşı, bu bizə imkan verəcək ki, təbii qaza qənaət edək. Bu gün Avropanın bizim qaza böyük ehtiyacı var. Mən nəyə

görə dedim ki, gəlin riyakarlığa son qoyaq? Bir tərəfdən, Avropa bizdən xahiş edir ki, hasilatı artırıq və onu Avropaya nəql edək. Çünki onların buna ciddi ehtiyacı var. Digər tərəfdən, bunu maliyyələşdirmirlər və bu mənim avropalı həmkarlarımla müzakirələrimdə mövzudur.

Avropa İnvestisiya Bankı faydalı qazıntı yanacağı ilə bağlı layihələri maliyyələşdirməyi tamamilə dayandırıb. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, demək olar ki, bu sahəyə maliyyə ayırmır. «Cənub Qaz Dəhlizi» – bu, 3500 kilometr uzunluğunda olan integrasiya edilmiş boru kəməridir, tam həcmdə, 100 faiz həcmə işləyir. Bu gün Avropa ölkələrinin əlavə qaza böyük ehtiyacı var. Biz Sloveniyadan olan bir şirkətlə saziş imzaladıq və bu da Azərbaycanın 9-cu tərəfdaşdır ki, bizim qazın istehlakçısı olacaqdır. Ancaq Avropanın maliyyə institutları bunu maliyyələşdirmir. Onlar istəyirlər ki, biz «Cənub Qaz Dəhlizi»ni 16 milyard kubmetrdən 32 milyard kubmetrə qədər genişləndirək. Söhbət TANAP-dan gedir və TAP-ı 10 milyarddan 20 milyard kubmetrə çatdıraraq. Biz oraya milyardlarla pul yatırmalıyıq. Deyə bilərəm ki, «Cənub Qaz Dəhlizi»nə yatırdığımız sərmayənin hələ də tam mənfəətini götürməmişik və bizim neft-qaz sahəsindən əldə etdiyimiz gəlir hələ də bu borcun ödənilməsinə yönəlib. Onlar gözləyirlər ki, biz oraya milyardlarla vəsait yatırıq və eyni zamanda, deyirlər ki, 10 ildən sonra Avropa İttifaqının qaza ehtiyacı olmayacaq. Biz ağılsızıq ki, onların ehtiyacı olmadığı qaza 10 milyardlarla vəsait qoyaq? Sonra da deyək ki, bizim qazımız haradadır. Mənim mesajım

o oldu ki, gəlin bu oyuna son qoyaq, faydalı qazıntı yanacağı olmadan yaşamaq mümkün deyil. Bu, birincisi.

İkincisi, mən bilirəm ki, Avropa şirkətləri bərpa olunan enerjiyə nə qədər yatırım edirlər. Mən bunu təqdir edirəm. Ancaq beynəlxalq ekspertlərin hesabatına görə, nə qədər etsələr də, bu, dünyanın və Avropanın ehtiyacını tam ödəyə bilməyəcək və ona görə də biz həmin kabel üzərində işləyirik. Layihə təkcə bu deyil. Özbəkistan və Qazaxıstanla bir neçə ay bundan əvvəl Xəzər dənizinin dibi ilə gedəcək elektrik kabeli haqqında saziş imzalamışdıq və bunun texniki əsaslandırılması olacaq. Onların da bu sahədə təcrübəsi var. Bizim planlarımız istədiyimiz kimi həyata keçsə, Özbəkistan və Qazaxıstandan Xəzər dənizindən keçərək Azərbaycana, Gürcüstana, Türkiyə və Rumıniyaya uzanacaq kabel xətti inşa edə bilərik. Yəni bu layihə «Cənub Qaz Dəhlizi»ndən daha böyük layihə olacaq. Amma bizim əməkdaşlığa, koordinasiyaya ehtiyacımız vardır.

Bu günə qədər 9 və ya 10 dəfə, hər ilin fevral ayında «Cənub Qaz Dəhlizi» Məşvərət Şurasının iclası keçirilib. İclasda onlarla ölkədən nümayəndələr iştirak edir. Buna sədrliyi Azərbaycan və Avropa İttifaqı edir və bu mövzulardan biri də məhz «yaşıl enerji»dir. Biz sinerjinin tərəfdarıyıq. Yəni bir işi görüb, digərini görməsək, bu, mümkün olmayacaq. Burada şüurlu yanaşma və həm istehsalçı, həm tranzit, həm də istehlakçı ölkələr arasında maraqların balansı olmalıdır.

M o d e r a t o r: Çox sağ olun, cənab Prezident. Bu, COP29-un da əsas mövzularından biridir. Növbəti sual Ramis Yunusdandır.

R a m i s Y u n u s: Hörmətli cənab Prezident, Sizi Qarabağın tacı olan müqəddəs Şuşa şəhərində salamlamaq mənim üçün böyük şərəfdir. Bu fürsətə görə mən şəxsən Sizə öz dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Allah Sizdən razı olsun, Allah Azərbaycan xalqını qorusun!

İ l h a m Ə l i y e v: Vətənə xoş gəlmisiniz!

R a m i s Y u n u s: Təşəkkür edirəm. Cənab Prezident, nəzərə alsaq ki, bu gün bu möhtəşəm tədbirdə çoxlu sayda hörmətli qonaqlar iştirak edir, icazənizlə, mən öz sualımı ingilis dilində Sizə ünvanlayım.

İ l h a m Ə l i y e v: Buyurun.

R a m i s Y u n u s: Təşəkkür edirəm. Hörmətli cənab Prezident, mənim üçün burada – müqəddəs Qarabağın müqəddəs Şuşa şəhərində olmaq böyük şərəfdir. Bu imkana görə təşəkkür edirəm. Sualım ABŞ–Azərbaycan əlaqələri barədədir. Bildiyiniz kimi, noyabrda ABŞ-da seçkilər olacaq. Siz seçkilər haqqında cənab Qusmanın sualına çox gözəl diplomatik cavab verdiniz. Mənim sualım seçkilər barədə deyil. Sizin həm Respublikaçılarla, həm də Demokratlarla əlaqələrdə yaxşı təcrübəniz var. Sizcə, Demokratlar və ya Respublikaçılar administrasiyalarından hansı ilə daha yaxşı, necə deyirlər, dil tapmaq olar? Sizcə, Ağ evdə dəyişikliyin regionumuzla bağlı hansı nəticələri olacaq, hansı dəyişikliklər olacaq?

İ l h a m Ə l i y e v: Bir daha sizi bu uzun illərdən sonra Vətəndə salamlamaq xoşdur. Azərbaycan–

ABŞ əlaqələri, onun görünən tərəfi haqqında danışdıqda, bizim Respublikaçılar hakimiyyəti ilə daha nəzərəcarpacaq dərəcədə uğurlu və nəticə yönümlü əlaqələrimiz olubdur. Siz mənim Amerika liderləri ilə əlaqələrimə, təmaslarıma nəzər salsanız, bu, aydın olar. Eyni zamanda, Prezident Trampın prezidentliyi dövründə bizim çox səmərəli əməkdaşlığımız olub. Bu əməkdaşlıq qarşılıqlı hörmət üzərində qurulmuşdu və qarşılıqlı dəstəyin yüksək qiymətləndirilməsindən ibarət idi.

Bizim ABŞ-la münasibətlərimiz, demək olar ki, hər zaman sabit olub. Əlbəttə, müəyyən enişli-yoxuşlu dövrlər olub və o da bizim günahımız deyildi. Çünki bəzən Azərbaycanla bağlı müəyyən şişirdilmiş gözləntilər olub. Digər tərəfdən, onlar bizim siyasi həyatımıza müdaxilə etməyə çalışıblar, siyasi müxalifəti maliyyələşdirmək cəhdləri ediblər. Bu cəhdlər birbaşa və ya müəyyən QHT-lər vasitəsilə olub. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan balaca ölkədir və Bakıda hər kəs hər şeyi bilir. Ona görə bunu gizlətmək çətin olardı. Bütün bu enişli-yoxuşlu dövrlərə baxmayaraq, biz münasibətlərə strateji, vacib mövqedən yanaşmışıq və biz burada mümkün qədər əlimizdən gələni etməyə çalışmışıq. Xüsusilə də bizim praktiki baxımdan sülhməramlı əməliyyatlarda iştirakımızı nəzərdə tuturam.

Bildiyiniz kimi, bu əməliyyatlar başlayanda Azərbaycan ilk qeyri-NATO ölkəsi idi ki, Əfqanıstanda həmin əməliyyatlara qoşuldu və oradan sonuncu çıxdı. ABŞ qoşunları ölkəni tərk etdi və daha dəqiq desək, oranı qoyub qaçdı. Biz hələ də orada idik. Türkiyənin Silahlı Qüvvələri ilə birlikdə hava limanını

tərk edən sonuncu ölkələr olduq. Bu idi bizim tərəfdaşlığımız. Əfqanıstanla bağlı onların bizə ehtiyacı var idi. Mən xatırlayıram ki, ABŞ-ın yüksəkrütbəli məmurları və nəqliyyat komandanlığı, Müdafiə Nazirliyinin nəqliyyat komandanı Azərbaycana dəfələrlə gəlirdilər və bizə minnətdarlıq bildirirdilər ki, Azərbaycan «Şimal şəbəkə» adlandırılan bir dəhlizin tərkib hissəsi idi. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Əfqanıstana gedən əsas marşrut çox çətin marşrut idi. Ancaq Əfqanıstanda missiya başa çatdıqdan sonra onların etdikləri nə oldu? Onlar yenidən bizə qarşı sanksiyanı bərpa etdilər. Mən 907-ci düzəlişdən danışiram. Buna heç bir məntiqi əsaslandırma və izah təqdim etmədən, bu da onların bizə təşəkkürü. Uzun illər ərzində biz onlara qarşı etdiyimizin və yaxşı tərəfdaş olduğumuzun müqabilində Azərbaycan xalqı nə düşünə bilər bu Administrasiya haqqında? Yəni, deməli, siz onlara lazım olanda olursunuz yaxşı bir adam, yaxşı bir ölkə, sizin haqqınızda təriflər yağdırırlar. Onların sizə ehtiyacı olmayanda isə nəinki sizə biganə yanaşırlar, hətta sanksiyalar tətbiq edirlər. Nəyə görə? Çünki biz suverenliyimizi və ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmişik. Mən bunu bir neçə gün öncə Oksfordda, Britaniyada, demək olar ki, bütün liderlərə demişəm. Çünki onlar hamısı mənə Ermənistan haqqında, sülh sazişi haqqında suallar verirlər. Sanki Avropada bütün məsələlər həll edilib və Ermənistan–Azərbaycan məsələsi yerdə qalan yeganə problemdir. Mən təəccüb edirdim ki, onlar hər zaman bütün söhbətlərdə bu məsələni qaldırırlar. Mən heç vaxt Avropa liderləri və ya digər liderlərlə danışığımda bizə, mənə şəxsən aid olmayan

heç bir məsələni müzakirə etmirəm. Bu görüşlərdə onlara izah etməyə çalışırdım ki, bizim etdiyimiz sizin dəstəklədiyiniz tərəfin hərəkətlərindən heç nə ilə fərqlənmir. Fərq ondan ibarətdir ki, bütün milyardlarına rəğmən, onlar uğursuz oldular, biz isə bunu bacardıq. Biz Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərini geri qaytardıq. Bunu hərbi və siyasi yolla etdik və dərhal bizə qarşı sanksiya tətbiq edildi. Bu çox məyusedici haldır. Həmin o müxtəlif bəyanatlarda bizə qarşı istifadə edilən terminlər, «Azərbaycanla bundan sonra əlaqələr əvvəlki kimi ola bilməz» – belə bir bəyanat verdilər, amma nə oldu? Yenidən adi qaydada əlaqələrə qayıtdıq. Biz həmin o şişirdilmiş gözləntiləri təmin etmək üçün heç bir şey etmədik, heç bir addım atmadıq. Ona görə mən bir daha təkrar etmək istəyirəm və cənab Qusman da sualını verəndə artıq cavabı bilirdi. Sizə də təşəkkür edirəm ki, mənə bu barədə sual verdiniz.

Biz hazırkı ABŞ Administrasiyasının fəaliyyətindən, hərəkətlərindən dərinədən məyus olmuşuq. Bu, birtərəfli yanaşmadır. Qafqazda ayırıcı xətlərin çəkilməsi olduqca təəccüblüdür. Bildiyiniz kimi, ABŞ-ın Dövlət katibi, Avropa Komissiyasının prezidenti və onların bir növ Xarici İşlər naziri hesab edilən ali komissarı Brüsseldə görüşdülər. Bu görüşdə onlar Ermənistanın hərbi baxımdan maliyyələşdirilməsi məsələsini müzakirə etdilər. Onlar hərbi sahədə maliyyə ayırmaq məqsədini güdürlər və bu bizim üçün tamamilə qəbuledilməzdir. Biz bəzən açıq, ictimai şəkildə, bəzən də pərdəarxası mesajlarımızı veririk ki, Azərbaycanın maraqları Cənubi Qafqazda təmin edil-

məlidir. Kimsə bizim maraqlarımızı görməzdən gəlməyə çalışsa, əlbəttə ki, onlar yanılacaqlar və uğursuzluğa düşər olacaqlar. ABŞ-da Prezident seçkilərinin nəticələrindən asılı olmayaraq, mən səmimi deyirəm ki, antiAzərbaycan fəaliyyətin bir hissəsi Prezident seçkiləri ilə bağlıdır. Onlar ermənilərin səslerini qazanmaq istəyirlər. Ona görə də zənnimcə, məqsəd məhz elə bundan ibarət idi. Mən tamamilə obyektiv olmağa çalışıram. Ümid edirəm ki, seçkidən sonra ABŞ-da və Avropada Azərbaycan haqqında, bizim potensialımız, rolumuz haqqında daha yaxşı anlayış olsun. Biz şou qurmuruq, öyünmürük. Biz bilirik potensialımız nədən ibarətdir və bunu bizimlə əməkdaşlıq edən hər kəs bilir. Bu potensialdan xoş niyyət, xoş məram, konsolidasiya, tərəfdaşlıq üçün istifadə edilməlidir və biz demonizasiya qurbanı olmamalıyıq. Mən cənab Prezident Trampın «Vaşinqton Post» və «Nyu York Tayms»ı feyk-nyus adlandırmasını artıq qeyd etdim. Yəni «Vaşinqton Post», təsəvvür edin ki, redaktorlar səviyyəsində onlarla məqalə dərc edir. Məni diktator, satrap adlandırırlar. Hikmət Hacıyev bunu bilir.

Ramis, bir daha sizi görməyə şadam. Vətənə xoş gəlmisiniz!

M o d e r a t o r: Zati-aliləri, bizim yenə də müəyyən suallarımız var.

İ l h a m Ə l i y e v: Buyurun, davam edək.

M o d e r a t o r: Cordan Morqan, buyurun, xahiş edirəm, ayağa qalxasınız.

Cordan Morqan: Cənab Prezident, bir daha Şuşada olmağımdan məmnunam və təşkilatçılara təşəkkür

edirəm. Mən Londonda fəaliyyət göstərən QHT-də çalışıram. Bizim əsas istiqamətimiz Fələstin–İsrail münaqişəsidir. Azərbaycanın mövqeyi nədən ibarətdir ki, Qəzza bölgəsində sülh təmin edilsin, ən azı atəşkəs təmin edilsin?

İ l h a m Ə l i y e v: Mən bir neçə dəfə öz mövqemi bildirmişəm ki, bu münaqişə ən qısa zamanda dayandırılmalıdır, ona son qoyulmalıdır. Biz uzun illər ərzində siyasi və iqtisadi baxımdan Fələstinə dəstək göstərmişik. Biz onların müstəqil dövlət qurmaq arzusunu hər zaman dəstəkləmişik. Yaxın Şərqdə sülhün təmin edilməsi baxımından iki dövlətli həll yolu yeganə çıxış yoludur: Fələstin dövlət qurmalıdır və Şərqi Qüds onun paytaxtı olmalıdır. Bu mövqe dəfələrlə tərəfimizdən vurğulanıb. Biz BMT-də seçkilər zamanı da mövqemizi bildirmişik, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında və digər beynəlxalq təsisatlarda da bununla bağlı mövqemizi açıq şəkildə ifadə etmişik. Bu mövqe dəyişməz və aydın olaraq qalır. Bu münaqişə dərhal dayandırılmalıdır. Biz bilirik ki, hazırda müxtəlif vasitəçilik səyləri var. Biz heç bir zaman heç bir yerdə vasitəçi olmağa çalışmamışıq, əgər bizi heç kəs dəvət etməyibsə. Əlbəttə, bizə belə bir dəvət daxil olsa, biz öz rolumuzu oynayıb töhfə verə bilərik. Ancaq Ərəb Liqası daha fəal olmalıdır və münaqişəyə dair daha açıq mövqe ifadə etməlidir. Bu mənim Prezident olaraq mövqemdir ki, Ərəb Liqası bir təşkilat olaraq, burada daha çox iştirak etməlidir. Bunun obyektiv səbəbləri vardır.

Moderator: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Mariana Qonçaruk ukraynalı jurnalistdir. Buyurun, söz sizindir.

Mariana Qonçaruk (Ukrayna): Hörmətli cənab Prezident, əvvəlcə, mən ölkəmə – Ukraynaya humanitar dəstək göstərdiyinizə görə Sizə təşəkkür edirəm. Ermənistanın hərbi təcavüzü ilə yanaşı, Azərbaycan beynəlxalq mediada dezinformasiyanın da qurbanı olmuşdur. Bizim üçün Azərbaycanın bu dezinformasiya ilə mübarizə sahəsində təcrübəsi çox vacibdir. Çünki bu gün Ukrayna, bildiyiniz kimi, Rusiyanın həm hərbi, həm də informasiya təcavüzünün qurbanıdır. Bizim kimi ölkələrə Sizin tövsiyəiniz nədən ibarət olar ki, biz həqiqətləri necə çatdırmalıyıq? Bizim nümayəndələrimiz bu sahədə necə əməkdaşlıq edə bilirlər?

İlham Əliyev: Humanitar dəstəyimizi qeyd etdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Bu gündəlik biz Ukrayna xalqına 40 milyon avroya yaxın humanitar və maliyyə dəstəyi göstərmişik və bu yardım davam edir, tamamilə şəffaf yardımdır. O, humanitar xarakterlidir. Biz Ukraynada, xüsusilə İrpen şəhərində bir neçə sosial infrastrukturun bərpaasını həyata keçirmişik. Bu dəstək davam edəcəkdir. Ukraynalı uşaqlar Azərbaycana gəlir, burada reabilitasiya keçirlər. Biz kömək üçün əlimizdən gələni edəcəyik. Çünki bilirik ki, sizin bu sahədə böyük probleminiz var.

Mediaya gəldikdə, hazırda Ukrayna daha yaxşı vəziyyətdədir. Çünki Qərb mediası sizin tərəfinizdədir. Bu gün CNN, BBC, «France 24», hətta yapon mediası, Koreya mediası, bütün Qərb və digər media kanalları sizi dəstəkləyir. Bu bizim vəziyyətdən ta-

mamilə fərqlidir. Ona görə mən burada məsləhətçi olmaq istəməzdim. Əlbəttə, iki ölkə arasında müharibə davam etdiyi vaxtda siz onu gözləyə bilməzsiniz ki, qarşı tərəf sizin haqqınızda nəşə bir müsbət məqalə dərc etsin və ya material yayımlasın. Ona görə münafişə – Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsi bitəndən sonra, yəni artıq bundan xeyli vaxt keçib, hələ də baxırsınız ki, Ermənistan və Azərbaycan mediasında müsbət bir məqalə belə, dərc edilsə, o adam xain adlandırılır. Ona görə də siz gözləyə bilməzsiniz ki, Rusiya mediasında və ya onlara yaxın olan mediada ölkəniz haqqında müsbət bir məqalə və ya material dərc edilsin. Yenə də deyirəm, bu gün bütün dünya mediası sizin tərəfinizdədir. Ancaq görürsünüz ki, bu heç də müharibənin dayandırılması üçün kifayət etmir.

Oksforddakı tədbirlərdə Ukrayna mövzusunda böyük vaxt ayrılmışdı. Mən deyə bilərəm ki, həm açılışda, həm bağlanış sessiyasında, həm plenar sessiyada liderlərin çıxışlarının 90 faizi Ukraynaya həsr edilmişdi. Ona görə bu gün sizin çox güclü dəstəyiniz var. Ancaq yenə də bu, müharibənin dayandırılması üçün kifayət deyil.

Mənim müşahidələrimə görə, müəyyən vasitəçilik göstərmək səyləri var. Ancaq bu hər iki tərəfdən asılı olan məsələdir, hər iki tərəf danışıqlar aparmağa hazırıdır? Zənnimcə, danışmaq lazımdır. Sizə bir analogiya gətirə bilərəm: bizim münaqişə davam etdiyi dövrdə Ermənistanla daimi prosesimiz var idi. Əlbəttə, onun heç bir nəticəsi olmadı, ancaq bu proses davam edirdi. ATƏT-in keçmiş Minsk qrupu – biz

onların fəaliyyətindən narazı idik və buna haqqımız da var idi, ancaq buna baxmayaraq, bu proses davam edirdi, danışıqlar var idi. Mən Ermənistanın liderləri ilə dəfələrlə görüşmüşəm, indiki hakimiyyətlə də, ondan əvvəlki prezidentlərlə də danışıqlar aparmışam, baxmayaraq ki, əvvəlki iki Prezident Azərbaycana qarşı soyqırımı, xüsusilə də Xocalıdakı soyqırımını törədənlərdən idi. Bu mənim üçün heç də xoşagələn hal deyildi ki, mən məcburən onlara əl verib görüşürdüm. Ancaq mən bunu sülh naminə və ərazilərimizin azad edilməsi naminə edirdim və Prezident olaraq, bütün hisslərimi, bütün emosiyalarımı kənara qoymalı idim. Sən bu vəzifəni daşıyırsansa, emosiyalarını kənara qoymalısan. Həmin görüşlər bizə kömək etdimi ərazilərimizi bərpa edək? Məncə bəli, onların xeyri oldu. Detallara varmaq istəmirəm, ancaq bir çoxları anlayır, mən nə haqda danışiram və bütün o illər ərzində biz bunu edirdik. Elə bir dövr var idi ki, biz atəşkəsə razı olmalı olduq. Bu 1994-cü ildə baş verdi. Bu çox çətin qərar idi, sizi əmin edirəm və dəfələrlə Qərb ölkələrindən gələn qonaqlar mənə sual verirdilər: bu məsələ necə həll edilə bilər? Mən də onlara deyirdim: mənim atam Azərbaycanı məndən az sevmirdi və ya hər hansı bir azərbaycanlıdan az sevmirdi. Ancaq o, məcburən 1994-cü ildə bu atəşkəsə razı oldu, çünki ölkəni xilas etməli idi. O zaman Azərbaycanın faktiki olaraq, ordusu yox idi. Biz ordumuzu hələ yeni qururduq. Bu proses sonra davam etdi və bu gün biz qürur duya biləcəyimiz ordu qurmuşuq.

Əlbəttə, insan bəzən çətin qərarlar verməli olur və şəxsən mən Qarabağı azad edərkən 17 il idi ki, Pre-

zident idim. Lazım olsaydı, biz daha 17 il gözləyərdik ki, torpaqlarımızı azad edək. O zaman fərqi yoxdur kim Prezident olacaqdı. Bunun heç bir fərqi yoxdur. Bu hadisə bəlkə də bundan 50 il sonra baş verəcəkdi. Burada insan eqoist olmalı deyil. Bu mənimlə bağlı deyil, fərq etməz lider və Prezident kimdir, bu, ləyaqət məsələsi idi və bizim tarixdən dərslərimiz olub. Təkrar edirəm, bəzən biz çətin qərarlar verməli idik ki, əsas məqsədimizə çataq. Bu, uzun bir hekayədir. Ancaq bu baxımdan Azərbaycanın təcrübəsi maraqlı ola bilər. Yenə də deyirəm, media baxımından bütün dünya mediası sizin arxanızda dayanıbdır. Sizin məsələ beynəlxalq mediada çox gözəl işıqlandırılır və bir daha təşəkkür edirəm ki, bizim Ukrayna ilə bağlı humanitar dəstəyimizi qeyd etdiniz.

M o d e r a t o r: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Ansis Boqustovs, buyurun.

A n s i s B o q u s t o v s («*Radio Latviya*»nın nümayəndəsi): Cənab Prezident, bizi buraya dəvət etdiyinizə görə təşəkkür edirik. Mən Avropa İttifaqının və bu regionun müəyyən ambisiyaları və iddiaları ilə bağlı sualıma cavab almaq istəyirəm. Siz ərazi bütövlüyünüzü bərpa etmisiniz. Bununla bağlı Sizi təbrik edirəm. Ancaq bu ərazilər mina ilə doludur və Siz bu işi necə görürsünüz və nə qədər ailə, keçmiş məcburi köçkün artıq qayıdıb? Rəqəmlər nədən ibarətdir? Daha nə qədər ailə qayıdacaq? Bu karbon neytrallığı məsələsinə gəldikdə isə o əraziləri bildiyimə görə «yaşıl enerji» zonası elan etmisiniz. Halbuki Avropa İttifaqı hələ 2050-ci ilə qədər bu məsələni həll edə bilməyəcəkdi. Bunu necə edirsiniz? Hansı vəsait yatırılır? Bu maliyyə mənbəyi

nədən ibarətdir? Neft-qaz pullarıdır? Eyni zamanda, minaların təmizlənməsi prosesi necə davam edəcək? Həmin məsələni Ukraynaya da şamil etmək olar.

İ l h a m Ə l i y e v: Təəssüf ki, dünən insident baş verib, 3 nəfər mina partlayışı nəticəsində yaralanıb. 2020-ci ildən bu yana 300-dən çox insan ya həlak olub, ya da yaralanıb. Təəssüf ki, Ermənistanın, nəhayət, bizə verdiyi mina xəritələri tamamilə yararlıdır, onlar dəqiq deyil. Əvvəl biz onlardan xahiş edəndə deyirdilər ki – onların baş naziri mənə deyirdi ki, bizdə xəritələr yoxdur. Sonra etiraf etməli oldular ki, xəritələr var, amma onlar tamamilə yararlı xəritələrdir.

Burada ən böyük maneə məhz minalardır. Bizim həmin ərazilərin reabilitasiyasının daha sürətli aparılması üçün infrastruktur layihələrinin və yaşayış binalarının inşasına başlamamışdan əvvəl o ərazilər minalardan təmizlənir. Təəssüflər olsun ki, bizim kifayət qədər resursumuz, təcrübəli heyətimiz yoxdur. Beynəlxalq təşkilatlar və şirkətlər isə bizə elə qiymətlər təklif edirlər ki, hər bir kvadratmetrə təklif edilən qiymət 5–10 dəfə artıqdır. Bizim özümüzün də Mminatəmizləmə Agentliyimiz və şirkətlərimiz var. Bunun nə qədər davam edəcəyini demək çox çətindir. Bu yaxınlarda Balkanlardan olan bəzi həmkarlarım mənə dedilər ki, hələ də onlarda mina partlayışı olur. Balkanlarda münaqişənin illərdir sona çatmasına baxmayaraq, hələ də bu hallar baş verir. Təəssüflər olsun ki, biz də onilliklər ərzində bununla üzləşəcəyik. Bu gün bizdə olan məlumata görə, orada 1 milyondan artıq mina basdırılıb. Ən qorxulusu o idi ki, 2020-ci

ilin 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatından sonra – bizim Laçın dəhlizi üzərində nəzarətimiz olmadığı dövrdə Ermənistandan mina daşınırdı və onlar orada basdırılırdı. Biz bunu necə bildik? Çünki minaların üzərində «İstehsal tarixi 2021-ci il, Ermənistanda istehsal edilmişdir» yazıları var. Təsəvvür edin ki, İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan sonra da bizə qarşı mina terroru həyata keçirirdilər.

Qayıdış məsələsinə gəldikdə, 4 şəhərə və 4 kəndə vətəndaşlar artıq qayıdıblar. Azad edilmiş ərazilərdə 8000-ə yaxın əhali yaşayır. İlin sonuna qədər bu rəqəm 20 minə çatacaq. Bir neçə ay əvvəl biz 23 binadan ibarət yaşayış kompleksini istifadəyə verdik, 3-4 beşmərtəbəli binalardır. Buraya yaxındır, gedib görə bilərsiniz. Artıq orada sakinlər yaşayırlar. Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə geniş reabilitasiya proqramı həyata keçirilir.

Bəli, siz düzgün qeyd etdiniz ki, Qarabağ, Şərqi Zəngəzur və Naxçıvan coğrafi baxımdan da eyni regiondur. Onlar «yaşıl enerji» zonaları elan edilib. Burada çox böyük potensial var, həm də Günəş elektrik enerjisi baxımından. Mənim bayaq qeyd etdiyim, *bp* tərəfindən inşa olunan Günəş Elektrik Stansiyası buraya yaxın yerləşən Cəbrayıl rayonunda tikiləcək. Naxçıvanda 500 meqavat gücündə Günəş Elektrik Stansiyası ilə bağlı böyük planımız var. İkinci Qarabağ müharibəsi bitdikdən sonra biz hidroelektrik enerjisi sahəsinə vəsait yatırmışıq. Bu 3 il ərzində 270 meqavat həcmində su-elektrik stansiyaları artıq fəaliyyətdədir. Zənnimcə, bu rəqəm 500 meqavata çatdırılacaq. Bu bizə regionu tam əhatə etməyə kifayət

edəcəkdir. Tam integrasiya olunmuş elektrik kabeli layihəsi həyata keçirildikdən sonra Qarabağda istehsal edilən elektrik enerjisi Azərbaycanın digər bölgələrinə nəql olunacaqdır.

Bizim əsas investorlarımız xarici şirkətlərdir. Azərbaycan burada kiçik pay sahibi kimi çıxış edir. Bu o deməkdir ki, bizim ölkədə biznes mühitimiz və sərmayə imkanlarımız sərmayə qarşılığında gəlir əldə edilməsi baxımından çox uğurlu bir mövqedədir. Əks təqdirdə, heç kəs bura bir dollar belə, vəsait qoymazdı. Dediym kimi, artıq 2 qiqavata yaxın həcmə bağlı qərarlar verilib və ümumilikdə 10 meqavat həcmində saziş və memorandumlar imzalanıb. Gələn il buraya gələndə görəcəksiniz ki, bu region tamamilə «yaşıl enerji» regionuna çevrilibdir.

M o d e r a t o r: Nailə Balayevaya söz vermək istərdim.

Nailə Balayeva («Reuters» xəbər agentliyi): Təşəkkür edirəm. Cənab Prezident, Rusiya Ukrayna ərazisindən Avropaya qazın nəqlini 2025-ci ildə dayandıracaq. Azərbaycan Avropaya qaz nəqlinin həmini necə artırma bilər? Buna Ukrayna vasitəsilə Avropaya svop əməliyyatı çərçivəsində Slovakiyanı misal göstərmək olar. Bu necə baş verə bilər? Bu mümkündürmü? Avropaya 2027-ci il üçün həcm 2 dəfə artırılması mümkündürmü? Bu, Azərbaycan qazı olacaqdır, yoxsa digər ölkələrdən də qaz həcmi cəlb edilə bilər?

İlham Əliyev: Biz 2022-ci ilin iyul ayında Avropa Komissiyasının Prezidenti ilə enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş imzalayanda qərara konkret hədəf qoyduq. Azərbaycan qazının

Avropaya nəqlini 2 dəfə artırmaq öhdəlik deyil, bu bizim hədəfimizdir. Biz bu hədəfə doğru irəliləyirik. 2021-ci ildə biz Avropaya 8 milyard kubmetr qaz nəql edirdik. Bu il təkcə Avropaya 13 milyard kubmetrə yaxın həcmdə nəql ediləcək. Ümumi həcm isə 25 milyard kubmetr olacaqdır. 2027-ci il haqqında danışırıqsa, biz Avropaya ixracı 16 milyard kubmetrə çatdırmalıyıq. Bu resursların Avropaya mövcud şəbəkə – «Cənub Qaz Dəhlizi», həm də onun interkonnektorları vasitəsilə çatdırılması planlaşdırılır.

Ukrayna ilə Rusiya arasında müqaviləyə xitam verilməsi məsələsinə gəldikdə, Ukrayna və Avropa İttifaqı bizə müraciət edib ki, biz bu müqavilənin uzadılmasında yardımçı olaq. Hesab edirəm və mənə elə gəlir ki, hər iki tərəf bunda maraqlıdır. Çünki Ukraynanın özünün bu qaza ehtiyacı vardır. Düzgün qeyd etdiniz, Avstriya, Slovakiya kimi ölkələr də çox ciddi çətinliklərlə üzləşəcəklər. Onlar – dəqiq rəqəm demək istəmirəm – digər mənbələrdən qaz almaq üçün yüz milyonlarla dollar və ya avro həcmində əlavə pul verməli olacaqlar, amma fiziki olaraq, onların əlavə qaz həcmlərinə çıxışı olmayacaq. Digər Avropa ölkələri kimi, bu iki ölkə də ən çətin vəziyyətdədir. Yəqin ki, məlumatınız var, Azərbaycan – yenə də mövzuya qayıdırıq – Rusiya qazını satmaqda ittiham edilirdi. Bu tamamilə feyk-nyus – yalan xəbərdir. Sizin üçün bir misal çəkim: bəli, biz Rusiya ilə 1 milyard kubmetr həcmində qazla bağlı müqavilə imzalamışıq. Bazarlarda qiymət çox yüksək olanda Rusiya qazının qiyməti daha münasib idi və bu tamamilə kommersiya prinsipli bir biznes sazişi idi. Dediym

kimi, biz 25 milyard kubmetr ixrac edirik, yalnız 1 milyardı idxal etmişik. Yəni burada Rusiya qazının ixracı üçün hər hansı bir kanal olmaqdə ittiham edilməmiş çox yanlış və necə deyərlər, feyk xəbərdir.

Biz çox diqqətli olmalıyıq. Çünki hər bir şey bizi qane edir. Dediym kimi, 8 və bu yaxınlarda daha bir Avropa ölkəsi bizim müştərimizdir. Bizim «Abşeron» adlanan nəhəng qaz yatağımız var. Bu il biz 1,5 milyard kubmetr qaz hasil edəcəyik, qarşıdan gələn illərdə bu rəqəm 5 milyard kubmetrə çatacaq. Gələn il biz «Azəri–Çıraq–Günəşli» yatağından əlavə qaz alacağıq. Bizim heç bir ölkənin qazına ehtiyacımız yoxdur. Yəqin bilirsiniz, Türkmənistan qazının İran ərazisindən Azərbaycan vasitəsilə nəql edilməsi də müəyyən səbəblərdən dayandı. Bizim buna ehtiyacımız yoxdur. Ukrayna tərəfi və Avropa Komissiyası bizə müraciət edib. Biz Rusiya ilə bu baxımdan danışıqlar aparırıq. Biz burada yardımçı ola bilsək, bunu edəcəyik. Amma yenə də təkrar edirəm, bu sualınıza görə də təşəkkür edirəm ki, hər hansı bir ittihamlardan uzaq olmaq üçün biz hər hansı möhtəkirliyə yol vermirik. Hesab edirəm ki, bu müqavilənin uzadılması mümkündür. Bu, Rusiya üçün də faydalı olacaq, çünki o istiqamətdə 50 milyard kubmetrdən artıq premium bazarında satılacaq qazı var. Biz bilirik ki, bu gün Rusiya digər bazarları da nəzərdən keçirir. Bunu da anlamaq olar. Onlar qazı Qazaxıstana nəql etməyə başlayıblar, artıq Özbəkistana da qaz nəql edilir. Çünki bu iki ölkənin ənənəvi təchizatçılarla bağlı problemləri var. Digər müəyyən fikirlər də var. Hər bir ölkə şaxələndirmə üzərində işləyir. Bizim

Rusiyaya, İrana, Gürcüstana, Türkiyəyə, İtaliyaya – hər yerə uzanan boru kəmərlərimiz var. Biz bu baxımdan özümüzü rahat və təhlükəsiz hiss edirik. Sizin sualınıza uzun cavab verdim, çünki bu, çoxtərəfli sual və məsələdir. Bir daha qeyd edirəm ki, biz kömək etməyə hazırıq. Ancaq biz yalnız vasitəçiyik. Bundan başqa hər hansı digər mövzudan söhbət gedə bilməz.

Moderator: Cənab Prezident, Siz geniş cavab verirsiniz. Biz bunun yalnız tərəfdarıyıq. Cənab Prezident, icazənizlə, növbəti suala keçək. Sual verən xanım Özbəkistanı təmsil edir.

Durdona Salixova (*Özbəkistanın Milli İnformasiya Agentliyinin (UZA) baş redaktoru*): **Təşəkkür edirəm. Əvvəlcə, istərdim dəvətə və bu forumda iştiraka imkan yaratdığınıza görə təşəkkürümü bildiririm. Sualım belədir ki, Siz media sənayesinin gələcəyini və süni intellektin bu prosesdə rolunu necə görürsünüz?**

İlham Əliyev: Burada mənə məşhur media sənayesinin nümayəndələri ilə rəqabətə girmək çətin olacaq. Onların bilmədiklərini deyə bilmərəm. O ki qaldı süni intellektə, doğrudan da bu mövzu hazırda tamamilə yeni müstəviyə çıxmaqdadır. Vaxtaşırı Azərbaycanın səlahiyyətli qurumlarının rəsmi məlumatları onu göstərir ki, mənim adımdan fərqli biznes layihələrinin elan olunması haqqında məlumatlar daxil olur və bunların heç birinin nə mənə, nə də Azərbaycana aidiyyəti yoxdur. Təəssüf ki, bəzi insanlar, böyük sayda insanlar buna inanır. Sən bunun öhdəsindən necə gəlməlisən? Cavab çox çətindir. Çünki kimsə etirazı, təkzibi oxuyacaq, ya oxumayacaq, yaxud da çox gec

olacaq. Bu feyki dərhal tapmaq çox çətin olur. Sən bir müddət sonra onu aşkarlayırsan. Həmin müddət ərzində insanlar artıq buna inanır. Bu, müəyyən mənada çox kəskin mahiyyət daşıyır. Kimsə bunun üzərindən pul qazanmaq istəyir və mənim adımdan süni intellektdən istifadə edərək elanlar dərc olunur ki, məsələn, buraya pul yatırın, oraya pul yatırın. Lakin bu yolla getsələr fərqli elanlar olacaq: mənim adımdan bəlkə də müharibə elan edərlər və kimsə buna inana bilər, hansısa digər müəyyən tədbirlər həyata keçirə bilər.

Məsələ yalnız Azərbaycandan getmir. Nüvə silahına malik ölkələr var. Bu ölkələr eyni zamanda, süni intellekt tərəfindən manipulyasiyaya məruz qala bilər. Hətta məişət səviyyəsində bir çox hadisələr var ki, bir çoxlarına – insanların münasibətlərinə, ləyaqətinə, nüfuzuna bərpa olunmayan xələl yetirilə bilər. İctimai şəxslərin fərqli feyk video, vizual və audioməlumatlarla tamamilə yamsılanması gedir. Düşünürəm ki, siz də, ümumiyyətlə, media ictimaiyyəti siyasətçilərə yol göstərməlidir. Siyasətçilər çox ciddi qərarlar qəbul etməlidirlər ki, müəyyən mənada bunu məhdudlaşdırsınlar. Çünki bu, yalnız feyk xəbər deyil. Bu, insanların təhlükəsizliyinə, həyatına, cəmiyyətə, ölkələrə, fərdlərə kifayət qədər ciddi təhlükədir, təhdiddir, onların şəxsi həyatına, fəaliyyətinə təhdiddir. Düşünürəm ki, bu mövzu bu gün, sabah və birisi gün sizin tərəfinizdən müzakirə olunacaq mövzulardan biridir.

Zənnimcə, beynəlxalq səviyyədə belə bir mexanizm işlənilib hazırlana bilər. Bu heç bir halda söz azadlığının məhdudlaşdırılması kimi qəbul olunmayacaq.

Beynəlxalq səviyyədə, BMT səviyyəsində, yaxud da «böyük 20-lik» tərəfindən təşəbbüslər irəli sürülə bilər ki, buna son qoyulsun. Bu çox ciddi bir təhdiddir və təşəkkür edirəm ki, siz bu mövzuya toxundunuz.

Moderator: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Növbəti sual Mirşahin Ağayevdəndir.

Mirşahin («*Real*» televiziyaçı, Azərbaycan): Cənab Prezident, bir neçə dəfə Siz bu mövzuya toxunmuşunuz ki, Azərbaycana karbohidrogen ehtiyatlarının hasil edilməsini irad tutublar və bu gün də bu mövzuya toxundunuz. Bu gün mən Sizin yadınıza 30 il bundan əvvəl salmaq istəyirəm. 1994-cü il sentyabrın 20-də «Əsrin müqaviləsi» imzalanmışdı və o müqavilə imzalanan-dan təxminən 10 dəqiqə sonra mən Sizdən müsahibə götürmüşdüm. Siz o müqavilə haqqında danışarkən onun nəticələrinin Azərbaycan xalqının gələcəyinə işlədiyini bildirmişdiniz. Ulu öndərlə müsahibələrimizdə, söhbətlərimizdə bu barədə də danışmışdıq ki, müqavilənin hazırlanması ilə bağlı şərtlərin, demək olar, hamısında Siz iştirak etmisiniz, hazırlanma prosesi Sizin rəhbərliyiniz altında keçib. Rəhmətlik Xoşbəxt Yusifzadə bu barədə geniş danışmışdı. Mənə çox maraqlıdır, indi Azərbaycana irad tutan dövlətlər ki var, axı onlar «Əsrin müqaviləsi»nin hazırlanmasında cidd-cəhdlə iştirak edirdilər. Onlar özlərini onda necə aparırdılar? Onda deyirdilər ki, yox, lazım deyil, müqaviləni imzalama-yaq? Yox, gəlin bunu saxlayaq, ekoloji filan, filan, filan, yoxsa onlar çalışırdılar? Axı mən bilirəm, o layihələrə düşmək o qədər də asan deyildi. Onlar böyük rəqabətdən sonra seçilmişdilər. «Amoco»nu xatırlayıram, «Penn-zoyl»u xatırlayıram, *bp*-ni. Mənə bu maraqlıdır və

bir də, ümumiyyətlə, nə qədər inanmaq olar bu müəyyən dövlətlərin səmimiyyətinə ki, onlar COP29-la guya dünyanın xilasına çalışacaqlar?! Mən Azərbaycanın bu barədə səmimiyyətinə Sizin çıxışlarınızdan özüm qədər əminəm. Amma haradan bilə bilərik ki, 30 il bundan sonra onlar «yaşıl enerji»ni də Azərbaycana irad tutmayacaqlar? Axı bu gün o dövlətlər bir yandan kəpənək effektindən qorxurlar – ay aman, çiçəyin üstünə ehmalca qonsun ki, dünya dağlar, o tərəfdən də dünyanın bütün pulunu, dollarlarını, avrolarını sərf edirlər Rusiya–Ukrayna müharibəsinə, az qala nüvə başlıqlarını hərəkətə keçirmək haqqında düşünürlər. Sizə belə qeyri-səmimi tərəfdaşlarla iş aparmaq nə qədər çətindir və COP29-dan Siz nə gözləyirsiniz? Doğrudanmı onlar öz sözlərinin sahibi olacaqlar? Təşəkkür edirəm.

İ l h a m Ə l i y e v: Siz yaxşı bilirsiniz, bizim sizinlə dəfələrlə söhbətlərimiz olub. Biz bu qeyri-səmimi münasibətlərə bir növ, öyrəşmişik, əfsuslar olsun. Bəzi hallarda ikili standartları görməyəndə özümüz özümü-zə sual veririk, görəsən nələr baş verir? Biz buna o qədər öyrəşmişik ki, ağa qara, qaraya ağ demək adi hala çevrilib. Bunun yeganə yolu məhəl qoymamaq, fikir verməmək, öz yolundan dönməmək və ölkə üçün, xalq üçün lazım olan bütün addımları vaxtında atmaqdır. Necə ki, 1994-cü ildə, siz də bunu qeyd edirsiniz, ulu öndər tərəfindən tarixi qərar qəbul edildi. O, tarixi qərar idi və o vaxt mən də xatırlayıram, bu müqavilə ilə əlaqədar bir çox mülahizələr, bir çox fikirlər var idi. Bunu qəbul etməyənlər var idi. Siz də yaxşı xatırlayırsınız və o hadisələri işıqlandırmısınız. O müqavilə imzalanandan iki həftə keçməmiş dövlət çevrilişinə

cəhd edildi və bunun səbəblərindən biri məhz bu müqavilə idi. Ondan sonrakı geosiyasi gedişatların təməlinə məhz bu dayanırdı. Müqavilə Azərbaycana əsl müstəqillik gətirə biləcək bir müqavilə idi və onu o vaxt biz də bilirdik, dostlarımız da bilirdi, bizi istəməyənlər də bilirdi. Bu bizim üçün bir nəfəs borusu, bir oksigen borusu idi. Xatırlayıram, mənim atam o müqavilə imzalanandan sonra tez-tez məndən soruşurdu: nə vaxt biz onu görəcəyik və biz, yəni bizim komandamız – rəhmətlik Xoşbəxt müəllim, rəhmətlik Natiq Əliyev, Valeh Ələsgərov, Allah canını sağ eləsin və digər yoldaşlar, mən daxil olmaqla, əlimizdən gələni edirdik ki, maksimum qısa müddət ərzində ilk nefti hasil edək. Əgər dünyadakı neft kontraktlarının tarixçəsinə nəzər yetirsəniz görərsiniz ki, belə qısa müddət ərzində – cəmi 3 il ərzində bu cür nəhəng neft yatağından neft çıxarmaq tarixdə olmayıb. 1994-cü ilin sentyabr ayında müqavilə imzalandı, 3-4 aydan sonra parlamentdə ratifikasiya edildi, qanun kimi qüvvəyə mindi və 1997-ci ilin noyabr ayında «Çıraq-1» platformasından ilk neft çıxarıldı. Ondan 2 il sonra Bakı–Supsa kəməri tikildi, daha sonra ulu öndər öz əlləri ilə Bakı–Tbilisi–Ceyhanın təməlini qoydu. Bütün bunlar o vaxt da, bu gün də bizim gördüyümüz işlərin nə qədər uzunmüddətli olduğunu bir daha göstərir. Təəssüf edirəm, əgər o vaxt bu müqavilə imzalanmasaydı, yaxud ondan 2 il keçməmiş «Şahdəniz» üzrə müqavilə imzalanmasaydı, bu gün həm biz, həm də bizim qazımızdan bəhrələnən, ondan öz enerji təhlükəsizliyində istifadə edən ölkələr hansı çətinliklərlə üzlə-

şəcəkdilər? O, qlobal təfəkkürün və müdrikliyin təzahürü idi.

O ki qaldı iradlara, bilirsiniz, o vaxt da bizə başqa iradlar tuturdular. Bəlkə siz də xatırlayırsınız, deyirdilər ki, Azərbaycanda neft yoxdur, neft kəmərləri tikilməməlidir, Azərbaycan blef edir, nefti yoxdur, nə bilim, yalan məlumatlar ötürür. Bu günə qədər «Azəri-Çıraq»dan hasilatımız davam edir. «Şahdəniz» müqaviləsi bağlanandan sonra ortaya bir uydurma da atmışdılar ki, Azərbaycanda qaz yoxdur. Azərbaycan özü filan yerdən qaz alır və heç vaxt heç bir ölkəyə qaz nəql edə bilməz. 8 ölkəyə qaz nəql edirik, bu il bizdə 50 milyard kubmetr hasilat gözlənilir. Onun bir hissəsi yenidən neft laylarına vurulacaq ki, oradan neft hasilatı daha da artsın, bir hissəsi daxili istehlaka yönəldiləcək, 25 milyard kubmetri isə dünyaya bazarlarına nəql olunacaq. Bu, tək-cə mənfəət deyil, geosiyasi əhəmiyyətdir, bu sahə ilə yaxından tanış olanların hamısı yaxşı bilir ki, bu gün qaz amili enerji təhlükəsizliyinin birnömrəli amilidir. Mən istisna etmirəm, bəlkə də siz haqlısınız, gün gələcək bizə «yaşıl enerji»ni də irad tutacaqlar. Çünki «yaşıl enerji» ilə bağlı indi üzə çıxan bir çox məqamlar var ki, insanlar və qərar qəbul edənləri düşünməyə vadar edir. Orada o materialların utilizasiyası necə olacaq? Batareyaların, akkumulyatorların taleyi necə olacaq? İndidən artıq bunun altına da bir mina qoyulur ki, lazım olan vaxtda kiminsə başında çatlasın. Amma yenə də deyirəm, bizim atdığımız bütün addımlar və təşəbbüslərimiz əsas məqsədi güdür – ölkəmizi gücləndirmək, iqtisadi gücümüzü artırmaq, iqtisadi və

siyasi müstəqilliyimizi daha da gücləndirmək və Azərbaycanı yüksək liqaya daxil etdirmək.

COP29 bu istiqamətdə çox önəmli bir addım olacaq. Biz bu istəkdə olanda bəziləri bəlkə də bunu anlamırdı. Bu gün də buna ağızlarını büzənlər var ki, nəyə lazımdı, qoyun rahat yaşayaq. Yenə tədbir olacaq, yenə qonaq gələcək. Biz artıq bunun bəhrəsini görürük. Azərbaycanın geosiyasi önəmi əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Bizim beynəlxalq müstəvidə təmasda olduğumuz ölkələrlə ikitərəfli əlaqələr tamamilə başqa məcrada inkişaf edir. Ənənəvi mövzulardan başqa, bu mövzu və buna paralel olan mövzular da daxil edilir.

Mən artıq qeyd etdim, inkişafda olan 50-dən çox kiçik ada dövlətləri var. Onlar üçün biz xüsusi fond təsis edirik və o fonda əhəmiyyətli dərəcədə vəsait də qoyacağıq. Onlara kömək göstərəcəyik. Əlbəttə, onlar bizim təbii müttəfiqlərimizə çevriləcək. Biz bu addımları atmaqla ölkəmizi gücləndiririk. Bu gün burada bizim COP nümayəndələri, komandamız iştirak edir. Onlar da çox fəal işləyir və mən demişəm, siz xarici ölkələrdə işləməlisiniz, bütün dünyanı dolaşmalısınız ki, Azərbaycanın mövqeyini, Azərbaycanın gündəliyini bütün tərəf-müqabillərinə çatdırasınız.

Təşkilati nöqteyi-nəzərdən mən, sözün düzü, hər hansı bir çətinlik görmürəm. Çünki bizim təcrübəmiz kifayət qədər böyükdür. Nəticə etibarilə nə hasil ediləcək, bunu bəri başdan demək çətindir. Bir də ki, bu, artıq bizdən asılı deyil. Biz maksimum edə biləcəyimizi edəcəyik, körpülər quracağıq, Qlobal Cənubla Qlobal Şimal arasında təmasları gücləndirəcə-

yik. Ancaq, əlbəttə, bu iqlim məsələsində əsas söz sahibləri təbii ki, Azərbaycan boyda ölkələr deyil. O böyük ölkələrdir ki, onları da bir araya gətirmək üçün biz indi söylər göstəririk.

Moderator: Zati-aliləri, Siz kifayət qədər vaxt ayırmısınız.

İlham Əliyev: Qorxuram ki, bizim auditoriyamız artıq yorulub. Əgər yorulmamısınızsa davam edə bilərik. Çox uzun çəkəndə müzakirələr bir növ, darıxdırıcı ola bilər. Auditoriyamız hələ də fəaldırsa davam edə bilərik.

Moderator: Gəlin razılaşıq ki, əlavə 4 sual veriləcək. Bizim Nigeriyadan olan iştirakçımız var.

Con Ayomide (*müstəqil jurnalist, Nigeriya*): **Cənab Prezident, təşəkkür edirəm. Burada olmaq mənim üçün böyük şərəfdir. Mən ikinci dəfədir Şuşaya səfər edirəm və çox böyük işlərin şahidi olmuşam. Beynəlxalq səviyədə əməkdaşlıq haqqında sual vermək istərdim. Sizə Türk Dövlətləri Təşkilatı və Afrika İttifaqı arasında əlaqələr haqqında sual vermək istərdim. Sizin fikrinizcə, hansı təşəbbüslər irəli sürülə bilər ki, belə bir əməkdaşlıq gücləndirilsin? Təşəkkür edirəm.**

İlham Əliyev: İki həftə bundan əvvəl məhz burada Türk Dövlətləri Təşkilatının qeyri-formal Zirvə toplantısı keçirildi və mövzulardan biri bağlılıq və nəqliyyat idi. Digəri isə təşkilatımızın potensialının gücləndirilməsi idi və biz bəyan etdik ki, Azərbaycan təşkilatın katibliyinə 2 milyon dollar məbləğində ianə ayırır ki, təşkilatımız beynəlxalq müstəvidə daha fəal olsun. Biz beynəlxalq təşkilatlarla praktiki və möhkəm əlaqələr qurmaq istəyirik, o cümlədən Afrika

İttifaqı ilə. Bildiyimə görə, bizim təşkilatımızın Afrika İttifaqı ilə rəsmi təmasları olmamışdır. Ancaq biz bunu ciddi şəkildə nəzərdən keçirməliyik.

Azərbaycana gəldikdə, biz Afrika İttifaqının üzv ölkələri ilə əməkdaşlığı gücləndirməyə çalışırıq və Afrika İttifaqında – Efiopiyada öz səfirliyimizi təsis etmişik ki, orada əməkdaşlıq üçün zəmin yarada birlək. Həmin qitədə Afrika İttifaqının bir çox üzvləri ilə bizim fəal təmaslarımız var. «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrliyimiz bizə Afrika qitəsindən olan ölkələrlə praktiki təmaslar qurmağa kömək etmişdir. Bu gün artıq oradan rəsmilər Azərbaycana səfər edir və mən COP29-la bağlı dəvətlər göndərmişəm. Bir çox Afrika ölkələrinin prezidentləri öz iştiraklarını təsdiq ediblər. Bu da yaxşı fürsət olacaq ki, təmaslar qurulsun. Hazırda deyə biləcəyim odur ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı və Afrika İttifaqı arasında rəsmi əməkdaşlıq kanalları yoxdur. Mən şübhə etmirəm, bu olacaqdır. Ancaq milli səviyyədə Azərbaycan və Afrikanın müxtəlif ölkələri arasında yaxşı əməkdaşlıq vardır. Hər hansı fikir ayrılığı yoxdur. Əksinə, biz Afrika İttifaqından olan bir çox ölkələri COVID dövründə dəstəkləmişik. Biz 80-dən artıq ölkəyə COVID dövründə humanitar və maliyyə yardımı göstərmişik və onların bir çoxu Afrika İttifaqının üzvləridir.

Biz Afrika İttifaqı ölkələrindən olan tələbələr üçün hazırda təqaüd mexanizmi üzərində işləyirik. Çalışacağıq fəal olaq və sağ olun ki, bu forumda iştirakla bağlı bizim ölkəyə bir daha səfər edirsiniz.

M o d e r a t o r: Növbəti sual İsraildən gələn müs-təqil jurnalistdəndir.

Roman Qureviç (*müstəqil jurnalist, İsrail*): Cənab Prezident, dəvətə görə təşəkkür edirəm. Qeyd etmək istərdim ki, 2021-ci ildə mən Şuşada olmuşam, dağıntılar, minalar, hər şey çox pis vəziyyətdə idi. Mehmanxanaların heç biri yox idi. Bu gün gözü-müzün qarşısında xarıbülbülün çiçək açması, Şuşanın gözəl çiçəyinin açılmasını görmək doğrudan da unudulmaz xatirədir. Çağdaş dünyada ksenofobiya – yadlara nifrət, insanların bir-birini qəbul etməməsi ən ciddi problemdir. Azərbaycanda müxtəlif dinlərə mənsub insanlar yaşayır: müsəlmanlar, xristianlar, yəhudilər və bir çox digərləri. Onlar hər zaman bir-biri ilə mehriban, qarşılıqlı hörmət şəraitində yaşayıblar. Novruz bayramında bir-birinə səməni bağışlayır, Xanuka zamanı Xanuka gelt keçirirlər, xristianların Pasxası zamanı bir-birinə qonaq gedib kuliç yeyirlər. Bu hər zaman belə olub və bir-birinə mane olmayıb. Əsrlərlə belə olub və indi də belə olmaqdadır. Beləliklə, Azərbaycan insanların bir-biri ilə necə yaşamasının, qarşılıqlı hörmət, dözümlülük və tolerantlığın nümunəsidir. Sualım belədir: Azərbaycan torpağında, Azərbaycan xalqında hansı xüsusiyyət bunu mümkün edir, buna imkan yaradır? Təşəkkür edirəm.

İ l h a m Ə l i y e v: Əvvəlcə, evinizə xoş gəlmisiniz! Sizi yenidən görməyə çox şadam. İkincisi, azad olunmuş ərazilərin bərpası ilə əlaqədar gördüyümüz işlərə dair xoş sözlərə görə təşəkkürümü bildirirəm. Düşünürəm ki, sualınızın cavabı sizə də məlumdur. Lakin sual verdiyinizə görə sizə təşəkkür edirəm. Düşünürəm ki, burada bir sintez var, fərqli amillərin vəhdəti var. Burada bu amillərdən biri olmasay-

dı, qarşılıqlı hörmət, məhəbbət mühiti mümkün olmazdı. Qeyd etmək istədiyim digər məsələ odur ki, bu mühiti süni yaratmaq mümkün deyil. Əsas odur ki, bunu qoruyasan, gücləndirəsən və özündən sonra növbəti nəsillərə ötürəsən.

Bəhs etdiyiniz məsələlər bizə yüzilliklərlə, minilliklərlə xas olan bir xüsusiyyətdir və müxtəlif dini etiqadların, müxtəlif etnik qrupların birgə yaşamı – bunların hər biri Azərbaycan dövlətçiliyinin qurulmasında, müasir Azərbaycanın qurulmasında rol oynayıb və həmin o töhfəni verməkdə davam edirlər. Bu, böyük bir fəaliyyətdir. Ərazilərimiz işğaldan azad olunandan sonra mən təklif etdim ki, ilk «Xarıbülbül» festivalını Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların mədəniyyətinə həsr edək. Bu mənim ideyamdır və düşünürəm, çox düzgün bir ideyadır ki, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar, bilirsiniz ki, azadlıq naminə mübarizədə iştirak ediblər. Dinindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər birinin nümayəndəsi öz həyatını qurban verib, sağlamlığından məhrum olub. 2021-ci ildə keçirilmiş «Xarıbülbül» festivalında biz bunun hər birini nümayiş etdirdik. Şəxsən bundan daha emosional, daha mədəni tədbir xatırlamıram və bəlkə də heç olmayacaq. Cəmiyyət və hökumət, əsasən də hökumət bu məsələyə gündəlik əsasda diqqət yetirməlidir. Bu elə bir mövzu deyil ki, onu kənara qoyub sonradan məşğul olasan, ikincidərəcəli hesab edəsən və ya da iqtisadiyyat deyil, büdcə deyil. Bu, maddi bir aktiv deyil. Çünki bu hər bir şeyin təməlidir.

Çoxmillətli cəmiyyət Azərbaycanın fəxr etdiyi amildir – düzgün siyasət, təhsil, tərbiyə, nümunə, davranış

nümunəsi. Biz bərpa prosesində bir çox məscidləri bərpa etməli idik. Son illərdə açılışlar zamanı kimlər çıxış edirdi – şeyxülislam, arxiyepiskop Aleksandr Ata, yəhudi icmasının rəhbəri cənab Milix və yaxud da ondan sonrakı icma rəhbəri. Mən, adətən, Azərbaycanın bütün bölgələrindən dini icmaların rəhbərlərini toplayırdım. Onların hamısı gəlirdi: Gəncədən İmamzadənin, yaxud da Şamaxı məscidinin nümayəndəsi, Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən gəlib müsəlmanların, katoliklərin, pravoslavların və yəhudilərin rəhbərlərinin məsciddə çıxış etməsinin şahidi olurdular. Onlar bu ismarıqları özləri ilə öz ərazilərinə, öz yerlərinə aparır və bunu paylaşırlar. Bu, yalnız bir epizoddur, lakin bunların sayı çoxdur. Hər şeyin təməlinə cəmiyyətin öz məfkurəsi dayanır, bu çox böyük dəyərdir. Elə bir dəyərdir ki, onu qucaqlamaq, öpmək istəyirsən, Tanrıya təşəkkürünü ifadə etmək istəyirsən ki, bunu sənə nəsib edib və biz bunu qorumalıyıq. Bizim hüququmuz yoxdur ki, bunu qorumayaq və biz cəmiyyət olaraq, hökumət olaraq bunu qoruyuruq, yaşadıırıq. Sözsüz ki, dini liderlər, onların sözləri, onların kəlamları çox vacibdir və konkret bu halda biz deyirik – din dövlətdən ayrılır. Lakin ölkə üçün, onun inkişafı və gələcəyi üçün fəvqəlhəmiyyətli məsələlərdə dövlət və dini rəhbərlər vahid mövqedən çıxış edirlər. Təşəkkür edirəm və evinizə tez-tez gəlin.

Moderator: İndi isə Yaxın Şərqdən Tarek Abdel Qaffar, buyurun, sualınızı verə bilərsiniz.

Tarek Abdel Qaffar (*MENA agentliyi, Misir*):
Cənab Prezident, Siz inkişaf etməkdə olan və inkişaf

etmiş ölkələr arasında «uçurumu» aradan qaldırmaq baxımından, xüsusilə də zəngin ölkələrin fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə vurulan zərər, müəyyən kompensasiyalar haqda nə düşünürsünüz, bu istiqamətdə hansı addımlar atılmalıdır? Çünki bir çox ölkələr bu baxımdan heç bir təzminat almayıb. COP29-un ev sahibi olaraq, sizin ölkənizlə Misir və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında məhz bu istiqamətdə əməkdaşlıq varmı?

İ l h a m Ə l i y e v: Biz üçlüyün təsis edilməsinin təşəbbüskarı olduq. Bu, ötən, hazırkı və gələcək sədrlərin – Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin, Azərbaycanın və Braziliyanın üçlüyüdür. Bu bir mexanizmdir. Buna qədər bu, mövcud deyildi. Bizim bu təklifimiz Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Braziliya tərəfindən dəstəkləndi. COP sadəcə, bir və ya iki həftə davam edən tədbir deyil. Bu, davamlı bir prosesdir. Əgər bir ölkə hər hansı miras qoymaq istəyirsə, bu, tutarlı və konkret töhfə olmalıdır. Sözlər, bəyanatlar kifayət deyil. Burada real addımlar atılmalıdır və koordinasiya həyata keçirilməlidir. Üçlük mexanizmini biz yaratmışıq və əminəm ki, bu mexanizm gələcəkdə də davam edəcəkdir.

O ki qaldı hansı ölkə planetin məhv edilməsinə daha çox «töhfə» verib, bu barədə danışmaq səmərəsiz olar. Çünki biz çox gözəl bilirik ki, ən böyük karbon tullantılarını istehsal edən və ətraf mühitə çirkləndirən böyük ölkələr hansılardır. Ancaq elə bir platforma yaradılmalıdır ki, daha geniş maliyyə imkanlarına malik olan ölkələr digərlərinə kömək etsin. Mən mütəxəssis deyiləm. Dediym kimi, 6 aydır ki,

mən bu məsələ ilə dərindən məşğulam. Səmimi desəm, bu mənim üçün o qədər də aydın deyil. Çünki eşitdiklərimiz həqiqətə o qədər də uyğun deyil və ona görə də mən tam əmin deyiləm. Bəli, bizə deyilir ki, temperatur 1,5 dərəcə artsa faciə olacaq. Biz başa düşürük ki, müəyyən təhlükə var. Dediym kimi, OPEC+ formatının üzvü olaraq, biz neft istehsalçısı olan ölkələrlə bu sahədə öz işimizi gördük. Əlbəttə, daha çox gəlir əldə edən ölkələr daha çox maliyyə töhfəsi verməlidir. O ölkələr ki, atmosfərə daha çox tullantı buraxır və pulları var, onlar da maliyyə baxımından töhfə verməlidir. Ancaq beynəlxalq səviyədə qiymətləndirmə odur ki, buna trilyonlarla dollar vəsait lazımdır, amma bu vəsait haradan gələcək? Bu çox açıq bir sualdır. Yəni inkişaf edən ölkələrə dəstək göstərilməlidir və dediyim kimi, biz inkişafda olan kiçik ada ölkələri üçün fond yaratdıq. Ancaq biz inkişaf etməkdə olan hər bir ölkə ilə bağlı fond yarada bilmərik. Bizim o qədər pulumuz yoxdur. Əlbəttə, bu işdə həmrəylik olmalıdır və digərlərini təşviq etməliyik ki, bizim nümunəmizə uyğun olaraq hərəkət etsinlər. Biz istəyirik ki, Azərbaycanda keçiriləcək COP29 məhz həmrəylik tədbiri olsun. Biz ona görə də bu ili «Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili» elan etmişik. Demirəm ki, biz bütün hədəflərimizə tam şəkildə nail olacağıq, ancaq bu işə öz töhfəmizi verməyə hazırıq.

Moderator: «The Pakistan Daily» qəzetindən jurnalist buradadır, sual verəcək.

Hamza Azhar Salam («The Pakistan Daily» qəzetinin redaktoru): **Cənab Prezident, təşəkkür edi-**

rəm. Şuşada olmaqdan çox məmnunam. Pakistan və Azərbaycan strateji tərəfdaşdırlar və hər iki ölkə dezinformasiya kampaniyalarından əziyyət çəkmişdir. İslamabada sonuncu səfəriniz zamanı Siz Pakistanın Baş Naziri Məhəmməd Şahbaz Şəriflə ticarət dövryyəsinin artırılması haqqında razılıq əldə etdiniz. İki qardaş ölkə arasında media sahəsində hansı şəkildə əməkdaşlıq edilə bilər?

İlham Əliyev: Siz düzgün bir məsələyə toxundunuz. Pakistan mediasında biz hər zaman qardaş dəstəyi görmüşük. Mən Azərbaycanla bağlı beynəlxalq medianı izləyirəm və ölkəmizlə bağlı hansısa beynəlxalq təşkilatlarda hər hansı bir material dərc edilibsə, hər səhər mənə məlumat verilir. Pakistana gəldikdə, biz hər zaman qardaş dəstəyini hiss etmişik. Biz buna görə olduqca minnətdarıq.

Bu sahədə söylərimizin birləşdirilməsi çox yaxşı fikirdir. Hesab edirəm, biz birgə media İşçi qrupu da yarada bilərik ki, bir-birimizi müxtəlif istiqamətlərdə dəstəkləyək. Bəzi beynəlxalq media təşkilatlarına bizim çıxışımız var, bəzilərinə sizin çıxışınız var və bunu təkcə Pakistan deyil, digər dost ölkələrlə də edə bilərik. Siz tamamilə düzgün qeyd etdiniz ki, ölkələrimiz haqqında faktların təhrif edilməsi onun nüfuzunu ciddi şəkildə zədələyəcək nəticə verir.

Qeyd etdiyiniz kimi, mənim Pakistana çox gözəl səfərim oldu. Mənə həm Baş Nazir, həm Prezident tərəfindən çox yüksək qonaqpərvərlik göstərildi. Mən o səfərin nəticələrinə görə çox şadam. Biz səfər çərçivəsində 17-yə yaxın sənəd imzaladıq. Onların bir çoxu artıq icra olunur. Eyni zamanda, biz Azər-

baycan üçün Pakistanda sərmayə imkanlarını nəzərdən keçirdik və mənim qardaşım, Baş Nazir Məhəmməd Şahbaz Şəriflə razılaşdıq ki, Azərbaycana konkret sərmayə layihələri təqdim ediləcək. Müvafiq nazirlər təlimatlandırılıblar, o layihələr nəzərdən keçiriləcək və əminəm ki, icra olunacaq. Bunlar, əlbəttə, kommersiya baxımından nəzərdən keçiriləcək. Hesab edirəm ki, burada nəhəng potensial vardır. İkitərəfli ticarət və sərmayə, həmçinin müdafiə sənayesi məsələsini də geniş müzakirə etdik, hər iki ölkənin potensialını müzakirə etdik. Əminəm ki, biz əməkdaşlığımızı gələcəkdə də gücləndirəcəyik.

Moderator: Son iki sual. Sizi əmin edirəm ki, suallar qısa olacaq. «Al Jazeera English» kanalının nümayəndəsinə söz vermək istəyirəm.

«Al Jazeera English» kanalının nümayəndəsi: Dəvətə görə çox sağ olun. Burada biz yalan məlumatların ifşası haqqında danışırıq. Mən qorxuram ki, yalan məlumatlar bir ölkə üçün yalan, digəri üçün isə doğru ola bilər. Ona görə də burada çox çətin bir seçim qarşısında yıq.

İlham Əliyev: Ən vacibi odur ki, məlumat və narrativ həqiqi olsun, həqiqətə söykənsin. Bu, birtərəfli, qərəzli olmasın. Çünki qərəzlidirsə və koordinasiya şəklində aparılmış kampaniyanın media hücumunun bir nəticəsidirsə, bu qəbul edilməzdir. Bu, məlumat qıtlığından qaynaqlanırsa, o hissəni bəlkə də başa düşmək olar. Ancaq Azərbaycana gəldikdə, bu, koordinasiya edilmiş media hücumlarıdır. Bunlar, adətən, mühüm geosiyasi hadisələrə təsadüf edir. O, idarə edilən bir media hücumu olanda

onlar istəklərinə nail olurlar. Çünki onların istəkləri, hədəfləri bizim maraqlarımıza ziddir. Bir çox digər mexanizmlər var. Təsir mexanizmlərindən söhbət gedir. Burada QHT-ləri deyə bilərəm, maliyyələşmə ola bilər. Digər müxtəlif müdaxilələrdən, suveren ölkələrin daxili işlərinə müdaxilələrdən söhbət gedir. Əlbəttə, media ən çox görünən, ən həssas bir sahədir. Xüsusilə də bu, böyük və məşhur media şirkətlərindən gələn hücumdursa.

Artıq 3 saatdır ki, biz bunu müzakirə edirik. Ümid edirəm ki, biz bu vasitə ilə öz fikrimizi mediadan silah kimi istifadə edən ölkələrə və dairələrə çatdırırıq. Əlbəttə, burada fikir müxtəlifliyi olmalıdır. Bu gün biz görürük ki, bir çox ölkələrdə media yalnız bir dairənin müəyyən mövzu ilə bağlı rəyini əks etdirir. Avropaya gedəndə bir narrativ görürük, Asiyaya getdikdə fərqli bir mənzərənin şahidi oluruq. Rusiyaya gedəndə artıq digər bir mənzərədir, Azərbaycana gələndə başqa bir mənzərənin şahidi olursunuz. Media sahəsi kəskin şəkildə siyasiləşdirilib. Bir daha deyirəm ki, biz siyasətçilərə tövsiyələr vermək sizin vəzifənizdir.

M o d e r a t o r: Sonuncu sualımız. Cənab Yusuf Özkır.

Y u s u f Ö z k ır (*Anadolu Agentliyinin İdarə Heyətinin üzvü*): Cənab Prezident, çox təşəkkür edirəm. İlk növbədə, qeyd etmək istəyirəm ki, Şuşada olmaq çox gözəldir. Həmçinin yol boyunca tikilən tunellər, yollar, bu qədər qısa müddətdə belə inşaat işlərinin görülməsindən heyranlığımı açıq şəkildə söyləməliyəm.

Sualım Türk Dövlətləri Təşkilatı ilə bağlıdır. Görüyük ki, Qarabağ Zəfəri Türk Dövlətləri Təş-

kilatı mövzusuna da ciddi mənada təsir göstərib. Çünki Zəfərdən sonrakı prosesə baxdıqda nəzərəcarpacaq irəliləyiş vardır. Həm adı dəyişdi, həm toplantıları artı. Sonuncu toplantı da iyulda burada keçirildi.

Bu gün Prezident Ərdoğan Şimali Kipr Türk Respublikasıdır. Bunu da bildirməliyəm ki, bu gün Türkiyə Respublikasının Kipr adasındakı türkləri oradakı yunan hakimiyətinin işğalından azad etməsinin 50-ci ildönümüdür. Bu gün Şimali Kipr Türk Respublikasında tədbirlər keçirilir. Cənab Prezident Ərdoğan da geniş nümayəndə heyəti ilə oradadır. O Sizin də adınızı qeyd edərək, bu ev sahibliyinizi vurğulayaraq, Şimali Kipr Türk Respublikasının Prezidenti Ersin Tatarın buradakı Zirvə toplantısında iştirakına da toxundu və çıxışında təşəkkürlərini ifadə etdi.

Sualım belədir: bundan sonrakı dövrdə həm global miqyasda hücumların çox artdığı, tez-tez Üçüncü dünya müharibəsindən bəhs olunduğu bir dövrdə, bir sıra ittifaqların sarsıldığı bir şəraitdə Türk Dövlətləri Təşkilatı müsbət mənada dəyişməkdədir. Bundan sonrakı dövrdə bu təşkilatın siyasi, iqtisadi, ticari baxımdan, eyni zamanda, hərbi sahədə uzunmüddətli perspektivdə necə bir gələcəyi var? Siz bunu necə dəyərləndirirsiniz? Bu prosesdə Şimali Kipr Türk Respublikasının beynəlxalq səviyyəyə çıxması və tanınması istiqamətində də fikirlərinizi öyrənə bilsəm çox məmnun olaram. Təşəkkür edirəm.

İ l h a m Ə l i y e v: İlk növbədə, kiprli qardaşlarımızı bu bayram münasibətilə təbrik edirəm və onlara yeni uğurlar və xoşbəxtlik arzulayıram. Hörmətli Ersin Tatarı mən Azərbaycana dəvət etmiş

dim. Bir neçə ay öncə mənim qonağım olmuşdu və onu xüsusilə qeyri-rəsmi Zirvə görüşünə də dəvət etdim. Bildiyiniz kimi, Şimali Kipr Türk Respublikası Türk Dövlətləri Təşkilatında artıq müşahidəçi üzv statusuna malikdir və Zirvə görüşlərində bu statusla iştirak edib. Ancaq ilk dəfə olaraq bu tədbirdə öz bayrağı ilə iştirak etmişdi. Burada biz qardaşlıq borcumuz nədirsə, onu da etdik.

Hesab edirəm ki, hörmətli Ersin bəyin bu toplantıda iştirakı Şimali Kipr Türk Respublikasının müstəqilliyinə doğru atılan önəmli bir addımdır. Biz hər zaman kiprli qardaşlarımızla birlikdə olacağıq. Azərbaycanı böyük heyət gedib. Bugünkü bayramları birlikdə qeyd edirlər. Həm dövlət məmurları, həm millət vəkilləri bu gün Kiprdədirlər.

O ki qaldı Türk Dövlətləri Təşkilatının gələcək inkişafına, mənim baxışlarım burada tamamilə aydındır. Əminəm ki, bu təşkilatın çox böyük gələcəyi var. Təşkilatı daha yüksək pilləyə qaldırmaq üçün ortaq səylər lazımdır. Coğrafiyamız çox böyükdür, təbii sərvətlər, nəqliyyat yolları, gənc və artan əhali – bütün bunları mən öz çıxışında söylədim. Yəni bütün bu amillər təşkilatımızın potensialını əyani şəkildə göstərir. Biz birliyi daha da gücləndirməklə Türk Dövlətləri Təşkilatını dünya miqyasında güc mərkəzinə çevirməliyik. Çünki bu gün bir neçə beynəlxalq təşkilat var. Bəziləri böhran içində, bəziləri tənəzzüldədir, Türk Dövlətləri Təşkilatı isə yüksəlişdədir. Bu yüksəliş rahat olmalıdır və buna ortaq səylərlə nail olacağıq.

Hərbi sahədə işbirliyinə gəldikdə isə buradan bir neçə yüz metr məsafədə əziz qardaşım Tayyib

bəylə biz 2021-ci il iyunun 15-də Şuşa Bəyannamə-sini imzaladıq. Türkiyə və Azərbaycan rəsmən müt-təfiqlər oldu, o cümlədən hərbi sahədə.

Hesab edirəm ki, bu, bütün türk cümhuriyyətləri üçün gözəl bir nümunədir. Təbii ki, hər cümhuriyyətin öz siyasəti, öz baxışları var və biz təşkilat olaraq, hər bir ölkənin müstəqilliyini dəstəkləyirik, qoruyuruq və hər şeydən üstün tuturuq. Ancaq sizin də qeyd etdiyiniz kimi, Qarabağ Zəfəri bir çox ünvanlara gözəl mesaj oldu. Gücümüz bir olanda dəmir yumruğumuz da ağır olur, daha möhkəm olur. İnşallah, belə də olacaq.

Moderator: Xanımlar və cənablar, bu çox gözəl məqamda cənab Prezident İlham Əliyevə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Mixail Qusman: Mən başa düşürəm ki, protokolu pozuram. İştirak edənlər adından, İlham Heydər oğlu, Sizə təşəkkür etmək istəyirəm. Bir məsələyə şərh bildirmək istərdim.

Siz İsraildən olan dostumun sualına cavab verdiniz. İki mühüm komponenti qeyd etdiniz. Bildirdiniz ki, onlar tarixən Azərbaycanda nadir bir mühit yaradır – cəmiyyət və hökumət. Azərbaycanlı olaraq və azərbaycanlıların Prezidenti olaraq, Siz təvazökarlıqdan üçüncü amili demədiniz, bu da nadir, fantastik tolerantlıqdır. Bu, Azərbaycan xalqının nadir, fantastik tolerantlığıdır. Azərbaycan xalqı öz tolerantlığı, açıqlığı ilə imkan verib ki, Azərbaycanda əzəldən, qədimdən belə bir mühit yaransın.

Mən həyatımın böyük hissəsini Azərbaycanda yaşamışam və özüm şahidəm. Bizim təşəkkürümüz

yalnız hökumətə deyil, yalnız cəmiyyətə deyil, bütün xalqadır. Təşəkkür edirəm.

M o d e r a t o r: Çox təşəkkür edirəm. Xanımlar və cənablar, təşəkkürlər.

* * *

50-yə yaxın ölkədən 150-dən çox xarici qonağın, o cümlədən 30-a yaxın ölkənin informasiya agentliyi, 3 beynəlxalq təşkilat və 82 media qurumunun qatıldığı forum iştirakçılar üçün birgə müzakirə və hərəkət platforması rolunu oynayır.

Forum çərçivəsində «Təsirin qiymətləndirilməsi: dezinformasiyanın əhatə dairəsini müəyyənləşdirmək», «Dezinformasiyaya qarşı daha davamlı cəmiyyət qurmaq üçün siyasət və təşəbbüslər», «Süni intellektin reallığa, mediaya və dezinformasiyaya təsiri: media savadlılığının təşviqi» və «İqlim hərəkəti və media» mövzularında 4 panel sessiya təşkil olunacaq. Panel sessiyalarda müxtəlif ölkələrdən olan rəsmilər, media və vətəndaş cəmiyyəti, dövlət və biznes nümayəndələri, beynəlxalq təşkilatların təmsilçiləri və media ekspertləri ətraflı fikir və təcrübə mübadiləsi aparacaqlar.

Bununla yanaşı, BMT İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) ilə əlaqədar həyata keçirilən tədbirlər və hazırlıq işləri, ölkə səviyyəsində iqlim dəyişikliyi təsirləri ilə aparılan mübarizə, azad edilmiş ərazilərdə bərpa və yenidən qurulma prosesində sər-

gilənən dayanıqlı yanaşma barədə məlumat veriləcəkdir.

«4-cü Sənaye inqilabı dövründə yeni media» mövzusunda I Şuşa Qlobal Media Forumu ötən il iyulun 21–23-də keçirilmişdir.

**VYETNAM SOSIALİST
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB TO LAMA**

Hörmətli cənab Prezident!

Vyetnam Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Baş katibi, görkəmli dövlət xadimi Nquyen Fu Çonqun vəfatı xəbəri bizi olduqca kədərləndirdi.

Nquyen Fu Çonqun Azərbaycan ilə Vyetnam arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin xoş ənənələrinin möhkəmlənməsində böyük xidmətləri olmuşdur. Biz dövlətlərarası münasibətlərimizin inkişafına Nquyen Fu Çonqun verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndiririk.

Bu ağır itki ilə əlaqədar Sizə, mərhumun ailəsinə və yaxınlarına, bütün Vyetnam xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 21 iyul 2024-cü il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSİAL MEDİA
HESABLARINDAN**

22 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 22 İyul – Milli Mətbuat Günü münasibətilə sosial media hesablarında paylaşım etmişdir.

Paylaşdığı fotonun üzərində: «22 İyul – Milli Mətbuat Günü» sözləri yazılıb.

**MALDİV RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MƏHƏMMƏD MUİZZUYA**

Hörmətli cənab Prezident!

Maldiv Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi çatdırıram.

Belə bir xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, dost Maldiv xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 iyul 2024-cü il

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

24 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 24-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevə telefonla zəng etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Şavkat Mirziyoyevi ad günü münasibətilə təbrik edərək, ona möhkəm cansağlığı və prezidentlik fəaliyyətində yeni uğurlar arzuladı.

Şavkat Mirziyoyev göstərilən diqqətə və təbrikə görə Azərbaycan Prezidentinə minnətdarlığını bildirdi.

Prezidentlər bu il iyulun 5–6-da Şuşada Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün və bu tədbir çərçivəsində təmasların əhəmiyyətini qeyd etdilər.

Telefon söhbəti zamanı dövlət başçıları ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulayaraq, əlaqələrimizin bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə əminlik ifadə etdilər, əməkdaşlığın perspektivləri və gələcək təmaslar barədə fikir mübadiləsi apardılar.

ZƏFƏR PARKINDA APARILAN TİKİNTİ İŞLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ

24 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 24-də Bakıda Zəfər parkında aparılan tikinti işləri ilə tanış olmuşdur.

«PMD Projects» şirkətinin direktoru Nəriman Topçibaşev parkda görülmən işlər barədə dövlət başçısına məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyevin 2020-ci il dekabrın 3-də imzaladığı Sərəncamda Azərbaycan xalqının Vətən müharibəsində göstərdiyi misilsiz qəhrəmanlığın və qazandığı möhtəşəm tarixi Zəfərin yaddaşlarda yaşadılması və ictimaiyyətə nümayiş etdirilməsi, şəhidlərimizin əziz xatirəsinin əbədləşdirilməsi məqsədilə Bakıda Vətən Müharibəsi Memorial Kompleksinin və Zəfər Muzeyinin yaradılması tapşırılmışdı. Sərəncamdan dərhal sonra Vətən Müharibəsi Memorial Kompleksinin və Zəfər Muzeyinin layihələri hazırlandı və tikinti işlərinə başlanıldı.

2023-cü il sentyabrın 27-də Anım Günündə Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Bakıda inşası davam etdirilən Zəfər parkına gələrək, burada görülmən işlərlə tanış oldular.

8 Noyabr prospektində inşa olunan Zəfər parkının ərazisi 9 hektardan çoxdur. Parkın girişində 44 tağ

elementindən istifadə edilib. Tağlar Qələbəyə aparan rəmzi yolun başlanğıcını tərənnüm edir. İnşası davam edən tağın hündürlüyü 44 metr, eni isə 22 metrdir. Parka keçid hissədə 8 Noyabr – Zəfər Gününü əks etdirən memorial abidə ucaldılacaq. Abidə Zəfər Gününü və sarsılmaz birliyi təcəssüm etdirəcək. Memorial abidənin ətrafında Qarabağ xalçalarındakı naxış və bəzək elementlərini əks etdirən yaşıllıq salınacaq.

Zəfər Muzeyinə park ərazisindən iki istiqamətdə giriş olacaq. Sahəsi 9200 kvadratmetr olan muzeyin yan divarında Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan əsgər və zabitlərin adları qeyd ediləcək.

Ziyarətçilər muzeyi gəzdikdən sonra park hissəsinə daxil ola biləcəklər. Zəfər parkında, həmçinin tematik bağça, kaskad tipli şalalə, Qarabağ yaddaş bağçası və parka ümumi baxış nöqtəsi yaradılacaq. Parkın somunda Azadlıq Bayrağı Meydanının inşası da nəzərdə tutulur.

Yaddaş bağçası parkın son hissəsində yaradılacaq. Bu hissəyə enən cığır hündür haşiyəli çiçək və yaşıllıqlarla əhatə olunacaq. Yaddaş bağçasının ətrafında istirahət guşələri yaradılacaq, oturacaqlar qoyulacaq. Su hövzəsinin mərkəzində isə Azərbaycan bayrağı dalğalanacaq.

**PERU RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ XANIM DİNA
ERSİLİA BOLUARTE ZEQAARRAYA**

Hörmətli xanım Prezident!

Peru Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

İnanıram ki, Azərbaycan–Peru münasibətlərinin xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq dostluq məcrasında inkişafı, həm ikitərəfli qaydada, həm də çoxtərəfli təsisatlar çərçivəsində əməkdaşlığımızın bundan sonra da davam etdirilməsi yolunda birgə səylər göstərəcəyik.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost Peru xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 25 iyul 2024-cü il

**MƏRAKEŞ KRALI ƏLAHƏZRƏT
VI MƏHƏMMƏDƏ**

Əlahəzrət!

Əziz qardaşım!

Mərakeş Krallığının milli bayramı münasibətilə Sizə və Sizin simanızda qardaş xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi və xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.

Biz xoş ənənələrə əsaslanan Azərbaycan–Mərakeş dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişaf etdirilməsinə böyük əhəmiyyət veririk. Əminəm ki, xalqlarımızın rifahı naminə dövlətlərarası əlaqələrimizin daha da möhkəmləndirilməsi, qarşılıqlı maraq doğuran sahələrdə əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi yolunda birgə söylərimizi bundan sonra da davam etdirəcəyik.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş xalqınıza daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 26 iyul 2024-cü il

**VENESUELA BOLİVAR
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB NİKOLAS
MADURO MOROSA**

Hörmətli cənab Prezident!

Venesuela Bolivar Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilməyiniz münasibətilə Sizi səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Azərbaycan–Venesuela münasibətlərinin dinamik inkişafı məmnunluq doğurur. İnanıram ki, xalqlarımızın mənafələrinə uyğun olaraq, ölkələrimiz arasında dostluq əlaqələrinin, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli qaydada qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın uğurla davam etdirilməsi üçün bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Bir daha Sizə təbriklərimi və ən xoş arzularımı çatdırır, dost Venesuela xalqının rifahı naminə məsul fəaliyyətinizdə uğurlar diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 iyul 2024-cü il

**İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ
PREZİDENTİ XANIM VİOLA AMHERDƏ**

Hörmətli xanım Prezident!

İsveçrə Konfederasiyasının milli bayramı münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi təbriklərimi çatdırıram.

İnanıram ki, Azərbaycan ilə İsveçrə arasında münasibətlər xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq bundan sonra da həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə dostluq və əməkdaşlıq zəminində inkişaf edəcəkdir. Ölkəmizin noyabr ayında ev sahibliyi edəcəyi COP29 çərçivəsində iqlim dəyişmələri ilə mübarizə sahəsində İsveçrə ilə sıx əməkdaşlıq edəcəyimizə ümidvaram.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, İsveçrə Konfederasiyasına daim rifah və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 iyul 2024-cü il

**«PARİS 2024» XXXIII YAY OLİMPİYA
OYUNLARINDA PARLAQ QƏLƏBƏ
İLƏ OLİMPİYA ÇEMPİONU ADINI
QAZANMIŞ CÜDOÇU HİDAYƏT
HEYDƏROV İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

29 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva «Paris 2024» XXXIII Yay Olimpiya oyunlarında parlaq qələbə ilə olimpiya çempionu adını qazanmış cüdoçu Hidayət Heydərova telefonla zəng etmişlər.

Dövlətimizin başçısı və xanımı Olimpiadanın cüdo yarışlarında parlaq qələbə qazanması münasibətilə Hidayət Heydərova təbriklərini çatdıraraq, ona gələcək idman fəaliyyətində yeni qələbələr arzuladılar.

Hidayət Heydərov telefon zənginə və səmimi təbriklərə görə dövlətimizin başçısına və xanımına təşəkkürünü bildirdi, Olimpiadada Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağını ucaltmaqdan və Dövlət himnimizin səsləndirilməsindən qürur duyduğunu vurğuladı. O, yeni uğurlar əldə etmək üçün bundan sonra da səylə fəaliyyət göstərəcəyini söylədi.

«GƏNCLİK» METRO STANSİYASININ YANINDA YARADILAN YENİ PARKDA İŞLƏRİN GEDİŞİ İLƏ TANIŞLIQ

30 iyul 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 30-da Bakıda «Gənclik» metro stansiyasının yanında yaradılan yeni parkda işlərin gedişi ilə tanış olmuşdur.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov dövlət başçısına parkda görülmüş və həyata keçiriləcək işlər barədə məlumat verdi.

Paytaxtımızın daha da müasirləşdirilməsi, şəhərin abadlaşdırılması istiqamətində görülən işlər yaşıllıq zolaqlarının və parkların salınması ilə paralel şəkildə davam etdirilir. Belə istirahət məkanlarından daha biri Azərbaycan Prezidentinin 2023-cü il 18 avqust və 2024-cü il 13 yanvar tarixli sərəncamlarına əsasən, Nərimanov rayonunda salınan yeni parkdır.

«Anten» parkı kimi tanınan bu ərazi əvvəllər baxımsız vəziyyətdə olub. İstirahət parkının yenidən qurulması və bərpası ilə əlaqədar bu ərazidə yararsız vəziyyətdə olan bəzi tikililər sökülüb. Söküntü işlərindən sonra parkın ərazisi daha da genişləndirilib və 19 hektara çatdırılıb.

Qeyd olundu ki, parkın ərazisindəki mövcud tarixi inzibati bina saxlanılıb və həmin binada bərpa işləri aparılacaq.

Yenidən qurulan parkda sakinlərin mənalı istirahəti və asudə vaxtlarının səmərəli təşkili üçün hər cür şərait yaradılacaq. Belə ki, burada müasir tələblərə cavab verən iki restoran inşa olunur. Həmçinin burada 2 fəvvarə də quraşdırılacaq. Bu da istirahət məkanına əlavə gözəllik verəcəkdir.

Müasir istirahət kompleksinin ərazisinin 13,8 hektarında yaşıllıq sahələri salınacaq. Burada işıqlandırma sistemi yeni layihə əsasında ən müasir standartlara uyğun şəkildə qurulacaq. Parkda piyada və velosiped yolları çəkiləcək, uşaq-əyləncə və idman meydançaları yaradılacaqdır.

Bildirildi ki, yenidən qurulan parkla yaxınlıqdakı «Dədə Qorqud» parkını əlaqələndirəcək tunnelin də inşasına başlanılıb.

Dövlətimizin başçısına eyni zamanda, Yaşıllaşdırma Təsərrüfatı Birliyinin Binə qəsəbəsi ərazisində yeni salınmış istixanası barədə də məlumat verildi. Qeyd olundu ki, istixanada 1 milyonadək gül yetişdiriləcək. Bu da ölkəmizə gül idxalının həcmiini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmağa imkan verəcək.

Yenidən qurulan park Azərbaycan dövlətinin ekoloji tarazlığın qorunması, yaşıllıqların artırılması, o cümlədən «Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili» çərçivəsində gördüyü işlərə daha bir töhfə olacaqdır.

**«PARİS 2024» XXXIII YAY OLİMPİYA
OYUNLARINDA PARLAQ QƏLƏBƏ
İLƏ OLİMPİYA ÇEMPİONU ADINI
QAZANMIŞ CÜDOÇU ZELİM KOTSOYEV
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

1 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva «Paris 2024» XXXIII Yay Olimpiya oyunlarında olimpiya çempionu olmuş azərbaycanlı cüdoçu Zelim Kotsoyevə telefonla zəng etmişlər.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Olimpiadanın qızıl medalını qazanması münsibətilə Zelim Kotsoyevi təbrik edərək, ona gələcəkdə də yeni uğurlar arzuladılar. Dövlətimizin başçısı Azərbaycan idmançılarının Olimpiya oyunlarında cüdo idman növü üzrə ilk dəfə 2 olimpiya qızıl medalını qazandıqlarını qeyd edərək, bu münsibətlə təbriklərini eyni zamanda, komandanın məşqçilərinə və Cüdo Federasiyasının rəhbərliyinə çatdırdı.

Telefon zənginə və səmimi təbriklərə görə dövlət başçısına və xanımına minnətdarlığını bildirən Zelim Kotsoyev öz qələbəsi ilə Azərbaycan bayrağını ucaltmaqdan və himnimizi səsləndirməkdən fəxr hissi keçirdiyini söylədi.

**BAKININ XƏTƏİ RAYONU ƏRAZISINDƏ
«CAVANŞİR» KÖRPÜSÜNÜN YERİNDƏ
İNŞA OLUNMUŞ ŞƏHƏR ƏHƏMİYYƏTLİ
YENİ AVTOMOBİL YOLUNUN AÇILIŞI
MƏRASİMİ**

5 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 5-də paytaxtın Xətai rayonu ərazisində «Cavanşir» körpüsünün yerində inşa olunmuş şəhər əhəmiyyətli yeni avtomobil yolunun açılışı mərasimində iştirak etmişdir.

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin «Azəryolemitədqiqatlayihə» İnstitutunun direktoru Azər Nemətli dövlət başçısına görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Bakı şəhərində nəqliyyatın hərəkətinin tənzimlənməsi və tıxac probleminin nisbətən azaldılması məqsədilə Xətai rayonu ərazisində Üzeyir Hacıbəyli küçəsində yerləşən və uzun illər istismar edildiyindən yükləyici qabiliyyətini itirmiş, uzunluğu 202 metr, eni 17,3 metr təşkil edən 12 aşırımlı «Cavanşir» körpüsü sökülərək, yerində şəhər əhəmiyyətli yeni avtomobil yolunun tikintisi işləri həyata keçirilib. 4 hərəkət zolaqlı yeni yolun uzunluğu 400 metrdir.

Məlumat verildi ki, həm nəqliyyat vasitələrinin, həm də piyadaların ərazidə rahat və təhlükəsiz hərəkətini təmin etmək üçün yeni piyada səkiləri salınıb. Layihəyə uyğun olaraq, ayırıcı zolaqlarda və yol kənarlarında əlavə abadlıq işləri görülüb, münbit torpaq qatı verilərək, yeni yaşıllıq əraziləri salınıb, ən müasir işıqlandırma sistemi yaradılıb.

Xatırladaq ki, Bakı şəhəri, Xətai rayonu, Afiyəddin Cəlilov və Üzeyir Hacıbəyli küçələri istiqamətində yerləşən «Cavanşir» yolötürücüsü dəmir yolu vasitəsilə yüklərin qısa zamanda dəniz limanına çatdırılması üçün 1962-ci ildə istismara verilmişdi. Həmin ərazidə dəmir yolu şəbəkəsinin ləğv edilməsi ilə körpünün əvvəlki əhəmiyyətini itirməsi, həmçinin yolötürücüsünün yükləyiş qabiliyyətinin müasir normativ yük təsirinə cavab vermədiyi nəzərə alınaraq, təhlükəsizlik baxımından bu qurğunun sökülməsi məqsədəuyğun hesab edilmişdi.

AVSTRALIYA İTTİFAQININ ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ MAYLS ROBERT ARMİTEYC İLƏ GÖRÜŞ

5 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 5-də Avstraliya İttifaqının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Mayls Robert Armiteycin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev səfirin ölkəmizə səfərlər edəcəyinə və Azərbaycanın hökumət nümayəndələri ilə əlaqələrimizin gələcək inkişafı məsələlərinə dair səmərəli müzakirələr aparacağına ümidvar olduğunu bildirdi. Azərbaycan Prezidenti ölkələrimizin bir-birindən uzaq məsafədə yerləşməsinə baxmayaraq, iqtisadi-ticarəti əlaqələrin inkişafı üçün yaxşı potensialın olduğunu vurğuladı.

Siyasi münasibətlərə toxunan Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında səmərəli əlaqələrin olduğunu bildirdi, lakin investisiya imkanlarından istifadə və ticarət dövriyyəsinin artırılması sahəsində əməkdaşlığın hələ də lazımi səviyyədə olmadığını qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı ümidvar olduğunu bildirdi ki, səfir

fəaliyyətində bütün bu sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün səylərini əsirgəməyəcək.

Səfir Mayls Robert Armiteyc Azərbaycanda olmadığından böyük məmnunluq hissi keçirdiyini bildirdi və qarşıda əlaqələrimizin genişləndirilməsi üçün görüləsi çox işin olduğunu qeyd etdi. O, xüsusilə iqtisadiyyat və ticarət sahələrində əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanların olduğunu diqqətə çatdırdı.

Mayls Robert Armiteyc COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətilə təbriklərini çatdırdı, ölkələrimiz arasında bu sahədə əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanların olduğunu vurğuladı. O, Azərbaycanın qısa vaxt ərzində COP29 Konfransının keçirilməsi üçün bütün zəruri hazırlıq işlərini gördüyünü məmnunluqla qeyd etdi, ölkəmizin kiçik ada dövlətlərinə dəstəyinin, xüsusilə kiçik ada dövlətlərinin qarşıdan gələn Zirvə toplantısında iştirakı məsələsini xüsusi vurğuladı.

Səfir qeyd etdi ki, Avstraliya regionda davamlı sülhün bərqərar olunmasında və Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılmasında maraqlıdır.

Bu xüsusda Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın regional sülh gündəliyinin irəli aparılması üçün səylərini bundan sonra da davam etdirəcəyini bildirərək, artıq regionda sülhün mövcud olduğunu diqqətə çatdırdı.

Görüşdə, həmçinin ölkələrimiz arasında siyasi dialoqun inkişaf etdirilməsi, mədən sənayesi, «yaşıl enerji», gəmiqayırma və biznes dairələri arasında işgüzar münasibətlərin yaradılması məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

**BURKİNA FASONUN ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
VİNTA SOME İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 5-də Burkina Fasonun ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Vinta Somenin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Azərbaycanın Burkina Faso ilə münasibətlərin hər-tərəfli inkişafında maraqlı olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev ölkələrımız arasında bütün sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların mövcudluğunu bildirdi. Dövlətimizin başçısı iqtisadi-ticari sahədə əməkdaşlıq istiqamətlərinin müəyyən-ləşdirilməsinin zəruriliyini qeyd etdi, Azərbaycanın Burkina Fasoya investisiya yatırması imkanlarının araşdırılmasının önəmini vurğuladı.

Beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığa to-xunan Azərbaycan Prezidenti ilk növbədə, BMT-də, «Qoşulmama Hərəkatı»nda qarşılıqlı dəstəyin göstə-rilməsinin vacibliyini qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın 4 il ərzində «Qoşulmama Hərəkatı»na uğurla sədrlik etdiyini vurğulayaraq, ölkəmizin bu

dövrə xüsusi diqqət yetirdiyi mövzulardan birinin də müstəmləkəçilik, neomüstəmləkəçilik və bununla mübarizə məsələsinin olduğunu bildirdi. Bu xüsusda Fransanın həyata keçirdiyi neomüstəmləkəçilik siyasətinin ikrah hissi doğurduğunu qeyd edən dövlətimizin başçısı Azərbaycanın bu siyasətə qarşı öz səsini ucaltıldığını və qanlı müstəmləkəçilik tarixi olan Fransanın bu gün də əsarət altında saxladığı xalqlara müstəqillik, azadlıq tələb etdiyini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın qeyri-hökumət təşkilatlarının da bu istiqamətdə beynəlxalq qeyri-hökumət hərəkəti çərçivəsində fəal iş apardığını bildirdi.

Fransanın ölkəmizə qarşı qərəzli mövqeyindən danışan Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın öz torpaqlarını işğaldan azad edəndən sonra Fransanın əsl simasını nümayiş etdirdiyini, BMT-də, Avropa İttifaqında ölkəmizə qarşı ədalətsiz şəkildə fəaliyyət həyata keçirdiyini qeyd etdi.

Söhbət zamanı dövlətimizin başçısı Azərbaycanın Afrika İttifaqı yanındakı səfirinə Afrika ölkələri ilə daha sıx münasibətlərin qurulması, onlarla müxtəlif istiqamətlər üzrə ikitərəfli formatda konkret əməkdaşlıq məsələlərinin planlaşdırılması barədə də təlimat verildiyini diqqətə çatdırdı.

Səmimi qəbula görə təşəkkürünü bildirən səfir ilk növbədə, ölkəsinin lideri İbrahim Traorenin salamlarını, eyni zamanda, dövlətimizin başçısının yenidən Prezident seçilməsi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi və «Qoşulmama Hərəkəti»na uğurlu sədrlik etməsi münasibətilə təbriklərini Prezident İlham Əliyevə çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı salamlara və təbriklərə görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Burkina Fasonun liderinə çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir Vinta Some Azərbaycan ilə ölkəsinin strateji səviyyədə hərtərəfli əməkdaşlığa hazır olduğunu, yaxın vaxtlarda geniş tərkibli Azərbaycan nümayəndə heyətinin Burkina Fasoya səfər edəcəyini vurğuladı. O, ölkələrimiz arasında enerji, kənd təsərrüfatı, təlim, təhsil, terrorizmə qarşı mübarizə və digər sahələrdə əməkdaşlıq üçün geniş perspektivlərin olduğunu qeyd etdi.

Vinta Some ölkəsinin Azərbaycanın müstəmləkəçiliyə qarşı mübarizədə verdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirdiyini qeyd etdi. O, Afrikanın sahil regionunda baş verən proseslər haqqında məlumat verdi, artıq qitədə panafricanizm hərəkatının güclənərək yeni vüsət aldığını vurğuladı.

Səfir COP29-un təşkilində Azərbaycana uğurlar arzuladı və Burkina Fasonun da bu tədbirdə müvafiq səviyyədə təmsil olunacağını diqqətə çatdırdı.

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
QASIM MOHIUDDİN İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 5-də Pakistan İslam Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Qasım Mohiuddinin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Pakistana dövlət səfərini məmnunluqla xatırladan Azərbaycan Prezidenti ona və nümayəndə heyətinə göstərilən qonaqpərvərliyin çox xoş təsir bağışladığını dedi, bunun ölkələrimiz və xalqlarımız arasında dostluğu, qardaşlığı və tərəfdaşlığı nümayiş etdirdiyini bir daha vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı bu səfərin önəminə toxunaraq, əməkdaşlığımıza dair geniş sahələri əhatə edən məsələlərin müzakirə olunduğunu və sənədlərin imzalandığını məmnunluqla xatırlatdı. Prezident İlham Əliyev bu dövlət səfəri nəticəsində Azərbaycan–Pakistan əlaqələrinin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu, səfər çərçivəsində müxtəlif sahələrdə, o cümlədən investisiya qoyuluşu və enerji sahələrində yeni əməkdaş-

lıq istiqamətlərinin müəyyən edildiyini vurğuladı. Dövlətimizin başçısı Pakistana dövlət səfəri zamanı qəbul olunmuş qərarların, əldə edilmiş razılaşmaların və imzalanmış sənədlərin həyata keçirilməsi istiqamətində hər iki tərəfin iş apardığını bildirdi. Azərbaycan Prezidenti preferensial ticarət sazişinin önəmini qeyd edərək, bu sənədə yeni maddələrin əlavə edilməsi istiqamətində aidiyyəti qurumlar tərəfindən işlərin həyata keçirildiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev ərazilərimizin işğalına görə Pakistanın Ermənistan ilə diplomatik əlaqələr qurmasını, hətta torpaqlarımızın azad edilməsindən və suverenliyimizin tam bərpa olunmasından sonra da bunu etməməsini bir daha əsl dostluğun və qardaşlığın təzahürü kimi yüksək qiymətləndirdi.

Dövlətimizin başçısı Pakistan rəhbərliyinin Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycana göstərdiyi siyasi dəstəyin bizim üçün böyük önəm daşdığını bir daha vurğuladı.

Azərbaycan Prezidenti səfir Qasım Mohiuddinə diplomatik fəaliyyətində uğurlar arzuladı.

Xoş sözlərə və qəbula görə minnətdarlığını bildirən səfir Pakistan Prezidenti Asif Əli Zərdarinin və Baş Nazir Məhəmməd Şahbaz Şərifin səmimi salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da səmimi salamlarını Pakistan Prezidentinə və Baş Nazirinə çatdırmağı xahiş etdi.

Ölkəmizə böyük məhəbbət hissi bəslədiyini qeyd edən səfir Azərbaycan kimi gözəl bir ölkədə Pakistanı təmsil etməkdən qürur duyduğunu bildirdi.

Səfir dövlətimizin başçısının Pakistana dövlət səfəri zamanı müəyyən olunmuş strateji əməkdaşlıq istiqamətinin həyata keçirilməsində səylərini əsirgəməyəcəyini qeyd etdi. O, Azərbaycanın Pakistana dəstəyini, xüsusən Cəmmu və Kəşmir məsələsinin BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə uyğun qaydada həllinə dair ölkəmizin ədalətli mövqeyinin önəmini vurğuladı.

**RUSİYA FEDERASIYASI
TƏHLÜKƏSİZLİK ŞURASININ
KATİBİ SERGEY ŞOYQU
İLƏ GÖRÜŞ**

6 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 6-da Rusiya Federasiyası Təhlükəsizlik Şurasının katibi Sergey Şoyqunu qəbul etmişdir.

Prezident İlham Əliyev Sergey Şoyqunun səfərinin ikitərəfli münasibətlərin gündəliyi və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığını diqqətə çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə Rusiya arasında regionda gedən proseslərlə bağlı mütəmadi təmasların əhəmiyyətini qeyd etdi.

İkitərəfli münasibətlərimizin uğurla inkişaf etdiyini bildirən Azərbaycan Prezidenti bunun ən yüksək və digər səviyyələrdə təmaslarda, eyni zamanda, ölkələrimiz arasında imzalanmış sənədlərin və «Yol xəritələri»nin həyata keçirilməsi, təhlükəsizlik, nəqliyyat, energetika, hərbi-texniki, humanitar sahələrdə əməkdaşlıqda özünü nümayiş etdirdiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev bu məsələlərlə bağlı mütəmadi olaraq Prezident Vladimir Putin ilə müzakirələrin aparıldığını bildirdi.

Hökumətlərarası birgə Komissiyanın fəal işlədiyini söyləyən dövlətimizin başçısı bu yaxınlarda Bakıda bu Komissiyanın iclasının keçiriləcəyini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev ölkəmizin digər qurumları arasında da fəal təmasların olduğunu qeyd etdi.

Dövlətimizin başçısı iki ölkənin siyasi rəhbərliyi arasında qəbul olunmuş qərarların, məhz «Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında» Bəyannamənin müddəalarının uğurla həyata keçirilməsini məmnunluqla qeyd etdi.

Azərbaycan–Rusiya münasibətlərinin bəzi qonşu dövlətlər üçün də bir nümunə olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev bunu Cənubi Qafqazda və daha geniş məkanda mühüm təhlükəsizlik faktoru kimi dəyərləndirdi.

Rusiya Federasiyası Təhlükəsizlik Şurasının katibi Sergey Şoyqu nümayəndə heyətinə səmimi və isti münasibətin göstərilməsinə görə minnətdarlığını bildirərək, bunun əsasında iki ölkənin dövlət başçılarının arasında olan şəxsi münasibətlərin durduğunu dedi.

Sergey Şoyqu ölkəmiz arasında regional təhlükəsizlik, hərbi-texniki, nəqliyyat, iqtisadi sahələrdə əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı. O, ikitərəfli əməkdaşlığın gündəliyində çox mühüm məsələlərin durduğunu və onların uğurla həll edildiyini dedi. Bu xüsusda Şimal–Cənub dəhlizinin həyata keçirilməsini bunun nümunəsi kimi dəyərləndirdi və bununla bağlı üçtərəfli əsasda böyük işlərin görüldüyünü qeyd etdi.

Sergey Şoyqu ölkəsinin Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması prosesini dəstəklədiyini bildirdi.

Görüşdə «3+3» formatında əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olundu.

Söhbət zamanı ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə Rusiyada göstərilən ehtirama toxunularaq, Baykal-Amur Magistralının tikintisində ulu öndərin böyük rolu bir daha qeyd edildi, Prezident İlham Əliyevin bu ilin aprelində Moskvada Baykal-Amur Magistralının 50 illik yubileyi münasibətilə keçirilmiş tədbirdə iştirakının əhəmiyyəti vurğulandı.

İSMAYIL BERDİYEVİN DOĞMALARINA VƏ YAXINLARINA

Şimali Qafqaz Müsəlmanları Əlaqələndirmə Mərkəzinin sədri, Qaraçay-Çərkəz Respublikasının müftisi İsmayıl Əliyevlə Berdiyevin vəfatı ilə bağlı kədərli xəbəri dərin hüznə qarşıladım.

Hacı İsmayıl Azərbaycanın böyük dostu idi. O, Azərbaycan ilə Rusiya arasında dostluq və mehriban qonşuluq münasibətlərinin inkişafına sanballı töhfə vermişdir. Azərbaycan və Rusiya xalqları arasında dostluq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi sahəsində məhsuldar fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikasının «Dostluq» ordeni ilə təltif edilmişdir.

Hacı İsmayılın dini dözümlülük və tolerantlıq, dinlərarası və sivilizasiyalararası dialoqun dərinləşdirilməsinin inkişafı istiqamətində geniş dini fəaliyyəti ona təkcə öz ölkəsində deyil, onun hüdudlarından kənarda da dərin hörmət qazandırmışdır.

Hacı İsmayıl ilə görüşləri və söhbətləri, xüsusən bu ilin mayında Bakıdakı sonuncu görüşü həmişə böyük səmimiyyətlə xatırlayıram. Sizə səmimi-qəlbdən başsağlığı verir və bu ağır itki ilə əlaqədar ağrı-acınızı bölüşür, sizinlə birlikdə kədərlənirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 avqust 2024-cü il

QAZAXISTAN RESPUBLİKASINA SƏFƏR

8 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 8-də Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin dəvəti ilə Mərkəzi Asiya və Azərbaycan Respublikasının dövlət başçıları-nın görüşündə iştirak etmək üçün Qazaxıstana səfər etmişdir.

Astana şəhərinin Nursultan Nazarbayev Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzölmüşdü.

Azərbaycan Prezidentini Qazaxıstanın Baş Naziri Oljas Bektenov və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

**«VEÇER DRUJBI» ADLI QALA-
KONSERTDƏ İŞTİRAK**

Astana

8 avqust 2024-cü il

*Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham
Əliyev avqustun 8-də Astana şəhərində keçirilmiş
«Veçer drujbi» adlı qala-konsertdə iştirak etmişdir.*

**DÖVLƏT BAŞÇILARININ QEYRİ-RƏSMİ
ŞAM YEMƏYİNDƏ İŞTİRAK**

Astana

8 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 8-də Astanada dövlət başçılarının qeyri-rəsmi şam yeməyində iştirak etmişdir.

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEVƏ
«MƏRKƏZİ ASİYA DÖVLƏT
BAŞÇILARININ FƏXRİ NİŞANI»NIN
TƏNTƏNƏLİ TƏQDİM EDİLMƏSİ
MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK**

Astana

9 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 9-da Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevə «Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları'nın Fəxri nişanı»nın təntənəli təqdim edilməsi mərasimində iştirak etmişdir.

**MƏRKƏZİ ASIYA VƏ AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASI DÖVLƏT BAŞÇILARININ
BİRGƏ GÖRÜŞÜ**

Astana

9 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 9-da Astanada Mərkəzi Asiya və Azərbaycan Respublikasının dövlət başçılarınun görüşündə iştirak etmişdir.

Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi və digər dövlət başçılarını qarşıladı.

Sonra birgə foto çəkdirildi.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli Kasım-Jomart Kemeleviç!

Hörmətli dövlət başçıları!

Əziz dostlar!

İlk növbədə, Mərkəzi Asiya dövlət başçılarınun görüşündə fəxri qonaq qismində iştirak üçün dəvətə görə Qazaxıstan Prezidentinə təşəkkür etmək istədim. Ötən il mən Tacikistan Prezidenti Emoməli Şaripoviç

Rəhmonun dəvəti ilə Düşənbədə keçirilmiş Samitdə iştirak etmişdim.

Azərbaycanın bu görüşlərə dəvət olunması ölkələrimiz arasında mövcud dostluq, qardaşlıq münasibətlərindən və inkişaf etməkdə olan əməkdaşlıqdan xəbər verir.

Bu, son 2 ildə mənim Mərkəzi Asiya ölkələrinə 16-cı səfərimdir. Həmin müddətdə Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan və Özbəkistandan olan həmkarlarım Azərbaycanı ümumilikdə 15 dəfə ziyarət ediblər.

Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri artan strateji əhəmiyyətə malik olan vahid tarixi-mədəni coğrafi regiondur. Xalqlarımızı çoxəsrlik tarix, mədəniyyət, din və ortaq dəyərlər birləşdirir.

Ermənistanın işğalından azad edilmiş Qarabağın bərpasına dəstək qardaşlıq münasibətlərimizin təzahürlərindən biridir.

Ermənistan tərəfindən təxminən 30 illik işğal dövründə bu ərazilərdə 9 şəhər və yüzlərlə yaşayış məntəqəsi məhv edilib. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə hazırda genişmiqyaslı bərpa işləri aparılır və keçmiş məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına qayıdışı davam edir.

Ötən il Füzuli şəhərində Özbəkistanın hədiyyəsi olan Mirzə Uluqbəy adına orta məktəbin, bu il isə Qazaxıstanın hədiyyəsi olan Kurmanqazı adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin açılışı olub. Həmçinin bu il Ağdam rayonunda Qırğızıstanın hədiyyəsi olan orta məktəb binasının təməlqoyma mərasimi keçirilib. Bu qardaşlıq dəstəyinə görə Özbəkistan, Qa-

zaxıstan və Qırğız prezidentlərinə təşəkkürümü bildirirəm.

Dünyada artan təhdid və çağırışlar ölkələrimiz arasında müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsini tələb edir. Bu xüsusda, ötən ay Qazaxıstanda keçirilmiş və Azərbaycanın da iştirak etdiyi «Birləşdik–2024» beynəlxalq əməliyyat-taktiki komanda-qərargah təlimini xüsusilə vurğulamaq istərdim. Həmçinin Azərbaycanın hərbi təhsil müəssisələrində Mərkəzi Asiya ölkələrindən olan müdaximlərin təhsil almaları bu sahədə münasibətlərin inkişafının göstəricisidir.

Azərbaycan bərpa olunan enerji sahəsində Mərkəzi Asiya ölkələri ilə sıx əməkdaşlıqda maraqlıdır. Bu ilin may ayında imzalanmış «Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın enerji sistemlərinin birləşdirilməsi üzrə Əməkdaşlıq Memorandumu» «yaşıl enerji» sahəsində əməkdaşlığımızda ilk addımdır.

Qarşılıqlı fəaliyyətimizin mühüm istiqamətlərindən biri də nəqliyyat-tranzit sahəsində əməkdaşlıqdır. Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolunun yükəşirəmə qabiliyyətinin 1 milyon tondan 5 milyon tonadək artırılması, Bakı Beynəlxalq Ticarət Limanının illik ötürücülük qabiliyyətinin 15 milyon tondan 25 milyon tonadək artırılması istiqamətində görülmüş işlər, Xəzər dənizində Azərbaycanın ticarət donanması üçün yeni gəmilərin sifariş edilməsi, eləcə də Mərkəzi Asiya ölkələrində infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi «Orta Dəhliz»in praktiki cəhətdən önəmini daha da artırır.

Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan ilə fəal şəkildə investisiya layihələri həyata keçirilir. Artıq Azərbaycan–Qazaxıstan, Azərbaycan–Qırğızıstan və Azərbaycan–Özbəkistan birgə investisiya fondları yaradılıb.

Həyata keçirilən «Rəqəmsal İpək yolu» layihəsi rəqəmsal infrastrukturun inkişafına və rəqəmsal təhlükəsizliyə töhfə verəcəkdir.

Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurla əməkdaşlıq edir. Bu xüsusda, BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün xüsusi proqramı – SPECA-nı qeyd etmək istərdim. Ötən ilin noyabr ayında Bakıda keçirilmiş, SPECA-nın 25 illiyinə həsr olunmuş Zirvə görüşünün nəticələri əməkdaşlığımızın praktiki inkişafı baxımından əhəmiyyət kəsb edir. SPECA-nın Bakıda keçirilmiş Sammitində iştirak etdiklərinə görə Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan və Özbəkistan prezidentlərinə bir daha təşəkkür edirəm.

Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətin yekdil dəstəyini qazanaraq, bu ilin noyabr ayında COP29 iqlim konfransına ev sahibliyi edəcəkdir.

Azərbaycan COP29-a sədrliyi çərçivəsində regionumuzda iqlim dəyişmələri ilə bağlı problemlərin həlli üçün Mərkəzi Asiya ölkələri ilə birgə təşəbbüsləri dəstəkləməyə hazırdır.

Mən artıq Mərkəzi Asiya ölkələrinin prezidentlərinə rəsmi dəvət məktubları göndərmişəm və noyabrda Bakıda yenidən görüşməyimizə şad olaram.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Qazaxıstan Respublikasına səfəri avqustun 9-da başa çatdı.

Astana şəhərinin Nursultan Nazarbayev Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidentini Qazaxıstanın Baş Naziri Oljas Bektenov və digər rəsmi şəxslər yola saldılar.

**EKVADOR RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB DANİEL NOBOA AZİNƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Ekvador Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

İnanıram ki, Azərbaycan ilə Ekvador arasında münasibətlər daha da genişlənəcək, çoxtərəfli təsisatlarda əməkdaşlığımız bundan sonra da davam edəcəkdir.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, xalqınıza daim əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 10 avqust 2024-cü il

**BRAZİLİYA FEDERATİV
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB LUİZ
İNASİO LULA DA SİLVAYA**

Hörmətli cənab Prezident!

San-Paulu ştatında sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı barədə xəbər bizi son dərəcə sarsıtdı.

Bu ağır anlarda kədərinizi bölüşür, baş vermiş bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, dost Braziliya xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 10 avqust 2024-cü il

**KONQO RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB DENİ SASSU NQESSOYA**

Hörmətli cənab Prezident!

Konqo Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Bu gün Azərbaycan–Konqo münasibətlərinin inkişaf dinamikası məmnunluq doğurur. Aprel ayında Azərbaycana səfəriniz ölkələrimiz arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinə yeni təkan vermişdir. Eyni zamanda, bu yaxınlarda COP29-un müəyyən edilmiş Prezidentinin Konqoya səfəri iqlim dəyişmələri ilə mübarizə sahəsində ölkələrimizin tərəfdaşlığının bariz nümunəsidir.

İnanıram ki, Azərbaycan ilə Konqo arasında münasibətlərin xalqlarımızın mənafeələrinə uyğun olaraq dostluq məcrasında inkişafı, çoxtərəfli müstəvilərdə, o cümlədən Bakıda təşkil ediləcək COP29 çərçivəsində səmərəli əməkdaşlığımızın davam etdirilməsi yolunda bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, Konqo xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 12 avqust 2024-cü il

**İNDONEZİYA RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB COKO VIDODOYA**

Hörmətli cənab Prezident!

İndoneziya Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda dost xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı yetirməkdən məmnunluq duyuram.

Azərbaycan İndoneziya ilə münasibətlərinin hərtərəfli inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Ölkələrimiz arasında formalaşmış dostluq münasibətləri bir sıra istiqamətlər üzrə əməkdaşlığımız üçün əlverişli imkanlar açmışdır. «ASAN xidmət» modelinin ölkənizdə uğurla tətbiqi və bu sahədə fəal əməkdaşlığımız məmnunluq doğurur.

İnanıram ki, dost xalqlarımızın mənafeələrinə uyğun olaraq, Azərbaycan–İndoneziya əlaqələri, ikitərəfli qaydada və çoxtərəfli müstəvilərdə birgə fəaliyyətimiz, o cümlədən Bakıda təşkil ediləcək COP29 çərçivəsində əməkdaşlığımız bundan sonra da uğurla davam edəcəkdir.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost İndoneziya xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 14 avqust 2024-cü il

**XXXIII PARİS YAY OLİMPİYA
OYUNLARINDA MEDAL QAZANMIŞ
AZƏRBAYCAN İDMANÇILARI VƏ
ONLARIN MƏŞQÇİLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

14 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyev avqustun 14-də XXXIII Paris Yay Olimpiya oyunlarında medal qazanmış Azərbaycan idmançılarını və onların məşqçilərini qəbul etmişdir.

İ l h a m Ə l i y e v: İlk növbədə, idmançılarımızı gözəl qələbələr münasibətilə təbrik edirəm. Siz Yay Olimpiya oyunlarında ölkəmizi ləyaqətlə təmsil etmişiniz, Azərbaycan bayrağını ucaltmışınız, bütün xalqımızı sevindirmisiniz. Sizi həm təbrik edirəm, həm də sizə öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Olimpiya oyunları bütün digər idman yarışları arasında xüsusi yer tutan bir yarışdır, 4 ildən bir keçirilən idman bayramıdır və hər bir idmançı, hər bir ölkə bu oyunlara xüsusi hazırlaşır. Bizim Olimpiya oyunlarındakı uğurlarımız əvvəlki illərdə də, son oyunlarda da göstərdi ki, Azərbaycan güclü idman ölkəsidir. Təsadüfi deyil ki, biz bu oyunlarda dünyanın ən güclü 30 ölkəsinin sırasında yer almışıq – 2 qızıl, 2 gümüş və 3 bürünc medal, hesab edirəm ki,

çox yaxşı nəticədir. İdmançıları, onların məşqçilərini bu gözəl hadisə münasibətilə bir daha təbrik etmək istəyirəm.

Onu da bildirmək istəyirəm ki, müsəlman ölkələri arasında Azərbaycan 3-cü yerdə qərarlaşıb. Nəzərə alsaq ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında 57 üzv mövcuddur, hesab edirəm, bu çox gözəl və tarixi nəticədir. Bütövlükdə komandamızın çıxışına qiymət verərək, hesab edirəm ki, bizim idmançılarımız ən yüksək qiymətə layiq olmalıdırlar.

Xüsusilə qızıl medalçılarımızı – Hidayət və Zelimi ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Onlar Olimpiya oyunlarının ilk günlərində bu qələbə sevincini xalqımıza bəxş etmişlər. Onların həm peşəkarlığı, həm idmandakı uğurları və eyni zamanda, davranış qaydaları hər birimizi ürəkdən sevindirdi. Onlar uzun illər ərzində öz çəki dərəcələrində liderliyi qoruyublar və bu liderliyi Olimpiya oyunlarında bir daha təsdiq etdilər. Onların məşqçilərini, o cümlədən Cüdo Federasiyasının rəhbərliyini təbrik edirəm. Federasiyada işlər, təlim-məşq prosesi düzgün qurulanda, ab-hava gözəl olanda nəticə də, əlbəttə ki, göz qabağındadır.

Daha çox medal qazana bilərdik, bəli, qazana bilərdik. Amma bu idmandır, idmanda qələbə də olur, məğlubiyyət də. Əsas odur ki, bu oyunlar bir daha göstərdi – Azərbaycanda idmanın inkişafı ardıcıl sürətdə gedir. Onu da bildirməliyəm ki, bizim idmançılarımız 5 idman növündə medallar qazanmışlar: cüdo, boks, taekvondo, Yunan-Roma güləşi və sərbəst

gülüş üzrə. Bu da onu göstərir ki, Azərbaycanda idmanın bir çox növləri inkişaf edir.

İndi müəyyən istirahətdən sonra yeni hazırlıq prosesinə start veriləcək, həm Avropa, həm dünya çempionatlarına hazırlıq işləri gedəcək. Əlbəttə ki, biz növbəti Olimpiya oyunlarına da indidən hazırlaşmalıyıq. Bir neçə idman növündə nəsilərin dəyişməsi prosesi gedir. Ona görə təbii ki, biz növbəti Olimpiya oyunlarına bu prizmadan yanaşmalıyıq və xüsusilə uşaq-yeniyetmə idmanına bundan sonra da diqqət göstərilməlidir. Nəzərə alın ki, idmanla məşğul olmaq üçün indi ölkəmizin hər bir yerində gözəl şərait var, idmana rəhbərlik edən qurumlar arasında koordinasiya işləri düzgün qurulub, federasiyalar, klublar uğurla fəaliyyət göstərir. Nəzərə alsaq ki, hər bir Olimpiya oyunlarından sonra, xüsusilə ölkəmiz üçün uğurlu oyunlardan sonra idman bölmələrinə uşaqların, yeniyetmələrin axını müşahidə olunur, əminəm ki, növbəti Olimpiya oyunlarına hazırlıq prosesi də ardıcıl aparılacaqdır.

Əlbəttə, tam əminəm ki, həm cüdo, həm digər idman növləri ilə məşğul olmaq istəyən uşaqlarımızın sayı çox olacaq. Uzun illər ərzində idmanın kütləviliyi ilə bağlı dediyim sözlər və verdiyim tapşırıqlar bir məqsədi güdürdü ki, fiziki, mənəvi cəhətdən sağlam, vətənə bağlı, vətənpərvər və peşəkar gənc nəsil yetişsin. İdmançılarımızın uğurlu çıxışları bunu bir daha göstərdi ki, biz gənc nəslimizlə haqlı olaraq fəxr edə bilərik.

Bu nailiyyətlər medallar qazanmış idmançıların məsuliyyətini daha da artırır. Mən şadam ki, idmançılarımız həm yarışlarda, eyni zamanda, həyatda nümunəvi davranış qaydaları göstərirlər. Yəni siz gənclər üçün nümunəsiniz. Gənclər sizə baxıb sizin kimi olmaq istəyəcəklər və qələbənin vacib olan tərəflərindən biri məhz bundan ibarətdir.

Bir daha sizi ürəkdən təbrik etmək və sizə yeni qələbələr, uğurlar arzulamaq istəyirəm.

* * *

Hidayət Heydərov (*cüdo üzrə olimpiya çempionu*): Cənab Prezident, bu gün bizi buraya dəvət etdiyiniz üçün çox sağ olun. Mən çox xoşbəxtəm ki, dünya çempionu olanda Siz məni təbrik etdiniz, mənə dəstək oldunuz. Olimpiya çempionluğunda ilk olaraq Siz mənə zəng edib təbrik etdiniz. Özü burada olmasa da, mən olimpiya çempionumuz Elnur Məmmədliyə «çox sağ ol» demək istəyirəm. Biz bir-birimizə söz vermişdik ki, Avropa, dünya və olimpiya çempionu olacağıq və olduq. İnşallah, bundan sonra da Los-Anceles Olimpiadasına birlikdə hazırlaşib orada da öz qələbəmi göstərəcəyəm.

Mən fəxr edirəm ki, Fransanın Paris şəhərində olimpiya çempionu oldum, bizim bayrağımız qalxdı və himnimiz səsləndirildi. Mən bununla çox fəxr edirəm, çox sağ olun, minnətdaram Sizə.

İ l h a m Ə l i y e v: Sağ ol.

Dövlət başçısı Parisdə keçirilmiş Yay Olimpiya oyunlarında idmançılarımızın zəhməti, istedadı, peşəkarlığı sayəsində qazandıqları qələbənin bütün xalqımıza sevinc bəxş etdiyini bildirdi.

Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi ki, xüsusilə Olimpiya oyunlarında qazanılan qələbə idmanda da, məişətdə də, həyatda da idmançının üzərinə böyük məsuliyyət qoyur. İdmançılarımızın yalnız məharətləri ilə deyil, həm də yarış zamanı layiqli davranışları ilə seçildiklərini vurğulayan dövlət başçısı söylədi ki, bu onların yüksək mənəvi keyfiyyətlərini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Prezident İlham Əliyev uzun illər Olimpiya oyunlarında, dünya və Avropa çempionatlarında ölkəmizin adını ucaldan veteran idmançılara minnətdarlığını ifadə etdi.

Dövlət başçısı Azərbaycan idmançılarına və məşqçilərinə yeni qələbələr və uğurlar arzuladı.

Sonra olimpiya çempionları, cüdoçular Hidayət Heydərov və Zelim Kotsoyev Azərbaycan Prezidentinə xatirə hədiyyələri təqdim etdilər.

Daha sonra dövlətimizin başçısı XXXIII Paris Yay Olimpiya oyunlarında qazanılmış yüksək nailiyyətlərə və Azərbaycan idmanının inkişafında xidmətlərinə görə təltif olunan idmançılara və onların məşqçilərinə ordenləri təqdim etdi.

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

17 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 17-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefonla zəng etmişdir.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türkiyədə baş vermiş meşə yanğınlarının qarşısının alınması üçün Azərbaycanın lazımi dəstəyi göstərməyə hazır olmasının yüksək qiymətləndirildiyini deyərək, yanğınların söndürülməsində məhz BE-200ÇS amfibiya tipli təyyarəyə ehtiyacın yarandığını vurğuladı və bu təyyarənin Azərbaycandan Türkiyəyə göndərilməsi ilə bağlı qərara görə minnətdarlığını bildirdi. Türkiyə Prezidenti bunu ölkələrimiz arasında qardaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin növbəti təzahürü kimi dəyərləndirdi.

BE-200ÇS amfibiya tipli təyyarənin qısa zamanda Türkiyəyə göndəriləcəyini bildirən dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, yanğınların qarşısının alınması ilə bağlı Azərbaycan qardaş ölkəyə istənilən əlavə dəstəyi göstərməyə hazırdır. Dövlət başçıları Azərbaycanın və

Türkiyənin hər zaman bir-birinin yanında olduğunu, bir-birini daim dəstəklədiyini qeyd etdilər.

Telefon söhbəti zamanı Azərbaycan–Türkiyə dostluq, qardaşlıq və müttəfiqlik münasibətlərinin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

**RUSİYA FEDERASIYASININ
PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİNİN
AZƏRBAYCANA DÖVLƏT SƏFƏRİ**

18 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 18-də Azərbaycana dövlət səfərinə gəlmiş Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin ilə evlərində şam etmişlər.

RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİNİN RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasında dövlət səfərində olan Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin avqustun 19-da rəsmi qarşılama mərasimi olmuşdur.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Rusiya Prezidentinin şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Prezidenti Vladimir Putini qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Rusiya Prezidentinə raport verdi.

Rusiya Federasiyasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Fəxri qarovul dəstəsi dövlət başçılarının qarşısından keçdi.

Prezidentlər birgə foto çəkdirdilər.

RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİN İLƏ MƏHDUD TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin avqustun 19-da Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin ilə məhdud tərkibdə görüşü keçirilmişdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Hörmətli Vladimir Vladimiroviç, Sizi Azərbaycanda bir daha səmimi-qəlbdən salamlayıram. Xoş gəlmisiniz! Görüşlərimiz müntəzəm xarakter daşıyır. Bu il artıq iki dəfə görüşmüşük. Bu gün dövlət səfəri çərçivəsində təmaslarımızı davam etdiririk. Mahiyyət etibarilə artıq müzakirələrə dünəndən başlamışıq. Həm ikitərəfli gündəlik, həm də regional təhlükəsizlik ilə bağlı mühüm məsələlər üzrə geniş fikir mübadiləsi apardıq. Bu gün məhdud formatda və geniş formatda da davam edəcəyik.

Qeyd etmək istərdim ki, ölkələrimiz arasında qarşılıqlı fəaliyyətin səviyyəsindən çox məmnunuq. 2022-ci ilin fevralında imzaladığımız müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyət haqqında Bəyannamə uğurla yerinə yetirilir, həm siyasi, həm də iqtisadi sahədə çox müsbət dinamika, yaxşı rəqəmlər görürük. Əlbəttə,

həm energetika, həm nəqliyyat sahələrində əməkdaşlıq edirik, humanitar əlaqələrə, həmçinin bir çox digər sahələrə xüsusi diqqət yetiririk. Ona görə də bu gün gündəlikdə duran məsələləri bir daha müzakirə edəcəyik. Əminəm ki, səfər həm Sizin üçün xoş, həm də münasibətlərimiz baxımından faydalı olacaq.

Bir daha xoş gəlmisiniz!

Vladimir Putin: Hörmətli İlham Heydər oğlu, çox sağ olun.

İlk növbədə, dəvətə görə sağ olun. Biz Sizinlə bu səfəri çoxdan razılaşdırmışdıq və Bakıda olmağıma, bu şəhərin gözəlliyinə bir daha tamaşa etməyimə çox şadam. Əmin oldum ki, Siz və xanımınız onun inkişafına böyük diqqət yetirirsiniz. Bu, göz qabağındadır. Şəhər inkişaf edir, uğurla inkişaf edir, sözsüz ki, regionun oazisinə çevrilir.

Münasibətlərimiz 2022-ci ilin əvvəlində Sizinlə imzaladığımız Bəyannamə əsasında inkişaf edir, uğurla yerinə yetirilir. Bu ilin aprelində Sizin Moskvaya səfəriniz zamanı ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafına yaxşı təkan verilib.

İqtisadi-ticari əlaqələr uğurla inkişaf edir. Rusiyada keçirilmiş əvvəlki görüşümüzə Siz mənə demişdiniz və Sizinlə razıyam ki, 4 milyard dollardan bir az çox yaxşı rəqəmdir. Bu, yaxşı rəqəmdir, amma bizim imkanlarımızın potensialını əks etdirmir. Həqiqətən, burada yalnız energetika, sənaye kooperasiyası, nəqliyyat, logistika, yüngül sənayedən danışmaq olmaz. Bizim birgə fəaliyyətimizin istiqamətləri çoxdur.

Azərbaycan iqtisadiyyatına qoyulmuş 4 milyardan artıq birbaşa investisiyalar da pis göstərici deyil. Azərbaycanda Rusiya kapitalı ilə 1270-dən çox müəssisə fəaliyyət göstərir, sözsüz ki, bu da son hədd deyil.

Humanitar əlaqələrə gəldikdə, biz onlara çox böyük əhəmiyyət veririk və rus dilinin inkişafına göstərdiyiniz diqqətə görə Sizə minnətdarıq. Azərbaycanda rus dilində 300 məktəb, bizim aparıcı ali təhsil müəssisələrinin filialları fəaliyyət göstərir. Minlərlə azərbaycanlı gənc Rusiya Federasiyasının aparıcı universitetlərində təhsil alır və biz bu qarşılıqlı fəaliyyəti genişləndirməyə hazırıq.

Hökumətlərarası birgə Komissiya işləyir. Elə bu yaxınlarda – görə ki, 10 gün əvvəl burada, Bakıda hökumətlərarası birgə Komissiyanın növbəti iclası keçirildi. O, uğurla fəaliyyət göstərir.

Yeri gəlmişkən, bilirəm ki, bu ilin iyununda Azərbaycanda Rusiya Mədəniyyəti Günləri keçirilib. Bu tədbirin təşkilinə görə Sizə minnətdaram.

Əlbəttə, dünən Sizinlə bu mövzuya toxunduq və bu gün davam etdirəcəyik. Məsələn Cənubi Qafqazda vəziyyətin nizamlanmasına aiddir.

Hamıya yaxşı məlumdur ki, Rusiya Ukrayna istiqamətində böhranlarla üzləşib, amma Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı tarixi iştirakı son bir neçə ildə bizə bu hadisələrə cəlb olunmağın vacibliyini diktə edir, əlbəttə, tərəflərin lazım bildiyi qədər.

Əgər biz Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanmasına nail olmaq üçün nəsə

edə biləriksə, vəziyyəti delimitasiya, sərhədlərin demarkasiyasına gətirib çıxarırıqsa, Sizinlə dəfələrlə qeyd etdiyimiz kimi, müvafiq logistika istiqamətlərinin və ya iqtisadiyyatın qarşısında maneələri aradan qaldırırsaq, buna çox şad olarıq.

Əlbəttə, Azərbaycan səfərdən sonra baş nazir Paşinyanla əlaqə saxlayacağam və ona danışıqlarımızın nəticələrindən bəhs edəcəyəm.

Bilirəm ki, Azərbaycan tam nizamlanma ilə bağlı bütün prosedurların başa çatmasına istiqamətlənib, bu mənə yaxşı məlumdur. Bu barədə danışacağım.

Yekunda dəvətə görə Sizə bir daha təşəkkür etmək istəyirəm. Əminəm ki, bu çox faydalı diskussiya olacaq və görürəm ki, şəhərdə vəziyyət də çox əlverişlidir. Biz Bakını sevirik. Şəhər gözəldir və ən başlıcası, bir çox başqa böyük yaşayış məntəqələrinin qibətə edəcəyi səviyyədə inkişaf edir.

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin avqustun 19-da Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

İlham Əliyev: Hörmətli Vladimir Vladimiroviç! Hörmətli nümayəndə heyətlərinin üzvləri! Sizi Azərbaycanda bir daha səmimi-qəlbdən salamlayıram.

Dünən və bu gün ikitərəfli gündəliyi nəzərdən keçirdik. Qarşılıqlı fəaliyyətimizin çox mühüm məsələlərini müzakirə etdik və indi işimizi geniş tərkibdə davam etdiririk.

İlk növbədə, Sizi bir daha salamlamaq istədim. Siz birinci dəfə deyil ki, Azərbaycana gəlirsiniz, amma ilk dəfədir dövlət səfəri edirsiniz və bu səfər ikitərəfli münasibətlərimiz üçün müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

Bu gün Sizinlə artıq fikir mübadiləsi apardıq, dost, qonşu və müttəfiq olan ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafından məmnunluq ifadə etdik. Bütün istiqamətlər üzrə müsbət dinamika görürük. Nümayəndə heyətlərimizin tərkibi də bunu əyani şəkildə göstərir. Bu çox mətləblərdən xəbər verir. Yəni qarşı

lıqlı fəaliyyətin müzakirəsi üçün mövzular çoxdur və qarşılıqlı fəaliyyətimizin əhatə dairəsi ildən-ilə genişlənir.

Biz bütün istiqamətlər üzrə qarşılıqlı fəaliyyətimizi möhkəmləndirmək əzmindəyik və əminəm ki, Sizin səfəriniz ölkələrimizin və xalqlarımızın yaxınlaşmasında növbəti mühüm addım olacaq.

Bir daha xoş gəlmisiniz!

Vladimir Putin: Dəvətə görə çox sağ olun, İlham Heydər oğlu. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, bizim hər iki tərəfdən geniş nümayəndə heyətimiz var. Rusiya Federasiyasının Hökuməti, demək olar ki, tam heyətdə buradadır.

Sizinlə xatırladıq ki, bu yaxınlarda, 10 gün əvvəl hökumətlərarası birgə Komissiyanın iclasında münasibətlərimizin inkişaf etdiyi bildirildi – təkcə bildirilmədi, həm də qeyd edildi ki, biz 2022-ci ilin müvafiq Bəyannaməsində təsbit olunmuş və Sizin cari ilin aprelində səfəriniz zamanı əldə olunmuş razılaşmaları tam həcmdə yerinə yetiririk.

Belə geniş tərkibdə iş bizə ən yaxın perspektivdə gələcəyə yönəlmiş addımları müəyyən etməyə imkan verir. Hərçənd, əvvəlki görüşümüz «məhdud tərkibdə» adlansa da tamamilə prioritet xarakterli bir sıra məsələlər tam nəzərdən keçirildi.

Biz hələ müvafiq sənədləri imzalamalıyıq, həmkarlar isə dünən axşam, bizim də Sizinlə etdiyimiz kimi, qeyri-rəsmi şəraitdə, bu gün isə artıq gün ərzində öz

aralarında ünsiyyət qurmaq və ən yaxın perspektiv üçün addımları müəyyənləşdirmək imkanı əldə ediblər.

Beləliklə, Sizə təşəkkürümü bildirirəm. Yəqin ki, hökumətlərarası birgə Komissiyanın rəhbərlərinə söz vermək olar.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İLƏ
RUSİYA FEDERASIYASI ARASINDA
İMZALANMIŞ SƏNƏDLƏRİN
MÜBADİLƏSİ MƏRASİMİ**

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin iştirakı ilə avqustun 19-da Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında imzalanmış sənədlərin mübadiləsi mərasimi keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin dövlət başçılarının Birgə Bəyanatını qəbul etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının ixracın və investisiyaların təşviqi Agentliyi – AZPROMO ilə «Rusiya Birbaşa İnvestisiyalar Fondunun idarəedici şirkəti» Səhmdar Cəmiyyəti arasında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Rusiya Birbaşa İnvestisiyalar Fondunun baş direktoru Kiril Dmitriyev mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə Rusiya Federasiyasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi arasında iqlim dəyişmələri və aşağı karbonlu inkişaf üzrə Anlaşma Memorandu-

mu»nu Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Muxtar Babayev və Rusiya Federasiyasının İqtisadi İnkişaf naziri Maksim Reşotnikov mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti və Rusiya Federasiyasının Əmək və Məşğulluq Federal Xidməti arasında əməyin təftişi məsələləri üzrə qarşılıqlı Anlaşma və Əməkdaşlıq Memorandumu»nu Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev və Rusiya Federasiyasının Əmək və Məşğulluq Federal Xidmətinin rəhbəri Mixail İvankov mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi ilə Rusiya Federasiyası İstehlakçıların Hüquqlarının Müdafiəsi və İnsan Rifahına Nəzarət Federal Xidməti arasında qida məhsullarının təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş»i Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin sədri Qoşqar Təhməzli və Rusiya Federasiyası İstehlakçıların Hüquqlarının Müdafiəsi və İnsan Rifahına Nəzarət Federal Xidmətinin rəhbəri Anna Popova mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Rusiya Federasiyası Hökuməti arasında bitki karantini və mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş»i Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin sədri Qoşqar Təhməzli və Rusiya Federasiyası Baytarlıq və Fitosanitar Nəzarəti Federal Xidmətinin rəhbəri Sergey Dankvert mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Rusiya Federasiyası Hökuməti arasında səhiyyə, tibbi təhsil və tibb elmi sahələrində əməkdaşlıq haqqında Saziş»i Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə naziri Teymur Musayev və Rusiya Federasiyasının Səhiyyə naziri Mixail Muraşko mübadilə etdilər.

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin avqustun 19-da mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
bəyanatı**

Hörmətli Vladimir Vladimiroviç!

Hörmətli qonaqlar, əziz dostlar!

Əziz qonaqlarımızı bir daha səmimi-qəlbdən salamlayıram. Rusiya Federasiyasının Prezidenti Azərbaycanda dövlət səfərindədir. Səfər xüsusi xarakter daşıyır. Bizim ən yüksək səviyyədə görüşlərimiz müntəzəm xarakter daşıyır. Bu il iki dəfə – bir dəfə Moskvada, bir dəfə isə beynəlxalq tədbir çərçivəsində görüşmüşük. Amma dövlət səfərinin formatı və xarakteri xüsusi əhəmiyyətə malikdir, belə demək mümkünsə, həm də dövlətlərarası münasibətlərin yüksək səviyyəsindən xəbər verir.

Bu gün qəbul edilən sənədlər, ilk növbədə, prezidentlərin Birgə Bəyanatı daxil olmaqla, münasibətlərimizin dostluq və müttəfiqlik xarakterini bir daha təsdiqləyir.

2022-ci ilin fevralında imzalanmış qarşılıqlı müttəfiqlik fəaliyyəti haqqında Bəyannamənin müddəaları uğurla həyata keçirilir. Ölkələrimiz müttəfiqlər, dostlar, yaxın tərəfdaşlar və qonşular kimi fəaliyyət göstərir.

Bu gün dövlətlərarası münasibətlərin geniş spektrini ətraflı müzakirə etdik. Hətta nümayəndə heyətlərinin tərkibinə nəzər salmaq kifayətdir ki, dövlətlərarası strukturların fəaliyyət sferasının əslində nə qədər geniş olduğunu görəsən.

Biz iqtisadi-ticari münasibətlərlə bağlı məsələləri detallı şəkildə təhlil etdik. Keçən il və bu ilin 6 ayında əmtəə dövriyyəsinin artımı əməkdaşlığın böyük potensialından xəbər verir. Ötən il biz 4 milyard dollar həddini adladıq və bunun son hədd olmadığı barədə fikir mübadiləsi apardıq.

Humanitar əməkdaşlıq sahəsinə həmişə xüsusi diqqət yetirilir. Azərbaycanda rus dilində tədris aparılan 324 məktəb var, onlarda 160 min şagird təhsil alır. 800 mindən çox şagird rus dilini ikinci dil kimi öyrənir. Azərbaycanın 26 ali təhsil müəssisəsində 15 mindən artıq tələbənin təhsil aldığı rus dili bölmələri vardır.

M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin və İ.M.Seçenov adına Tibb Universitetinin filialları uğurla fəaliyyət göstərir. Bu gün, həmçinin

təhsil sahəsində münasibətlərin inkişafı məsələsini müzakirə etdik.

Biz eyni zamanda, məhdud formatda keçirilən görüşdə regional təhlükəsizliklə bağlı məsələləri müzakirə etdik. Ötən ilin sentyabrından sonra regionda tamamilə yeni şərait yaranıb. Azərbaycan öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam şəkildə bərpa edib. Təbii ki, yeni şərait Cənubi Qafqazda möhkəm və uzunmüddətli sülhün bərqərar olması üçün yeni imkanlar açır. Bütün Cənubi Qafqaz regionunda sabitlik və təhlükəsizlik bir çox hallarda Rusiya ilə Azərbaycan arasında sıx qarşılıqlı fəaliyyətdən asılıdır.

Biz dövlətlərarası münasibətlərimiz üçün də müstəsna əhəmiyyətə malik olan, həmçinin regional nəqliyyat dəhlizləri, nəqliyyat yolları, Şimal–Cənub layihəsinin həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələləri ətraflı müzakirə etdik.

Deməliyəm ki, Azərbaycanın ərazisində Şimal–Cənub dəhlizinin həm dəmir yolu, həm də avtomobil yolu segmentləri tam şəkildə reallaşdırılıb və uğurla fəaliyyət göstərir. Hazırda bu dəhlizin ötürücülük qabiliyyətini yüksəltmək üçün onun dəmir yolu sahəsinin modernləşdirilməsi ilə məşğuluq. Biz ildə 15 milyon ton və daha çox – 30 milyon tonadək yüklərin daşınması imkanlarından danışıraq və bu tamamilə realdır. Ümidvaram ki, hazırkı şəraitdə Rusiya və Azərbaycan, həmçinin bu dəhlizin digər iştirakçıları birgə səylərlə öz fəaliyyətlərini davam etdirəcəklər.

Bir daha deməliyəm ki, biz bu il həmin dəmir yolu sahəsinin tələb edilən ötürücülük qabiliyyətinə malik olması üçün modernləşdirilməsi məqsədilə təxminən 120 milyon dollar ekvivalentində vəsait nəzərdə tutmuşuq.

Rusiya və Azərbaycanın müxtəlif şəhərləri arasında hər gün 20 reys həyata keçirilir. Deməliyəm ki, hətta Sovet İttifaqı dövründə belə, bu qədər qarşılıqlı reyslər olmayıb. Eyni zamanda, onlar Azərbaycan və Rusiya daşıyıcıları arasında bərabər bölünüb. Bu, məhz ondan xəbər verir ki, insanlar arasında təmaslar mütəmadi xarakter daşıyır. Bu gün, həmçinin ölkələrimizin vətəndaşları arasında qarşılıqlı səyahətlərin artdığını qeyd etdik.

Energetika sferasında həm neft-qaz sektorunda, həm də elektrik enerjisi sahəsində vəziyyəti geniş təhlil etdik. Biz bu istiqamətdə fəal işləyirik və əminəm ki, gələcəkdə də fəaliyyətimizi əlaqələndirəcəyik. Həmçinin hər iki tərəfi narahat edən məsələlər, Xəzərdə ekoloji vəziyyət, onun fəlakətli dayazlaşması üzrə fikir mübadiləsi apardıq. Danışqlar apardığımız otağın pəncərəsindən Vladimir Vladimiroviçə hələ 2 il əvvəl suyun altında olan, bu gün isə artıq bir metr yuxarıya çıxan qayaları göstərdim. Biz bunu Abşeron yarımadasının bütün sahili boyu, həm də Azərbaycanın bütün sahilyanı ərazilərində müşahidə edirik. Mümkün ekoloji fəlakətin qarşısını almaq üçün biz birgə söylərlə vəziyyəti təhlil etmək və həm ikitərəfli, həm də beşərəfli formatda həll yollarını müəyyənləşdirmək barədə razılığa gəldik.

Yəni bu ekoloji fəlakətin meydana çıxmasını artıq açıq-aşkar görürük.

Mən Azərbaycanın COP29 iqlim konfransında ev sahibi qismində namizədliyini dəstəklədiyinə görə Vladimir Vladimiroviçə və Rusiya tərəfinə təşəkkürümü bildirdim. Rusiyanın dəstəyi müstəsna dərəcədə mühümdür və biz hazırda ikitərəfli formatda da bu iqlim konfransına hazırlıqla bağlı məsələlər üzərində işləyirik.

Vladimir Vladimiroviç, mənim dəvətimi qəbul etdiyinizə və dövlət səfəri ilə Azərbaycana gəldiyinizə görə bir daha Sizə təşəkkürümü bildirmək istərdim. Şübhəsiz ki, bu səfər tarixi xarakter daşıyır, ölkələrimiz arasında dostluq və müttəfiqlik münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi işinə mühüm töhfə verəcək.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin bəyanatı

Hörmətli İlham Heydər oğlu!

Hörmətli dostlar, həmkarlar!

Xanımlar və cənablar!

Azərbaycan Respublikasına dövlət səfərinə dəvətə görə İlham Heydər oğluna bir daha təşəkkür etmək istərdim. Qonaqpərvər Azərbaycan torpağında olmaq, Sizin rəhbərliyinizlə inkişaf edən Bakının mənzərələrini seyr etmək bizim üçün çox xoşdur.

Vurğulamaq istərdim ki, Rusiya Azərbaycanla çoxplanlı dostluq münasibətlərinin inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Bu münasibətlərin əsasını bərabərlik, bir-birinin maraqlarını nəzərə almaq və əlbəttə, əsrlərboyu xalqlarımızı birləşdirən sıx insani və mədəni bağlar təşkil edir.

Dünən və bu gün keçirilən danışıqlar əsnasında Sizə görüşümüzün, birgə işimizin başlanması üçün yaradılan səmimi ailə ab-havasına görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu gün də, sözün əsl mənasında, həmin şəraitdə işgüzar təmaslarımızı davam etdirdik. Bu gün aparılan danışıqlar zamanı biz qarşılıqlı fəaliyyətimizə dair məsələlərin ən geniş spektrini ətraflı, işgüzar şəraitdə müzakirə etdik.

Qəbul edilən Birgə Bəyanatda ikitərəfli əlaqələrin bütün kompleksi üzrə gələcək dinamik inkişafın yeni genişmiqyaslı vəzifələri qarşıya qoyuldu. Bu gün imzalanan sənədlər də onların həllinə kömək edəcək. İndicə bunun necə baş verdiyinin şahidi olunuz.

Danışıqlarda qarşılıqlı faydalı iqtisadi-ticari əməkdaşlığın inkişafına diqqət yetirildi. Bu, qanunauyğundur, çünki Rusiya və Azərbaycan bir-biri üçün mühüm iqtisadi tərəfdaşlardır. Artıq qeyd olundu, mən bu barədə bu gün görüşümüzün əvvəlində də dedim – 4 milyard dollardan bir az çox dövryyə var və ona artıq bu ilin birinci yarısında 17 faiz əlavə olunub. Azərbaycan iqtisadiyyatına 4 milyarddan çox birbaşa investisiyalar qoyulub. Əlbəttə, Azərbaycan bazarındakı 1300 müəssisə ondan xəbər verir ki, bizdə fəa-

liyyət müsbət istiqamətdə inkişaf edir və yaxşı perspektivlərə malikdir.

Azərbaycan Prezidenti elə indicə bizim fəaliyyət istiqamətlərimizdən danışdı. Onların hər biri bizim üçün real strateji əhəmiyyətə malikdir.

Hökumətlərarası birgə Komissiyadan olan həmkarlar əsas iqtisadi qarşılıqlı fəaliyyət məsələlərini daim diqqət mərkəzində saxlayırlar. Komissiyanın bizim səfərimiz ərəfəsində Bakıda keçirilmiş növbəti iclası çox məhsuldar olub.

Artıq dediyim kimi, Rusiya ən iri investorlar sırasına daxildir və biz buna yalnız sevinirik.

Azərbaycan bazarında şirkətlərimiz özünü yetərinəcə rahat hiss edir. Artıq xatırladıldı ki, burada həm LUKOYL, həm yığılma istehsalını təşkil edən «KamAZ», həm də «Sollers», UAZ vardır. Onlar uğurla fəaliyyət göstərir və inkişaf perspektivlərinə malikdir. Biz onların işinə yaradılan şəraitə görə Azərbaycan hakimiyyətinə minnətdarıq. «Transmaşholdinq» fevral ayında Bakı Metropoliteni üçün Rusiya vaqonlarının böyük partiyasının istehsalına dair növbəti müqavilə bağlayıb. Ümidvaram ki, bu qatarlardan istifadə edənlər də razı qalacaqlar.

Bizim Şimal-Cənub layihəsinin reallaşdırılması üzrə birgə planlarımızı xüsusi qeyd edərdim. Bu bizə Hind okeanının sahillərinə çıxmağa və bu marşrutları qarşılıqlı fayda və qarşılıqlı maraq kontekstində istifadə etməyə imkan verəcək.

Humanitar əlaqələr fəal şəkildə genişlənir. İyunda Azərbaycanda Rusiya Mədəniyyəti Günləri uğurla

keçirildi, bu çərçivədə sərgilər, konsertlər, teatr tamaşaları, başqa parlaq mədəniyyət hadisələri oldu.

Xoş əənəyə uyğun olaraq, azərbaycanlı dostlarımızı sentyabrda 10-cu – yubiley Sankt-Peterburq Mədəniyyət Forumuna dəvət edirik.

Azərbaycanda rus dilindən hər yerdə və sərbəst istifadə olunur. Hiss edirik ki, Azərbaycan Respublikasının rəhbərliyi bu tendensiyanı hərtərəfli dəstəkləyir. İlham Heydər oğlu, rus dilinə göstərilən bu diqqətə görə Sizə minnətdarıq. Ölkədə tədrisi rus dilində aparılan 300-dən çox məktəb, həmçinin Moskva Dövlət Universitetinin, Seçenov adına Moskva Tibb Universitetinin filialları fəaliyyət göstərir.

Hazırda – biz elə indicə bunu geniş tərkibdə görüş əsnasında müzakirə etdik – Bakıda Rusiya–Azərbaycan Universitetinin yaradılması təşəbbüsü nəzərdən keçirilir. Azərbaycan Prezidenti bu ideyanı dəstəkləyib. Ümidvaram ki, biz onu kifayət qədər tez həyata keçirəcəyik. Bizim tərəfimizdən Sankt-Peterburq Dövlət Universiteti layihəyə qoşulmağa hazırdır. Rusiyada, həmçinin Azərbaycan üçün yüksək-ixtisaslı kadrların hazırlanması üzrə çox iş görülür. Hazırda Rusiyanın ali məktəblərində 8 minə yaxın azərbaycanlı gənc təhsil alır, o cümlədən onların 1000-dən çoxu Rusiya federal büdcəsi hesabına oxuyur. Ölkələrimizdə sovet xalqının İkinci dünya müharibəsində igidliyini hörmətlə anırlar. Xatırlayırlar ki, bizim atalarımız, babalarımız və ulu babalarımız birlikdə ümumi vətənimizi qoruyublar və dünyanın nasizmdən xilasına həlledici töhfə veriblər. İlham

Heydər oğlu ilə razılığa gəldik ki, bizim böyük Qələbəmizin qarşdakı 80 illiyini geniş şəkildə qeyd edək.

Artıq dediyim kimi, danışıqlarda regional gündəliyə dair, təbii ki, Azərbaycanın Xəzər regionunda və Cənubi Qafqazda oynadığı rol nəzərə alınaraq, bir sıra məsələlər də müzakirə olunub.

Aktual beynəlxalq mövzulara da toxunulub. Xarici siyasətdə ölkələrimiz beynəlxalq hüququn aliliyi, suverenlik və daxili işlərə müdaxilə edilməməsi prinsiplərinə qətiyyətlə tərəfdardırlar.

Rusiya və Azərbaycan çoxtərəfli platformalar daxil olmaqla, həmçinin BMT və Müstəqil Dövlətlər Birliyində öz səylərini sıx əlaqələndirirlər. Bu ilin oktyabrında İlham Heydər oğlunu MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında, həmçinin Kazanda keçiriləcək BRICS Sammiti çərçivəsində «avtriç» formatında görüşdə görməyə şad olacağıq.

Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin hazırkı vəziyyətinə də diqqət yetirdik. Vurğulayım ki, Rusiya gələcəkdə də Azərbaycan–Ermənistan qarşılıqlı fəaliyyətinin normallaşdırılmasına və 2020–2022-ci illərdə Rusiya və Azərbaycan prezidentləri, eləcə də Ermənistanın baş naziri arasında əldə olunmuş məlum üçtərəfli razılaşmalar əsasında sülh sazişinin bağlanmasına hərtərəfli kömək edəcək. Həmçinin hələ Sovet İttifaqı vaxtından bizdə qalan müvafiq sənədləri nəzərə almaqla, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyasına, transsərhəd marşrutlarının açılmasına, humanitar təmasların yaradılmasına kömək etməyə hazırıq.

Bizim mövqemiz ondan ibarətdir ki, Cənubi Qafqazda sülh və sabitlik bu regionun bütün dövlətlərinin və xalqlarının köklü maraqlarına tam şəkildə cavab verməlidir.

Sonda bir daha vurğulamaq istərdim ki, biz səfərin yekunlarından tamamilə məmnunuq. Əminəm ki, bu gün aparılan danışıqlar və əldə olunan razılaşmalar Rusiya–Azərbaycan strateji tərəfdaşlığının gələcəkdə də möhkəmlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

BAKİ AĞ ŞƏHƏRDƏ GƏZİNTİ

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin avqustun 19-da Bakı Ağ Şəhərdə olmuşlar.

MÜQƏDDƏS MÜRDAŞIYAN ZƏNƏNLƏR KAFEDRALINI ZİYARƏT

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin avqustun 19-da Bakıda Müqəddəs Mürdaşıyan Zənənlər Kafedralını ziyarət etmişlər.

Bakı və Azərbaycanın yepiskopu Aleksiý dövlət başçılarına Müqəddəs Mürdaşıyan Zənənlər Kafedralı barədə məlumat verdi.

Yepiskop Aleksiý: Hörmətli Vladimir Vladimiroviç, hörmətli İlham Heydər oğlu, sizi Bakı şəhərinin Kafedral kilsəsində salamlamağa şadam, bu mənim üçün böyük şərəfdir. Üstəlik, bu gün İsa peyğəmbərin mücəssəməsi günüdür.

Bu məbəd 2003-cü ildə azərbaycanlı mesenatların səyləri və Heydər Əlirza oğlu Əliyevin bilavasitə qayğısı ilə bərpa olunub və rəsmi olaraq açılıb. Bakı şəhərində məbədlərin bir çoxu Azərbaycan hökumətinin vəsaiti ilə bərpa edilib. Ona görə də Azərbaycanın bütün pravoslavları adından İlham Heydər oğluna təşəkkür etmək istəyirəm.

Vladimir Putin: Gözəldir. Sağ olun ki, dəstəkləyirsiniz.

İlham Əliyev: Bizim pravoslav vətəndaşlarımızın özlərini evlərindəki kimi hiss etmələrinə şadıq. Hamının vahid mehriban ailə kimi yaşaması dövlətimiz üçün böyük dəyərdir. Həm xristian, həm müsəlman, həm də yəhudi bayramlarını birlikdə keçiririk. Odur ki, burada belə bir vəhdət vardır.

Bildirildi ki, Bakı yeparxiyasının mərkəzi – Müqəddəs Mürdəşyan Zənənlər Kafedralı 1909-cu ildə memar Fyodor Verjbitskinin layihəsi əsasında rus üslubunda, məşhur Azərbaycan milyonçusu və xeyriyyəçisi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin şəxsi maddi yardımı və ianələr hesabına inşa edilib. Kilsənin açılışında o dövrün görkəmli siyasi və din xadimləri iştirak ediblər.

Kommunist rejimi dövründə məbəddən anbar kimi istifadə olunub, bir müddət sonra isə idmançıların ixtiyarına verilib.

Məbədin binası 1991-ci ildə Rus Pravoslav kilsəsinin sərəncamına verilib və burada təmir-bərpa işləri aparılıb.

Moskva və Bütün Rusiyanın patriarxı II Aleksiý Azərbaycana səfəri zamanı 2001-ci il mayın 27-də bu məbədi müqəddəs elan edib və ona baş kafedral kilsə statusu verib.

Azərbaycan və Rusiya prezidentləri kilsəyə xatirə hədiyyələri təqdim etdilər.

**RUSIYA FEDERASIYASI PREZİDENTİNİN
ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ DÖVLƏT
ZİYAFƏTİNDƏ İŞTİRAK**

Gülüstan sarayı

19 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından avqustun 19-da Gülüstan sarayında Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin şəərəfinə dövlət ziyafəti verilmişdir.

Hər iki ölkənin prezidentlərinin iştirak etdiyi ziyafətdə Azərbaycanın və Rusiyanın musiqi əsərlərindən ibarət konsert proqramı təqdim olundu.

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASINA DÖVLƏT SƏFƏRİ

22 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 22-də Özbəkistan Respublikasına dövlət səfəri etmişdir.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı İslam Kərimov adına Daşkənd Beynəlxalq Hava Limanında dövlətimizin başçısının şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı Özbəkistanın Baş Naziri Abdulla Aripov və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

HEYDƏR ƏLİYEV MEYDANINDA ÜMUMMİLLİ LİDERİN BARELYEFİNİ ZİYARƏT

Daşkənd

22 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva avqustun 22-də Daşkənddəki Heydər Əliyev meydanında ümummilli liderin barelyefi önünə gül dəstələri qoymuşlar.

Daşkəndin Mirabad rayonunda yaradılmış Heydər Əliyev meydanının və ulu öndərin burada ucaldılmış barelyefinin 2022-ci il iyunun 21-də açılışı olub. Ərazisi tamamilə yenidən qurulmuş meydanda yaşıllıq salınıb, sakinlərin istirahəti üçün hər cür şərait yaradılıb.

Həmin il Özbəkistanda dövlət səfərində olmuş Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev ulu öndərin barelyefinin açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

MÜSTƏQİLLİK ABİDƏSİNİ ZİYARƏT

Daşkənd

22 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva avqustun 22-də Daşkənddə Müstəqillik abidəsini ziyarət etmişlər.

Dövlətimizin başçısının şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzölmüşdü.

Prezident İlham Əliyev abidənin önünə əklil qoydu.

Məlumat verildi ki, Özbəkistanın müstəqilliyinin 30 illiyi münasibətilə ucaldılmış abidə özbək xalqının 3000 illik tarixini əks etdirir. Yeni abidə paytaxt yaxınlığında yerləşən, ölkənin müstəqilliyinin ildönümünə həsr olunan «Yangi Uzbekiston» («Yeni Özbəkistan») kompleksinin mərkəzində yerləşir. 60 metr hündürlüyündə abidə görkəmli şəxsiyyətlərin həyat və fəaliyyəti ilə əlamətdar olan dövrü əks etdirir.

Abidənin üzərində Özbəkistan tarixində qədim vaxtlardan müasir dövrədək baş vermiş mühüm hadisələr təsvir edilib. Kompleksdə əsasən sərkərdə və döyüşçülərin, alim, mütəfəkkir və maarifçilərin obrazları əks olunub. Müstəqillik abidəsini sülhü, azadlığı, xeyir-

xahlığı və xoşbəxtliyi tərənnüm edən, qanadları geniş açılmış Humay quşunun obrazı tamamlayır.

Sonra Prezident İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva burada xatirə şəkli çək-dirdilər.

KUKSAROY DÖVLƏT İQAMƏTGAHINDA RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Özbəkistana dövlət səfəri çərçivəsində Daşkənddəki Kuksaroy dövlət iqamətgahında rəsmi qarşılanma mərasimi olmuşdur.

Azərbaycanın və Özbəkistanın Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Prezident İlham Əliyevin şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev və xanımı Ziroatxon Mirziyoyeva qarşıladılar.

Sonra birgə foto çəkdirildi.

Azərbaycanın və Özbəkistanın Dövlət himnləri səsləndirildi.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Azərbaycan Prezidentinə raport verdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Özbəkistan əsgərlərini salamladı.

Prezidentlər Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Özbəkistanın dövlət və hökumət nümayəndələri Prezident İlham Əliyevə, Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri isə Prezident Şavkat Mirziyoyevə təqdim edildi.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında prezidentlərin qarşısından keçdi.

Dövlət başçıları birgə foto çəkdirdilər.

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEV
İLƏ MƏHDUD TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ**

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin avqustun 23-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə məhdud tərkibdə görüşü olmuşdur.

Görüşdə Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında münasibətlərin strateji müttəfiqlik xarakteri daşması məmnunluqla vurğulandı, enerji, nəqliyyat, turizm sahələrində əməkdaşlıq müzakirə olundu, beynəlxalq və regional məsələlər ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

**AZƏRBAYCAN–ÖZBƏKİSTAN ALİ
DÖVLƏTLƏRARASI ŞURANIN
1-ci İCLASINDA İŞTİRAK**

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin iştirakı ilə avqustun 23-də Azərbaycan–Özbəkistan Ali Dövlətlərarası Şurasının 1-ci iclası keçirilmişdir.

Şavkat Mirziyoyev: Hörmətli İlham Heydər oğlu!

Bugünkü iclasımızın iştirakçıları!

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizi və Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvlərini, qardaşlarımızı Özbəkistanda salamlayıram. Sizi bir daha salamlamağa şadam. Özbəkistana xoş gəlmisiniz!

Vurğulayım ki, Sizin indiki dövlət səfəriniz həqiqətən də tarixidir. Birincisi, bu gün məhdud tərkibdə görüşdə danışdığımız kimi, müttəfiqlik münasibətlərinə dair müqavilə imzalayacağıq. Ən əsası, bir neçə il ərzində Sizinlə birgə Özbəkistan–Azərbaycan münasibətlərini ən yüksək dövlətlərarası qarşılıqlı fəaliyyət səviyyəsinə qaldıra bildik. Bu bizim real uğurumuz-

dur. Zənnimcə, bu gün xalqlar, insanlar eşidəcəklər ki, biz müttəfiqlik münasibətlərinə dair müqavilə imzalayacağıq. Bu, xalqlarımızın daha da yaxınlaşmasına xidmət edəcək. Başlıcası, biz ölkələrimizi yaxınlaşdırdıq, artıq dediyim kimi, xalqlarımız həqiqətən də bir-birinə qardaşcasına münasibət göstərirlər. Bizim hər görüşümüz xalqlarımızı yaxınlaşdırır və məmnuniyyətlə demək istəyirəm ki, bu gün Sizin Özbəkistana, sözün həqiqi mənasında, tarixi səfəriniz həyata keçirilir.

İkincisi, bu gün Ali Dövlətlərarası Şuranın 1-ci iclasını keçiririk. Dövlət başçılarının sədrliyi ilə bu Şurani çoxplanlı əməkdaşlığımızın inkişafının konkret məzmunla zənginləşdirilməsini daha səmərəli mexanizm hesab edirəm. Çünki bizim hər görüşümüzdə konkret tapşırıqlar veririk və indi də bu, istisna olmadı. Biz məhdud tərkibdə görüşdə geniş müzakirə apardıq. Bu gün bu barədə geniş tərkibdə də danışacağıq və növbəti görüşümüzə qədər birgə qərarlar qəbul edəcəyik. Qeyd edirəm ki, müasir dünyada böyük nəticələr o zaman əldə olunur ki, siyasi iradə və qarşılıqlı dəstək olsun. Bizdə iki Prezidentin siyasi iradəsi də, hər iki tərəfdən dəstək də var. Fikrimcə, komandalarımız artıq bunu görür və dərinlən hiss edirlər.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizi Azərbaycanda islahatların uğurla keçirilməsi münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik etmək istəyirəm. Yaxın qonşular və qardaşlar olaraq, biz ölkənizin necə dinamik inkişaf etdiyini görür və buna ürəkdən sevinirik. Siz iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi strategiyasını həyata keçirə bil-

diniz, Azərbaycanda davamlı inkişaf yeni sahələrin və infrastrukturaların hesabına təmin edilir. Bütün bunlar əhalinin rifah halının durmadan yüksəlməsinə gətirib çıxarır. Ölkənin beynəlxalq nüfuzu artır. Bu il Azərbaycan dünyanın ən böyük tədbirlərindən birinə – global iqlim sammitinə ev sahibliyi edəcək. Belə bir sammit bizim geniş regionumuzda ilk dəfədir ki, keçirilir. Bu heç vaxt olmayıb. Bu Sizin xarici siyasət kursunuzun səmərəliliyinin etiraf olunmasını bir daha təsdiq edir. Sizə böyük uğurlar arzulayıram. Biz bu barədə danışdıq, həmişə Sizinlə birlikdə olacağıq, həmçinin biz də bu sammitə ciddi hazırlıq görürük.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, nümayəndə heyətlərinin qarşısında ölkənizin ərazi bütövlüyünün bərpa olunmasında və Azərbaycanın əzəli torpaqlarının qaytarılmasında Sizin tarixi rolunuzu bir daha qeyd etmək istəyirəm. Siz öz atanızın və xalqınızın ən böyük arzusunu yerinə yetirdiniz. Bu gün Qarabağ gözlərimizin qarşısında dirçəlir, çiçəklənən diyara çevrilir. Mən həm Füzulidə, həm də Şuşada bunları öz gözlərimlə gördüm və sevindim.

İrəmiqyaslı sosial-infrastruktur və sənaye layihələri həyata keçirilir. Biz məhdud tərkibdə görüşdə ərazilərimizin inkişafı üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanlarını ətraflı müzakirə etdik, ayrıca proqramın – «Yol xəritəsi»nin qəbul edilməsi, regionların 3-cü forumunun keçirilməsi, həmçinin turistik komplekslərin paytaxtda yaradılması üzrə razılığa gəldik. Biz artıq bu barədə danışmışıq.

Hörmətli nümayəndə heyətlərinin üzvləri, son bir neçə il ərzində Özbəkistan–Azərbaycan əməkdaşlığı xeyli genişlənib. Parlamentlər, hökumətlər, nazirliklər və idarələr arasında sıx təmaslar var. Mütəmadi olaraq, hökumətlərarası birgə Komissiyanın iclasları, Biznes Şurası, forumlar, sərgilər və mədəniyyət tədbirləri keçirilir. Biznes dairələri arasında tərəfdaşlıq genişlənilir.

Hörmətli İlham Heydər oğlunun bizim görüşümüzdə Azərbaycanın biznes liderlərini dəvət etməsinə ürəkdən şadam, onlar sanballı iş adamlarıdır. Zənnimcə, tezliklə nəticələri görə biləcəyik. Ciddi nəticə əldə ediləcək. Əminəm ki, bu dialoq çox məhsuldar olacaq.

Ümumilikdə, ikitərəfli münasibətlərin hazırkı səviyyəsinə qiymət verərkən vurğulamaq istəyirəm ki, birgə səylərlə çox böyük işlər görülüb. Amma görüldü daha çox iş var, çünki biz prezidentlər artıq bir-birimizi və iş adamlarını, şirkətləri, nazirlikləri və idarələri rəsmi hissədə olarkən dediyimiz kimi, əzbərdən bilirik. Bu da onu göstərir ki, tez-tez görüşdüyümüzə görə real nəticələr əldə olunur.

Növbəti ildə diplomatik münasibətlərin 30 illiyini qeyd edəcəyik. Biz bu yubileyə ciddi nəticələrlə gəlməliyik. Bununla bağlı əsas vəzifələr üzərində dayanacağam. Birincisi, intensiv siyasi təmaslar və bütün il ərzində gündəlikdəki məsələlər üzrə ahəngdar fəaliyyətin mübadiləsi üçün cədvəl hazırlamağı təklif edirəm. Bundan başqa, Xarici İşlər nazirliklərimiz qarşıdakı əlamətdar hadisə ilə əlaqədar tədbirlər proqramı hazırlayırlar. İkincisi, İlham Heydər oğlu, əgər Siz

dəstəkləyirsinizsə, biz razılaşıdıq ki – mən artıq bunu məhdud tərkibdə görüşdə də dedim – növbəti ili «Özbəkistan – Azərbaycan iqtisadi kooperasiyası ili» elan edək və məhdud tərkibdəki görüşdə üzərində dayanacağımız 20 prioritet istiqaməti əhatə edən kompleks proqram qəbul edək. Qarşıda əmtəə dövriyyəsinin həcmi dərəcələri artırmaq və sənaye kooperasiyasını yeni fazaya keçirmək, o cümlədən üçüncü ölkələrdə layihələri reallaşdırmaq vəzifələri durur. Biz bu barədə də çox ciddi danışdıq. Görüşümüz üçün 2 milyard dollardan artıq məbləğdə perspektivli layihələr portfelini hazırlanıb. Onların reallaşdırılmasını bu gün biznes nümayəndələri ilə ətraflı müzakirə edəcəyik.

Bundan başqa, Birgə İnvestisiya Fondu da səmərəli fəaliyyətə başladı. Siz də dediyiniz kimi, layihələr olarsa, biz hər iki tərəfdən fondu genişləndirəcəyik. Çünki bu, biznes və real layihələrin həyata keçirilməsi üçün çox yaxşı dəstəkdir. Hesab edirəm ki, layihələrin dəstəklənməsinin bu aləti saat kimi işləməlidir. Çünki onlar işləyirlər, amma bu gün biz iş adamlarını da eşidəcəyik, onları bu məsələdə də dəstəkləyəcəyik. Üçüncüsü, nəqliyyat-kommunikasiya, energetika və digər infrastruktur layihələri vasitəsilə ölkələrimizin qarşılıqlı əlaqələrini gücləndirmək vacibdir. Artıq çoxtərəfli formatda fəal iş aparırıq. Bu əməkdaşlığı tam şəkildə dəstəkləyirəm. Aviareyslərin sayının artırılmasını, yerüstü, hava daşımalarının maksimum dərəcədə yüngülləşdirilməsini, rəqəmsal həllərin tətbiqini də vacib hesab edirəm. Biz artıq bu barədə məhdud tərkibdəki görüşdə danışmışıq.

Dördüncüsü, mədəniyyət və incəsənət, təhsil, səhiyyə, gənclər və informasiya siyasəti, idman sahələrində fəal mübadiləni davam etdirmək lazımdır. Bu sahələrə cavabdeh olan nazirlərimiz müntəzəm görüşlər keçirməlidirlər.

Bu gün incəsənət ustalarının, o cümlədən əfsanəvi mədəniyyət xadimləri Fərrux Zakirov və Polad Bülbüloğlunun iştirakı ilə birgə konsert olacaq. Bu yaxınlarda hörmətli İlham Heydər oğlu ilə onlara ölkələrimizin Xalq artistləri adı vermişik.

Bundan başqa, Özbəkistan və Azərbaycan universitetlərinin rektorlarının müntəzəm görüşləri mexanizmini yaratmağı təklif edirik.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Bakıdakı görüşlərimizin birində, həm də məhdud tərkibdə görüşdə biz ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafının mühüm informasiya-analitik kontekstindən, əməkdaşlığımızın yeni imkanlarının dərin təhlili və üzə çıxarılması potensialı ilə bağlı birgə layihələrdən danışmışıq. Bugünkü iclasımızda iqtisadi təhlil mərkəzlərindən birinin rəhbəri iştirak edir. Əgər Siz razılıq verərsinizsə, o öz komandası ilə bayramlardan sonra, növbəti həftədə, yəqin ki, bizim Müstəqillik Günündən sonra birbaşa Azərbaycana yollanacaq. Etiraz etmirsinizsə, bayramlardan sonra birhəftəlik deyil, ongünlük gələcək, 20 sahə istisna olmaqla, bizim gələcəkdə inkişaf etdirəcəyimiz sahələrin iqtisadi təhlilini aparacaq. Biz bununla həm də başqa resursları və ehtiyatları üzə çıxara bilərik. O öz komandası ilə birlikdə yaxın vaxtlarda azərbaycanlı tərəfdaşlarla bu tədqiqata hazırlıq məqsədilə

Bakıda olacaq. Ümidvaram ki, bu, gələcək üçün yaxşı kömək olacaq.

Beləliklə, hörmətli İlham Heydər oğlu, bunlar mənim demək istədiklərimin hamısıdır. Biz məhdud tərkibdə görüşdə çox ətraflı danışdıq. Məmnuniyyətlə sözü Sizə verirəm.

İ l h a m Ə l i y e v: Əziz qardaşım, hörmətli Şavkat Miromonoviç! Çox sağ olun. İlk növbədə, dəvətə görə bir daha minnətdarlığımı bildirmək istədim. Qardaş Özbəkistana yenidən böyük məmnuniyyətlə səfər edirəm. Yeni görüşümüdə şadam.

Siz də qeyd etdiyiniz kimi, məhdud tərkibdə görüşdə münasibətlərimizin geniş gündəliyini artıq nəzərdən keçirdik, əməkdaşlığın yeni istiqamətlərini müəyyən etdik. Əlbəttə, bu gün geniş tərkibdə – Dövlətlərarası Şuranın 1-ci iclası çərçivəsində qarşılıqlı münasibətlərimizin mühüm məsələlərini müzakirə edəcəyik.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması ilə bağlı sözlərinizə görə xüsusi təşəkkürümü bildirmək istəyirəm, həmçinin azad edilmiş ərazilərə bir neçə dəfə səfər etdiyiniz üçün Sizə xüsusi minnətdarlığımı ifadə edirəm. Əlbəttə, azad olunmuş ərazilərin bərpasında köməyə görə Füzuli şəhərinin sakinləri və Azərbaycanın bütün əhalisi adından xüsusi təşəkkürümü bildirirəm. Bu, xarici dövlətin infrastrukturun bərpası üzrə Azərbaycana ilk hədiyyəsi idi. Mirzə Uluqbəyin adını daşıyan məktəb düz bir il əvvəl açılıb. Elə bu gün, avqustun 23-də biz Sizinlə Füzulidə və Şuşada olduq. Orada artıq 500 şagird təhsil alır. Sakinlərin qayıdacağını nəzərə alsaq, onların sayı artacaqdır.

Ölkələrimiz arasında möhkəm münasibətlər artıq bütün sınaqlardan çıxıb və bu gün ən yüksək səviyyəyə çatıb. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, bu, müttəfiqlik münasibətləridir və bundan yüksəyi yoxdur. Biz buna nisbətən qısa zaman ərzində nail olduq, məhz hər iki tərəfdən siyasi iradə nümayiş etdirdik, həmçinin ölkələrimizi və xalqlarımızı maksimum yaxınlaşdırdıq. Əminəm ki, həm Özbəkistanda, həm də Azərbaycanda ictimaiyyət bizim qazandığımız nailiyyətləri diqqətlə izləyir və bizimlə birlikdə sevinir.

Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xatirəsinə göstərilən ehtirama görə təşəkkürümü bildirmək istərdim. İki il əvvəl Daşkəndə səfərim zamanı biz Sizinlə birlikdə onun adını daşıyan parkın və bərelyefinin açılışını etdik. Dünən bu məkanı ziyarət edərkən qəlbimdə bir daha Sizə təşəkkür etdim.

Əlbəttə, Özbəkistanın inkişafı ilə bağlı heyranlıq sözlərimi ifadə etmək istəyirəm. Mən həm Xivəyə, həm Səmərqəndə səfərlər etmişəm. Uzun illər əvvəl Səmərqənddə olmuşdum. Bu yaxınlarda etdiyim səfər bir daha ölkənin inkişafı sahəsində Sizin həyata keçirdiyiniz müdrik siyasətdən xəbər verir. Bu, şəhərin görkəminin necə dəyişməsində, paytaxtın və Özbəkistan regionlarının simasının gözəlləşməsində özünü göstərir. Beynəlxalq icmanın mühüm üzvünə çevrilən Özbəkistan bu gün təkcə öz regionunda deyil, həm də dünya məkanında geniş nüfuz qazanıb. Əlbəttə, bütün bunların arxasında iqtisadi inkişaf durur. Siz ölkədə iqtisadi münasibətləri tamamilə yenidən qurmağı və

bu sahəni, eyni zamanda, bütün digər sahələri modernləşdirməyi bacarmısınız.

Qardaş Özbəkistan idmançılarının tarixi qələbəsi ilə bağlı xüsusi təbriklərimi çatdırıram. Biz onların qələbəsinə özümüzünkü kimi sevinirdik. 8 qızıl medal, müsəlman ölkələri arasında 1-ci yer və bütün ölkələr üzrə 13-cü yer – bu tarixi nailiyyət Sizin idmanın inkişafına göstərdiyiniz böyük diqqətin təzahürüdür.

Bugünkü iclas çərçivəsində biz, əlbəttə, nümayəndə heyətlərimizin üzvlərini də dinləyəcəyik. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, iqlim konfransının keçirilməsinin əhəmiyyətini xüsusi vurğulamaq istədim. Təbii ki, Sizi səbirsizliklə gözləyirik və həmçinin ikitərəfli formatda işləyirik. Çünki konfransın keçirilməsi mühüm hadisədir. Amma növbəti ildə də böyük iş aparılacaq, biz mahiyyət etibarilə bu prosesə sədrlik edəcəyik. Əlbəttə, bizim regionumuzda da, Mərkəzi Asiya regionunda da iqlimlə bağlı çoxlu məsələlər var və ikitərəfli formatda fəal əməkdaşlıq etməyə hazırıq. Prinsipcə, bu əməkdaşlıq artıq başlanıb.

Beləliklə, dəvətə, diqqətə görə bir daha təşəkkür edirəm və fürsətdən istifadə edərək, Sizi növbəti ildə yenidən Azərbaycana dövlət səfərinə dəvət edirəm. Biz hələ noyabrda COP konfransında görüşəcəyik, lakin növbəti ildə Sizi dövlət səfəri ilə gözləyirik. Sağ olun.

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin iştirakı ilə avqustun 23-də Azərbaycan–Özbəkistan sənədlərinin imzalanması mərasimi olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev «Azərbaycan Respublikası ilə Özbəkistan Respublikası arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Müqavilə»ni imzaladılar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev «Azərbaycan Respublikasının və Özbəkistan Respublikasının Ali Dövlətlərarası Şurasının 1-ci iclasının Qərarı»nu qəbul etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Ekologiya, Ətraf Mühitin Mühafizəsi və İqlim Dəyişikliyi Nazirliyi yanında Turizm Komitəsi arasında 2024–2026-cı illər üzrə turizm sahəsində Fəaliyyət Planı»nu Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad

Nağıyev və Özbəkistan Respublikasının Turizm Komitəsinin sədri Umid Şadiyev imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi arasında 2024–2026-cı illər üçün mədəni-humanitar əməkdaşlıq üzrə «Yol xəritəsi»ni Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət naziri Adil Kərimli və Özbəkistan Respublikasının Mədəniyyət naziri Ozodbek Nazarbekov imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil Nazirliyi arasında məktəbəqədər və ümumi təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Protokol»u Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Özbəkistan Respublikasının Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil naziri Xilola Umarova imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Ali Təhsil, Elm və İnnovasiyalar Nazirliyi arasında peşə təhsili, orta ixtisas, ali təhsil və elm sahəsində əməkdaşlıq haqqında Protokol»u Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Özbəkistan Respublikasının Ali Təhsil, Elm və İnnovasiyalar naziri Konqratbay Şaripov imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi arasında 2024–2026-cı illər üzrə Əməkdaşlıq Proqramı»ni Azərbaycan Respublikasının Prezi-

denti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri Ülvi Mehdiyev və Özbəkistan Respublikasının Ədliyyə naziri Akbar Taşkulov imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Ədliyyə Akademiyası ilə Özbəkistan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi yanında Hüquqşünasların İxtisasının Artırılması Mərkəzi arasında əməkdaşlıq haqqında Protokol»u Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Özbəkistan Respublikasının Ədliyyə naziri Akbar Taşkulov imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzi ilə Özbəkistan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi yanında H.Sulaymanova adına Respublika Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzi arasında əməkdaşlıq haqqında Protokol»u Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Özbəkistan Respublikasının Ədliyyə naziri Akbar Taşkulov imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Milli Qvardiyası arasında əməkdaşlıq haqqında Saziş»i Azərbaycan Respublikasının Özbəkistan Respublikasındakı Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Hüseyn Quliyev və Özbəkistan Respublikasının Milli Qvardiyasının komandanı Rustam Curayev imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Özbəkistan Respublikası Hökuməti arasında Özbəkistan Respublikası ərazisində müvəqqəti işləyən Azərbaycan

Respublikası vətəndaşlarının və Azərbaycan Respublikası ərazisində müvəqqəti işləyən Özbəkistan Respublikası vətəndaşlarının əmək fəaliyyəti və hüquqlarının müdafiəsi haqqında Saziş»i Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev və Özbəkistan Respublikasının Məşğulluq və Yoxsulluğun Azaldılması naziri Bexzod Musayev imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının İnvestisiyalar, Sənaye və Ticarət Nazirliyi arasında ticarət-iqtisadi və investisiya əməkdaşlığının daha da genişləndirilməsi üzrə 2024–2025-ci illər üçün Praktiki Fəaliyyət Planı»nı («Yol xəritəsi») Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Özbəkistan Respublikasının İnvestisiya, Sənaye və Ticarət naziri Laziz Kudratov imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi arasında 2025–2026-cı illər üzrə Əməkdaşlıq Proqramı»nı Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Özbəkistan Respublikasının Xarici İşlər naziri Baxtiyor Saidov imzaladılar.

Səfər çərçivəsində, həmçinin Bakı (Azərbaycan) ilə Daşkənd (Özbəkistan), Beyləqan (Azərbaycan) ilə Şəhrisəbz (Özbəkistan), Quba (Azərbaycan) ilə Cizak (Özbəkistan) şəhərləri arasında regionlararası əməkdaşlıq haqqında sənədlər və «Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə «Uzbekneftegaz» SC arasında Əsas Şərtlər Sazişi» imzalandı.

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEV
İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev avqustun 23-də sənədlərin imzalanması mərasimi başa çatdıqdan sonra mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

**Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin
bəyanatı**

Hörmətli kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələri! Sizin iştirakınıza şadam. Azərbaycan Respublikasının Prezidentini, əziz qardaşım, hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyevi və Azərbaycan nümayəndə heyətinin bütün üzvlərini qonaqpərvər özbək torpağında səmimiyyətlə salamlayıram. Sizi görməyimizə çox şadıq. Özbəkistana xoş gəlmisiniz!

Böyük məmnuniyyətlə qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan Prezidentinin Özbəkistana dövlət səfəri çoxəsrlik dostluq münasibətlərimizin inkişafında tarixi hadisədir. Bu gün hörmətli İlham Heydər oğlu ilə müttəfiqlik münasibətləri haqqında müqavilə imzaladıq. Bu sənəd dövlətlərarası qarşılıqlı fəaliyyətin möhkəmləndirilməsində yeni fəslin başlanması ilə əlamətdardır. Biz bununla çoxplanlı tərəfdaşlığın hərtərəfli inkişafı kursuna möhkəm sadıqlıyımızı təsdiq etdik.

Hörmətli iştirakçılar, siz yəqin ki, bu gün bizim əslində nə etdiyimizi sonuna qədər dərk etmirsiniz. Zənnimcə, bu il 33 illiyimizin tamam olduğu qısa bir müddətdə bu sənədlərin imzalanması heç bir ölkə ilə olmayıb. Birincisi, Özbəkistanın çox az ölkə ilə müttəfiqlik münasibətləri var. Sizin qarşınızda bir daha demək istəyirəm: bu gün biz tarix yazdıq. Bu tarix iki yaxın xalqın – Azərbaycan və Özbəkistan xalqlarının rifahında öz əksini tapacaq. Bu münasibətlə Sizi bir daha təbrik edirəm.

Özbəkistanın kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələrinə müraciət edirəm: siz bu barədə daha çox, daha ucadan danışmalı və onu əhalimizə çatdırmalısınız. Fikrimcə, sizin azərbaycanlı həmkarlarınız da çatdıracaq, çünki xalqlarımız bunu gözləyirlər. Zənnimcə, bu, müttəfiqlik münasibətləri haqqında çoxdan gözlənilən ən vacib müqavilədir.

Biz həmçinin müttəfiqlik münasibətlərimizin dərinləşməsi üzrə yeni təkliflərin hazırlanması və həyata keçirilməsinin səmərəli mexanizmi olan Ali Dövlət-

lەرarası Şuranın 1-ci iclasını keçirdik. Bilirsiniz, biz İlham Heydər oğlu ilə həmişə razılığa gəlirik, tapşırıq veririk, həm də nəzarət edirik. Azərbaycandakı birinci görüşümüzdə əməkdaşlığın 10 istiqaməti müəyyən edildi. Məmnunluqla və əminliklə demək istəyirəm ki, razılaşmaların heç biri kağız üzərində qalmayıb. Bizim real nəticələrimiz var. Bu gün 20 yeni istiqamət götürmək üzrə razılıq əldə etdik, bu, əməkdaşlığımızın real istiqamətləridir və İlham Heydər oğlu məmnuniyyətlə qəbul etdi. Zənnimcə, indi dərindən məşğul olacağımız sahələr, istiqamətlər var.

Ümumilikdə, danışıqlar ənənəvi olaraq, açıq və konstruktiv ab-havada keçdi. Hesab edirəm ki, görüşümüzün uğurunun əsasını böyük hazırlıq işi təşkil edir. Biz sadəcə, danışmırıq, hər istiqamət üzrə çox diqqətlə işləyirik, nazirliklərimizin və idarələrimizin nümayəndələri artıq öyrəşiblər ki, Azərbaycanla nəzərdə tutduqlarımızı yerinə yetirməliyik. İlin əvvəlindən hökumətlərarası birgə Komissiyaanın iclasları, siyasət və təhlükəsizlik sahələrində məsləhətləşmələr, parlamentarilərin görüşləri, regionların forumu və bir sıra mədəni və işgüzar tədbirlər keçirilib.

Hörmətli jurnalistlər, biz Özbəkistanda qardaş Azərbaycanın böyük uğurlarına və nailiyyətlərinə ürəkdən sevinirik. Bu gün sizin ölkənizdə iqtisadiyyatın, sənayenin, əhəlinin həyat səviyyəsinin dinamik artımı təmin edilir, böyük sənaye və infrastruktur layihələri həyata keçirilir.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizi böyük tarixi Qələbə, ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpa olunması

və əzəli Azərbaycan torpaqlarının qaytarılması münasibətilə bir daha səmimi-qəlbdən təbrik edirəm. Qədim Qarabağ torpağı Sizin səylərinizlə inkişaf və tərəqqi diyarına çevrilir. Burada sosial infrastruktur və istehsalat obyektləri fəal şəkildə tikilir, yeni iş yerləri yaradılır, insanların dinc, əmin-aman və xoşbəxt həyata qayıtması üçün bütün tədbirlər görülür. Mən özüm Füzulidə, Şuşada olarkən insanların baxışlarını, tikilmiş infrastrukturu, tunelləri, körpüləri gördüm. Evlər, məktəblər, xəstəxanalar inşa edilir. Yəni demək istəyirəm ki, insanların rahatlığı və xoşbəxt həyatı üçün hər şey edilir. Biz İlham Heydər oğlu ilə onlarla görüşərkən, mən bu sakinlərin, qayıdan hər bir insanın gözlərində – onlar bu günü illərlə, on illərlə gözləyiblər – evlərinə qayıtmağın sevincini gördüm. Bir daha əmin etmək istəyirəm ki, Özbəkistan gələcəkdə də bu nəcib işdə Sizi dəstəkləməyə hazırdır. Məhdud tərkibdə görüşdə razılığa gəldik ki, bu gün irimiqyaslı quruculuq işlərinin getdiyi Qarabağda əgər özbək inşaatçıları üçün də hər hansı sahə və ya rayon ayrılarsa, biz də çiçəklənən yeni Qarabağın inşaat işlərində iştirak edərik. İlham Heydər oğlu nəzərdə tutduğumuz işlərdə mənə çox ciddi dəstək verdi. Zənnimcə, biz sözdə deyil, əməldə bunları reallığa çevirmək üçün dostlarımızın yanında olacağıq.

Daha bir vacib məqam – düz bir həftə sonra, sentyabrın 1-də Azərbaycanda böyük daxili siyasi hadisə – parlament seçkiləri olacaq. Noyabrda Bakı Qlobal İqlim Sammitinə ev sahibliyi edəcək. Biz on-

ların uğurla keçirilməsini arzu edirik və qardaşlarımızla hərtərəfli dəstək göstərəcəyik.

Hörmətli jurnalistlər, Azərbaycan bizim mühüm strateji tərəfdaşımız və bu gündən etibarən artıq həm də müttəfiqimizdir. Bizi ortaq tarixi köklər, çoxəsrlik dostluq birləşdirir, biz bir dinə və oxşar mədəniyyətə, ənənələrə malikik. Bütün bunlar hərtərəfli əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün möhkəm zəmindir.

Bu gün çoxtərəfli münasibətlərimizin bütün spektrini ətraflı müzakirə etdik, əsas istiqamətlər üzrə məruzələri dinlədik. Bu hər şeydən əvvəl ticarət, sənaye kooperasiyası, energetika, nəqliyyat, böyük imkanlarımızın olduğu kənd təsərrüfatı, təhlükəsizlik, mədəniyyət və digər sahələrdir. Siyasi dialoqu möhkəmləndirmək, çoxtərəfli platformalarda qarşılıqlı dəstək göstərmək, parlamentlər, hökumətlər, sahələr, nazirliklər səviyyəsində və ən başlıcası həm də regionlararası fəal təmasları davam etdirməklə bağlı razılığa gəldik. Qarşılıqlı fəaliyyətin artırılmasına xüsusi diqqət yetiririk. Əmtəə dövriyyəsi həcmlərinin artırılmasının zəruriliyini vurğuladıq. Bugünkü əmtəə dövriyyəsinə iki dəfə artırmaq üçün bütün əsaslar mövcuddur. Obrazlı desək, biz sıfırdan başlamışıq və indi bu səviyyəyə çatmışıq. Göstəriciləri dəfələrlə artırmaq üçün bütün əsaslar vardır. Razılığa gəldik ki, növbəti il «Özbəkistan–Azərbaycan iqtisadi kooperasiyası ili» elan edək və bununla yanaşı, artıq dediyim kimi, 20 əsas istiqamət üzrə proqram qəbul olunsun. Danışqlar əsnasında konkret kooperasiya layihə-

lərinin üzərində dayandıq. Bu ərəfədə biznes-forum məhsuldar şəkildə keçirildi, onlarla müqavilə və saziş imzalandı. Bu gün bizim biznes nümayəndələri ilə ayrıca görüşümüz olacaq. Bu da ilk dəfədir. Birlikdə mühüm layihələrə start verəcəyik – bu, mehmanxanaların, tekstil klasterlərinin, tikiş fabriklərinin tikintisi, inşaat materiallarının istehsalı və digərləridir. Bildiyiniz kimi, belə layihələrin həyata keçirilməsi üçün 500 milyon dollar kapitalı olan birgə investisiya şirkəti fəaliyyət göstərir. Üçüncü ölkələrdə perspektivli layihələrdə iştirakı nəzərdən keçirmək üzrə razılığa gəldik.

Biz həmçinin nəqliyyat əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, o cümlədən Transxəzər dəhlizinin inkişafı vasitəsilə birgə söyləri davam etdirəcəyik. Regionlararası əlaqələrin potensialından maksimum istifadə edəcəyik. May ayında Quba şəhərində regionların forumu uğurla keçirildi. Regionlararası kooperasiya üzrə «Yol xəritəsi»ni qəbul etmək, növbəti forumun gələn il Kokand şəhərində keçirilməsi, paytaxtlarda turistik komplekslərin yaradılması qərara alındı. Mədəniyyət, gənclər, informasiya siyasəti, elm, təhsil və idman sahələrində fəal mübadiləni davam etdirəcəyik. Hər il ölkələrimizdə qarşılıqlı mədəniyyət və kino günlərinin, sərgilərin, yaradıcı kollektivlərin qastrollarının keçirilməsi xoş ənənəyə çevrilib. Belə tədbirlərin tez-tez bizim əhalinin böyük hissəsinin yaşadığı regionlarda keçirilməsi çox vacibdir. Bu gün, həmçinin bizim əfsanəvi ulduzlarımız Fərrux Zakirov və Polad Bülbüloğlunun çıxış edə-

cəkləri birgə konsert olacaq. Onların geniş şəkildə tanınması və yüksək qiymətlərinin əlaməti olaraq, biz hörmətli İlham Heydər oğlu ilə bu yaxınlarda onlara Xalq artistləri fəxri adının verilməsinə dair qərar qəbul etdik.

Ümumiyyətlə, demək istəyirəm ki, etimada əsaslanan danışıqların nəticəsindən çox məmnunam, çünki bu gün də, dünən də bir çox beynəlxalq, regional, ikitərəfli məsələləri çox ciddi müzakirə etdik. Demək istəyirəm ki, bizim mövqelərimiz üst-üstə düşür. Bütün məsələlər üzrə razılığa gəlirik. Bizim mövqelərimiz eynilə ondan ibarətdir ki, bütün platformalarda əməkdaşlıq edəcəyik, qarşılıqlı münasibətlərimizi birlikdə inkişaf etdirəcəyik. Yekunda biz mühüm, konkret razılaşmalar əldə etdik, qarşılıqlı fəaliyyətin əsas sahələrində sanballı sazişlər paketi imzaladıq. Bizim bütün təkliflərimizi dəstəklədiyinə görə hörmətli İlham Heydər oğluna səmimi-qəlbdən təşəkkür etmək istəyirəm. Əminəm ki, Sizin tarixi səfərinizin məhsuldar nəticələri Özbəkistan–Azərbaycan əlaqələrinin gələcək inkişafına güclü təkan verəcək, dostluq və müttəfiqlik münasibətlərinin möhkəmləndirilməsinə xidmət edəcəkdir.

İndi məmnuniyyətlə sözü İlham Heydər oğluna vermək istəyirəm.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli Şavkat Miromonoviç! Əziz qardaş, sağ olun. İlk növbədə, dəvətə görə təşəkkür etmək istəyirəm. Qardaş Özbəkistana yenidən səfər etmək və qardaş ölkənin sürətli inkişafını bir daha görmək böyük sevinçdir.

Müxtəlif dövrlərdə, xüsusən son illərdə Özbəkistana dəfələrlə səfər etmişəm. Şavkat Miromonoviçin rəhbərliyi ilə özbək xalqının həyata keçirdiyi möhtəşəm dəyişiklikləri əyani şəkildə görürəm və buna şadam. Şəhərlər gözəlləşir, sənaye fəal inkişaf edir. Keçən səfərimdə biz Daşkənddə birlikdə böyük sənaye kompleksində olduq. Bütün bunlar müdrik siyasətin, xarici investisiyaların cəlb edilməsinin, əlverişli biznes mühitinin yaradılmasının nəticəsidir. Bugünkü Özbəkistan sosial-iqtisadi inkişaf üzrə aparılan gündəlik iş, çoxlu sayda sosial layihələrlə səciyyələnir. Həmçinin bütün bunlara ölkənin beynəlxalq arenada nüfuzunun artmasını da əlavə etmək olar. Bu gün Özbəkistan tək-cə regionda deyil, həm də dünya miqyasında sanballı siyasi nüfuza malik ölkəyə çevrilib. Biz buna səmimi-qəlbdən sevinirik. Şavkat Miromonoviçin müdrik siyasətinin son təzahürü özbək idmançılarının Yay Olimpiadasında tarixi uğuru oldu, onlar çoxlu medal qazandılar, onlardan 8-i qızıldır, həm də müsəlman ölkələri arasında 1-ci, dünyada isə 13-cü yeri tutdular. Bu, tarixi nailiyyətdir. Sizi bu mü-

nasibətlə Azərbaycan xalqı adından bir daha təbrik etmək istərdim.

Artıq qeyd etdiyim kimi, mən qardaş ölkədə tez-tez oluram. Səfərə hazırlaşarkən, onların cədvəlinə və Şavkat Miromonoviçin səfərlərinin cədvəlinə nəzər saldım və gördüm ki, bu mənim son 2 ildə 5-ci səfərimdir. Şavkat Miromonoviç isə son il yarımında 4 dəfə Azərbaycanda olub. Əgər buna noyabrda COP konfransında görüşməyimizi də əlavə etsək, onda hesabı bərabərləşdiririk. Bu, ən yaxşı göstəricidir. Hələ mən başqa ölkələrdə beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində görüşlərimizi demirəm. Bütün bunlar bu gün haqqında danışdığımız və Ali Dövlətlərarası Şuranın 1-ci iclası çərçivəsində məruzələrdə dinlədiyimiz uğurların rəhnidir. Konkret layihələrin 20-yə çatdırılması onun nəticəsidir ki, bizim keçmişdə razılığa gəldiklərimizin hamısı yerinə yetirilib. Belə deyək ki, nümayəndə heyətlərinin üzvlərinə razılaşdırdığımız məsələlərlə bağlı irad tutduğumuz bir bənd də yoxdur. Bu, əlbəttə, onlarda arxayınlıq yaratmamalıdır, amma hər zaman obyektiv və ədalətli olmaq lazımdır, biz əslində Azərbaycan və Özbəkistan nümayəndə heyətlərinin kollektivi arasında da eynilə bu cür münasibət görürük.

Şavkat Miromonoviçin qeyd etdiyi kimi, bu gün biz rəsmən müttəfiq olduq. Bu, razıyam ki, əslində tarixi məqamdır. Müttəfiqlik münasibətləri haqqında müqavilə iki ölkənin imzalaya biləcəyi ən yüksək beynəlxalq sənəddir. Biz bu gün Daşkənddə həqiqətən də münasibətlərimizin yeni fəslini deyil, kitabı-

nı yazırıq. Əminəm ki, üzərimizdə dolaşan və bununla bağlı bizə xeyir-dua verən əcdadlarımızın ruhları şad olacaq. Bu gün iki qardaş xalq, iki müstəqil, güclü, suveren, nüfuzlu dövlət rəsmi müttəfiq oldular. Bu çox mühüm xarici siyasət addımıdır və gələcək illərdə bizim münasibətlərimizi, həmçinin bir çox hallarda regional siyasəti müəyyən edəcək. Çünki biz fəal işləyirik və Şavkat Miromonoviçin dediyi kimi, ən müxtəlif – regional və beynəlxalq siyasət məsələləri müzakirə olundu. Bu gün Mərkəzi Asiya, Cənubi Qafqaz, Xəzər regionları vahid geosiyasi regiona çevrilir və regionlarımızda müsbət proseslər Özbəkistan ilə Azərbaycan arasında səmərəli əməkdaşlıqdan asılıdır.

Ona görə də «bu hadisə ölkələrimizin ictimaiyyəti tərəfindən çox düzgün qiymətləndirilməlidir» fikrinə mən də qoşuluram. Əminəm ki, onlar da bizim danışdığımız məsələləri biləndə, bu səviyyəyə çıxdığımızı görəndə bu cür sevinc hissi keçirirlər. Şavkat Miromonoviç deyəndə ki, bütün bunlar rekord qısa müddətdə edilib, o tamamilə haqlıdır. Yəni biz xalqlarımızın yaxınlaşması üzrə işlərimizi o qədər intensiv həyata keçirdik ki, bu səviyyəyə çatmaq üçün cəmi bir neçə il lazım oldu.

Şavkat Miromonoviç də artıq bu barədə danışdı, bu gün müzakirə etdiyimiz məsələlər arasında yalnız bir layihəni ayrıca qeyd etmək istərdim, çünki o əlamətdardır – bu, işğaldan azad olunmuş Xankəndi şəhərində yeni yüngül sənaye müəssisəsinin yaradılmasıdır. Bu, xalqlarımızın qardaşlığının və dostluğunun daha bir rəmzidir. Biz həmişə – həm işğal dövrün-

də, həm İkinci Qarabağ müharibəsi illərində, həm də sonra özbək xalqının qardaş dəstəyini hiss etmişik. Mən bu gün bu barədə danışmışam, Özbəkistan ilk ölkədir ki, Prezidentin təşəbbüsü ilə bizə mənəvi dəstək olmaqla yanaşı, həm də azad olunmuş ərazilərin bərpasında kömək edib. Bir il əvvəl, avqustun 23-də biz Füzulidə Mirzə Uluqbəy adına 960 şagird üçün nəzərdə tutulan və münasibətlərimizin rəmzi olan, özbək qardaşlarımızın gözəl münasibətinin simvoluna çevrilən, Şavkat Miromonoviçin Özbəkistanda həyata keçirdiyi standartlara uyğun məktəbin açılışında olduq. O, artıq Özbəkistanda çoxlu sayda belə məktəblər tikib və eynisini bizdə də inşa etdi. Artıq mənə məlumat veriblər ki, orada 500 şagird təhsil alır, amma tezliklə bu məktəbdə nəzərdə tutulduğu qədər şagird olacaq. Çünki keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı prosesi uğurla davam edir.

Qarabağ haqqında söylədiyiniz sözlərə görə sağ olun. Hamınız bilirsiniz ki, bu təxminən 30 il ərzində bizim üçün birnömrəli məsələ idi. Ərazi bütövlüyünün bərpası və sonra ötən ilin sentyabrında suverenliyin tam təmin edilməsi tarixi ədalətin və beynəlxalq hüququn bərqərar olmasıdır. Belə münasibətə görə səmimi-qəlbdən minnətdaram.

Bu gün biz həmçinin iş adamlarından ibarət qrupla görüşəcəyik. Hərçənd biznes-forum artıq işini yekunlaşdırsa da, hələ hazırda yerinə yetirilmə mərhələsində olan konkret layihələr vardır. Bu səbəbdən biz onları dinləmək və yeni təlimatlar vermək istəyirik. Həmçinin bugünkü diskussiyalar çərçivəsində çoxlu yeni

mövzuları, ilk növbədə, əmtəə dövriyyəsinin artırılmasını, iqtisadi-ticari əlaqələrimizin konkret məzmunla zənginləşdirilməsini, həmçinin üçüncü ölkələrdə birgə işimizi müzakirə etdik.

Yəqin ki, bunun üçün bizə Birgə İnvestisiya Fondunun kapitalını artırmaq lazım gələcək, artıq eşitdiyimiz kimi, layihələrə 500 milyon ayrılıb. Odur ki, bu kapitalı həm ikitərəfli gündəlik, həm də üçüncü ölkələrə investisiyalar ilə çıxış üçün artıracağıq.

Qardaş ölkələr, müttəfiqlər kimi inamla, layiqincə, çiyin-çiyinə addımlayırıq və irəliləməyə davam edəcəyik. Qonaqpərvərliyə və dəvətə görə bir daha təşəkkür edirəm. Sağ olun.

AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏKİSTANIN İŞGÜZAR DAİRƏLƏRİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin iştirakı ilə avqustun 23-də hər iki ölkənin işgüzar dairələrinin nümayəndələri ilə görüşü keçirilmişdir.

Şavkat Mirziyoyev: Hörmətli İlham Heydər oğlu!

Hörmətli görüş iştirakçıları!

Mən bir daha sizinlə görüşməkdən və Özbəkistana bugünkü tarixi səfərinizdən çox şadam. Bir daha Özbəkistana xoş gəlmisiniz!

Ölkələrimizin – Azərbaycanın və Özbəkistanın aparıcı şirkətlərinin, strateji sənayələrin nümayəndələrinin, biznes elitasının rəhbərlərinin ilk dəfə baş tutan görüşündən məmnunam.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, səfər proqramı çərçivəsində özünüzlə işgüzar dairələrdən ibarət geniş nümayəndə heyətini gətirdiyinizə görə Sizə səmimi təşəkkürümü bildirirəm. Bilirəm ki, onlar tez-tez görüş-

şürlər, lakin prezidentlərin himayəsi ilə biz ilk dəfədir belə görüş keçiririk. Əminəm ki, çox yaxşı nəticəsi olacaq. Bir daha demək istəyirəm ki, mən onların çoxunu tanıyıram, onlar haqqında çox eşitmişəm, lakin onlar Özbəkistana belə missiya ilə ilk dəfədir səfər edirlər.

Onları özünüzlə gətirdiyiniz üçün bir daha minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Çünki bizim sahibkarlar bir-birini çoxdan tanıyırlar, amma prezidentlərin himayəsi ilə belə bir görüşümüz olmayıb. İstəyirəm ki, dəstək verdiniz təqdirdə biz səfərlərə gedəndə – Siz məni dəvət etdiniz və mən də məmnuniyyətlə qəbul etdim, gələn il mütləq səfər edəcəyəm – biznes nümayəndələri ilə belə görüşlər ənənəvi xarakter alsın. Onların artıq təcrübəsi, əməkdaşlıq etmək istəyi var və biz bütün şəraiti yaradacağıq ki, onların Özbəkistanda işləməsi qarşılıqlı faydalı və rahat olsun. Onlar buna əmin olmalıdırlar. Ona görə də bu gün mən onları məmnuniyyətlə dinləmək istərdim. Çünki gördüyünüz kimi, hörmətli İlham Heydər oğlu və mən dünya və regional bazarlarda qeyri-sabitlik şəraitində Özbəkistan və Azərbaycan arasında iqtisadi-ticarəti əməkdaşlığın genişləndirilməsinə xüsusi diqqət yetiririk, bu prosesdə biznes təşəbbüslərinə və layihələrinə dəstəyin hansı rola malik olduğunu yaxşı bilirik.

Bu masa arxasında həm Azərbaycanda, həm də Özbəkistanda ayaq üstə möhkəm duran aparıcı şirkətlərin rəhbərləri və nümayəndələri əyləşiblər. Bu bir daha sizinlə paylaşmaq istəyirəm – son 3-4 il

ərzində mən bu biznes elitasını yetişdirirəm və qoruyuram. Çünki bizim müəyyən tarixçəmiz olub, bəzi insanlar yaxşı bilirlər ki, əvvəllər nə olub, indi vəziyyət necədir. Yəni mənim üçün onların hər biri həqiqətən, yetirmədir. Mən onların hər birini tanıyıram, biznes elitasının burada əyləşən nümayəndələrinin hər biri ilə görüşürəm, onlara hər cür şərait yaradıram. Bu gün isə onların Azərbaycan şirkətləri ilə əməkdaşlıq etməyini istəyirəm. Görürsünüz ki, nə qədər nailiyyətlər əldə etmişik. Dünən keçirilən biznes-forumda artıq 2 milyard dollar dəyərində layihələr portfeli formalaşdırılıb. Bunu uzun bir səyahətin başlanğıcı hesab edirəm, iri şirkətlərimiz isə bundan daha artıqna qadirdir. Bugünkü görüşümüzün tarixi olmasını çox istəyirəm. Biz indicə mətbuatla görüşdük və dedim ki, hörmətli İlham Heydər oğlu ilə müttəfiqlik müqaviləsi imzalamışıq. Bilirsiniz ki, biz bu qədər qısa müddətdə heç bir ölkə ilə belə bir müqavilə imzalamamışıq. Niyə məhz mən və hörmətli İlham Heydər oğlu qısa müddət ərzində buna nail olduq? Çünki ölkələri, xalqları bir araya gətirmək üçün siyasi iradə var. Bizim birbaşa uçuşlarımız yox idi. Bu gün hər iki istiqamətdə həftədə 4 uçuş həyata keçirilir. Amma biz başqa şəhərlərə, yəni Səmərqəndə, Fərqanəyə, Urgençə yeni uçuşlar açmaq istəyirik və bunun üzərində ciddi işləyəcəyik.

Siz iqtisadiyyatın hərəkətverici qüvvəsiniz, cəsərlə yeniliklər edir, biznes yaradır və yeni iş yerləri açırınsız. Siz yaxın keçmişə yaxşı xatırlayırsınız. Qeyd etdiyim kimi, Siz iqtisadi islahatların əsas hərəkətverici

ci qüvvəsisiniz. Sizin Azərbaycanda, mənim isə Özbəkistanda indiki biznes nümayəndələrimiz çox böyük işlər görürlər. İlham Heydər oğlu, hər il avqustun 20-sində Sahibkarlar Günü qeyd olunur və Özbəkistan Prezidenti qaldırılan bütün məsələlərlə bağlı biznes ictimaiyyəti ilə görüşür. Bu tədbirlər bir ay ərzində davam edir və Prezident, Baş Nazir, nazirlər və bütün əyalət rəhbərləri, bələdiyyə sədrləri də biznes-elita ilə görüşürlər. Beləliklə, onlar artıq daha həvəslidirlər. Hər görüşdə onlarla danışıqlar aparırıq. Çətin dövrdə bizneslərini davam etdirmələri, kapitallarını artırmaları, onların burada özlərini rahat hiss etmələri üçün hər cür şərait yaradıırıq. Ona görə də onlar son qərarlardan həvəslənirlər. Düşünürəm ki, bayrama qədərki sonuncu iclasda onlara söz verdiyim bu sərəncamları imzalayacağıq. Biz bu görüşü Qaraqalpaqıstanda keçirdik, çünki Qaraqalpaqıstanda bizneslə məşğul olmaq üçün çox qeyri-adi şərait yaratmışıq. Hər kəs bütün vergilərdən azaddır. Torpaq bütün imtiyazlarla verilir və s. Orada şərait çox münbitdir. Odur ki, nümayəndələrimiz hazırkı ki, siz – biznes nümayəndələri imkanınız varsa, daha 2-3 gün bizdə qalıb, həmkarlarınızla görüşəsiniz. Onlar öz niyyətlərini, baxışlarını paylaşmağa hazırdırlar ki, şirkətlərimiz Azərbaycanda, sizinkilər isə Özbəkistanda təmsil olunsunlar. Biz İlham Heydər oğlu ilə razılaşıdıq, mən təklif etdim ki, həm Bakıda, həm də Daşkənddə bizimki kimi bir məkan tikməyə başlayaq. Yəqin bilirsiniz ki, biz Səmərqənddə «əbədi şəhər» bənzər əbədi şəhər tikmişik. Hətta soruşdum ki, neçə

hektar tələb olunur: bizə minimum 5 hektar lazımdır, 10 hektar varsa, ondan da yaxşı olar. Bakıda özbək torpağı, Daşkənddə isə Azərbaycan torpağı olacaq. Düşünürəm ki, bu gün iş adamlarımız da öz təkliflərini verəcəklər. Artıq bunu etmək istəyən iş adamları var. Yəni sizə lazım olan bütün şəraiti yaradacağıq.

Buna görə də sizi Özbəkistanda görməyə çox şadam. Bir daha demək istəyirəm ki, mənim bütün komandam – Prezidentdən, Baş Nazirdən tutmuş hər kəs istənilən vaxt sizinlə görüşəcək, Özbəkistanda qarşılıqlı faydalı şərait yaradacaq ki, özünü rahat hiss edəsiniz. Sizdən yalnız layihələr təklifi gəlməlidir. Bunu İlham Heydər oğlu da, mən də dəstəkləyəcəyik. Biz burada görüşürük və bu gün Özbəkistanda biznes mühitinin sizin üçün yaxşılaşdırılması ilə bağlı hər hansı təklifiniz olarsa, sizi dinləməkdən məmnun olaram.

Bir daha sizi görməyə şadam. Mən məmnuniyyətlə sözü İlham Heydər oğluna verirəm.

İ l h a m Ə l i y e v: Hörmətli Şavkat Miromonoviç!
Hörmətli görüş iştirakçıları!

Əvvəlcə bu görüşün keçirilməsi təşəbbüsünə görə Özbəkistan Prezidentinə təşəkkür etmək istərdim. Qeyd edirəm ki, mənim praktikamda belə görüşlər heç vaxt olmayıb. Rəsmi səfərlər çərçivəsində biznes-forumlarda iştirak etdiyim, yaxud xarici dövlət başçılarının səfərləri zamanı Bakıda biznes-forumların keçirildiyi hallar olub, amma bir qayda olaraq, onlar dövlət başçılarının hansısa qısa nitqlərlə müraciət etmələri ilə məhdudlaşıb, sonra çıxıb gediblər, biznes-forum isə öz axarı ilə davam edib. Prinsipcə,

bu günlərdə Daşkənddə keçirilən biznes-forum layihələrlə çox zəngin olub. Amma nisbətən məhdud tərkibdə iki ölkənin işgüzar dairələrinin əsas nümayəndələrinin belə bir görüşü mənim praktikamda ilk dəfədir keçirilir. Ona görə də bundan başlamaq və Şavkat Miromonoviçə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Həmçinin bu gün imzalanmış sənədlərin ilk növbədə, müttəfiqlik münasibətlərinə dair müqavilənin əhəmiyyətini bir daha qeyd etmək istərdim. Bu, Azərbaycanda həmin qəbildən olan üçüncü sənəddir. İndiyə qədər – bizə yaxın olan iki ölkə ilə 2021-ci və 2022-ci illərdə müttəfiqlik münasibətlərinə və ya müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyətinə dair bəyannamələr imzalamışıq. İndiki halda, söhbət müqavilədən gedir, yəni dünyada bu sənəddən daha yüksəyi yoxdur. Həm də bu çox qısa müddət ərzində bizim birgə fəaliyyətimizin nəticəsidir. Biz Şavkat Miromonoviç ilə məsələləri dafələrlə müzakirə etmişik və əldə etdiklərimizə sevinmişik, amma həmişə daha çox iş görə biləcəyimizlə bağlı həyəcan keçirmişik. Mən ikimizi deyil, bir çox illər əvvəl – 15 və ya 20 il öncə Özbəkistanı və Azərbaycanı nəzərdə tuturam. İlk dəfə Prezident kimi, Özbəkistana düz 20 il əvvəl – 2004-cü ildə gəlmişəm və həmin vaxt Özbəkistan hökumətinə az bir müddət əvvəl rəhbərlik edən Şavkat Miromonoviçlə tanış olmuşam. Onunla birlikdə Səmərqəndə getdik və həmin vaxt bizim dostluğumuz başladı. Amma özbək dostlarımız ozamankı vəziyyəti yaxşı bilirlər, həm siyasi dialoqu, həm də iqtisadi münasibətləri inkişaf etdirmək üçün imkanlar yox idi, onlar, demək olar ki,

mövcud deyildi. Bu gün bizim burada təqdim etdiyimiz 20 istiqamət üzrə yeni təşəbbüsləri, təbii ki, diqqətlə öyrənəcəyik. Bununla yanaşı, deməliyəm ki, prezidentlər səviyyəsində təkcə biznes sahəsində deyil, iqtisadi-ticari sahədə qəbul edilən hər hansı bir qərarın yerinə yetirilmədiyi hal olmayıb.

Daha bir mühüm mövzuya toxunmaq istəyirəm. Bilirəm ki, biznes strukturları siyasi konyunktura çox həssas reaksiya verir, onlar belə də etməlidir. İndi Özbəkistanla Azərbaycan arasında mövcud olan ən yaxşı siyasi konyunktura sadəcə, heç bir yerdə mövcud deyil. Ona görə də bu, iş adamlarımızı birlikdə işləməyə və o cümlədən, birgə investisiya qoymağa sövq edən ən vacib amillərdən biridir. Özbəkistan böyük potensiala malik ölkədir və indi bir növ, çiyinlərini, qanadlarını yenidən açır və artıq uçar, amma hələ bir az vaxt, bir neçə il lazımdır ki, bu, sözün bütün mənalarda, əsl uçuş olsun. Ölkə çox az dövlətlərdən biridir ki, siyasi sabitlik həm Prezidentin siyasətinə, həm də xalqın Prezidentə münasibətinə əsaslanır. Bu isə biznes üçün çox vacibdir. İrəlini görmək çox müəhümdür, iş adamlarının, investorların onların investisiyalarının qorunacağını və məmnunluqla, sevinclə işləyəcəklərini, həmçinin gəlir əldə edəcəklərini bilmələri çox vacibdir. Həmçinin Özbəkistanda yaxşı investisiya mühiti var. Əks halda, qısa müddət ərzində bu qədər sərmayə olmazdı, onların bir çoxu xarici və yerlidir, yəni yerli investorlar sadəcə, başqa ölkələrə yattırdılar, xaricilər isə gəlməzdilər. Bütün bu amillər çox müəhümdür. Prinsipcə, mən indiki halda, Azərbaycan

canın iş adamlarına müraciət edərək deyirəm, amma həmin sözləri Azərbaycan haqqında da söyləyə bilərəm. Bütün bu amillər Azərbaycanda da mövcuddur, ona görə də özbək investorları üçün Azərbaycanda işləmək, sərmayə qoymaq da əlverişli və faydalı olacaq. Əgər investisiyaların statistikasına nəzər salsaq, bunlar, necə deyirlər, bizim sözlərimizi daha çox təsdiq edir.

Bizim artıq investisiya proqramlarını müəyyən etdiyimiz sahələr bunlardır: sənaye – ağır, avtomobil, yüngül, kənd təsərrüfatı – pambıqçılıq, ipəkçilik, bağçılıq, turizm və mehmanxana biznesi. Bunlar işlərin artıq davam etdiyi yeganə istiqamətlər deyil. Daha bir əhəmiyyətli məqamı qeyd etmək istərdim. Bu, investisiyaların iki tərəfdən gəlməsidir. Deyək ki, buna həmçinin Azərbaycanın praktikasında elə də tez-tez rast gəlinmir. Bir qayda olaraq, xarici investorlar Azərbaycanın neft-qaz sahəsinə maraq göstərirlər, digər sahələrdə xarici şirkətlərə gəldikdə, onlar Azərbaycanda əsasən iş müqavilələri almaq istəyirlər. Başqa sözlə desək, podratçı qismində çıxış etmək. Bu da yaxşıdır. Bizə yaxşı, ixtisaslı və vicdanlı podratçılar lazımdır. Amma bu bizim təcrübəmizdə heç də istədiyimiz deyil, investisiyalar elə bil ki, paralel kursla daxil olur və bizim daha çox inkişaf etmiş sahələrimizi əhatə edir. Ona görə də bu sahədə münasibətlərimizin unikallığı, düşünürəm ki, ictimaiyyətin, o cümlədən iş adamlarının böyük diqqətinə layiqdir. Son məqamda mən konkret layihələrin sadalanması ilə vaxtınızı çox almaq istəmirəm. Bu barədə çox danışmışıq. Bizim

razılığa gəldiyimiz son məqam biznes layihələrinin informasiya dəstəyidir.

Məsələn, Azərbaycanda Özbəkistanda baş verənlərlə bağlı hansı böyük layihələrin reallaşdığı, biznes üçün necə imkanların olması barədə daha çox informasiya olsun. Çünki bu gün biz bir növ aparıcı biznes strukturları ilə danışırıq, amma əminəm ki, öz müəssisələrini açmaq istəyən çoxlu sayda kiçik biznes, orta biznes nümayəndələri də olacaqdır. Ola bilər ki, onların sayı Xankəndidə Tikiş fabrikində olduğu kimi, 1000 nəfərə çatmasın, cəmi 5 nəfər olsun. Əminəm ki, bu da, bugünkü səfər də, bizim danışdıqlarımız və imzaladıqlarımız da onlar üçün belə signal olacaqdır. Ona görə də nəyin baş verməsi, hansı imkanların olması, hansı iqtisadi sahələrin hökumət üçün prioritet təşkil etməsi haqqında informasiyalar nə qədər çox olarsa, iş adamları da bu istiqamətdə addımlayacaqlar. Birincisi, cəmiyyətlərimiz bir-biri haqqında daha çox informasiya alacaq, bu isə mütləq lazımdır, müttəfiqlər kimi buna nail olmalıyıq, həmçinin bu, biznes strukturları üçün də yaxşı oriyentir olacaq. Onlar biləcəklər ki, orada, məsələn, gəlir norması 20 faizdir, burada 15 faiz, başqa yerdə 25 faiz, yaxşı gəlir əldə etmək üçün bu sahə var. Ölkələrimizin potensialının çox böyük olduğunu və investisiyaların qoyulması sahələrinin tamamilə geniş olduğunu nəzərə alaraq, əminəm, gəlir norması elə olacaq ki, onu başqa yerlərdə əldə etmək çətin ki, mümkün olsun.

Nəhayət, ən sonuncusu. Bakıya qayıdandan sonra şəhər meriyasına yaxşı bir yerdə 5–10 hektar ərazi

ayırmağı tapşıracağam və Şavkat Miromonoviçin Bakıda Özbəkistan guşəsinin, Daşkənddə isə Azərbaycan guşəsinin yaradılması təklifini tam dəstəkləyirəm. Onlar həm bizim mədəniyyətimizi, həm adət-ənənələrimizi, həm də memarlığımızı təcəssüm etdirəcək. Beləliklə, biz də bu məsələnin üzərində fəal işləyəcəyik. Yaxın vaxtlarda belə bir yer seçəcəyik.

Diqqətinizə görə sağ olun.

* * *

Görüşdə çıxış edən şirkət rəhbərləri və iş adamları iki ölkə arasında neft-qaz, neft-kimya sənayesində, inşaat, inşaat materiallarının istehsalı, maşınqayırma, nəqliyyat, gəmiqayırma, sərmayə qoyuluşu və digər sahələrdə birgə layihələrdən danışıdılar.

Dövlət başçıları çıxışlar barədə rəylərini bildirdilər.

Şavkat Mirziyoyev: İlham Heydər oğlu! Hesab edirəm ki, bu, biznes dairələrimizin böyük birgə işinin başlanğıcıdır. Bir daha qeyd edirəm, İlham Heydər oğlunun dediyi kimi, siz əmin olmalısınız ki, biz hər cür rahat şərait yaradacağıq. Yetişdirdiyim şirkətlər artıq dedilər – bu gün hər kəs çıxış etmək istərdi, amma təəssüf ki, vaxtımız məhduddur – hamısı sizinlə əməkdaşlıq etmək istəyir. Bir daha deyirəm, biz yalnız qarşılıqlı faydalı əsasda bütün şəraiti yaradacağıq ki, 1 ildən sonra sizin şirkətlərin nümayəndələri Özbəkistanda, bizim şirkətlər isə Azərbaycanda təmsil olunsunlar. Artıq başa çatdırdığımız iri layihələrin sayı bir deyil, iki deyil. Biz başlayanda heç kim bizə inan-

mırdı. Göründüyü kimi, əməkdaşlıq etmək olar. İkincisi, mən həmişə İlham Heydər oğluna bir məsələni deyirəm: əgər biz idxalı əvəzlədiyimizə baxsaq, görürük ki, başqa ölkələri təmin edirik. Biz əməkdaşlıq etsək, 2-3 ilə çox şeyə nail olacağıq və nəticələr də olacaq. «Global Textile» şirkətinin rəhbəri Müzəffər Razakov bu gün 2 min iş yerinin olduğunu bildirdi. Bu da real nəticədir – 2 min iş yeri. Mən ona tapşırıdım ki, bu, Özbəkistanda ən nümunəvi klaster olmalıdır. Sizə səmimi deyirəm, 3-4 ildir, rəqəmlərlə danışsaq, biz pambığın təxminən 15 faizini emal etmişik. Amma ümumi baxanda, 2016-cı ildən etibarən hazır lif satışı 700 milyon təşkil edib. Bu gün biz bu sənayeni tamamilə dəyişdirmişik. Biz ixrac edirik, yalnız ixraca yönəlmişik. 2,5 milyona yaxın vergi daxilolmaları ilə yanaşı, bütün respublika üzrə qadınları bu sahəyə cəlb etmişik. Bu sənayedə 4–4,5 milyardlıq ixracımız var. Yəni bunlar bizim işimizin real nəticələridir. Ən əsası isə biz bunu sahibkarlara həvalə etdik. Klasterlər özəl mülkiyyətçilərdir, özləri əkir, emal edir və bazarda satırlar. Mən hər il onlara kömək edirəm. Toxuculuq üçün yaxşı bazar şəraiti olanda onlar özləri bacarıqlarını nümayiş etdirəcəklər. Amma onlar son 3-4 ildir ki, fəaliyyət göstərirlər. Dövriyyə kapitalı olsun deyə, onları bir az dəstəkləyirik. Hər il onlarla görüşür, onlara dəstək oluram. İlham Heydər oğlu, odur ki, biz bu sahələrdə də yaxşı əməkdaşlıq edə bilərik.

İ l h a m Ə l i y e v: Şavkat Miromonoviçlə tamamilə razıyam. Eşidəndə ki, artıq iş başlayıb və planlar yetərinə genişmiqyaslıdır, çox sevindim.

40 min ton pambıq, əgər biz indi 300 min ton istehsal ediriksə, bu, malik olduğumuzun təqribən 15 faizi deməkdir. Sahənin 5 mindən 11 min hektara qədər artırılması perspektivindən – həm də orada torpaqların hamısı əkinə yararlıdır – sizin texnologiyalarla biz düşünürəm ki, hektardan 4-5 ton pambıq yığacağıq, bu da tamamilə realdır. Yəni biz 50 min ton həcminə çata bilərik, bu iş ciddi əlavə artım olacaq. Siz düzgün qeyd etdiniz ki, tekstil klasteri ilk növbədə, qadınlar üçün iş yerləri deməkdir. Yəni bu məşğulluqdur, çox faydalı layihədir. Həmçinin başqa yoldaşların məruzə etdikləri də birgə işimizin nəticəsidir.

Bizim nəqliyyatçılar da buradadırlar. Həmçinin nümayəndə heyətimizə – mənimlə birlikdə gələn nümayəndə heyətini nəzərdə tuturam – tövsiyə edərdim ki, Xəzər vasitəsilə daşımalar məsələsində bərələrin sifarişini təklif etsinlər. Bəlkə Siz Nəqliyyat naziri ilə görüşəsiniz və elə bu mövzunu müzakirə edəsiniz. Çünki biz hazırda Gəmiqayırma zavodumuzun gücünü artırırıq – hazırda burada 6 gəmi inşa edilir. Yəni o bizim sifarişlərimizi qəbul etmək üçün tam yüklənib. Yəqin ki, lazım olarsa, bununla kifayətlənməyəcəyik, çünki Çin–Qırğızıstan–Özbəkistan dəmir yolu tezliklə hazır olacaq. Deməli, əlavə yüklər gələcək. Bütün hallarda həm siz, həm də biz bu planda birgə işləməli olacağıq. Həmçinin keçən görüşlərin birində Şavkat Miromonoviçə məlumat verdim ki, biz indi Qara dəniz regionuna fəal şəkildə çıxırıq. Dörd ədəd «Afro-maks» tankeri almışıq, həm də nəzərə almalıyıq ki, bizim Qara dənizdə əvvəllər də gəmilərimiz olub.

Əgər perspektivdə sizi maraqlandırarsa, biz Qara dənizdə yüklərin daşınması üzrə birgə işləyə bilərik, çünki orada sifarişlərin həcmi yetərinə böyükdür. Qara dəniz hövzəsinin çətinlikləri isə necə deyərlər, məlumdur, buna görə də burada birgə işləyə biləcəyimiz müəyyən sahələr vardır.

Qarabağda işlərlə bağlı: tikintiyə töhfənizə görə sağ olun. Həmçinin İqtisadiyyat nazirinə tapşırıram ki, sizin köməyinizlə daha hansı layihələrin reallaşdırıla biləcəyi nəzərdən keçirilsin. Böyük Qayıdış Proqramı ki-fayət qədər genişmiqyaslıdır. Bu ilin sonunadək bizim 2021-ci ildən bəri yatırımağa başladığımız sərmayələrin ümumi həcmi 10 milyard dollardan az olmayacaq. Praktiki olaraq, elə bu yaxınlarda mənzillərin tikintisinə başlamışıq, yəni hər şey əsasən infrastruktura yönəldilib. Mənzillərin tikintisi isə kütləvi şəkildə başlayıb. Biz artıq qayıtmaq istəyən 100 min nəfərdən 8 mindən bir qədər çoxunu yerləşdirmişik. Zənnimcə, mənzil tikintisi bütün infrastruktur başa çatdıqdan – 2026-cı ildən sonra olacaq, bu, əsas istiqamətə çevriləcək. Ona görə də bütün layihələr üzrə bizdə qərargah, təşkilat komitəsi var. İqtisadiyyat Nazirliyi investisiya layihələri ilə məşğul olur. Bu səbəbdən əlaqə saxlayın, düşünürəm ki, bizim növbəti görüşümüzdə siz hansı layihələrin həyata keçirildiyini deyə biləcəksiniz.

Şavkat Mirziyoyev: İlham Heydər oğlu! Bir təklifim olacaq, hesab edirəm ki, bizim proqramımız zəngindir, amma mən çox istərdim ki, hamını dinləyək. Lakin protokola əməl etməliyik. Mənim belə bir təklifim və xahişim var: bir gün də qalın ki, həm-

karlarınızla danışasınız, sonra hər biriniz hansısa or-taq layihə ilə çıxış edəsiniz. Üstəlik, biz İlham Heydər oğlu ilə fondun məbləğinin artırılmasına dair razılığa gəldik. Yəni işinizə başlamaq üçün dəstək verəcəyik. Daha müfəssəl danışın. Siz iş adamları bir-birinizi dərhal başa düşürsünüz. Tərcüməçiyə ehtiyacınız yoxdur. Biz prezidentlər isə – İlham Heydər oğlu və mən sizi dəstəkləyəcəyik. Daha sonra «Yol xəritəsi»nə yeni layihələr daxil edəcəksiniz. Bir daha demək istəyirəm ki, bu həm sizin, həm də bizim üçün daha rahat işləyə bilməyiniz baxımından qarşılıqlı faydalı olacaq. Qeyd etdiyim kimi, üçüncü ölkələr, məsələn, Əfqanıstan da var. Bizim Mərkəzi Asiyada 80 milyonluq bazarımız var. Bunu diqqətdə saxlayın.

Bir daha hamınızı Özbəkistanda görməyə şadam. Hesab edirəm ki, bu, Azərbaycanın və Özbəkistanın işgüzar dairələri arasında çox yaxşı qarşılıqlı əlaqələrin başlanğıcıdır.

İlham Əliyev: Tamamilə razıyam. Şavkat Mironoviç, bu təşəbbüsə görə bir daha sağ olun. Həm bu təmas, həm də işgüzar dairələr üçün bizim tövsiyələrimiz düşünürəm ki, mühüm əhəmiyyətə malik olacaq. Sizinlə nazirlərimizin gördüyü işlərə nəzarət etdiyimiz kimi, beləcə onlara da nəzarət edəcəyik. Odur ki, qoy onlar buna hazır olsunlar.

Şavkat Mirziyoyev: Bəli. Odur ki, siz də nəzarətə hazır olun.

Sonra yeni Özbəkistan–Azərbaycan birgə layihələrinə start verilməsi mərasimi oldu.

Bildirildi ki, ümumi dəyəri 520 milyon dollar olan 7 layihə həyata keçirilməyə hazırdır. Bunlar aşağıdakılardır:

– Daşkənd şəhərində beşulduzlu mehmanxananın və «The Ritz-Carlton» brendi altında premium-sinif rezidensiyasının tikintisi. Layihənin dəyəri 200 milyon dollardır;

– Qaşqadərya vilayətinin Qamaşı rayonunda Gips və Gips-karton Məmulatları İstehsalı zavodunun tikintisi, istehsal gücü sutkada 350 ton. Layihənin dəyəri 20 milyon dollardır;

– Daşkənddə «Agalarov Development» tərəfindən yaşayış komplekslərinin tikintisi. Layihənin dəyəri 133 milyon dollardır;

– Azərbaycan Respublikasının Yevlax rayonunda tekstil klasterinin yaradılması. Layihənin dəyəri 104 milyon dollardır. Pambıq becərilməsinin başlanğıcından hazır məhsulun buraxılmasına qədər tam istehsal prosesini təmin edir. Bu layihə Özbəkistanın «Global Textile» şirkətinin iştirakı ilə həyata keçirilir;

– Azərbaycan Respublikasının Xankəndi şəhərində Toxuculuq fabrikinin tikintisi. Layihənin dəyəri 6 milyon dollardır və Özbəkistanın BUSINESS TEX MMC şirkətinin iştirakı ilə həyata keçirilir;

– Azərbaycan Respublikasının İmişli rayonunda tekstil klasterinin yaradılması. Layihənin dəyəri 54 milyon dollardır və pambığın yığılmasından hazır məhsulun buraxılmasına qədər tam istehsal prosesini təmin edir. Layihə Özbəkistanın TST GROUP şirkətinin iştirakı ilə həyata keçirilir;

– *Azərbaycan Respublikasının Füzuli rayonunda Özbəkistan–Azərbaycan dostluq bağının yaradılması. Layihənin dəyəri 3 milyon dollardır.*

Sonra prezidentlər İlham Əliyev və Şavkat Mirziyoyev Azərbaycanda və Özbəkistanda birgə layihələrin başlanmasını bildirən rəmzi düyməni basdılar.

**AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏKİSTAN
İNCƏSƏNƏT USTALARININ
BİRGƏ QALA-KONSERTİ**

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva, qızı Leyla Əliyeva və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev, xanımı Ziroatxon Mirziyoyeva, qızı Saida Mirziyoyeva avqustun 23-də keçirilmiş Azərbaycan və Özbəkistan incəsənət ustalarının birgə qala-konsertində iştirak etmişlər.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN VƏ XANIMININ
ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ
DÖVLƏT ZİYAFƏTİNDƏ İŞTİRAK**

Daşkənd

23 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və xanımı Mehriban Əliyevanın şəərəfinə avqustun 23-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin və xanımı Ziroatxon Mirziyoyevanın adından dövlət ziyafəti verilmişdir.

Hər iki ölkənin prezidentləri və xanımları ziyafətdə iştirak etdilər.

MOLDOVA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ XANIM MAYA SANDUYA

Hörmətli xanım Prezident!

Moldova Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimiyyətlə təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan ilə Moldova arasında dostluq və qarşılıqlı hörmət ənənələrinə əsaslanan əlaqələrin hazırkı səviyyəsi məmnunluq doğurur. Sağlam təməllər üzərində qurulmuş dövlətlərarası münasibətlərimiz, bir sıra sahələrdə səmərəli əməkdaşlığımız ölkələrimizin maraqlarına və xalqlarımızın mənafələrinə xidmət edir.

Bu gün ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın inkişafı və yeni məzmunla zənginləşməsi üçün yaxşı imkanlar vardır. İnanıram ki, mövcud imkanlardan yararlanaraq, Azərbaycan–Moldova ənənəvi dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərinin həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda inkişafı və genişləndirilməsi yolunda birgə səylərimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik.

Belə bir xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, dost Moldova xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 avqust 2024-cü il

UKRAYNA PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB VOLODİMİR ZELENSKİYƏ

Hörmətli cənab Prezident!

Ukraynanın milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan ilə Ukraynanı zəngin ənənələrə malik dostluq əlaqələri birləşdirir. Tarixən bir-birinə dəstək olmuş xalqlarımızın iradəsi bu gün dövlətlərarası münasibətlərimizin təməlini təşkil edir. Ölkələrimiz arasında qarşılıqlı etimad və dəstəyə əsaslanan münasibətlərin bugünkü səviyyəsi, bir sıra sahələrdə, xüsusilə də enerji sahəsində səmərəli əməkdaşlığımız məmnunluq doğurur.

Ərazi bütövlüyü və suverenlik məsələlərində BMT Nizamnaməsi, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun olaraq, Azərbaycanla Ukrayna qarşılıqlı dəstək və həmrəylik nümayiş etdirirlər. Biz dost Ukrayna xalqına bundan sonra da lazımi humanitar dəstək və yardım etmək üçün hər cür səy göstərmək niyyətimizi ifadə edirik.

Bu yaxınlarda Birləşmiş Krallıqda Sizinlə görüşümüzü, apardığımız fikir mübadiləsini yüksək qiymətləndirirəm. Əminəm ki, Azərbaycan–Ukrayna dostluğunun və etibarlı tərəfdaşlığının möhkəmlən-

dirilməsi, əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi yolunda birgə söylərimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost Ukrayna xalqına sülh və əmin-amanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 25 avqust 2024-cü il

RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

28 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 28-də Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin telefonla zəng etmişdir.

Dövlət başçıları Prezident Vladimir Putinin Azərbaycana dövlət səfərinin nəticələrindən məmnunluqlarını ifadə etdilər. Prezidentlər səfər çərçivəsində əldə olunmuş razılaşmaların həyata keçirilməsi istiqamətində aparılan fəaliyyətin Azərbaycan ilə Rusiya arasında tərəfdaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin daha da güclənməsinə xidmət edəcəyinə əminliklərini bildirdilər.

Telefon söhbəti əsnasında Cənubi Qafqaz regionunda vəziyyət müzakirə olundu. Vladimir Putin Rusiyanın Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəli aparılmasına dəstək verməyə hazır olduğunu bildirdi.

Telefon danışığı zamanı Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları və Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat dəhlizinin açılması ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

MALAYZIYA KRALI ƏLAHƏZRƏT SULTAN İBRAHİMƏ

Əlahəzrət!

Malayziyanın milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından təbrik etməkdən məmnunluq duyuram.

Biz Azərbaycan ilə Malayziya arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişaf etdirilməsinə və möhkəmləndirilməsinə xüsusi əhəmiyyət veririk. İnənirəm ki, xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq, dövlətlərarası əlaqələrimizin və əməkdaşlığımızın bundan sonra da uğurla davam etdirilməsi üçün birgə səylər göstərəcəyik. Noyabr ayında Bakıda təşkil ediləcək COP29 çərçivəsində iqlim dəyişmələri ilə mübarizə sahəsində Malayziya ilə sıx əməkdaşlıq edəcəyimizə ümidvaram.

Belə bir xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost Malayziya xalqına daim rifah arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 28 avqust 2024-cü il

**«SEA BREEZE» İSTİRAHƏT MƏRKƏZİNİN
ƏRAZİSİNDƏ YARADILMIŞ «LANDAU
SCHOOL» TƏHSİL KOMPLEKSİNİN
MƏKTƏBİNİN VƏ «THE GRAND»
APART-HOTELİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ**

28 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva avqustun 28-də Bakıda «Sea Breeze» istirahət mərkəzinin ərazisində yaradılmış «LANDAU School» Təhsil Kompleksinin məktəbinin və «The Grand» apart-hotelinin açılış mərasimində iştirak etmişlər.

«Ağalarov Development» şirkətinin təsisçisi Emin Ağalarov Prezident İlham Əliyevə görülmə işlər, o cümlədən «Sea Breeze»in əsas layihələri – 231 şagird üçün nəzərdə tutulmuş «LANDAU School» Təhsil Kompleksinin «Sea Breeze»dəki məktəbi və 450 şagird üçün nəzərdə tutulmuş «SABAH.school» barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, məktəb binalarında kompüter sinifləri, psixoloq kabineti, laboratoriyalar, açıq və qapalı idman meydançaları vardır. Təlim Britaniya kurikulumuna uyğun olaraq ingilis dilində aparılır. LANDAU Məktəb Kompleksinin ərazisində orta ümumi təhsillə yanaşı, məktəbəqədər təhsil üçün ayrıca bina da vardır. Ümu-

milikdə təhsil kompleksi 1100-dən çox şagird üçün nəzərdə tutulub.

Ərazidəki ən böyük apart-hotel – «The Grand» da istifadəyə verildi.

Diqqətə çatdırıldı ki, bura ilboyu yaşamaq və ya kirayə vermək üçün nəzərdə tutulmuş 224 mənzil və 3 penthausdan ibarətdir. Təmirli 100 mənzil əşyalarla birlikdə artıq satılıb. Apart-hotelin ərazisində 2 hovuz, 3 restoran, konfrans zalı, butiklər, SPA mərkəzi və qəbul xidməti fəaliyyət göstərir.

Qeyd olundu ki, ekoloji cəhətdən təmiz, müasir və memarlıq həlləri baxımından texnoloji layihə olan «Sea Breeze» gələcəyin şəhəri kimi inkişaf edir. Nəhəng layner formasında ilk mənzillərdən ibarət flaqman daşınmaz əmlak layihəsi olan «Caspian Dream Liner» süni adada tikiləcək. Bu nadir memarlıq quruluşu sayəsində «Sea Breeze» global turizm xəritəsində daha da cəlbedici məntəqəyə çevriləcək. İrimiqyashı layihə fondunun hazırlanması üzərində bir neçə memarlıq bürosu işləyir, o cümlədən dünya şöhrətli memarlar cəlb olunur. Ekspertlər kurort şəhərini bu gün dünyada öz ərazisində bu qədər çoxlu sayda daşınmaz əmlakı birləşdirən yeganə layihə adlandırırlar.

«Sea Breeze»in beynəlxalq tərəfdaşları arasında nüfuzlu, global hotel şəbəkələri var ki, onlar yaxın illərdə sahildə hotel kompleksləri açmağı planlaşdırırlar. İlboyu yaşamaq, rahatlıq və yaxşı istirahət üçün hər cür şərait yaradılmış «Sea Breeze»də beynəlxalq məktəb və LANDAU uşaq bağçası kimi təhsil müəssisələri, tibb ocaqları, biznes mərkəzi və tibbi-

sağlamlıq kompleksi tikinti mərhələsindədir. Həmçinin ərazidə həm uşaqlar, həm də böyükklər üçün ustad dərsləri, mühazirələr və praktik məşğələlərin keçirildiyi incəsənət mərkəzi yerləşir.

«Sea Breeze» kurort şəhəri Xəzər dənizinin sahilində, Bakının mərkəzindən 30 dəqiqəlik məsafədə yerləşir. 500 hektar sahədə artıq 1,5 milyon kvadratmetrdən çox kommersiya obyekti və mənzillərdən ibarət daşınmaz əmlak satılıb və istifadəyə verilib. İstirahət zonaları, parklar və çimərlik üçün 150 hektardan çox ərazi ayrılıb. Bu gün daha 1,5 milyon kvadratmetr sahə reallaşdırma mərhələsindədir və yaxın vaxtlarda daha 2 milyon kvadratmetr sahənin tikintisinə başlanılacaqdır. Üç il ərzində layihənin ümumi sahəsi 5 milyon kvadratmetrdən çox təşkil edəcək və 100 min daşınmaz əmlak obyekti tikilib istifadəyə veriləcəkdir. Sakinlərin və turistlərin ümumi sayı 300 min nəfərə çatacaq, iş yerlərinin sayı isə 20 minə qədər artacaqdır. Hazırda burada 6560 nəfər işlə təmin olunub. Layihəyə qoyulan investisiyalar 7 milyard dollar təşkil edir.

Cari yay mövsümündə akvapark, lunapark və sirk, həmçinin kurort şəhərciyinin yaxınlığında yeni yarıdılmış pulsuz çimərlik zonası da daxil olmaqla, yeni çimərlik zonaları açılıb. Həmçinin ərazidə 1 milyona yaxın bitki və ağac əkilib. Hazırda yaşıllıqların sahəsi 150 hektara çatır.

Bu ilin noyabrında ölkəmizin ev sahibliyi edəcəyi BMT İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çər-

çivəsində «Sea Breeze» landşaft parkının salınması təşkil olunacaq – tədbirin qonaqları, Azərbaycanın və beynəlxalq şirkətlərin rəhbərləri, siyasətçilər və mədəniyyət xadimləri ağacların əkilməsində iştirak edəcəklər.

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ŞAVKAT MİRZİYOYEVƏ**

Hörmətli Şavkat Miromonoviç!

Əziz qardaşım!

1 Sentyabr – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün qardaş Özbəkistan xalqını öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik etməkdən və ən xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.

Sizin qətiyyətli liderliyiniz və çoxşaxəli fəaliyyətiniz sayəsində sosial-iqtisadi inkişaf yolu ilə dinamik şəkildə irəliləyən Özbəkistan mühüm uğurlara və nailiyyətlərə imza atmışdır. Bütün bunların təməlinə Sizin yorulmaz əməyiniz, rəhbərliyiniz altında aparılan dövlət siyasətinə xalqınızın böyük etimadı və dəstəyi dayanır. Biz qardaş ölkənizin bütün uğurlarına, iqtisadi yüksəlişinə, dünyada və regionda gündəngünə artan nüfuzuna sevinir, bundan qürur hissi duyuruq.

Bir neçə gün əvvəl gözəl ölkənizə həyata keçirdiyim dövlət səfəri Azərbaycan–Özbəkistan əlaqələrinin inkişafına yeni təkan vermişdir. Dövlətlərarası əməkdaşlığımızı daha da dərinləşdirmək əzminizi yüksək qiymətləndirir, müzakirə etdiyimiz planları

ən qısa zamanda reallaşdıracağımıza əminliyimi ifadə edirəm.

Fəxr ilə qeyd etmək olar ki, möhkəm dostluq və qardaşlıq üzərində qurulmuş Azərbaycan–Özbəkistan əlaqələri hər keçən gün daha da inkişaf edir və yeni məzmunla zənginləşir. İkitərəfli əlaqələrimizin bütün sahələrdə genişlənməsi və dərinləşməsi möhkəm siyasi iradəyə, qarşılıqlı inam və etimada əsaslanır.

İntensiv xarakter daşıyan ali səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin nəticəsi olaraq, əldə olunmuş mühüm razılaşmalar, müəyyən edilmiş yeni tərəfdaşlıq istiqamətləri, imzalanmış çoxsaylı sənədlər strateji tərəfdaşlığımızın yüksələn xətlə və hərtərəfli inkişaf etdiyinin əyani göstəricisidir.

Əminəm ki, Azərbaycan–Özbəkistan dostluğunun və qardaşlığının möhkəmləndirilməsi, əməkdaşlığımızın daha da genişləndirilməsi yolunda birgə səylərimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, şərəfli və məsul fəaliyyətinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş Özbəkistan xalqına daim əmin-amanlıq, rifah və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 avqust 2024-cü il

**SLOVAKİYA RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB PETER PELLEQRİNİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Slovakiya Respublikasının milli bayramı – Konstitusiya Günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi çatdırıram.

Bu gün Azərbaycan ilə Slovakiya arasında əlaqələr dinamik inkişaf yolundadır. Enerji sahəsində səmərəli birgə fəaliyyətimizin digər sahələr və istiqamətlər üzrə də uğurla davam etdiriləcəyinə əminliyimi ifadə edirəm. İnanıram ki, xalqlarımızın maraqlarına uyğun olaraq və mövcud imkanlardan istifadə edərək, birgə səylərimizlə Azərbaycan–Slovakiya dostluq əlaqələrinin inkişafına, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda qarşılıqlı səmərəli əməkdaşlığımızın daha da dərinləşməsinə nail olacağıq.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Slovakiya xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 avqust 2024-cü il

**DÜNYA ETNOİDMAN
KONFEDERASIYASININ SƏDRI
BİLAL ƏRDOĞAN İLƏ GÖRÜŞ**

29 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 29-da Dünya Etnoidman Konfederasiyasının sədri Bilal Ərdoğanı qəbul etmişdir.

Bilal Ərdoğan Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Türkiyənin dövlət başçısına çatdırmağı xahiş etdi.

Dünya Etnoidman Konfederasiyasının fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən Azərbaycan Prezidenti əldə olunmuş uğurlar münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı ölkəmizin Konfederasiyada fəal təmsil olunduğunu bildirərək, Azərbaycan idmançılarının bu qurumun yarışlarında uğurla iştirak etdiklərini diqqətə çatdırdı.

Görüşdə ölkələrimiz arasında qardaşlıq, dostluq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin olduğu bir daha qeyd edildi, Azərbaycanın və Türkiyənin həmişə bir-birinin yanında olduğu vurğulandı.

**VYETNAM SOSIALİST RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB TO LAMA**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizin milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda dost Vyetnam xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan ilə Vyetnam arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin xoş ənənələri mövcuddur. Dövlətlərarası münasibətlərimizin yüksələn xətt üzrə inkişaf edərək, hazırkı səviyyəyə çatması məmnunluq doğurur. Beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu birgə fəaliyyətimiz və qarşılıqlı dəstəyimiz də bizi sevindirir.

Siyasi münasibətlərimizin yüksək səviyyəsi və fəal dialoqumuz bütün sahələrdə, xüsusilə də iqtisadi-ticari, mədəni-humanitar, təhsil və digər sahələrdə səmərəli əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi üçün yaxşı zəmin yaradır.

İnanıram ki, sağlam təməllər üzərində qurulmuş, qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan Azərbaycan–Vyetnam dostluq əlaqələrinin daha da inkişafı, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə əməkdaşlığımızın dərinləşdirilməsi istiqamətində birgə

səylərimizi bundan sonra da müvəffəqiyyətlə davam etdirəcəyik.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, dost Vyetnam xalqına daim əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 30 avqust 2024-cü il

BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ALEKSANDR LUKAŞENKO İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

30 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 30-da Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya telefonla zəng etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Aleksandr Lukaşenkonu ad günü münasibətilə təbrik edərək, ona möhkəm cansağlığı və fəaliyyətində uğurlar arzuladı.

Belarus Prezidenti göstərilən diqqətə və təbrikə görə minnətdarlığını ifadə etdi.

Telefon söhbəti zamanı ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurlu inkişafından məmnunluq ifadə olundu.

Yüksək səviyyədə təmasların əhəmiyyətinə toxunularaq, bu il Belarus Prezidentinin ölkəmizə dövlət səfərinin əlaqələrimizin daha da möhkəmlənməsi işinə töhfə verdiyi bir daha qeyd edildi.

Dövlət başçıları əməkdaşlığımızın perspektivlərinə dair və gələcək təmaslarla bağlı fikir mübadiləsi apardılar.

**AZƏRBAYCAN–TÜRKİYƏ PARLAMENT-
LƏRARASI DOSTLUQ QRUPUNUN
RƏHBƏRİ ŞAMİL AYRIMIN BAŞÇILIQ
ETDİYİ TÜRKİYƏ BÖYÜK MİLLƏT
MƏCLİSİNİN ÜZVLƏRİNDƏN İBARƏT
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

30 avqust 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 30-da Azərbaycan–Türkiyə parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrımın başçılıq etdiyi Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvlərindən ibarət nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Qəbula görə dövlətimizin başçısına təşəkkürünü bildirən Şamil Ayrım Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Türkiyə dövlətinin başçısına çatdırmağı xahiş etdi.

Qonaq Türkiyə Böyük Millət Məclisinin ölkəmizdə keçiriləcək parlament seçkilərində böyük heyətlə müşahidəçi statusunda iştirak edəcəyini bildirdi. Bu seçkilərin Azərbaycanın bütün ərazisində keçirilən ilk parlament seçkiləri olmasının önəminə toxunan

Şamil Ayrım suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam təmin edilməsinin əhəmiyyətini vurğuladı.

O, Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçıları-nın Şuşada keçirilmiş qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə təşkilata üzv ölkələrin başçıları ilə Şimali Kipr Türk Respublikası Prezidentinin bir masada olmasına və Azərbaycanın Şimali Kipr Türk Respublikasına gös-tərdiyi davamlı dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi.

Şamil Ayrım vurğuladı ki, Azərbaycan və Türkiyə prezidentlərinin qardaşlığı və dostluğu ölkələrimiz arasında münasibətlərin yol xəritəsini müəyyənləş-dirir. Azərbaycanın inkişafının və əldə etdiyi naili-yətlərin Türkiyədə böyük qürur hissi doğurduğunu deyən qonaq ölkəmizin Qafqazın parlayan ulduzu olduğunu vurğuladı.

Beynəlxalq münasibətlərdə Azərbaycanın artan roluna toxunan Şamil Ayrım bir sıra beynəlxalq təsi-satlarda, xüsusilə də Avropa Şurası Parlament As-sambleyasında nümayəndə heyətimizə qarşı haq-sızlığı və ədalətsizliyi qeyd etdi.

Şamil Ayrım regionda davamlı sülhün təmin olun-ması istiqamətində Azərbaycanın atdığı addımları dəstəklədiklərini diqqətə çatdırdı.

Azərbaycanda keçiriləcək COP29-a hazırlıq işlə-rinin çox mükəmməl şəkildə aparıldığını vurğulayan qonaq bu beynəlxalq tədbirlə bağlı ölkəmizə uğurlar arzuladı.

Azərbaycan–Türkiyə qardaşlığının və strateji müttəfiqliyinin əhəmiyyətini vurğulayan dövlətimizin

başçısı ölkələrimizin daim bir-birinin yanında olduğunu qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev regional vəziyyətə toxunaraq bildirdi ki, Azərbaycan bölgədə davamlı sülhün təmin olunmasının tərəfdarıdır. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, bunun üçün özünün artıq dəfələrlə qeyd etdiyi kimi, Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı olan ərazi iddiaları aradan qaldırılmalı və Konstitusiya dəyişdirilməlidir. Azərbaycan Prezidenti vurğuladı ki, artıq keçmişin qalığı olan ATƏT-in Minsk qrupu və onunla əlaqədar olan təsisatlar tamamilə ləğv edilməlidir. Dövlətimizin başçısı Minsk qrupunun ləğv edilməməsi ilə bağlı Ermənistanın mövqeyinin heç bir halda başadüşülən olmadığını bildirdi. Çünki əgər münaqişə keçmişdə qalıbsa və Ermənistanın baş naziri Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini ifadə edərsə, onda keçmişin qalığı olan Minsk qrupunun saxlanması nə ehtiyac var?! Dövlətimizin başçısı söylədi ki, görünür, Ermənistan sülh müqaviləsində və regionda davamlı sülhün əldə edilməsində maraqlı deyil. Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi ki, Ermənistan qəsdən vaxt uzadır, Fransadan, digər Qərbi ölkələrindən və başqa tərəflərdən yeni silahlar alır, öz ərazisində üçüncü tərəflərlə hərbi təlimlər keçirir.

Bir sıra Qərbi təsisatlarında antiAzərbaycan qüvvələrin ölkəmizə qarşı haqsız və ədalətsiz münasibətinə toxunan dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında bizim əleyhimizə olan mövqe bilavasitə öz ərazi bütövlüyümüzü və suverenliyimizi təmin etməyimizlə əlaqədardır.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Şimali Kipr Türk Respublikasına davamlı şəkildə dəstək göstərdiyini qeyd etdi, Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşada keçirilmiş qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə Şimali Kipr Türk Respublikasının da iştirak etməsinin önəminə toxundu.

Görüşdə Azərbaycan–Türkiyə parlamentlərarası dostluq qrupunun üzvləri çıxış edərək, ölkələrimizin daim bir-birinin yanında olduğunu, Azərbaycanın gücünün Türkiyənin, Türkiyənin gücünün isə Azərbaycanın gücü olduğunu vurğuladılar, Azərbaycan–Türkiyə qardaşlığının əhəmiyyətini qeyd etdilər.

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB SADIR JAPAROVA**

Hörmətli Sadır Nurqojoyeviç!

31 Avqust – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırıram.

Qardaş Qırğızıstanda Sizin rəhbərliyiniz altında icra olunan irimiqyaslı proqramlar və layihələr ölkənin hərtərəfli inkişafına, xalqınızın sosial-iqtisadi tərəqqisinə və rifahına xidmət edir.

Gündən-günə genişlənən və strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksələn Azərbaycan–Qırğız əlaqələri tarixən dostluq şəraitində yaşamış və bir-birinə qırılmaz tellərlə bağlı olan xalqlarımızın iradəsindən, bir-birinə bəslədiyi qarşılıqlı hörmətdən güc alır. Dövlətlərarası münasibətlərimizin ötən dövr ərzində birgə söylərimizlə inkişaf edərək yeni mərhələyə qədəm qoyması məmnunluq doğurur. Şübhəsiz, qarşılıqlı səfərlərimiz və mütəmadi görüşlərimiz bunun üçün yaxşı şərait yaratmışdır.

Bu gün ölkələrimiz arasında bir sıra sahələrdə, xüsusilə də ticarət, iqtisadiyyat, investisiya və nəqliyyat sahələrində əməkdaşlıq uğurla inkişaf edir. Öminəm ki, qardaş xalqlarımızın rifahı naminə birgə söylərimizlə mövcud tərəfdaşlıq potensialının real-

laşdırılmasına, ənənəvi dostluq əlaqələrimizin və səmərəli işbirliyimizin daha da genişlənməsinə nail olacağıq.

İyulun əvvəlində Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Şuşaya səfərinizi və apardığımız müzakirələri yüksək qiymətləndirirəm.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş Qırğız Respublikasına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 31 avqust 2024-cü il

**SAN-MARİNO RESPUBLİKASININ
REGENT-KAPİTANLARI ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ALESSANDRO ROSSİ VƏ XANIM
MİLENA QASPERONİYƏ**

Zati-aliləri!

Ölkənizin milli bayramı – Respublika Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Belə bir xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, San-Marino xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 31 avqust 2024-cü il

**7 SAYLI SƏBAIL SEÇKİ DAİRƏSİNDƏ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ
MƏCLİSİNƏ NÖVBƏDƏNKƏNAR
SEÇKİLƏRƏ SƏSVERMƏDƏ İŞTİRAK**

1 sentyabr 2024-cü il

*Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə
sentyabrın 1-də növbədənkənar seçkilər keçirilmişdir.*

*Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev,
xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva Bakı
şəhərinin 7 saylı Səbail seçki dairəsinin 6 saylı tam orta
məktəbdə yerləşən 1 saylı seçki məntəqəsində səs ver-
mişlər.*

*Bu seçki məntəqəsində 579 seçici qeydiyyatata alı-
nıb, seçki dairəsi üzrə isə 8 namizəd mübarizə aparır.*

**SERBİYA RESPUBLİKASININ
XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ MARKO CURIÇ
İLƏ GÖRÜŞ**

1 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 1-də Serbiya Respublikasının Xarici İşlər naziri Marko Curiçi qəbul etmişdir.

Serbiyanın Xarici İşlər naziri Prezident Aleksandr Vuçiçin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Azərbaycanda keçirilən növbədənəkar parlament seçkiləri ilə bağlı uğurlar arzulayan Marko Curiç Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin əldə etdiyi nailiyyətləri məmnunluqla qeyd etdi.

Serbiyanın Xarici İşlər naziri COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətilə təbriklərini çatdırdı, ölkəmizin global müstəvidə yeni tərəfdaşlıq şəbəkələri və münasibətləri qurduğunu vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Aleksandr Vuçiçin salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Serbiya Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Prezident Vuçiçlə həm Azərbaycanda, həm də Serbiyada görüşlərini məmnunluqla xatırladan dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, onun Serbiya Prezidenti ilə olan dostluq və tərəfdaşlıq əlaqələri ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafına ciddi təkan verir.

Serbiyanın Azərbaycanın dostu və strateji tərəfdaşı olduğunu, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında səmimi münasibətlərin qurulduğunu deyən Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, bunlar əməkdaşlığın bütün sahələrdə inkişafında özünü göstərir. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Azərbaycanla Serbiya arasında dostluq əlaqələri təkcə ikitərəfli münasibətlər baxımından deyil, eyni zamanda, regional müstəvidə Balkan və Qafqaz regionları arasında əməkdaşlığın inkişafına təkan verilməsi baxımından çox vacib xarakter daşıyır.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Azərbaycan öz suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün təmin olunması prosesində ikili standartlar, ədalətsizlik, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə zidd yanaşmalarla üzləşib. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan öz iradəsi ilə ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam şəkildə təmin edib.

Görüşdə ölkələrimiz arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın inkişafından məmnunluq ifadə olundu. Azərbaycanın enerji resurslarının digər Avropa ölkələrinə, o cümlədən Balkan ölkələrinə ixracında Serbiyanın artıq tranzit rolu oynadığı qeyd edildi. Ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstəyi, xüsusilə ərazi bütövlüyü və suverenlik məsələlərində prinsiplə yanaşmaları bir daha vurğulandı.

Söhbət zamanı əməkdaşlığın müxtəlif sahələrinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

KƏLBƏCƏR RAYONUNA SƏFƏR

2 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonuna səfər etmişlər.

Dövlət başçısı və xanımı Kəlbəcər rayonunda Tərtər çayı üzərində yerləşən «AzərEnerji» ASC-nin 22,5 MVt gücündə «Yuxarı Vəng» Su-Elektrik Stansiyasının açılışı mərasimində iştirak etdilər.

«AzərEnerji» ASC-nin prezidenti Baba Rzayev Prezident İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyevin işğaldan azad edilmiş ərazilərin «yaşıl enerji» zonasına çevrilməsi istiqamətində strategiyasına uyğun olaraq, «AzərEnerji» ASC tərəfindən Kəlbəcərdə yeni tikilmiş «Yuxarı Vəng» Su-Elektrik Stansiyası Vətən müharibəsində Qələbəmizdən sonra regionda yaradılan ən böyük «yaşıl enerji» mənbəyidir. Təkcə bu SES-də istehsal edilən «yaşıl enerji» növbəti 5 il ərzində Kəlbəcər rayonunun elektrik enerjisi tələbatını tam ödəyə bilər.

Ümumi gücü 40 meqavat olan «Kəlbəcər» SES silsiləsi azad edilmiş ərazilərdə 42 meqavatlıq «Zəngilan» SES silsiləsindən sonra tikilən ikinci böyük silsilədir.

Bildirildi ki, «Yuxarı Vəng» SES-ə su iki mənbədən – «Nadirxanlı» SES-in çıxışı və Tutqu çayı üzərində inşa edilmiş baş suqəbuledici qurğudan daxil olur. Müasir avadanlıqlarla təchiz edilmiş stansiyada 110 kilovoltluq açıq paylayıcı qurğu tikilib və 24 damarlı optik kabel xətti çəkilib. Bununla da stansiya mərkəzləşdirilmiş SCADA sisteminə integrasiya olunmaqla yanaşı, ən müasir rəqəmsal idarəetmə sistemləri ilə təchiz olunub və burada lazımi kibertəhlükəsizlik tədbirləri görüleb.

Layihə çərçivəsində həyata keçirilmiş tikinti-quraşdırma işlərində ətraf mühit amilləri nəzərə alınıb. Belə ki, çay balıqlarının derivasiya borusuna daxil olmasının qarşısının alınması və onların çay ekosistemində saxlanılması üçün xüsusi hidrotexniki qurğular layihələndirilərək tikilib.

Bu stansiyanın layihəsi «AzərEnerji» ASC-nin Energetika İnstitutu tərəfindən hazırlanıb. Aparılan işlərdə yerli mütəxəssislərlə yanaşı, Avstriya və İtaliya şirkətlərinin mütəxəssisləri də iştirak ediblər.

Prezident İlham Əliyev «Yuxarı Vəng» Su-Elektrik Stansiyasını işə saldı.

Bildirildi ki, «Yuxarı Vəng» SES-də il ərzində 66 milyon kilovat-saatadək «yaşıl enerji»nin istehsal olunması nəzərdə tutulur. Bu da 15 milyon kubmetr təbii qaza qənaət edilməsi, 27 min tondan çox karbon emissiyasının qarşısının alınması deməkdir.

Bu layihə BMT-nin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə və «yaşıl enerji»yə keçidin sürətləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. «Yuxarı Vəng» SES «Yaşıl

dünya naminə həmrəylik ili» çərçivəsində həyata keçirilən əhəmiyyətli təşəbbüslərdən biri olmaqla, Azərbaycanın enerji sektoru ilə bağlı beynəlxalq səviyyədə qəbul edilən ekoloji standartlara uyğun icra edilib və ölkəmizin «yaşıl enerji» inkişafına sadiqliyini göstərən bir nümunədir.

Stansiya əhalinin məşğulluğu baxımından da mühüm rol oynayır və burada məhz Kəlbəcər rayonunun sakinlərinin işlə təmin olunması nəzərdə tutulur.

Dövlət başçısına və xanımına, həmçinin «Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili» və COP29-a hazırlıq çərçivəsində «AzərEnerji» ASC-nin dekarbonizasiya tədbirləri, o cümlədən 2003–2023-cü illərdə ənənəvi enerji sahəsində əldə edilən səmərəlilik barədə hesabat, «Ansaldo Energia» və «General Elektrik» şirkətləri ilə birgə layihələrin COP29-da təqdimatı, İran İslam Respublikası ilə ortaq layihə olan «Xudafərin», «Qız qalası» SES layihələri, Şimal–Cənub dəhlizi layihəsinin statusu haqqında məlumat verildi.

Ölkəmizdə ilk dəfə olaraq Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ilin bütün fəsillərində xalis sıfır karbon emissiyalı regiona çevrilib və elektrik enerjisi tələbatı tam həcmdə «yaşıl enerji» hesabına təmin edilir. Artıq qalan enerji ölkə enerji sisteminə ötürülür, bu da regional enerji müstəqilliyini artırır və ətraf mühitin qorunmasına töhfə verir.

Xudavəng monastır kompleksini ziyarət

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonunda Xudavəng monastır kompleksində olmuşlar.

Mədəniyyət naziri Adil Kərimli dövlət başçısına və xanımına abidə haqqında məlumat verdi.

Bildirildi ki, dünya əhəmiyyətli memarlıq abidəsi olan Xudavəng məbədi 1992–2020-ci illərdə ermənilərin təcavüzünə məruz qalıb. İşğal dövründə erməni apostol kilsəsinin dəstəyi və Ermənistan dövlətinin vəsaiti hesabına monastırda «bərpa» adı altında qanunsuz işlər görülmüşdür. Arzu xatun, Böyük Həsən kilsələri və kompleksə daxil olan digər tikililər üzərində saxtalaşdırma əməlləri olan əlavələr edib, abidələrin bir çox hissələrini vandalizmə məruz qoyublar. Torpaqlarımız işğaldan azad edildəndən sonra monastırda qalan erməni keşiş və rahiblər abidələrdəki qədim freskaları xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə xüsusi üsulla kəsib götürüb, qanunsuz olaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisindən çıxarıblar.

Xudavəng monastır kompleksinin zəng qülləsində yanaşı qoyulmuş bir-birinin üstündə iki dairəvi xonça və həyat ağacı şəklində xaç kompozisiyalı xaç daşlar və kitabələr də işğal dövründə sökülərək talan edilib.

2020-ci ilin dekabr ayında İrəvanda keçirilmiş sərəgidə Xudavəng monastır kompleksindən oğurlanmış zəng, daş kitabələr, freskalar, xalçalar və Azərbay-

can Respublikasına məxsus digər mədəni irs nümunələri qanunsuz olaraq nümayiş etdirilib. Daha sonra qanunsuz olaraq «VII–XIII əsrlərdə erməni xristian kilsələrində freskalar» adı altında İtaliyanın Padua şəhərində açılmış sərgidə Xudavəng monastırının freskaları «erməni ənənəvi incəsənət nümunələri» kimi təqdim olunub. Həmin sərgi İtaliyanın bir neçə şəhərində də təşkil edilib.

Toğanalı–Kəlbəcər–İstisu avtomobil yolu layihəsi çərçivəsində inşa olunan 4-cü tuneldə və bu yolun 15,2 kilometrlik hissəsində görülməli işlərlə tanışlıq.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonunun Toğanalı–Kəlbəcər–İstisu avtomobil yolu layihəsi çərçivəsində inşa olunan 4-cü tuneldə və bu yolun 15,2 kilometrlik hissəsində görülməli işlərlə tanış olmuşlar.

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Saleh Məmmədov dövlət başçısına və xanımına görülməli işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası layihəsi çərçivəsində Toğanalı–Kəlbəcər–İstisu avtomobil yolunun tikintisi sürətlə davam etdirilir. Mövcud yolun uzunluğu 100, yeni yolun uzunluğu isə 82 kilometrdir. Yolda artıq bir sıra işlər tamamlanıb.

Məlumat verildi ki, yolun 34,9–35,4 kilometrliyindəki tunelin uzunluğu 500, hərəkət hissəsinin eni isə 8 metrdir. Layihə üzrə yolboyu ümumi uzunluğu 2968 metr olan 6 qovşaq yenidən qurulub. Ümumi uzunluğu 5600 metr olan 36 bağlantı yolunun tikintisi də icra edilməkdədir.

Prezident İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya Toğanalı–Kəlbəcər–İstisu avtomobil yolunun hazır olan 15,2 kilometrlik hissəsində görülən işlərlə bağlı da məlumat verildi.

Diqqətə çatdırıldı ki, Göygöl və Kəlbəcər rayonlarını birləşdirən avtomobil yolunun uzunluğu Toğanalı–Kəlbəcər hissəsində 56 kilometr, Kəlbəcər–İstisu hissəsində isə 26 kilometr təşkil edir.

Toğanalı–Kəlbəcər yolunun 13-cü kilometrliyindən Murovdağ silsiləsi başlanır və yüksəklik 1700 metrdən 3260 metrə qədər artır. Bu hissədə dünyanın əz uzun avtomobil tunellərindən biri olacaq Murovdağ tunelinin inşası davam etdirilir. Tunel bir istiqamət üzrə 2 hərəkət zolaqlı və 10 metr enində olacaq. Bundan əlavə, 561,2 metr, 626,9 metr, 500 metr və 947,9 metr uzunluğunda 4 tunelin tikintisi də həyata keçirilir. Uzunluğu 23,4 kilometr olacaq Murovdağ tunelinin daxilində sağ və sol hissələri birləşdirən bağlantı yollarının inşası istiqamətində işlər davam etdirilir.

Ümumilikdə Toğanalı–Kəlbəcər–İstisu avtomobil yolunun tikintisinin 67,5 faizi tamamlanıb.

Toğanalı–Kəlbəcər–İstisu avtomobil yolu başlanğıcını Göygöl rayonunun Toğanalı kəndindən götürməklə işğaldan azad edilmiş Kəlbəcər rayonunun

ərazisindən keçir. Beləliklə, bu yol bir çox yaşayış məntəqələri ilə yanaşı, rayon mərkəzinə və məşhur İstisu ərazisinə qədər rahat gediş-gəlişi təmin edəcək. Sonra dövlət başçısına və xanımına Kəlbəcər şəhərində daxili yolların tikintisi layihəsi də təqdim edildi.

Kəlbəcər şəhərində 2-ci yaşayış kompleksinin təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 2-də Kəlbəcər şəhərində 2-ci yaşayış kompleksinin təməlini qoymuşdur.

Kəlbəcər rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Bəşir Hacıyev dövlət başçısına yaşayış kompleksi barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, kompleks 1,76 hektar ərazidə layihələndirilib. Kəlbəcər şəhərində salınacaq 2-ci yaşayış kompleksi şəhərin baş planına əsasən, çoxfunksiyalı zonada yerləşir.

Kompleksdə 3 və 5 mərtəbəli 8 yaşayış binasının inşası nəzərdə tutulur. Mənzillərin 56-sı ikiotaqlı, 56-sı üçotaqlı, 48-i isə dördotaqlı olacaq. Burada ümumilikdə 160 ailənin yaşaması planlaşdırılır.

Qeyd olundu ki, bu yaşayış kompleksində əhalinin məşğulluğunun və istirahətinin təmin edilməsi üçün hər cür şərait yaradılacaq, geniş abadlıq və yaşıllaşdırma işləri görülməkdir. Burada evlərin və küçələrin işıqlandırılmasında «yaşıl enerji»dən istifadə olunacaq.

Prezident İlham Əliyev yaşayış kompleksinin təməlini qoydu.

**Kəlbəcər Şəhər Təhsil Kompleksində aparılan
işlər və bu il açılması planlaşdırılan modul tipli
məktəbin layihəsi ilə tanışlıq**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər Şəhər Təhsil Kompleksində aparılan işlər və bu il açılması planlaşdırılan modul tipli məktəbin layihəsi ilə tanış olmuşlar.

Dövlət başçısına və xanımına görülmə işlərlə bağlı məlumat verildi.

Bildirildi ki, ümumi sahəsi 2,2 hektardan çox olan kompleksin ərazisində 80 yerlik uşaq bağçası, peşə emalatxanaları yaradılacaq, STEAM zona, məktəbdənkənar hazırlıq məkanı və digər zəruri obyektlər təşkil ediləcək.

Kompleksin ərazisində, həmçinin 528 şagird-yerlik məktəb inşa olunur. Məktəbdə kitabxana, yeməcxana, akt zalı, yataqxana, idman zalı və digər zəruri otaqlar yaradılacaq.

Modul tipli məktəbin layihəsi ilə tanışlıq zamanı qeyd edildi ki, ümumi sahəsi 420 kvadratmetr olacaq binada 2 inzibati otaq və 9 sinif otağı yerləşəcək.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhsilin inkişafı ilə bağlı tədbirlər xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Əlbəttə, Kəlbəcərdə ən müasir standartlara uyğun inşa olunan bu təhsil kompleksi də işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası prosesində təhsil infrastrukturunun qurulmasına xüsusi diqqət yetirildiyinin əyani təzahürüdür.

Xatırladaq ki, Kəlbəcər rayonunda ilk məktəb 1924-cü ildə fəaliyyətə başlayıb.

Kəlbəcər işğal edilməzdən əvvəl rayonda 96 ümum-təhsil məktəbi, o cümlədən 46 tam orta, 42 ümumi orta, 8 ibtidai məktəb fəaliyyət göstərirdi. Bunlardan əlavə, rayonda bir texniki peşə məktəbi, iki əyani-qiyabi məktəb, 8 məktəbdənkənar və 4 məktəbəqədər təhsil müəssisəsi də var idi. Rayonun təhsil infrastrukturunun qurulması istiqamətində işlər yüksək keyfiyyətlə davam etdirilir.

Kəlbəcər şəhərində inzibati binanın təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 2-də Kəlbəcər şəhərində inzibati binanın təməlini qoymuşdur.

Dövlət başçısına görülmək işlər barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, inzibati binanın inşası üçün 2,4 hektardan çox ərazi nəzərdə tutulub. Bu ərazi Kəlbəcərin ictimai mərkəzi ilə şəhər parkının arasında yerləşir. İnzibati binanın yerləşdiyi ərazinin şimal hissəsi pilləli landşaft elementləri və şəhər parkının relyefi ilə birləşir. Ümumilikdə baş plan üzrə şəhərin inzibati mərkəzində 2 inzibati binanın inşası nəzərdə tutulub. Hər iki bina müasir üslubda layihələndirilib. Tikinti işlərinə 2025-ci ildə başlanılması planlaşdırılır.

Dövlət başçısı inzibati binanın təməlini qoydu.

524 ailəlik yaşayış kompleksinin tikintisi ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər şəhərində 524 ailəlik yaşayış kompleksinin tikintisi ilə tanış olmuşlar.

Dövlət başçısına və xanımına görülmə işlərlə bağlı ətraflı məlumat verildi.

Bildirildi ki, bu yaşayış kompleksinin ümumi sahəsi 19,5 hektardır.

Birinci mərhələdə buraya 201 ailə köçürüləcək. Bunun üçün kompleksdə dördmərtəbəli 6 bina tikilib. Binaların hər birində 27 mənzil mövcuddur. Mənzillərin 54-ü ikiotaqlı, 72-si üçotaqlı və 36-sı dördotaqlıdır.

Dövlət başçısı və xanımı yaşayış kompleksində hazır mənzillərə baxdılar.

Kompleksdə, həmçinin «townhouse» tipli ikimərtəbəli 39 ev də inşa olunub. Bu evlərin hər biri üçotaqlıdır.

Diqqətə çatdırıldı ki, ikinci mərhələdə bu kompleksə 323 ailənin köçürülməsi planlaşdırılır. Bunun üçün isə müxtəlif tipli dördmərtəbəli 16 çoxmənzilli yaşayış binası və «townhouse» tipli ikimərtəbəli 57 ev inşa olunacaq.

Kompleksdə sakinlərin rahat yaşayışı üçün hər cür şərait yaradılır. Ərazidə park, istirahət guşələri, sosial-məişət obyektləri, avtodayanacaqlar, velosiped yolları, uşaq oyun və idman meydançaları istifa-

dəyə veriləcək, geniş abadlıq və yaşıllaşdırma işləri görülmək.

«İstisu» Mineral Su zavodunun açılış mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonunda «İstisu» Mineral Su zavodunun açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Prezidentin İşlər müdiri Ramin Quluzadə dövlət başçısına və xanımına zavod barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, «İstisu» Mineral Su zavodu uzun illər Kəlbəcərin müstəsna keyfiyyəti və sağlamlığa faydaları ilə tanınan termal su yatağından çıxan eyniadlı suyunu 30 illik müddətdən sonra yenidən istehlakçılara təqdim edir.

1976-cı ildən etibarən Kəlbəcər rayonunda «İstisu» mineral suyunun istehsalına başlanılıb. Bununla da nadir və faydalı mineral tərkibə malik «İstisu» təbii mineral suyu geniş coğrafiyada şöhrət tapıb.

Prezident İlham Əliyev zavodu işə saldı.

Mənbəyini Azərbaycanın Kəlbəcər rayonunun mənzərəli dağlıq bölgəsində, dəniz səviyyəsindən 1600 metr-dən çox yüksəklikdə yerləşən termal su yataqlarından götürən və təbii halda 60°C-dən yuxarı temperaturda çıxan «İstisu» mineral suyu regionun minerallarla zəngin nadir suyu kimi xarakterizə olunur. Lakin torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən işğalı ilə əlaqədar

30 il ərzində «İstisu» təbii mineral suyunun istehsalı dayanıb.

Təmali 2022-ci il iyunun 26-da Prezident İlham Əliyev tərəfindən qoyulmuş «İstisu» Mineral Su zavodunda işlər 2024-cü ildə tam başa çatdırılıb.

Dövlət başçısı və xanımı zavodda istehsal prosesi ilə tanış oldular.

Bildirildi ki, «İstisu» Mineral Su zavodu müasir avtomatlaşdırılmış sudoldurma xətləri və robotlaşdırılmış anbar idarəetmə sistemləri ilə təchiz edilib. İstehsal xətləri Almaniyanın «Krones» şirkəti tərəfindən təchiz edilib və quraşdırılıb. Ən son texnologiyaların tətbiqi nəticəsində zavodda yüksəkkeyfiyyətli mineral su istehsal edilməklə yanaşı, suyun təbii xüsusiyyətlərini qoruyub saxlamaq da mümkün olub. «İstisu» zavodunun illik istehsal gücü 100 milyon şüşə butulkadan artıqdır.

Zavodda istehsal olunan su həm keyfiyyəti, həm də müasir standartlara cavab verməsi ilə seçilir. Beynəlxalq təsnifat meyarlarına görə, Kəlbəcər rayonunda yerləşən təbii mineral su «İstisu» – natrium bikarbonat və sulfatla zəngin mineral su kimi təsnif edilir. Tərkibində olan kalsium, maqnezium, bikarbonat, sulfat və digər faydalı elementlər orqanizmə müsbət təsir göstərir.

«İstisu» təbii mineral suyu eyni zamanda, yerli, eləcə də beynəlxalq keyfiyyət və təhlükəsizlik standartlarına cavab verir. Belə ki, mineral su AZS 216–2006, İSO 9001:2015 və İSO 22000:2018 standartlarına uyğun olaraq sertifikatlaşdırılıb.

İkinövbəli iş rejimində fəaliyyət göstərəcək müəssisədə təxminən 100 nəfər işlə təmin ediləcək. İşçilərin əksəriyyəti Kəlbəcər və Laçın rayonlarının sakinləridir.

«İstisu» Mineral Su zavodu ətraf mühitin qorunmasına da töhfə verir. Mineral su istehsalında əsas səylər uzunmüddətli uğur və rifahın əsasını təşkil edən resurslardan davamlı istifadəyə, ekoloji cəhətdən təmiz istehsal prosesinə və təbiətin mühafizəsinə yönəlib. Bu gün zavodun əsas məqsədi ətraf mühitə zərər vermədən yüksəkkeyfiyyətli məhsullar istehsal etməkdir. Bu məqsədlə zavodda tullantıların miqdarını minimuma endirməyə, həmçinin elektrik enerjisi resurslarından səmərəli istifadə etməyə imkan verən müasir texnologiyalar tətbiq olunur.

**«AzərEnerji» ASC-nin 4,3 MVt gücündə «Zar»
Kiçik Su-Elektrik Stansiyasının və SCADA sistemi
vasitəsilə Göygöl rayonunda yeni tikilmiş 4,1 MVt
gücündə «Toğanalı» KSES-in açılışı mərasimi**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonunda «AzərEnerji» ASC-nin 4,3 MVt gücündə «Zar» Kiçik Su-Elektrik Stansiyasının (KSES-in) və SCADA sistemi vasitəsilə Göygöl rayonunda yeni tikilmiş 4,1 MVt gücündə «Toğanalı» KSES-in açılışı mərasimində iştirak etmişdir.

Dövlət başçısına görülmüş işlər barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, Kiçik Qafqaz dağ silsiləsindəki bu-laqlar, ərinti suları da daxil olmaqla mənbəyi Azərbaycan ərazisində formalaşan çaylar üzərində «yaşıl enerji» istehsal edəcək su-elektrik stansiyalarının yaradılması prosesi sistemli şəkildə davam edir.

Cari ilin «Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili» elan olunduğu və COP29-a ev sahibliyi edəcək Azərbaycanın Kəlbəcər rayonunda «AzərEnerji» ASC tərəfindən 4,3 meqavat gücündə «Zar», Göygöl rayonunda isə 4,1 meqavat gücündə «Toğanalı» Kiçik Su-Elektrik stansiyaları cəmi 1 il ərzində tikilib. İnnovativ mühəndislik işi sayılan bu stansiyaların maşın zallarında Avropa istehsalı olan turbin, generator və məsafədən idarəetmə üçün rəqəmsal avadanlıqlar quraşdırılıb. Stansiyalar 24 damarlı fiber-optik kabel xətləri ilə ölkənin mərkəzləşmiş optik kabel şəbəkəsinə və SCADA sisteminə integrasiya olunub.

Bu elektrik stansiyalarını su ilə təchiz etmək üçün «AzərEnerji» tərəfindən Zar və Kürəkçay çaylarının üzərində ekoloji normalar daxilində baş suqəbuledici qurğular inşa edilib. Bu məqsədlə çaylarda yaşayan canlıların, ümumilikdə flora və faunanın qorunmasını təmin etmək üçün xüsusi hidrotexniki qurğular tikilib. Ümumilikdə hər iki stansiya üçün çətin relyefdə 14 min metr derivasiya boruları çəkilib və çay ekosisteminin qorunmasına xüsusi önəm verilib.

«Zar» və «Toğanalı» KSES-lərdə ümumilikdə 25 milyon kilovat-saatadək «yaşıl enerji»nin istehsal olunması nəzərdə tutulur ki, bu da 5,5 milyon kubmetr

təbii qaza qənaət edilməsi, 10 min tondan çox karbon emissiyasının qarşısının alınması deməkdir.

Sonra «Zar» və «Toğanalı» KSES-lərin tikintisindən və yaradılmış şəraitdən bəhs edən videoçarx nümayiş olundu.

Prezident İlham Əliyev stansiyaları işə saldı.

«Zar» və «Toğanalı» stansiyalarının istismara verilməsi enerji sistemində «yaşıl enerji»nin davamlı artırılması missiyasına töhfə olmaqla yanaşı, ekoloji davamlılıq məqsədinə çatma yolunda mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrinin ilin bütün fəasillərində xalis sıfır karbon emissiyalı regionlara çevrilməsi, «yaşıl enerji» istehsalının tam şəkildə təmin edilməsi və artıq qalan enerjinin ölkə enerji sistemə ötürülməsi Azərbaycanın regional enerji müstəqilliyini gücləndirir və ətraf mühitin qorunmasına müsbət təsir göstərir. Bu həm də ölkənin enerji istehsalında dayanıqlılıq və ekoloji davamlılıq məqsədinə çatma yolunda mühüm bir addımdır.

Eyni zamanda, diqqətə çatdırıldı ki, Prezident İlham Əliyevin işğaldan azad edilmiş əraziləri «yaşıl enerji» zonasına çevirmək, regionun hidroenerji potensialından səmərəli istifadə etmək barədə tapşırıqlarına əsasən, «AzərEnerji» ASC tərəfindən ümumi gücü 37,5 MVt olan 6 kiçik su-elektrik stansiyasının tikintisi üzrə işlərə başlanılıb. Bu su-elektrik stansiyalarının 2025-ci ilin birinci yarısında istismara verilməsi nəzərdə tutulur.

Həmin stansiyalarda ümumilikdə 110 milyon kVts-dan çox elektrik enerjisi istehsal ediləcək ki, nəticədə 24 milyon kubmetrdən çox təbii qaza qənaət olunacaq, həmçinin 44 min tondan çox karbon qazının atmosferə atılmasının qarşısı alınacaqdır.

Bildirildi ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə indiyədək ümumi gücü 270 MVt olan 32 su-elektrik stansiyası istismara verilib və bu günədək 492 milyon kilovat-saat sıfır emissiyalı elektrik enerjisi istehsal edilib. Bununla da 110 milyon kubmetr təbii qaza qənaət olunub, 200 min ton karbon emissiyasının atmosferə atılmasının qarşısı alınıb.

Regiondakı SES-lərin qoyuluş gücü 500 MVt-a, illik istehsal həcmi isə 1,5–1,8 milyard kilovat-saata çatacağı, bununla da 350–400 milyon kubmetr təbii qaza qənaət edilməsi, 650–750 min ton həcmində karbon dioksid emissiyasının azalması proqnozlaşdırılır. Müqayisə üçün bildirək ki, Azərbaycanın digər regionlarında SES-lərin illik istehsalı ortalama 1,2 milyard kilovat-saat təşkil edirsə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə bu həcm 50 faiz daha çoxdur.

**İstisu qəsəbəsində «Azərişiq» ASC-nin
110/35 kV-luq «İstisu» yarımstansiyasının
açılışı mərasimi**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonunun İstisu qəsəbəsində «Azərişiq» ASC-nin 110/35 kV-luq «İstisu» yarımstansiyasının açılış mərasimində iştirak etmişdir.

«Azərişiq» Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Vüqar Əhmədov dövlət başçısına görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Kəlbəcər rayonunda təməli Prezident İlham Əliyev tərəfindən qoyulmuş «İstisu» sanatorisinin və «İstisu» Mineral Su zavodunun elektrik təchizatı məqsədilə 110/35 kV-luq iki ədəd 40 MVA gücündə «İstisu» yarımstansiyası inşa edilib. Bu yarımstansiya 110/35 kV-luq «Kəlbəcər» yarımstansiyasından çəkilən 110 kV-luq ikidövrəli hava xətti vasitəsilə elektrik enerjisi ilə təmin edilir. Yeni inşa edilmiş yarımstansiyanın 110/35 kV-luq «Qorçu» və «Laçın» yarımstansiyaları ilə əlaqələndirilməsi nəticəsində 110 kV-luq dairəvi elektrik təchizatı sxeminin yaradılmasına nail olunacaq.

Yarımstansiyada 110 kV-luq 40 MVA gücündə iki transformator, müasir standartlara cavab verən 110 və 35 kV-luq eleqaz açarlı yuvalar quraşdırılıb. Yarımstansiya avtomatlaşdırılmış SCADA dispetçer sisteminə qoşularaq, məsafədən idarə olunma telekommunikasiya qurğuları, müasir elektron tipli rele mühafizəsi və avtomatika sistemi ilə təchiz edilib.

Prezident İlham Əliyev yarımstansiyanı işə saldı.

Gələcəkdə yarımstansiyadan 35 kV-luq özüdaşıyan izolyasiyalı naqillərdən ibarət xətlərin çəkilməsi ilə İstisu, Alagöllər, Zəylik, Zar və s. yaşayış məntəqələrinin elektrik təchizatının dayanıqlılığı təmin olunacaq. Yarımstansiya bərpa olunan enerji mənbələrinin integrasiyası üçün müasir cihaz və avadanlıqlarla təchiz edilib. Burada növbətçi heyət üçün müva-

fiq otaqlar, idarəetmə və mühafizə otaqları inşa edilib, lazımi iş şəraiti yaradılıb. Yarımstansiyanın ətrafı abadlaşdırılıb, ərazidə ağaclar əkilib, suvarma sistemi quraşdırılıbdır.

«İstisu» Müalicə-İstirahət Kompleksində aparılan tikinti işləri ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonunda «İstisu» Müalicə-İstirahət Kompleksində aparılan tikinti işləri ilə tanış olmuşlar.

Dövlət başçısına və xanımına görülmə işlər barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, 1927-ci ildə fəaliyyətə başlayan bu sanatori keçmiş Azərbaycan SSR-də ittifaq əhəmiyyətli ikinci böyük kurort hesab edilirdi. Kompleksin ərazisində 3 yataq korpusu, 1 müalicəvi vanna xidməti binası, bir poliklinika korpusu fəaliyyət göstərirdi. Sovet dönmində bu kurort-sanatori kompleksi ildə 50 min nəfəri qəbul etmək imkanına malik olub. Buraya əsasən həzm sistemi xəstəliklərinin müalicəsi üçün müraciətlər edilirdi.

Bərpa edilən «İstisu» Müalicə-İstirahət Kompleksinin ümumi sahəsi 32 min kvadratmetr olacaq. Kompleksdə 145 nömrə, eləcə də 10 kottec yaradılacaq.

Kompleksdəki SPA mərkəzində termal hamam, müalicəvi vanna, həkim otağı, o cümlədən müxtəlif müalicəvi hovuzlar, prosedur otaqları, təzyiqli su te-

rapiyası, masaj, buxar, duz otaqları, istirahət zonaları, gözəllik salonu mövcud olacaq. Burada müxtəlif iaşə obyektləri – restoranlar, uşaq əyləncə mərkəzi, oyun otağı, sportskafə, karaoke otağı, kafeteriya da qonaqlara xidmət göstərəcək.

«Aşağı İstisu» mənbəyindən alman mütəxəssislər tərəfindən nümunələr götürülüb, suyun analizi və testi həyata keçirilib. Aparılan analizlər və balneoloji rəylərə əsasən, İstisu təbii mineral suyu fizioloji, metabolik və müalicəvi təsirlərə malikdir. Bu isə mədə-bağırsaq traktının funksional pozğunluğunun müalicəsi, həzm funksiyasının stimullaşdırılması, yaşlılarda natrium və maye çatışmazlığının, ortostatik tənzimləmə pozğunluğunun, sidik yollarında infeksiyaların müalicəsi, kalsium oksalat, sistin və sidik turşusu daşlarının profilaktikası və metafilaksisi, uşaqlarda və yeniyetmələrdə diş kariyesinin profilaktikası, eləcə də böyüklər üçün dəstəkləyici təsir baxımından çox faydalıdır.

İstisu qəsəbəsinin təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 2-də Kəlbəcər rayonunun İstisu qəsəbəsinin təməlini qoymuşdur.

Dövlət başçısına qəsəbə barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, İstisu qəsəbəsi Kəlbəcərin qərb hissəsində yerləşir. Ümumi sahəsi 63,1 hektar olan qəsəbənin layihələndirilmə işləri mərhələli şəkildə aparılacaq. Baş plana əsasən, gələcəkdə burada 159 fərdi

ev, «townhouse» tipli 71 ev (142 mənzil) və 180 mənzildən ibarət 10 bina tikiləcək.

Birinci mərhələdə salınacaq ərazinin sahəsi 39,2 hektar təşkil edir. Bu mərhələdə 159 fərdi evin inşası nəzərdə tutulur. Burada iki, üç, dörd və beşotaqlı fərdi evlər tikiləcək. Qəsəbəyə birinci növbədə 159 ailə köçürüləcək. İstisu qəsəbəsində 352 şagird-yerlik məktəb, 100 yerlik uşaq bağçası, inzibati bina, klub-icma mərkəzi, idman sağlamlıq mərkəzi, tibb məntəqəsi, Bayraq meydanı, idman meydançası və digər zəruri obyektlər yaradılacaq.

Tarixən İstisu qəsəbəsində əhəlinin əsas məşğuliyyəti üzümçülük, taxılçılıq, heyvandarlıq və baramaçılıq olub. Müasir səviyyədə qurulacaq qəsəbənin perspektivdə rayonun yerli əhəmiyyətli mərkəzlərindən biri kimi inkişafı əsas məqsədlərdəndir.

Sonra Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Kəlbəcər rayon sakinləri ilə görüşdülər.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

2 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə sentyabrın 2-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefonla zəng etmişdir.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanda keçirilmiş parlament seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyasının inamlı qələbəsi münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdı.

Türkiyə Prezidenti bu seçkilərin Azərbaycanın suverenliyinin tam bərpa edilməsindən sonra ölkəmizin bütün ərazisində keçirilən ilk parlament seçkiləri olmasının önəmini qeyd etdi. Rəcəb Tayyib Ərdoğan seçkilərin azad, sərbəst, demokratik şəraitdə keçdiyini və Azərbaycan xalqının iradəsini əks etdirdiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev təbrikə görə təşəkkürünü bildirdi.

Telefon danışığı zamanı Azərbaycanla Türkiyə arasında parlamentlərarası əlaqələrin əhəmiyyəti və parlament nümayəndə heyətlərinin mütəmadi qarşılıqlı səfərləri qeyd olundu. Eyni zamanda, ölkəmizdə keçirilmiş bu seçkilərdə Türkiyə Böyük Millət Məcə-

lisinin parlamentlərarası dostluq qrupunun müşahidəçi qismində geniş tərkibdə iştirak etdiyi bildirildi.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Türkiyə arasında qardaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

ŞİMALİ KİPR TÜRK RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ERSİN TATAR İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

2 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə sentyabrın 3-də Şimali Kipr Türk Respublikasının Prezidenti Ersin Tatar telefonla zəng etmişdir.

Ersin Tatar növbədənəkar parlament seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyasının inamlı qələbəsi münsibətilə təbriklərini çatdırdı. O, seçkilərin azad, demokratik, sərbəst mühitdə keçdiyini və Azərbaycan xalqının iradəsini ifadə etdiyini vurğuladı.

Ersin Tatar Azərbaycan parlamentində Şimali Kipr Türk Respublikası ilə dostluq qrupunun yaradılmasını da diqqətə çatdıraraq, yeni parlamentlə parlamentlərarası dostluq qrupu çərçivəsində əməkdaşlığın uğurla davam etdiriləcəyinə əminliyini bildirdi.

Ölkəsinin Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşa Zirvə görüşünə dəvət olunmasını məmnunluqla xatırladan Ersin Tatar Şimali Kipr Türk Respublikasının bu təşkilatla əlaqələrinin inkişafına verdiyi dəstəyə və dəvətə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev təbriklərə görə təşəkkürünü bildirdi. Azərbaycanın bundan sonra da Şimali

Kipr Türk Respublikasının Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində əlaqələrinin inkişafına və əməkdaşlığının genişlənməsinə dəstək verəcəyini qeyd etdi.

Söhbət zamanı qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

İTALİYA RESPUBLİKASINA İŞGÜZAR SƏFƏR

4 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 4-də İtaliya Respublikasının Prezidenti Sercio Mattarellanın dəvəti ilə Romaya işgüzar səfər etmişdir.

Roma şəhərinin Leonardo da Vinci Rome Fiumicino Aeroportunda dövlətimizin başçısının şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı İtaliyanın rəsmi şəxsləri qarşıladılar.

**«ENİ S.P.A.» ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI
DİREKTORU KLAUDIO DESKALZİ
İLƏ GÖRÜŞ**

Roma

5 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 5-də İtaliyanın «Eni S.P.A» şirkətinin baş icraçı direktoru Klaudio Deskalzi ilə görüşmüşdür.

Görüşdə SOCAR ilə «Eni S.P.A» şirkəti arasında imzalanacaq sənədlərin əhəmiyyətinə toxunuldu, neft-qaz, bərpa olunan enerji və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində yeni texnologiyaların tətbiqi istiqamətində əməkdaşlığın genişləndirilməsi və şaxələndirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Qeyd olundu ki, sənədlərin imzalanmasından sonra «Eni S.P.A» şirkəti daha qısa müddət ərzində konkret nəticələrin əldə edilməsi üçün işçi plan və strategiya hazırlayacaqdır.

İTALİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ SERCIO MATTARELLA İLƏ BİRGƏ İŞÇİ NAHAR

Roma

5 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 5-də İtaliya Respublikasının Prezidenti Sergio Mattarella ilə birgə işçi nahar etmişlər.

Romanın «Quirinale» sarayında Prezident İlham Əliyevin şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

İtaliya Prezidenti Sergio Mattarella dövlətimizin başçısını qarşıladı.

Azərbaycan nümayəndə heyəti İtaliya Prezidentinə, İtaliya nümayəndə heyəti isə Azərbaycan Prezidentinə təqdim edildi.

Sonra birgə foto çəkdirildi.

Sergio Mattarella dövlətimizin başçısına Prezident seçkilərində qələbəsi münasibətilə bir daha təbriklərini çatdırdı.

O, Azərbaycanla İtaliya arasında münasibətlərin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşdığını, ölkəmizin İtaliyanın yaxın tərəfdaşı olduğunu deyərək, 2020-ci ildə Prezident İlham Əliyevin İtaliyaya dövlət səfəri

zamani imzalanmış strateji tərəfdaşlığa dair Birgə Bəyannamənin önəmini vurğuladı.

Sercio Mattarella özünün Azərbaycana səfərini məmnunluqla xatırlatdı.

Son 4 ildə İtaliyaya 3 dəfə səfər etdiyini deyən dövlətimizin başçısı münasibətlərimizin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşdığını, İtaliya–Azərbaycan əlaqələrinin özündə çoxşaxəli əməkdaşlığı ehtiva etdiyini vurğuladı, İtaliyanın Avropada Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşı olduğunu qeyd etdi. Bu xüsusda ölkələrimiz arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın vacibliyi, o cümlədən TAP layihəsinin əhəmiyyəti vurğulandı. Bu gün TAP layihəsinin həm İtaliyanın, həm də Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyində oynadığı mühüm rola toxunularaq, hazırda bu layihənin Avropanın 10 ölkəsinin enerji təchizatındakı vacib rolu qeyd olundu.

Söhbət zamanı humanitar və mədəni əlaqələrin önəminə toxunuldu, ADA Universiteti ilə İtaliyanın 5 universiteti arasında birgə layihə çərçivəsində yaradılmış İtaliya–Azərbaycan Universitetinin fəaliyyəti qeyd edildi. Burada təhsil alan tələbələrin gələcəkdə ölkələrimiz arasında dostluğun elçiləri olacaqlarına və münasibətlərimizin inkişafına töhfə verəcəklərinə əminlik bildirildi.

İtaliya–Azərbaycan Universitetinin yaradılmasının böyük əhəmiyyət daşdığını deyən Sercio Mattarella bunun ölkələrimiz arasında humanitar və insanlararası əlaqələrin inkişafında mühüm rol oynadığını vurğuladı.

İtaliya Prezidenti COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münsibətilə təbriklərini çatdıraraq, bunun çox əhəmiyyətli tədbir olduğunu dedi və ölkəsinin COP29-da yüksək səviyyəli nümayəndə heyəti ilə təmsil olunacağını bildirdi. İtaliyanın COP29-un Azərbaycanda uğurla keçirilməsi üçün bütün lazımi dəstəyi göstərməyə hazır olduğunu qeyd edən Sercio Mattarella COP29-la əlaqədar İtaliyanın iqlim dəyişikliyi üzrə nümayəndəsinin Azərbaycanla yaxından əməkdaşlıq etdiyini vurğuladı.

Təbriklərə görə minnətdarlığını bildirən Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi beynəlxalq ictimaiyyətin ölkəmizə olan yekdil dəstəyinin ifadəsi, eyni zamanda, ölkəmizə olan etimadın göstəricisidir. Dövlətimizin başçısı COP29 beynəlxalq iqlim dəyişikliyi məsələlərində Azərbaycanın İtaliya ilə birgə əməkdaşlığa hazır olduğunu bildirdi.

Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, Azərbaycan 2019–2023-cü illərdə «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri, hazırda isə üzvü kimi, Qlobal Cənubun bir hissəsidir, Qərbi, o cümlədən Avropa ilə sıx əlaqələri mövcuddur. Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın COP çərçivəsində də iqlim məsələləri üzrə həmrəyliyin təşviq edilməsi istiqamətində say göstərəcəyini vurğuladı.

Prezident Sercio Mattarella ölkəsinin Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əlaqələrinin genişlənməsinə və inkişafına daim dəstək göstərdiyini deyərək, İtaliyanın regionda sülh gündəliyini dəstəklədiyini qeyd etdi.

Dövlətimizin başçısı Avropa İttifaqının Azərbaycanla əsas ticarət tərəfdaşlarından biri olduğunu vurğuladı və Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında yaxşı əlaqələrin mövcud olduğunu dedi. Bununla belə, dövlətimizin başçısı təəssüflə qeyd etdi ki, bəzi Avropa ölkələri bu əlaqələrin inkişafına maneə yaradırlar. Regionda sülh gündəliyinə toxunan Prezident İlham Əliyev Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması təşəbbüsünün, bu müqavilənin əsasını təşkil edən prinsiplərin, eyni zamanda, Cənubi Qafqazda regional əməkdaşlıq layihələrinin təşəbbüsünün də məhz ölkəmiz olduğunu vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası prosesində ciddi nailiyyətlərin əldə edildiyini, ikitərəfli xarakter daşıyan bu proses çərçivəsində artıq 12 kilometrədən çox sərhədyanı ərazinin həm də demarkasiya olunduğunu, ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərindən işğal altında olan 4 Azərbaycan kəndinin də ölkəmizin nəzarətinə qaytarıldığını bildirdi.

Dövlətimizin başçısı buna baxmayaraq, Ermənistanın konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının hələ də mövcud olduğunu qeyd edərək, Ermənistanda müvafiq konstitusiya dəyişdirilməsi prosesi vasitəsilə bunun aradan qaldırılmasının önəmini vurğuladı və bundan sonra iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin imzalanması üçün yaxşı zəmin yaranacağını bildirdi.

Görüşdə çoxsaylı İtaliya şirkətlərinin Azərbaycanda fəaliyyəti, xüsusilə Qarabağda bir sıra sahə-

lərdə, o cümlədən bərpa-quruculuq işlərində, muzeylərin tikilməsində və digər müxtəlif layihələrin icrasında iştirak etdikləri vurğulandı.

Sonda Prezident İlham Əliyev İtaliya Prezidentini Azərbaycana dövlət səfərinə dəvət etdi. Sercio Mattarella dəvəti məmnunluqla qəbul etdi.

İTALİYA RESPUBLİKASI NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ CİORCIA MELONİ İLƏ GÖRÜŞ

Roma

5 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sentyabrın 5-də İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloni ilə görüşü keçirilmişdir.

Romanın «Chigi» sarayında Prezident İlham Əliyevin şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

İtaliya Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloni Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi qarşıladı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və İtaliya Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloni Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

İtaliya nümayəndə heyətinin üzvləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə, Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri isə İtaliya Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloniyə təqdim olundu.

Sonra dövlətimizin başçısı İlham Əliyev və İtaliya Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloni birgə foto çəkəndilər.

Əvvəlcə Prezident İlham Əliyev ilə İtaliya Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloninin təkbətək görüşü oldu.

Sonra görüş nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə davam etdi.

Ciorcia Meloni dövlətimizin başçısının İtaliyaya bu səfərinin çox səmərəli olduğunu vurğulayaraq, Prezident İlham Əliyevlə İtaliya–Azərbaycan ikitərəfli münasibətlərin gündəliyində olan məsələlərə dair ətraflı müzakirələr aparıldığını qeyd etdi, iki ölkə arasında yeni əməkdaşlıq istiqamətlərinin müəyyənləşdirildiyini bildirdi. Bu xüsusda, ölkələrimiz arasında ikitərəfli iqtisadi-ticari əlaqələrin, xüsusilə sənaye, energetika sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, humanitar, mədəni istiqamətlərdə əlaqələrin inkişafı barədə ətraflı fikir mübadiləsi aparıldı. Humanitar-mədəni əlaqələrin inkişafında ADA Universiteti ilə İtaliya universitetləri arasında İtaliya–Azərbaycan Universiteti layihəsinin önəmi xüsusi qeyd olundu.

Enerji sahəsində ikitərəfli əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə edildi. Bu xüsusda, TAP layihəsinin əhəmiyyətinə, onun bu gün İtaliyanın və Avropa ölkələrinin enerji təhlükəsizliyində roluna toxunuldu, TAP-ın ötürücülük qabiliyyətinin artırılması barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

İtaliya Nazirlər Şurasının Sədri Azərbaycanın Ukraynaya göstərdiyi humanitar yardımlara görə minnətdarlığını bildirdi və bu xüsusda, ölkəmizin rolunu qeyd etdi. O, COP29-a dəvətə görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi və bu tədbirdə məmnuniyyəti

yətlə iştirak edəcəyini vurğuladı. İtaliya Nazirlər Şurasının Sədri COP29-un uğurla keçirilməsi üçün ölkəsinin Azərbaycana bütün lazımi dəstəyi göstərməyə hazır olduğunu dedi. Bu xüsusda, İtaliyanın iqlim dəyişikliyi üzrə nümayəndəsinin Azərbaycanın COP nümayəndə heyəti ilə yaxından əməkdaşlığı və Azərbaycanın COP Prezidentinin G20 çərçivəsində İtaliyada keçirilən Ekologiya nazirlərinin toplantısında iştirakı qeyd olundu.

Söhbət zamanı İtaliyanın «Eni S.P.A» şirkəti ilə SOCAR arasında yeni əməkdaşlıq sahələrinin müəyyən olunması məmnunluqla qeyd edildi, bu şirkətlərin üçüncü ölkələrdə birgə layihələrdə iştirakı məsələsi barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə Azərbaycanın və İtaliyanın üçüncü ölkələrdə birgə investisiya layihələrində iştirakı məsələsinə toxunuldu. «Orta Dəhliz»in əhəmiyyəti vurğulandı və İtaliya şirkətlərinin də bu dəhlizin imkanlarından istifadə etməsi perspektivləri müzakirə olundu.

İtaliya–Azərbaycan iqtisadi əməkdaşlıq məsələləri üzrə komissiyaanın roluna toxunuldu, gələn il komissiyaanın iclasının keçirilməsi razılaşdırıldı.

Prezident İlham Əliyev İtaliya Nazirlər Şurasının Sədrini Azərbaycana rəsmi səfərə dəvət etdi. Ciorcia Meloni dəvəti məmnunluqla qəbul etdi.

AZƏRBAYCAN İLƏ İTALIYA ARASINDA İMZALANMIŞ SƏNƏDLƏRİN MÜBADİLƏSİ MƏRASİMİ

Roma

5 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloninin iştirakı ilə sentyabrın 5-də Azərbaycan ilə İtaliya arasında imzalanmış sənədlərin mübadiləsi mərasimi olmuşdur.

«Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə İtaliya Respublikasının «Eni S.P.A» şirkəti arasında bioyanacaq və bioxammal sahəsində Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və İtaliyanın «Eni S.P.A» şirkətinin baş icraçı direktoru Klaudio Deskalzi mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə İtaliya Respublikasının «Eni S.P.A» şirkəti arasında enerji təchizatı təhlükəsizliyi məqsədilə hasilat və midstrim sahəsində neft-qaz layihələri üzrə əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti Rövşən Nə-

cəf və İtaliyanın «Eni S.P.A» şirkətinin baş icraçı direktoru Klaudio Deskalzi mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə İtaliya Respublikasının «Eni S.P.A» şirkəti arasında enerji keçidi və istixana qazlarının azaldılması sahəsində Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti Rövşən Nəcəf və İtaliyanın «Eni S.P.A» şirkətinin baş icraçı direktoru Klaudio Deskalzi mübadilə etdilər.

İTALİYANIN MİLAN ŞƏHƏRİNƏ SƏFƏR

5 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva sentyabrın 5-də İtaliyanın paytaxtından Milan şəhərinə gəlmişlər.

Milanın Malpensa Aeroportunda dövlətimizin başçısını və xanımını İtaliyanın rəsmi şəxsləri qarşıladılar.

**«DÜNYA, AVROPA VƏ İTALIYA
HAQQINDA BİLGİLƏR» MÖVZUSUNA
HƏSR OLUNMUŞ BEYNƏLXALQ
ÇERNOBBİO FORUMUNDA
«YENİ GEOSİYASI ŞƏRAİTDƏ
AZƏRBAYCANIN ROLU» ADLI
SESSİYADA İŞTİRAK**

Çernobbio

6 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 6-da «Dünya, Avropa və İtaliya haqqında bilgilər» mövzusunda həsr olunmuş Beynəlxalq Çernobbio Forumunda «Yeni geosiyasi şəraitdə Azərbaycanın rolu» adlı sessiyada iştirak etmişdir.

M o d e r a t o r: Hər kəsi bu mötəbər forumda salamlayıram. Prezident Mattarella çıxışında Avropanın rolu və onun qlobal kontekstdə əhəmiyyətindən danışdı. İcazənizlə, bizim hörmətli ilk çıxışçımıza söz verim. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev ölkəsinin bu ssenariyə uyğun olaraq hansı mövqedə olduğu barədə danışacaq. Zati-aliləri, söz Sizindir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əvvəlcə dəvətə görə təşkilatçılara təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Mən 2-ci dəfədir ki, Çernobbio Forumunda iştirak edirəm və 2 il əvvəl buradakı iştirakımla bağlı xoş təəssüratlarım var. Bir daha dəvətə görə təşəkkür edirəm.

Mən buraya Romadan gəldim. Dünən mənim Prezident Mattarella ilə görüşüm oldu. O bu şəhər burada da gözəl nitqlə çıxış etdi. Dünən mənim həmçinin Baş Nazir Meloni ilə də görüşüm oldu. Görüşlər və müzakirələr zamanı biz bir daha ikitərəfli münasibətlərimizin strateji xarakterini təsdiq etdik. Uzun illər ərzində Azərbaycan və İtaliya strateji tərəfdaşlar kimi fəaliyyət göstərirlər. Müvafiq Bəyannamə təqribən 10 il əvvəl qəbul edilib. Bizim əməkdaşlığımız bir çox sahəni əhatə edir. Bizim müntəzəm siyasi təmaslarımız var. Bu, 2020-ci ildən bəri mənim İtaliyaya 3-cü səfərimdir. Prezident Mattarella 2018-ci ildə Azərbaycana səfər etmişdir. Yüksək səviyyəli siyasi təmaslarımız bizim yaxın siyasi tərəfdaş olduğumuzu nümayiş etdirir.

Bizim ticarət əməkdaşlığımız olduqca fəaldır. İtaliya Azərbaycanın dünyada birnömrəli ticarət tərəfdaşıdır. Ötən il bizim ticarət dövriyyəimiz 16 milyard ABŞ dollarına yaxın olub. Biz artım üçün potensialı yalnız enerji sektorunda deyil, digər sahələrdə də görürük. Azərbaycan İtaliyanın birnömrəli neft və ikinci ən böyük qaz təchizatçısıdır. Bu da bizim əməkdaşlığımızın vacib hissəsidir.

Bu gün enerji təchizatı aydın şəkildə nümayiş etdirir ki, enerji təhlükəsizliyi milli təhlükəsizliyin ayrılmaz parçasıdır. Azərbaycandan İtaliyayadək uzanan, «Cənub Qaz Dəhlizi» adlanan 3500 kilometrlik integrasiya edilmiş boru kəməri sistemi bu gün 10 ölkənin enerji təhlükəsizliyini təmin edir. Hazırda 10 ölkə Azərbaycandan qaz alır və onlardan 7-si Avropa İttifaqının üzvüdür. Bu səbəbdən Avropa Komissiyası Azərbaycanı ümumavropa qaz təchizatçısı və etibarlı tərəfdaş adlandırır.

Qeyd etdiyim kimi, boru kəmərinin başlanğıcı Azərbaycandadır və İtaliyaya qədər uzanır. Ancaq marşrut boyu mövcud olan əlavələr və interkonnektorlar sayəsində bu kəmər geniş Avropa və Avrasiya coğrafiyasını əhatə edir. Burada da artım üçün güclü potensial vardır. Bu gün ən azı 3 Avropa ölkəsi ilə qaz təchizatına dair danışıqlar aparırıq.

Bizim ikitərəfli əlaqələrimiz enerji və ticarətlə məhdudlaşmır. Biz hazırda humanitar məsələlər üzərində fəal şəkildə işləyirik. Artıq İtaliya–Azərbaycan Universiteti fəaliyyətə başlayıb və bu bizim əməkdaşlığımızın şaxələndirilməsinin gözəl nümunəsidir. İtaliyanın 5 aparıcı universiteti – Luiss, Sapienza, Bolonya, Milan və Turin universitetləri və onların Azərbaycandan olan tərəf-müqabilləri bu müştərək təsisatı yaradıblar. Bu bizim gələcək əməkdaşlığımız üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək. Çünki orada bu gün təhsil alan və gələcəkdə təhsil alacaq tələbələr İtaliya ilə təbii bağlantı rolunda çıxış edəcəklər. Onlar italyan dilində

səlis danışacaq, italyan mədəniyyətini və italyan xalqının geniş tarixi irsini daha yaxından tanıyaçaqlar.

Mən giriş sözümü ikitərəfli münasibətlərimizin əhəmiyyətinin vurğulanması ilə başladım. Çünki bu onun göstəricisidir ki, münasibətlər qarşılıqlı etimad və hörmət, qarşılıqlı maraqların nəzərə alınması üzərində qurulursa, o zaman tərəqqinin şahidi oluruq. Bu, bir-birindən uzaqda, fərqli qitələrdə yerləşən ölkələr arasında münasibətlərin necə qurulmalı olduğunun nümunəsidir.

Geosiyasi vəziyyətə gəldikdə – bir halda ki, mənim çıxışım «Yeni geosiyasi şəraitdə Azərbaycanın rolu» mövzusunə həsr edilib – əvvəlcə qeyd etmək istəyirəm ki, təkcə Qafqazda deyil, daha geniş regionda baş vermiş ən böyük geosiyasi dəyişiklik Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpası oldu. Bu həqiqətən, onu nümayiş etdirdi ki, beynəlxalq hüququn aliliyi o zaman təmin edilə bilər ki, burada hüquqi çərçivə ilə yanaşı, həmçinin cəsarət və real güc də vardır.

Bizim beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərimiz 30 il ərzində Ermənistanın işğalı altında idi. Beynəlxalq təşkilatların çoxsaylı qərar və qətnamələrinə, o cümlədən Ermənistan qoşunlarının bizim torpaqlarımızdan dərhal çıxarılmasını tələb edən və hüquqi öhdəlik yaradan BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinə baxmayaraq, işğal davam edirdi. ATƏT bu məsələ ilə məşğul olacaq xüsusi bir qrup da yaratmışdır və həmin qrup 28 il ərzində sıfır nəticə hasil etmişdir. Bu onu nümayiş etdirir ki, ədaləti və sülhü

təmin etmək üçün təkcə beynəlxalq hüquq kifayət deyil. Masa üzərində digər amillər də olmalıdır.

O zaman işğal altında olan ərazilərimizin böyük hissəsi 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində azad edildi. Lakin məsələ bununla bitmədi, çünki separatçılar Azərbaycanın suverenliyinə xələl gətirməyə davam edirdilər. Bu məsələdə sonuncu nöqtə ötən ilin sentyabrında qoyuldu və Azərbaycanın suverenliyi tam şəkildə bərpa edildi. Münaqişəyə, nəhayət, son qoyuldu və bu belə də olmalı idi.

Bu, ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etmək istiqamətində uğura nail olmaqda çətinlik çəkən bir çox ölkə üçün yaxşı nümunədir. Azərbaycan öz nümunəsi ilə onu nümayiş etdirdi ki, beynəlxalq hüquq, güclü siyasi iradə, cəmiyyətin səfərbər olması və fiziki güc ciddi siyasi dəyişikliklə nəticələnə bilər. Beləliklə, Sovet İttifaqının süqutundan sonra ilk dəfədir ki, biz Cənubi Qafqazda sülhə nail ola bilərik. Bu mümkündür – Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh danışıqları çərçivəsində baş verən hadisələr, sülh müqaviləsinin bəndlərinin təqribən 80 faizinin razılaşdırılması, sərhədin delimitasiyası prosesinin başlanması və hətta kiçik addım hesab oluna bilən 13 kilometrlik hissəsinin demarkasiyasının – halbuki sərhədin uzunluğu 1000 kilometrdir – özü belə, düzgün istiqamətdə atılan addımdır.

Beləliklə, biz ümid edirik ki, sülh danışıqlarının başlanmasına dair Azərbaycanın təşəbbüsü sülh sazişinin imzalanması ilə nəticələnməkdir. Bu isə təkcə Cənubi Qafqaz deyil, dünyanın bütün regionları üçün

əhəmiyyətli olacaqdır. Bu, 30 il ərzində münaqişədə olmuş iki ölkənin birgə çalışaraq sülhə nail olmasının nümunəsi ola bilər. Baxmayaraq ki, burada işğaldan əziyyət çəkmiş və ərazisinin təqribən 20 faizinin tamamilə dağıdıldığı ölkə məhz Azərbaycandır.

Burada giriş sözündə qeyd etmək istədiyim sonuncu məqam ondan ibarətdir ki, iki aydan sonra biz ən böyük iqlim konfransına – COP29-a ev sahibliyi edəcəyik. Bununla bağlı qərar ötən ilin dekabrında verildi və bizim hazırlıq üçün 1 ildən az vaxtımız var idi. Burada ən vacib məqam ondan ibarətdir ki, bu qərar 200-ə yaxın ölkə arasında konsensusa əsaslanırdı. Biz bunu Azərbaycana olan ehtiramın təzahürü hesab edirik. Tarixdə ilk dəfə COP bizim regionumuzda keçiriləcək.

Biz qlobal arenada müxtəlif aktorlar arasında körpülərin qurulması üzərində fəal çalışırıq. Hər kəsə məlumdur ki, iqlim mövzusu ölkələri və xalqları ayıran bir mövzudur. Qarşılıqlı iddialar və ittihamlar var – kim planetimizə xələl gətirməkdə daha çox günahkardır, kim daha çox ödəməlidir və sair. Yəni beynəlxalq arenada qlobal aktor olmaq belə, zənnimcə, Qlobal Cənub və Qlobal Şimal arasında körpülərin qurulması mümkündür.

Bununla yanaşı, onu da vurğulamaq istərdim ki, bir çox Avropa ölkəsi ilə fəal əməkdaşlığa malik olmağımız – yeri gəlmişkən, Avropa İttifaqının 10 üzvü rəsmi olaraq Azərbaycanın strateji tərəfdaşdır – 120 ölkəni birləşdirən «Qoşulmama Hərəkətinə 4 il

sədrliyimiz onu nümayiş etdirir ki, biz yaxşı nəticə hasil edə biləcək ölkəyik.

Bunlar mənim giriş sözümdə toxunmaq istədiyim mövzular idi. Bir daha bu auditoriya qarşısında çıxış etmək imkanına görə təşəkkürümü bildirirəm.

M o d e r a t o r: Siz körpülərin qurulması haqqında danışdınız. Rusiya–Ukrayna münaqişəsinə son qoyulması kontekstində müzakirələrdə ölkənizi necə görürsünüz? Hər hansı rolunuz və ya təklifləriniz ola bilərmi? Çünki hazırda bir sıra təkliflər və platformalar mövcuddur.

İ l h a m Ə l i y e v: Nəzəri cəhətdən bu mümkündür. Çünki Rusiya və Ukrayna ilə yanaşı, biz 70 il ərzində Sovet İttifaqının tərkib hissəsi olmuşuq. Bizim xalqlararası və siyasi səviyyədə şəxələndirilmiş münasibətlərimiz var. Bu gün bizim Rusiya və Ukrayna ilə çox yaxşı münasibətlərimiz var. Biz Ukrayna da daxil olmaqla, bütün ölkələrin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini güclü şəkildə dəstəkləyirik. Bununla yanaşı, Rusiyaya qarşı sanksiyalar kampaniyasına qoşulmamışıq və belə bir niyyətimiz yoxdur. Beləliklə, biz pragmatik münasibətlərin mövcudluğu fonunda rol oynaya bilərik. Biz heç vaxt bunun təşəbbüskarı olmamışıq, çünki bu işdə yaxından iştirak etmək istəyənlər kifayət qədərdir. Ancaq bizim iştirakımıza zərurət yaranarsa, buna hazırıq.

Burada deyə bilərəm ki, Ukrayna ərazisində qazın tranzitinin davam etdirilməsi ilə bağlı Rusiya, Ukrayna və Avropa təsisatları tərəfindən bizə müraciət edildi. Bir neçə aydır ki, biz ümumi məxrəcə gəlmək üçün

böyük səylər göstəririk. Məlumdur ki, bu tranzit dayanarsa – bu isə dekabr ayına təsadüf edəcək – bir neçə Avropa İttifaqı ölkəsi təbii qazın fiziki əlçatanlığı ilə bağlı ciddi çətinliklərlə üzləşəcək. Biz sadəcə, həmin ölkələri və Ukraynanı dəstəkləmək istəyirik. Çünki qazın tranziti dayandığı halda, Ukraynanın qazpaylayıcı sistemi tamamilə iflic olacaqdır.

Bizdə müəyyən nikbinlik var. Çünki biz bu kontekstdə hər iki ölkə ilə təmasdayıq və görürük ki, ciddi irəliləyiş üçün zəmin vardır. Ancaq tərəfimdən təfərrüatların açıqlanması erkən olar. Burada uğura nail ola bilsək, zənnimcə, biz bütün regionu viran edən bu müharibəyə son qoymaq üçün əlavə addımlar ata bilərik.

Moderator: Yəni burada müəyyən imkanlar var?

İlham Əliyev: Bəli, hazırda hər iki ölkə Rusiya qazının tranziti müqaviləsinin uzadılması və Azərbaycan qazının Rusiya və Ukrayna ərazisindən Avropaya nəqli ilə bağlı müzakirələri Azərbaycan vasitəsilə aparır.

Moderator: Prezident Əliyev, bizimlə birlikdə olduğunuza görə Sizə təşəkkür edirəm. Ancaq Sizə bu sualı mütləq verməliyəm. Bu günlərdə ölkəniz Avropa Şurasının Parlament Assambleyasının bir sıra üzvlərini arzuolunmaz şəxs elan edib. Onların sırasında 5 italyan deputat da var. Bu, körpülərin qurulması, diplomatiyanın əhəmiyyəti və təmasların genişləndirilməsi ruhuna bir qədər ziddir.

İlham Əliyev: Bu suala görə təşəkkür edirəm, çünki bu məsələ ilə bağlı müəyyən anlaşılmazlıq var.

Bu suala ətraflı cavab vermək üçün mən 20 il keçmişə qayıtmaq istəyirəm. Azərbaycan o zaman, 2001-ci ildə Avropa Şurasına üzv olub. O zaman parlamentin üzvü idim və Azərbaycanın Avropa Şurasının Parlament Assambleyasındakı nümayəndə heyətinin ilk rəhbəri idim. Yəni biz 2001-ci ildən etibarən orada idik. Bu illər enişli-yoxuşlu olub, əməkdaşlığımızın fəal mərhələsi də, Avropa Şurasının Parlament Assambleyası tərəfindən tənqid olduğumuz dövrlər də olub. Biz Avropa konvensiyalarının əksəriyyətinə qoşulmuşuq. Biz Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarlarını icra edirik və sair.

Lakin bu ilin yanvar ayında baş vermiş hadisə «qırmızı xətt»in keçilməsi oldu. Bu nədən baş verdi? Giriş sözümə qeyd etdiyim kimi, ötən il suverenliyimizi tam şəkildə bərpa etdik. Ötən ilin sentyabrında Azərbaycan torpağında separatçılığın kökü kəsildi. Biz bu gün Ukraynanın etməyə çalışdığından fərqli heç bir şey etməmişik. Ukrayna bu gün Qərbin çox geniş dəstəyinə rəğmən uğursuz şəkildə ərazi bütövlüyünü bərpa etməyə çalışır. Biz özümüz isə heç bir dəstək olmadan ərazi bütövlüyümüzü bərpa etdik.

Bundan sadəcə, bir neçə ay sonra Avropa Şurasının Parlament Assambleyası bizim nümayəndə heyətini səsvermə hüququndan məhrum etdi. Bu, suverenliyimizi bərpa etdiyimiz üçün bizə qarşı tətbiq edilən sanksiya idi. Biz öz torpağımızda döyüşdük və hər hansı təcavüzə əl atmadıq.

Buna səs verənlər bizi Avropa Şurasında görmək istəməyənlərdir. Yəni Azərbaycanın qərarı adekvat

idi. Bizim qərarımız buna cavab idi. Onlar tərəfindən qərarın dəyişdiriləcəyi və bizim hüquqlarımızı bərpa etdikləri təqdirdə, gələn ilin yanvar ayında belə bir fürsət olacaqdır, bizim tətbiq etdiyimiz qadağa aradan qaldırılacaqdır. Mən təəssüf edirəm ki, İtaliya parlamentinin üzvləri də bu qərarın lehinə səs veriblər. Səmimi desəm, mən 70-dən artıq şəxsdən ibarət bu siyahıda olanların adlarını bilmirəm. Ancaq vəziyyəti yaxşılaşdırmaq üçün imkan var. Bizim nümayəndə heyətimizin fəaliyyəti bərpa edilməlidir və o zaman bu qadağa aradan qaldırılacaqdır.

M o d e r a t o r: Cavabınıza görə təşəkkür edirəm. İstənilən halda, körpülərin qurulması qarşılıqlı tədbirlərin tətbiqindən daha münasib yoldur. Prezident Əliyev, bizimlə birlikdə olduğunuza görə bir daha təşəkkür edirəm.

QEYDLƏR

1. Pakistan, Pakistan İslam Respublikası – Cənubi Asiyada dövlət. Sahəsi 881,9 min km², əhalisi 241,5 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 4 əyalətə və federal paytaxt ərazisinə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı İslamabad şəhəridir. – 5, 7–10, 12–14, 16, 112–114, 142–144.

2. Şahbaz Şərif (d.1951) – Pakistanın siyasi və dövlət xadimi. 11 aprel 2022-ci ildən Pakistan İslam Respublikasının Baş Naziridir. – 5, 7, 9, 13, 113, 143.

3. Qarabağ – Azərbaycan Respublikası ərazisində keçmiş muxtar vilayət. Öncə ərazisi 4161 km² olmuş, sonralar bura müxtəlif ərazilər də daxil edilərək ərazisi 4400 km²-dək genişləndirilmişdi. 1988-ci ilə qədər burada 170 min əhali yaşayırdı.

DQMV inzibati ərazi vahidi kimi 1991-ci il noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin qərarı ilə ləğv edilmişdi.

1988-ci ildən muxtar vilayətin erməni separatçıları və millətçiləri Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə bu ərazidə yaşayan azərbaycanlıları doğma torpaqlarından çıxararaq, Dağlıq Qarabağın işğalına başlamışdılar.

Azərbaycan Ordusunun 2020-ci il 27 sentyabrda başladığı əməliyyatların bir hissəsi keçmiş DQMV ərazisində həyata keçirildi. 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa şəhəri düşmən işğalından azad edildi.

Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi uğurlu antiterror və hərbi əməliyyatlarından sonra Qarabağ tamamilə azad edilmişdir. – 7, 43, 49, 58, 61, 72, 73, 74, 76, 77, 84, 92, 96, 115, 118, 126, 154, 304.

4. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası (BMT TŞ) – BMT-nin daimi fəaliyyət göstərən mühüm orqanı. BMT Nizamnaməsinə görə, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında əsas məsuliyyət daşıyır. 15 üzvü var: 5 daimi (Çin, Fransa, Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ), 10 üzvü isə 2 il müddətinə seçilir. Şuranın hər bir üzvü 1 səsə malikdir. Prosedura məsələlərinə dair qərarlar Şuranın 9 üzvü səs verdikdə qəbul olunmuş sayılır.

Dövlətimizin apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan 24 oktyabr 2011-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv qəbul olunmuşdur. – 7, 10, 144, 314.

5. Türkiyə, T ü r k i y ə R e s p u b l i k a s ı – Qərbi Asiyada və Avropanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 783,5 min km², əhalisi 85,3 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 81 ilə (vilayətə) bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı Türkiyə Böyük Millət Məclisidir. Paytaxtı Ankara şəhəridir. – 7, 10, 22,

23, 33, 34, 74, 83, 85, 99, 118, 169, 170, 260, 264, 294, 295.

6. COP29 – 2024-cü ildə Bakıda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Konfransı. COP tədbirlərinin məqsədi dünyada karbon qazının miqdarını məhdudlaşdırmaqdır. – 8, 14, 18, 25, 28, 29, 35, 37, 39, 43, 48, 63, 65, 80, 84, 102, 105, 107, 111, 112, 119, 130, 138, 141, 156, 160, 187, 252, 265, 272, 276, 287, 302, 306, 307, 316.

7. İkinci Qarabağ müharibəsi – Azərbaycan Silahlı Qüvvələri və Ermənistan silahlı qüvvələri arasında atəşkəsdən sonra müşahidə olunan ən gərgin döyüşlər. Tarixə «Vətən müharibəsi», «Dəmir yumruq» əməliyyatı kimi daxil olan döyüşlər Azərbaycanın inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. Qarşıdurmalar 27 sentyabr 2020-ci il səhər saatlarında başlamışdır. Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həm Ermənistan, həm də Azərbaycan tərəfindən qəbul edilmiş humanitar atəşkəs rəsmi olaraq 10 oktyabr tarixində qüvvəyə minsə də, Ermənistan silahlı qüvvələri atəşkəsi yenicdən pozmuşdur. Döyüşlər zamanı Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi ilə işğal altındakı torpaqlar uğrunda qəhrəmancasına mübarizə aparmış və qələbə qazanmışdır. 44 günlük müharibə ərzində 4 oktyabrda Cəbrayıl, 17 oktyabrda Füzuli, 20 oktyabrda Zəngilan, 25 oktyabrda Qubadlı, 8 noyabrda isə Şuşa şəhəri işğaldan azad edilmişdir. Şuşa şəhərinin azad

edilməsi ilə Ermənistan silahlı qüvvələrinə ciddi zərbə vurulmuş, bununla da məğlubiyyətə məcbur edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabr 2020-ci il tarixinədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisindən çıxarılması razılaşdırılmışdır. Bu müqaviləyə əsasən, işğal altında digər ərazilər Azərbaycana qaytarılmış, döyüşlər Azərbaycan tərəfinin inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. – 10, 75, 95, 226.

8. Monteneqro – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Monteneqro Balkan yarımadasında yerləşir. Sahəsi 13,8 km², əhalisi 633 min nəfərdir. Dövlət quruluşu parlamentli respublikadır. Paytaxtı Podqoritsa şəhəridir. – 17.

9. Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) – 57 üzv, 11 əməkdaşlıq üzrə tərəfdaş dövlətlə dünyanın ən böyük regional təşkilatıdır. Əsası 1973-cü ilin iyulunda Helsinkidə qoyulmuşdur. Burada Avropanın 33 dövlətinin, həmçinin ABŞ və Kanadanın dövlət və hökumət rəhbərləri iştirak edir. ATƏT «soyuz müharibə»nin qurtarmasından sonra ümum-avropa təhlükəsizlik sistemini formalaşdıran, yeni Avropanın siyasi və iqtisadi həyatının sivil birgə-

yaşayış qaydalarını müəyyən edən, dövlətlərarası münasibətləri rəqiblik və münaqişə yolundan əməkdaşlıq və qarşılıqlı mənafe istiqamətlərinə yönəldən bir təşkilat funksiyasını icra edir.

Azərbaycan 1992-ci ildən ATƏT-in üzvüdür və 1993-cü ilin ikinci yarısından ATƏT-in Zirvə görüşlərində Azərbaycan nümayəndə heyəti fəal iştirak edir. – 18, 19, 20, 36, 75, 77, 78, 91, 266, 314.

10. «Qoşulmama Hərəkatı» – özlərini heç bir bloka tərəfdar olmadığını bildirmiş 120 dövlətin üzv olduğu, digər 17 ölkənin və 10 beynəlxalq təşkilatın müşahidəçi statusunda birləşdikləri blok. 1961-ci ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərargahı Cakartaadır. Azərbaycan Respublikası 25–26 oktyabr 2019-cu il tarixində Bakı şəhərində Hərəkatın 18-ci dövlət və hökumət başçıları-nın Zirvə görüşünə ev sahibliyi etmişdir. Bakı Sammiti ilə Hərəkata sədrlik 2019–2023-cü illər üzrə Azərbaycan Respublikasına keçmişdir. – 18, 65, 66, 67, 107, 139, 140, 302, 316.

11. Avropa İttifaqı (Aİ) – Avropa dövlətlərinin ən iri integrasiya birliyi. Avropa İttifaqına 27 dövlət daxildir.

Avropa İttifaqının yaradılması haqqında müqavilə 1993-cü ildə Maastrixtdə imzalanmışdır. Aİ azadlıq, demokratiya, insan hüquqları və azadlıqlarına hörmət, həmçinin hüququn aliliyi prinsiplərinə – üzv dövlətlər üçün ümumi olan prinsiplərə əsaslanır.

Aİ Avropada iqtisadi integrasiyanın daha da inkişaf etmiş formasıdır. İqtisadi və valyuta ittifaqı 1999-cu ildən fəaliyyətə başlamış və vahid valyuta – avro dövrünə buraxılmışdır. Aİ üzvləri yalnız Avropa dövlətləri ola bilər. Azərbaycan Respublikası Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq edir. Təşkilatın mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir. – 18, 28, 33, 65, 67, 74, 82, 83, 93, 140, 302, 303, 313, 316, 318.

12. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) – Şimali Amerikada dövlət. Şimaldan Kanada, cənubdan Meksika, şərqdən Atlantik okeanı və qərbdən Sakit okeanla əhatə olunur. Sahəsi 9,5 milyon km², əhalisi 333,3 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 50 ştat və Kolumbiya federal paytaxt dairəsinə bölünür. Ali qanunvericilik orqanı ikipalatalı (Nümayəndələr Palatası və Senat) ABŞ Konqresidir. Dövlət başçısı Prezidentdir. Paytaxtı Vaşinqton şəhəridir. – 21, 43, 51, 52, 54, 80, 84, 85, 87, 88, 312.

13. Donald Tramp (d.1946) – ABŞ-ın siyasi xadimi, ABŞ Respublikaçılar Partiyasının üzvü. 2017–2021-ci illərdə ABŞ Prezidenti olmuşdur. – 21, 53, 85, 88.

14. Ərdoğan Rəcəb Tayyib (d.1954) – Türkiyənin siyasi və dövlət xadimi. 1980-ci ildən siyasi fəaliyyətə başlayıb. 1994-cü ilin martında İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur, Ədalət və İnkişaf Partiyasının lideridir.

2002-ci ildə keçirilən növbədənəknar seçkilər nəti-cəsində Ədalət və İnkişaf Partiyası təkbaşına haki-miyyətə gəlmək imkanı əldə etdi və Rəcəb Tayyib Ərdoğan TBMM-də Türkiyənin Baş Naziri oldu. 2014-cü ildən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti-dir. İkinci Qarabağ savaşında Azərbaycana böyük mənəvi dəstək vermişdir. Azərbaycan Respublikası-nın «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 22, 75, 116, 117, 169, 260, 264, 294.

15. Eldar Əzizov, Eldar Əziz oğlu (d.1957) – tarixçi. 2000–2003-cü illərdə Bakı şəhəri Nizami Ra-yon İcra Hakimiyyətinin, 2003–2011-ci illərdə Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin, 2011–2015-ci illərdə Sum-qayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı, 2015–2018-ci illərdə Bakı şəhəri Səbail Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı olmuşdur. 2018-ci il noyabrın 15-dən isə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısıdır. – 24, 132.

16. Böyük Britaniya, Böyük Britaniya və Şima-li İrlandiya Birləşmiş Krallığı – Qərbi Avropada dövlət. Böyük Britaniya adası, İrlandiya adasının şimal-şərq hissəsi, Anqlsi, Uayt, Normand, Orkney, Hebrid, Şetlend adaları və bir sıra kiçik adalardan ibarətdir. Sahəsi 244,1 min km², əhalisi 65,6 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən qraflıqlara və qraflıq hüququnda olan şəhərlərə bölünür. Böyük Britaniya parlamentli monarxiyadır. Paytaxtı Lon-don şəhəridir. – 26, 35, 64, 78, 79.

17. İsveçrə, İ s v e ç r ə K o n f e d e r a s i y a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 41,3 min km², əhalisi 8,6 milyon nəfərdir. İsveçrə federativ, 23 kantona bölünmüş respublikadır. Dövlət başçısı Prezidentdir. Prezidenti parlament Federal Şura üzvlərindən 1 il müddətinə seçir, yenidən seçilmək hüququ yoxdur. Prezident, həmçinin hökumət başçısıdır. Qanunverici hakimiyyət iki palatadan ibarət Federal Məclisə məxsusdur. Paytaxtı Bern şəhəridir. – 29, 130.

18. Macarıstan – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 93 min km², əhalisi 9,6 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Dövlət Şurasıdır. Paytaxtı Budapeşt şəhəridir. – 30, 33.

19. Viktor Orban (d.1963) – Macarıstanın siyasi və dövlət xadimi. 1998–2002-ci illərdə Macarıstanın Baş Naziri olmuşdur. 2010-cu ildən yenidən Macarıstanın Baş Naziridir. – 30.

20. Türk Dövlətləri Təşkilatı – 3 oktyabr 2009-cu ildə Naxçıvanda imzalanmış Naxçıvan müqaviləsi ilə Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyə arasında qurulmuş beynəlxalq təşkilat. 2019-cu ildə Özbəkistan da təşkilata üzv olmuşdur.

Təşkilatın eləcə də 3 müşahidəçi üzvü var: Türkmənistan, Macarıstan və Şimali Kipr Türk Respublikası. – 30, 106, 107, 115, 117, 124, 265, 267, 269, 296.

21. Şuşa – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Ümumi sahəsi 289 km², əhalisi 32,8 min nəfərdir. Elmi ədəbiyyatda Şuşanın əsasının XVIII əsrin 50-ci illərinin əvvəllərində Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşir tərəfindən qoyulması göstərsə də, tədqiqatlar Şuşanın qədim yaşayış məntəqəsi olduğunu qeyd edir. Qarabağ xanlığının mərkəzi olan Şuşa bir müddət Pənahəli xanın adı ilə Pənahabad adlandırılmışdır.

Şuşa 1813-cü il Gülüstən müqaviləsinə əsasən, Qarabağ xanlığının tərkibində Rusiyaya birləşdirildi. 1920-ci ilin martında erməni daşnaklarının Qarabağda törətdikləri qırğın nəticəsində Şuşanın bir hissəsi tamamilə yandırıldı və minlərlə günahsız insan qətlə yetirildi. Lakin iyun ayının əvvəlində müsavətçilər və türk generalı Nuru Paşa Şuşanı erməni qəsbkarlarından xilas etdi. 1923-cü il Azərbaycan MİK-nin dekretinə əsasən, keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti təşkil olunduqda Şuşa muxtar vilayətin tərkibinə daxil edildi.

1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi ilə Müzəffər Azərbaycan Ordusu Şuşa şəhərini 8 noyabr 2020-ci ildə işğaldan azad etmişdir. – 30, 47, 48, 53, 62, 68, 74, 84, 88, 106, 108, 113, 115, 118, 120, 124, 206, 296.

22. Bolqarıstan, Bolqarıstan Respublikası– Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 110,9 min km², əhalisi 6,8 milyon nəfərdir. İnzi-

bati cəhətdən 9 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclsidir. Paytaxtı Sofiya şəhəridir. – 33.

23. Yunanıstan, Yunanıstan Respublikası – Cənubi Avropada dövlət. Sahəsi 132 min km², əhalisi 10,7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 13 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Afina şəhəridir. – 33.

24. İtaliya, İtaliya Respublikası – Avropanın cənubunda dövlət. Ərazisinə Alp dağlarının qərb yamaqları, Padan düzənliyi, Apennin yarımadası, Siciliya və Sardiniya adaları daxildir. Sahəsi 301,3 min km², əhalisi 58,8 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 20 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezidentdir. Paytaxtı Roma şəhəridir. – 33, 80, 99, 298–302, 304–308, 310–313.

25. Rumıniya – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqan isə ikipalatalı parlamentdir. Ərazisi 238,3 min km², əhalisi 19 milyon nəfərdir. Paytaxtı Buxarest şəhəridir. – 33, 81, 83.

26. Gürcüstan – Cənubi Qafqazın mərkəzi və qərb hissəsində dövlət. Sahəsi 69,7 min km², əhalisi 3,7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Tbilisi şəhəridir. – 33, 34, 61, 62, 70, 83, 99.

27. Serbiya, S e r b i y a R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Şərqi Avropada, Balkan yarımadasının mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 88 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Skupşinadır. Paytaxtı Belqrad şəhəridir. – 33, 272, 273.

28. Avropa Komissiyası (AK) – Avropa İttifaqının (Aİ) dövlət strukturundan üstün siyasi institutlarından biri, ümumi idarəetmə orqanı. 1958-ci ildə Avropa iqtisadi integrasiya təşkilatları çərçivəsində yaradılmışdır.

Komissiya Avropa komissarları, sədr, sədrin 2 müavini və üzvlərdən ibarətdir. Avropa İttifaqına hər bir üzv dövlət Avropa Komissiyasında 1 yerə malikdir.

Avropa Komissiyasının hazırladığı aktların və qərarların layihələri kitab formasında dərc olunur və geniş müzakirəyə təqdim edilir. Avropa Komissiyası Avropa İttifaqının büdcə layihəsini hazırlayır və onun yerinə yetirilməsini təmin edir. – 33, 87, 96, 98.

29. «Cənub Qaz Dəhlizi» – Azərbaycanda hasil olunan enerjidaşıyıcılarını Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə qərb bazarlarına nəql edir. – 34, 82, 83, 97, 313.

30. Gitanas Nauseda (d.1964) – Litvanın dövlət və siyasi xadimi. 2019-cu ildən Litva Respublikasının Prezidentidir. – 35.

31. Litva, L i t v a R e s p u b l i k a s ı – Avropada, Baltik dənizinin şərq sahilində dövlət. Şimalda Latviya, cənub-şərqdə Belarus, cənub-qərbdə Polşa və Rusiyanın Kalininqrad bölgəsilə həmsərhəddir. Ərazisi 65 min km², əhalisi 2,8 milyon nəfərdir. Ölkəni Prezident idarə edir. Paytaxtı Vlnüs şəhəridir. – 35.

32. Finlandiya, F i n l a n d i y a R e s p u b l i k a s ı – Avropanın şimalında Baltik dənizi sahilində dövlət. Sahəsi 338 min km², əhalisi 5,5 milyon nəfərdir. Finlandiya inzibati cəhətdən 12 ərazi vahidinə (lyaniya) bölünür. Finlandiya parlamentli respublikadır. Paytaxtı Helsinki şəhəridir. – 36, 37.

33. Çex, Ç e x i y a R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 78,9 min km², əhalisi 10,5 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 7 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı (Senat və Deputatlar Palatası) parlamentdir. 1993-cü ildən Çexoslovakiya Federasiyasının fəaliyyəti dayandırıldıqdan sonra Çexiya müstəqil dövlətdir. Paytaxtı Praqa şəhəridir. – 38, 39.

34. Almaniya, A l m a n i y a F e d e r a t i v R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 357 min km², əhalisi 84,4 milyon nəfərdir. AFR tərkibində 16 ərazisi olan federasiyadır. Dövlət başçısı Prezident, hökumət başçısı Federal Kanslerdir. Ali qanunverici hakimiyyət orqanı parlamentdən – Bun-

destaq və Bundesratdan ibarətdir. Paytaxtı Berlin şəhəridir. – 42, 44, 285.

35. Olaf Şolts (d.1958) – Almaniya siyasətçisi və dövlət xadimi. Almaniya Sosial-Demokrat Partiyasının üzvüdür. 8 dekabr 2021-ci ildən Almaniyanın Federal Kansleridir. – 42, 78.

36. Entoni Blinken (d.1962) – Amerika siyasətçisi və diplomatı. 2021-ci ildən Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət katibidir. – 43.

37. Misir, Misir Ərəb Respublikası – Afrikanın şimal-şərqində və Asiyanın Sinay yarımadasında dövlət. Sahəsi 1 milyon km², əhalisi 106,6 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Qahirə şəhəridir. – 45, 46, 66, 110, 111.

38. Əbdülfəttah əs-Sisi (d.1954) – Misirin siyasi və hərbi xadimi. 2014-cü ildən Misir Ərəb Respublikasının Prezidentidir. – 45.

39. «Euronews» – çoxdilli xəbər kanalı. Xəbərləri Avropa perspektivindən dünyaya baxış formatındadır və 9 dildə yayımlanır. – 47.

40. Füzuli – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1386 km², əhalisi 144 min nəfərdir. 1993-cü ildə ərazi-

sinin bir hissəsi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

27 sentyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Azərbaycan Ordusu tərəfindən keçirilmiş əks-hücum əməliyyatı nəticəsində rayonun kəndləri, 17 oktyabr tarixində isə Füzuli şəhəri işğaldan tam azad edilmişdir. – 50, 73, 154, 206, 210, 244.

41. Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonları – 7 iyul 2021-ci ildə Azərbaycan Prezidentinin «Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında» Fərmanına əsasən yaradılmışdır. Qarabağ iqtisadi rayonuna Ağdam, Şuşa, Füzuli, Tərtər, Ağcabədi və Bərdə rayonları, yeni yaradılmış Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna isə işğaldan azad olunmuş Zəngilan, Qubadlı, Cəbrayıl, Laçın və Kəlbəcər rayonları daxil edilmişdir. – 50, 95, 276, 288, 289.

42. «The Washington Post» – Amerika Birləşmiş Ştatlarının ən qədim qəzetlərindən biri. Qəzet çapa 1877-ci ildə başlamışdır. – 52, 88.

43. «The New York Times» – Amerika Birləşmiş Ştatlarının ən tanınmış qəzetlərindən biri. Qəzet çapa 1801-ci ildə başlamışdır. – 52, 88.

44. TASS informasiya agentliyi – Rusiyanın informasiya agentliyi. Dünyanın ən böyük 4 informasiya agentliyindən biri. – 53, 55.

45. Mixail Qusman (d.1950) – jurnalist. TASS informasiya agentliyi baş direktorunun birinci müavini. Rusiya Federasiyası Dövlət mükafatı laureatıdır. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət», «Şərəf» və «Dostluq» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 53, 55, 118.

46. Əfqanıstan, Əfqanıstan İslam Əmirliyi – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 652,8 min km², əhalisi 40 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 34 vilayətə bölünür. Paytaxtı Kabil şəhəridir. – 54, 85, 86, 242.

47. Liviya, Liviya Dövləti – Şimali Afrikada dövlət. Sahəsi 1,76 milyon km², əhalisi 7,2 milyon nəfərdir. Qanunverici orqanı Ümumi Xalq Konqresidir. Dövlət başçısı Prezident Şurasının Sədridir. Paytaxtı Tripoli şəhəridir. – 54.

48. İraq, İraq Respublikası – Qərbi Asiyada dövlət. Şimalda Türkiyə, şərqdə İran, cənubda Səudiyyə Ərəbistanı və Küveyt, qərbdə isə Suriya və İordaniya ilə həmsərhəddir. Ərazisi 437 km², əhalisi 46,4 milyon nəfərdir. Paytaxtı Bağdad şəhəridir. – 54.

49. AZƏRTAC, Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi – Azərbaycanın milli informasiya agentliyi, yerli və xarici KİV-lər üçün rəsmi informasiya mənbəyi. 1920-ci il martın 1-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Hökuməti tərəfindən ya-

radılıb. Agentlik sovet hakimiyyəti illərində müxtəlif adlarla fəaliyyət göstərib. Azərbaycan yenidən dövlət müstəqilliyi əldə etdikdən sonra agentlik özünün tarixi adını bərpa edib. – 55.

50. Heydər Əliyev, H e y d ə r Ə l i r z a o ğ l u (1923–2003) – Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (1993–2003), 2 dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.

1964-cü ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildə isə sədri vəzifəsinə irəli çəkilməşdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin iyul (1969) plenumunda Heydər Əliyev MK-nın Büro üzvü, Azərbaycan KP MK-nın Birinci katibi seçilmişdir.

H.Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdən əhatəli iqtisadi konsepsiya hazırlanmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, Azərbaycanın iqtisadi potensialı güclənmişdir. H.Əliyevin respublikaya bilavasitə rəhbərlik etdiyi dövrdə (1969–82-ci illər) idarəetmə mexanizminin və metodlarının təkmilləşdirilməsi, əmək və ictimai-siyasi fəallığın artırılması, kənd təsərrüfatının inkişafında yüksək göstəricilərin əldə edilməsi, azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli ruhun, milli özünüdərkini yüksəlişi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının güclənməsi və reallaşması üçün dəyərli işlər görülmüşdür.

H.Əliyev 1976-cı ildə Sov.İKP MK Siyasi Büro üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ildə isə Siyasi Büro üzvü seçilmiş və eyni zamanda, SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin Birinci müavini təyin edilmişdir.

H.Əliyev Moskvada işlədiyi dövrdə də həmişə Azərbaycanı düşünmüş, onun taleyi ilə yaşamış, doğma respublikanın dünyada tanındılması üçün əlindən gələni etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciəni qətiyyətlə pisləmiş və Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində kəskin bəyanatla çıxış etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıtmış, əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamışdır. O, 1991–93-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədr müavini olmuş, Ali Sovetin sessiyalarında fəal iştirak etmiş, Azərbaycanda mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti həmişə obyektiv təhlil etmiş, mühüm prinsipial fikirlər söyləmiş, keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərini aşkara çıxarmış və təqsirkarların dəqiq ünvanını göstərmişdir. 1993-cü ilin may–iyununda dövlət böhranının, hakimiyyətsizliyin, başıpozuqluğun kulminasiya nöqtəsinə çatması ilə ölkədə vətəndaş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı H.Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı və Azərbaycanın ozamankı dövlət rəhbərliyi onu rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. H.Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin

Sədri seçildi, iyunun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində H.Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. H.Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında böyük dönüş oldu, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. Dövlətimizin xarici siyasəti, eləcə də dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başladı. Keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ilk mərhələ kimi, cəbhə xəttində atəşkəs elan edilməsinə nail olundu. H.Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində ATƏT-in Lissabon Sammitində (1996) bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-ü (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın mənafeyinə uyğun prinsipləri açıq şəkildə müdafiə etdi.

1994-cü ilin sentyabrında Bakıda dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi» adı almış mühüm müqavilələr bağlandı.

1999-cu ilin aprelində GUÖAM birliyinin geniş bir məkanda yaranmasında H.Əliyevin önəmli xidməti olmuşdur.

H.Əliyevin «İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında» fərmanı Azərbaycanın dünyaya və Avropaya integrasiyası prosesinin sürətləndirilməsinə geniş imkanlar yaratdı. Məhz bunun nəticəsində

Azərbaycan 1996-cı ilin iyunundan Avropa Şurasına «Xüsusi qonaq» statusu almış, 2001-ci il yanvarın 25-də isə onun tamhüquqlu üzvü olmuşdur.

H.Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək siyasi fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə yekdilliklə yenidən Prezident seçildi.

H.Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, o cümlədən Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına, müxtəlif ölkə universitetlərinin Fəxri doktoru və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür. – 55, 147, 174, 178, 187, 191, 194, 198, 204, 205, 207, 209, 210, 217, 219, 220, 223, 229, 231, 232, 233, 238, 239, 241, 242.

51. Vladimir Putin (d.1952) – Rusiyanın dövlət və siyasi xadimi. 2000–2008-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Prezidenti olmuşdur. 1975–97-ci illərdə bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmışdır. 1998-ci ildə Rusiya Federasiyası Prezident Administrasiyasının rəhbəri, 1998–99-cu illərdə FTX-nin direktoru, 1999–2000 və 2008–2012-ci illərdə Rusiya hökumətinin başçısı olmuş, 2012, 2018 və 2024-cü illərdə isə yenidən Rusiya Federasiyasının Prezidenti seçilmişdir. – 55, 145, 171–174, 177, 178, 180, 183, 187, 193, 194, 196, 251.

52. Rusiya, R u s i y a F e d e r a s i y a s ı – Avropanın şərqində, Asiyanın şimalında dövlət. Sahəsi 17,125 milyon km², əhalisi 146,5 milyon nəfərdir. Rusiya Federasiyasına 22 respublika, 9 diyar, 46 vi-

layət, federal əhəmiyyətli Moskva və Sankt-Peterburq şəhərləri, 4 muxtar vilayət və mahal daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Dövlət Duması və Federasiya Şurasıdır. Paytaxtı Moskva şəhəridir. – 55, 69, 70, 71, 72, 90, 96, 97, 98, 99, 102, 115, 145, 146, 147, 148, 171, 172, 173, 175, 177, 180, 181, 182, 183, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 251, 317, 318.

53. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (ŞƏT) – Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı, həmçinin Şanxay Paktı kimi tanınan transkontinental siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik və hərbi ittifaq. Coğrafi əhatə dairəsi və əhalisi baxımından dünyanın ən böyük regional təşkilatlarından biridir. Ali qanunverici orqanı ildə bir dəfə toplanan Dövlət Başçıları Şurasıdır. – 56, 65.

54. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 83,6 min km², əhalisi 10,2 milyon nəfərdir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin tərkibinə 7 əmirlik daxildir. Ali orqanı Federal Milli Şuradır ki, Prezidenti 5 il müddətinə seçir. Paytaxtı Əbu-Dabi şəhəridir. – 62, 63, 66, 111.

55. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) – 1969–2011-ci illərdə İslam Konfransı Təşkilatı adlanırdı. Müsəlman ölkələrinin çoxunu birləşdirir. Nizamnaməsinə görə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəaliyyəti müsəlmanların həmrəyliyiinin möhkəmlənməsinə, üzv dövlətlər

arasında əməkdaşlığa yönəlmişdir. İqamətgahı Ciddə-də yerləşir. Azərbaycan 1991-ci ildən İƏT-in üzvüdür. – 65, 89, 165.

56. OPEC+ – neft ixrac edən ölkələr təşkilatı. 1960-cı ildə yaradılmışdır. Tərkibinə İran, Venesuela, Küveyt, Səudiyyə Ərəbistanı, Əlcəzair, Nigeriya, Ekvador, Qabon, Anqola, İraq, Konqo, Liviya, BƏƏ, Ekvatorial Qvineya daxildir. Mənzil-qərar-gahı Vyanada yerləşir. – 65, 112.

57. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) – müasir dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatı. Qərargahı Nyu Yorkda yerləşir. Əsas vəzifəsi beynəlxalq sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq və möhkəmlətmək, dövlətlər arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdir. BMT Nizamnaməsi 1945-ci il iyulun 26-da San-Fransisko Konfransında 50 dövlətin nümayəndəsi tərəfindən imzalanıb və 1945-ci il oktyabrın 24-də qüvvəyə minib. Hazırda BMT-yə 193 dövlət daxildir.

BMT-nin əsas orqanları Baş Assambleya, Təhlükəsizlik Şurası, İqtisadi və Sosial Şura, Qəyyumluq Şurası, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi və Katiblikdir. Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür. – 66, 67, 89, 101, 119, 139, 140, 156, 191, 249, 255, 275.

58. Fransa, Fransa Respublikası – Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 643,8 min km², əhalisi 68 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 101 departamentə bö-

lünür. Qanunverici orqanı iki palatadan ibarət parlamentdir. İcra hakimiyyəti Prezident və Nazirlər Şurasına məxsusdur. Paytaxtı Paris şəhəridir. – 66, 67, 68, 77, 140, 167, 266.

59. Zəngəzur, Zəngəzur qəzası – XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda inzibati ərazi vahidi. 1861-ci ildə təşkil edilmişdir. Çar Rusiyası hökumətinin 1867-ci il tarixli Fərmanına əsasən yaradılmış Gəncə quberniyasının tərkibinə daxil edilmişdir. – 71.

60. İkinci dünya müharibəsi (1939–1945) – Almaniya, İtaliya və Yaponiya tərəfindən başlanılmış böyük müharibə. İkinci dünya müharibəsi 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya girməsi ilə başladı. Sentyabrın 3-də Böyük Britaniya və Fransa Almaniya müharibə elan etdi. 1940-cı ilin ortalarından alman qoşunları Danimarka, Norveç, Belçika, Niderland, Lüksemburq, sonra isə Fransanı işğal etdi.

1941-ci il iyunun 22-də Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibəyə başladı. 1942–43-cü illərdə sovet ordusunun Stalinqrad və Kursk vuruşmalarında qələbəsi Almaniyanı qəti surətdə sarsıtdı.

1945-ci il mayın 2-də sovet ordusu Berlini tutdu. Mayın 8-də Karlsxorstda (Berlin yaxınlığında) Almaniyanın danışıqsız təslim olması haqqında akt imzalandı.

Yaponiyanın təslim olması haqqında sənəd isə sentyabrın 2-də imzalandı. Bununla da İkinci dünya

müharibəsi başa çatdı. İkinci dünya müharibəsində 62 ölkə iştirak etmişdi. Müharibədə iştirak edən ölkələrin silahlı qüvvələrinə 110 milyon adam çağırılmışdı. Müharibədə 62 milyon adam həlak olmuş, minlərlə şəhər, qəsəbə və kənd dağıdılmışdı. – 71.

61. Ağdam – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Ağdam şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1150 km², əhalisi 202,2 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ağdam şəhəri və əksər kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyənata əsasən, 2020-ci il noyabrın 20-də Ağdam yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. Ermənistan silahlı qüvvələri Ağdamı boşaldıb Azərbaycan Respublikasına təhvil vermişdir. – 73, 154.

62. bp – dünyanın ən iri neft şirkətlərindən biri. 1909-cu ildən bir çox ölkələrdə neftin kəşfiyyatı, çıxarılması, emalı və satışı ilə məşğuldur. 1994-cü ildən Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. – 81, 101.

63. Avropa İnvestisiya Bankı (AİB) – maliyyə qurumu olaraq, 1958-ci ildə Roma Anlaşması ilə birliyin hədəflərini həyata keçirməsinə kömək edərək, investisiyanı maliyyələşdirmək məqsədilə qurulmuşdur. Avropa İnvestisiya Bankı hüquqi və maliyyə muxtariyyətinə sahibdir.

Bankın üzvləri Avropa Birliyi üzvü olan dövlətlərdir. Bankın mərkəzi Lüksemburqdadır. AİB-in ən əsas hədəfi Avropa Birliyinin taraz inkişafına kömək etməkdir. Bununla yanaşı, Transavropa nəqliyyat və telekommunikasiya sahələrinin inkişafına, ətrafın qorunmasına, enerji mənbələrinin davamlılığının təmin olunmasına, sənaye və kiçik şirkətlərin rəqabət gücünün beynəlxalq aləmdə artırılmasına yönəlmiş layihələri maliyyə ilə təmin edir. Avropa İnvestisiya Bankı Avropa Birliyinin bankıdır və Avropa İttifaqının üzv dövlətlərinə məxsusdur. Onun rolu Avropa Birliyinin məqsədlərinə xidmət edən layihələri maliyyələşdirməkdir. – 82.

64. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı – Qərbi və Şərqi Avropa, həmçinin MDB ölkələrini uzunmüddətli kreditlə təchiz edən regional dövlətlərarası bank. 1991-ci ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərargahı London-da yerləşir. Bankın 71 üzvü var, eləcə də Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa İttifaqı ora daxildir. – 82.

65. TANAP, Transanadolu qaz boru kəməri – Kəmə 2018-ci ildə istifadəyə verilmişdir. Kəmərin uzunluğu 2000 km-dir. Borudan ildə təxminən 16 milyard m³ qaz ötürülməsi nəzərdə tutulur. Qaz Türkiyə – Bolqarıstan və Türkiyə – Yunanıstan sərhədindən Avropa ölkələrinə nəql edilir. – 82.

66. TAP, Transadriatik qaz boru kəməri – Azərbaycan qazını Yunanıstandan Albaniyaya,

oradan Adriatik dənizindən keçərək İtaliyaya, daha sonra qərbi Avropaya nəql edən boru kəməri. – 82, 301, 306.

67. Özbəkistan, Özbəkistan Respublikası–Orta Asiyanın mərkəzində dövlət. Sahəsi 448,8 min km², əhalisi 37 milyon nəfərdir. Özbəkistanın tərkibinə Qaraqalpaqıstan Muxtar Respublikası və 12 vilayət daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Daşkənd şəhəridir. – 83, 98, 99, 124, 152, 154, 155, 156, 197–199, 201–205, 207–221, 223–227, 229, 230, 232–235, 237, 238, 240, 242–246, 257, 258.

68. Qazaxıstan, Qazaxıstan Respublikası–Avrasiyanın mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 2,7 milyon km², əhalisi 20 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Astana şəhəridir. – 83, 98, 149, 154, 155, 156, 157.

69. NATO (Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı) – hərbi-siyasi ittifaq. 1949-cu il aprelin 4-də Vaşinqtonda ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Belçika, Niderland, Lüksemburq, Kanada, İtaliya, Portuqaliya, Norveç, Danimarka və İslandiyanın imzaladıqları Şimali Atlantika müqaviləsi əsasında yaradılmışdır. 1952-ci ildə Yunanıstan və Türkiyə, 1955-ci ildə Almaniya Federativ Respublikası, 1982-ci ildə İspaniya NATO-ya qoşulmuşlar. Varşava Müqaviləsi Təşkilatı

dağıldıqdan (1991) sonra əvvəllər sosialist ölkələri düşərgəsinə daxil olan ölkələrin bir qismi NATO-ya üzvlüyə qəbul edilmiş, digər qismi isə ilkin mərhələ kimi, NATO-nun «Sülh naminə tərəfdaşlıq» Proqramına qoşulmuşdur. Ali orqanı NATO Şurasının sessiyasıdır. Mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir. – 85.

70. Hikmət Hacıyev, H i k m ə t F ə r h a d o ğ l u (d.1979) – Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyası Xarici Siyasət Məsələləri şöbəsinin müdiri, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi. 2014–2018-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri olmuşdur. – 88.

71. Fələstin, F ə l ə s t i n D ö v l ə t i – BMT Baş Məclisinin 1947-ci il 29 noyabr tarixli Qərarına əsasən, Böyük Britaniya mandatlığı ləğv edilərək, Fələstin ərazisində müstəqil ərəb və yəhudi dövlətləri yaradılmalı idi. Fələstin Ərəb Dövləti üçün ayrılmış ərazinin böyük hissəsi 1948–49-cu illərdə və 1967-ci ildə İsrail tərəfindən zəbt edilmişdir. 1988-ci ildə Fələstin Azadlıq Təşkilatı müstəqil Fələstin Dövlətinin yaranmasını elan etdi. 1994-cü ildə isə Müvəqqəti Fələstin Muxtariyyəti yaradıldı. Sahəsi 6 min km², əhalisi 5,2 milyon nəfərdir. Paytaxtı Qüds şəhəridir. – 89.

72. İsrail, İ s r a i l D ö v l ə t i – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 20,7 min km², əhalisi 9,8 milyon nəfərdir. İsrail Dövləti BMT Baş Məclisinin 1947-ci il 29 no-

yabr tarixli Qərarına əsasən yaradılmışdır. İsrail inzi-bati cəhətdən 6 mahala bölünür. Dövlət başçısı Pre-zidentdir, onu birpalatalı parlament seçir. Hökumətə geniş səlahiyyəti olan Baş Nazir başçılıq edir. Paytaxtı Yerusəlim şəhəridir. – 89, 107, 108, 118.

73. Ukrayna – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sa-həsi 603,5 min km², əhalisi 42,4 milyon nəfərdir. Döv-lət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Radadır. Paytaxtı Kiyev şəhəridir. – 90, 91, 94, 96, 97, 98, 102, 175, 249, 250, 306, 317, 318, 319.

74. «BBC News» – BBC kanalına aid 24 saat xəbər yayımı edən kanal. Radio, televiziya və onlayn plat-formadan çıxış edən dünyanın ən böyük xəbər agent-liklərindən biridir. Kanalın dünyada 250-dən çox müxbiri, 50 xarici xəbər bürosu vardır. – 90.

75. Laçın – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Laçın şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1835 km², əhalisi 79,9 min nəfərdir. Laçın rayonu 18 may 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəya-nata əsasən, 1 dekabr 2020-ci ildə Laçın rayonu 28 il sonra yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. – 95, 286.

76. Naxçıvan – Azərbaycan Respublikasında şə-hər, Naxçıvan Muxtar Respublikasının paytaxtı. Sa-

həsi 35 km², əhalisi 95 min nəfərdir. Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindəndir. Müasir Naxçıvan Antik və orta əsr şəhər yerinin xarabalıqları üzərində yerləşmişdir. E.ə. IX–VI əsrlərdə qədim Manna və Midiyanın, eramızın əvvəllərində Albaniyanın, IV əsrdən Sasanilərin tərkibində olmuşdur. 654-cü ildə isə Naxçıvanı ərəblər işğal etmişlər. Atabəylər dövlətinin (1136–1225) paytaxtlarından biri olmuşdur. 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinə qədər müxtəlif dövlətlərin nüfuz dairəsində olmuş, məhz bu ildən Rusiya imperiyasına birləşdirilmiş və qəza mərkəzinə çevrilmişdir. 1924-cü il fevralın 9-da Naxçıvan MSSR təşkil ediləndən muxtar respublikanın paytaxtıdır. – 95.

77. Cəbrayıl – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1050 km², əhalisi 80,8 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

4 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 95.

78. «Azəri–Çıraq–Günəşli» – Xəzərin Azərbaycan sektorunda ən iri neft yataqları bloku. Bakıdan təxminən 120 km şərqdə yerləşən bu yataqlar Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti adından *bp* şirkəti tərəfindən işlənir. – 98.

79. İran, İran İslam Respublikası – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 1,65 milyon km², əhalisi 81 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 24 os-

tana bölünür. Ali qanunverici orqanı 4 il müddətinə seçilən Xalq Şurası Məclisidir. Hökuməti Baş Nazir təşkil, Prezident isə təsdiq edir. Paytaxtı Tehran şəhəridir. – 98, 99.

80. Türkmənistan – Orta Asiyanın cənub-qərbində dövlət. Sahəsi 491,2 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 5 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Aşqabad şəhəridir. – 98.

81. «Əsrin müqaviləsi» – 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıda «Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda «Azəri», «Çıraq» yataqlarının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasil olunan neftin pay şəklində bölüşdürülməsi» haqqında dünyanın 13 ən iri neft şirkəti ilə bağlanmış müqavilə. – 101.

82. Xoşbəxt Yusifzadə, X o ş b ə x t B a ğ ı o ğ l u (1930–2023) – neftçi-geoloq, geologiya-minerologiya elmləri doktoru, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki. 1994–2016-cı illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti, 2016–2023-cü illərdə isə Birinci vitse-prezidenti olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Şərəf», «Şöhrət», «İstiqlal», «Heydər Əliyev» ordenləri və Heydər Əliyev Mükafatı ilə təltif edilmişdir. – 101.

83. Bakı–Tbilisi–Ceyhan – 1998-ci il oktyabrın 29-da Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan,

Özbəkistan prezidentləri və ABŞ-ın Enerji naziri Bakı–Tbilisi–Ceyhan marşrutunu müdafiə edən «Ankara Bəyannaməsi»ni imzalamışlar. Uzunluğu 1768 km olan Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri 2006-cı ildə istifadəyə verilmişdir. – 103, 104.

84. «Şahdəniz» yatağı – Xəzərin Azərbaycan sektorunda yerləşən dünyanın ən iri qaz-kondensat yataqlarından biri. 1999-cu ildə kəşf olunmuşdur. Bakıdan 70 kilometr cənub-şərqdə, suyun dərinliyinin 50–500 m arasında dəyişdiyi Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşir. 1999-cu ilin iyunundan bu günə ehtiyatları 1,2 trilyon kubmetr qaz və 240 milyon ton qaz-kondensatdan ibarət olan nəhəng «Şahdəniz» yatağının kəşf edilməsi və «Şahdəniz» qaz layihəsinin uğurla həyata keçirilməsi Azərbaycanı dünyaya qaz ixrac edən ölkə kimi tanıtmışdır. – 103, 104.

85. COVID-19 – koronavirus pandemiyası. 2019-cu ilin ortalarında Çinin mərkəzi Hubey əyalətində yerli sakinlərdə naməlum mənşəli virusun yayılması ilə başlanan xəstəlik. – 107.

86. «Xarıbülbül» festivalı – 1989-cu ildən Şuşa şəhərində keçirilən beynəlxalq musiqi festivalı. «Xarıbülbül» beynəlxalq musiqi festivalı məşhur xanəndə Seyid Şuşinskinin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar 1989-cu ildən keçirilməyə başlanıb. Dağlıq Qarabağ münəqişəsinin başlanması və Şuşa şəhərinin işğal

olunması ilə festivalın keçirilməsi mümkün olmamışdır. Şuşa şəhəri Ermənistan işğalından azad olunduqdan sonra festivalın keçirilməsi bərpa edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2021-ci il 7 may tarixli Sərəncamı ilə Şuşa şəhərini ölkənin mədəniyyət paytaxtı elan etmişdir. Bu sərəncamla Vaqif Poeziya Günləri və «Xarıbülbul» festivalı da bərpa olunmuşdur. 2021-ci il mayın 12-i və 13-ündə Şuşa şəhərində yenidən «Xarıbülbul» festivalı keçirilmişdir. – 109.

87. Gəncə – Azərbaycan Respublikasında əhəlinə görə Bakıdan sonra ikinci böyük şəhər. Gəncə şəhəri Kiçik Qafqazın şimal-şərqində, Gəncə–Qazax düzənliyində yerləşir. Sahəsi 298 km², əhalisi 360,4 min nəfərdir. – 110.

88. Şuşa Bəyannaməsi – 2021-ci il iyunun 15-də Şuşada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən Şuşa şəhərində imzalanmış Bəyannamə. – 118.

89. Şavkat Mirziyoyev (d.1957) – Özbəkistanın dövlət və siyasi xadimi. 2003–2016-cı illərdə Özbəkistan Respublikasının Baş Naziri olmuşdur. 2016-cı ildən Özbəkistan Respublikasının Prezidentidir. – 124, 152, 198, 201–204, 210, 213, 217, 224–226, 229, 233, 234, 238, 239, 241, 244, 245, 246, 257.

90. Mehriban Əliyeva, Mehriban Arif qızı (d.1964) – ictimai və siyasi xadim, fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Prezident İlham Əliyevin həyat yoldaşı. 1988-ci ildə M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir. 1988–92-ci illərdə akademik M.Krasnovun rəhbərliyi altında Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləmişdir. 1995-ci ildə «Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondunu yaratmışdır. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən fond milli mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, tanınması üçün xeyli işlər görmüşdür. 1996-cı ildə fond Azərbaycan mədəniyyətini xarici ölkələrdə geniş təbliğ etmək üçün 3 dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çıxan «Azərbaycan–İrs» jurnalını təsis etmişdir. 2004-cü ildən Azərbaycan xalqının ümummilli liderinin zəngin irsinin öyrənilməsi, həmçinin Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədilə yaradılmış Heydər Əliyev Fonduna başçılıq edir.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu respublikanın bir çox şəhər, rayon və kəndlərində yeni məktəb binaları tikdirmiş və təmir etdirmişdir. Onun keçirdiyi xeyriyyə aksiyaları şəkər, talassemiya və anemiya xəstəliklərindən əziyyət çəkən Azərbaycan uşaqlarına yardım məqsədilə təşkil olunur. İşğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpaasına və az-təminatlı ailələrin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına daim diqqət göstərir.

Azərbaycanın şifahi xalq yaradıcılığı və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz işlərinə görə UNESCO və ISESCO-nun Xoşməramlı səfiri seçilmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2005–2017-ci illərdə isə Milli Məclisin üzvü olmuşdur. Mehriban Əliyeva ölkəmizdə təhsil sisteminin inkişafına, milli mədəni irsimizin qorunub saxlanılmasına və dünyada təbliğinə, xarici ölkələrdə xalqımızın müsbət imicinin möhkəmlənməsinə, genişmiqyaslı xeyriyyəçilik işlərinə xüsusi diqqət yetirir. 2015-ci ildə Bakıda keçirilmiş ilk Avropa oyunlarının Təşkilat Komitəsinin sədri olmuş, oyunların yüksək səviyyədə keçirilməsində müstəsna xidmətlərinə görə «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 125, 131, 134, 197–201, 245, 246, 253, 271, 274, 277, 279, 281, 283, 284, 291, 293, 298, 310.

91. Kasım-Jomart Tokayev (d.1953) – Qazaxıstanın siyasi və dövlət xadimi. 2013–2019-cu illərdə Qazaxıstan Senatının Sədri olmuşdur. 2019-cu ildən Qazaxıstan Respublikasının Prezidentidir. – 149, 153.

92. Nursultan Nazarbayev, N u r s u l t a n A b i ş o ğ l u (d.1940) – Qazaxıstanın birinci Prezidenti – elbası, Qazaxıstanın dövlət və siyasi xadimi. 1979-cu ildə Qazaxıstan KP MK-nın katibi, 1984-cü ildə Qazaxıstan Ali Sovetinin Sədri, Nazirlər Sovetinin Sədri, 1989–91-ci illərdə Qazaxıstan KP MK-nın Birinci katibi, 1990-cı ildə eyni zamanda, Ali Sovetin Sədri,

1991-ci ildə Qazaxıstan SSR-in Prezidenti, 1991-ci ilin dekabrından 2019-cu ilin mart ayına qədər isə Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 149, 157.

93. Tacikistan, T a c i k i s t a n R e s p u b l i k a s ı – Orta Asiyanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 143,1 min km², əhalisi 10 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi Bədxəşan Muxtar Vilayətinə, 2 vilayət və 45 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Düşənbə şəhəridir. – 153, 154, 156.

94. Qırğız Respublikası – Orta Asiyanın şimal-şərqində dövlət. Sahəsi 200 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 7 vilayət və 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Joqorku Keneşdir. Paytaxtı Bişkek şəhəridir. – 154, 155, 156, 240, 268, 269.

95. Mirzə Uluqbəy, U l u q b ə y M ə h ə m m ə d T a r a ğ a y (1394–1449) – özbək astronomu, riyaziyyatçısı, Əmir Teymurun nəvəsi. 1409-cu ildə Səmərqənd hakimi elan edilmiş, atası Şahruxun ölümündən (1447) sonra Teymurçilər sülaləsinin başçısı olmuşdur. Hələ gəncliyindən elmlə maraqlanmış, ensiklopedik biliyə malik olmuşdur. Onun yaratdığı Uluqbəy rəsədxanasında tərtib edilmiş ulduz kataloqu dünyada ən yaxşı kataloq olmuş, Oksfordda (1665) nəşr edilmişdir. – 154, 210, 227.

96. Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) – 1991-ci il dekabrın 8-də Belarusiya, Rusiya və Ukrayna dövlət başçılarının imzaladıqları saziş əsasında SSRİ dağıldıqdan sonra yeni dövlətlərarası birlik kimi yaradılmışdır. Azərbaycan 1993-cü ilin sentyabrında MDB-yə daxil olmuşdur. Tərkibinə Azərbaycan, Belarus, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Özbəkistan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan daxildir. MDB-nin 1993-cü ildə qəbul edilmiş Nizamnaməsində aşağıdakı birgə fəaliyyət sahələri nəzərdə tutulur: insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi; xarici siyasi fəaliyyətin əlaqələndirilməsi; ümumi iqtisadi məkanın formalaşdırılmasında, nəqliyyat sisteminin və rabitənin inkişafında əməkdaşlıq; əhalinin sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsi; sosial və mühacirət məsələləri, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə; müdafiə siyasətində və sərhədlərin qorunmasında əməkdaşlıq.

MDB-nin orqanları aşağıdakılardır: Dövlət başçıları Şurası; Hökumət başçıları Şurası; Xarici İşlər nazirləri Şurası; Dövlətlərarası İqtisadi Şura; Mərkəzi Sankt-Peterburq şəhərində olan Parlamentlərarası Assambleya və s. MDB-nin daimi fəaliyyət göstərən orqanı Minsk şəhərində yerləşən Əlaqələndirmə Məsələlər Komitəsidir. – 191.

97. Hacı Zeynalabdin Tağıyev, Hacı Zeynalabdin Tağıoğlu (1838–1924) – məşhur mesenat, maarifpərvər Bakı milyonçusu. Əvvəllər bəna işləmiş Hacı 1872-ci ildən neftçixarma işinə kapital qoy-

muş və sahibkarlıq fəaliyyətinə başlamışdır. Bakıda «Tağıyev H.Z. lifli maddələrin emalı üzrə Qafqaz Səhmdar Cəmiyyəti»ni, Toxuculuq fabrikinə, «Xəzər manufaktura cəmiyyəti»ni, «Tağıyev balıq sənayesi səhmdar cəmiyyəti»ni, yerli sahibkarlarla birlikdə Bakı Ticarət Bankını yaratmış və Bank Şurasının sədri seçilmişdi.

Hacı savadsızlıqla mübarizə aparmış, Vətən övladlarının, xüsusilə kasıb oğlan və qızların təhsil alınmasına böyük qayğı göstərmişdi. O öz vəsaiti ilə Yaxın Şərqdə – Bakıda ilk qız gimnaziyası, qadınları işlə təmin etmək üçün Toxuculuq fabriki, Mərdəkanda sənət məktəbi, teatr binası tikdirir, qıraətxanalar üçün qəzet və jurnalların pulunu ödəyir, öz xərcinə Azərbaycan şair və alimlərinin əsərlərini, həmçinin Azərbaycan dilinə tərcümələri çap etdirir, 1905–11-ci illər İran məşrutə hərəkatına silah və pulla yardım edirdi. İranda onlarla məktəbin açılmasına, məktəb ləvazimatı və zəruri kitablarla təmin edilməsinə, daxildə və xaricdə oxuyan və maddi təminata ehtiyacı olanlara daim yardım edirdi. «Kaspi», «Həyat», «Füyuzat» kimi qəzet və jurnalların nəşri üçün vəsait ayırmışdı. Bakıya «Şollar» su kəmərinə çəkdirmiş, Mərdəkanda dən üyüdən elektrik dəyirmanı tikdirmiş və qəsəbənin əhalisini ilk dəfə elektrik işığı ilə təmin etmişdir. – 195.

98. Leyla Əliyeva, L e y l a İ l h a m q ı z ı (d.1985) – Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, «Baku» jurnalının baş redaktoru, Azərbaycan Respublika-

sının Prezidenti İlham Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın qızı. 2006–2008-ci illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunun magistratura-sında oxumuş və bu institutda oxuyan azərbaycanlı tələbələrin nümayəndəsi kimi fəaliyyət göstərmişdir. Moskvada Heydər Əliyev Fondunun filialına başçılıq edir. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» medalı ilə təltif edilmişdir. – 198, 199, 200, 245, 253, 271.

99. Adil Kərimli, A d i l Q a b i l o ğ l u (d.1979) – dövlət xadimi, hüquq elmləri üzrə fəlsəfə doktoru. 2012–2022-ci illərdə Heydər Əliyev Mərkəzinin direktorunun birinci müavini vəzifəsində çalışmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 aprel 2023-cü il tarixli müvafiq Sərəncamı ilə Mədəniyyət naziri təyin edilmişdir. – 214, 277.

100. Ceyhun Bayramov, C e y h u n Ə z i z o ğ l u (d.1973) – iqtisadçı-hüquqşünas. 2018–2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri olmuşdur. 16 iyul 2020-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziridir. – 214, 215, 216, 308.

101. Xankəndi – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Sahəsi 29,12 km², əhalisi 55 min nəfərdir. 1991-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatlarından sonra 29 sentyabr 2023-cü ildə Azərbaycan polisi şəhərə nəzarəti bərpa etmişdir. 15 oktyabr 2023-cü ildə Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Xankəndi şəhərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağını qaldırmışdır. Zəfər Günü münasibətilə erməni separatçılarından birdəfəlik azad olunmuş Xankəndidə Qələbə paradı keçirilmişdir. – 226, 237, 243.

102. Çin, Ç i n X a l q R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi və Şərqi Asiyada dövlət. Sahəsi 9,6 milyon km², əhalisi 1,4 milyard nəfərdir. İnzibati cəhətdən 22 əyalətə (Tayvansız), 5 muxtar rayona və mərkəz tabeliyində olan 3 şəhərə (Pekin, Şanxay, Tyantszin) bölünür. Ali dövlət hakimiyyəti orqanı Ümumçin Xalq Nümayəndələri Məclisidir. Dövlət başçısı Çin Xalq Respublikasının Sədridir. Paytaxtı Pekin şəhəridir. – 240.

103. Moldova, Moldova Respublikası – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 33,8 min km², əhalisi 2,6 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Kişineu şəhəridir. – 247, 248.

104. Maya Sandu (d.1972) – Moldovanın siyasi və dövlət xadimi. 2012–2015-ci illərdə Moldovanın Təhsil naziri, 2014–2019-cu illərdə Moldova Parla-

mentinin üzvü, 2019–2020-ci illərdə isə Baş Naziri olmuşdur. 2020-ci ildən Moldova Respublikasının Prezidentidir. – 247, 248.

105. Volodimir Zelenski (d.1978) – Ukraynanın siyasi və dövlət xadimi. 2019-cu ildən Ukrayna Prezidentidir. – 249.

106. Naxçıvan Muxtar Respublikası (1920–23-cü illərdə Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası, 1923–24-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Diyarı, 1924–90-cı illərdə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası, 1990-cı ildən isə Naxçıvan Muxtar Respublikası) – Azərbaycan Respublikasının tərkibində muxtar dövlət. Sahəsi 5,5 min km², əhalisi 440 min nəfərdir. Hazırda 7 inzibati rayonu (Babək, Culfa, Ordubad, Sədarək, Şahbuz, Şərur, Kəngərli), 4 şəhəri (Naxçıvan, Ordubad, Culfa, Şərur), 9 qəsəbəsi, 160 kəndi vardır. – 251.

107. Belarus, B e l a r u s R e s p u b l i k a s ı – Avropada dövlət. Sahəsi 207,6 min km², əhalisi 9,2 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 6 vilayətə, 117 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Minsk şəhəridir. – 263.

108. Aleksandr Lukaşenko (d.1954) – Belarusun siyasi və dövlət xadimi. 1994-cü ildən Belarus Respublikasının Prezidentidir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 263.

109. Sadır Japarov (d.1968) – qırğız siyasətçisi və dövlət xadimi. 2021-ci ildən Qırğız Respublikasının Prezidentidir. – 268.

110. Aleksandr Vuçiç (d.1970) – Serbiyanın dövlət və siyasi xadimi. 2017-ci ildən Serbiya Respublikasının Prezidentidir. – 272.

111. Kəlbəcər – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Kəlbəcər şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 3050 km², əhalisi 93 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyanata əsasən, 15 noyabr tarixində təhvil verilməsi qərarlaşdırılan Kəlbəcər rayonu 25 noyabrda Azərbaycana təhvil verildi. Məğlubiyyətlə barışa bilməyən ermənilər bölgədə Azərbaycana qarşı ekoloji terror fəaliyyəti həyata keçirmişlər. İşğaldan azad edildikdən sonra Kəlbəcər yenidən qurulur. – 274, 276–287, 290, 291, 293.

112. «AzərEnerji» – dövlət şirkəti. Elektrik sistemləri avadanlıqlarının texniki istismarı, elektrik enerjisinin ötürülməsi, bölüşdürülməsi, generasiya güclərinin və şəbəkələrinin planlaşdırılması və inkişaf məsələlərini həll edir. – 274, 275, 276, 287, 288.

113. SOCAR, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) – Azərbaycan

Respublikası ərazisində neft sərvətlərindən istifadəni vahid siyasət əsasında həyata keçirən, neft sənayesi-nin idarəetmə strukturunu təkmilləşdirən, yanacaq-enerji kompleksinin inkişafını təmin edən şirkət. Respublikanın bütün ərazisində (quru və dənizdə) neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənilməsi, emalı və nəqli, həmçinin onlardan alınan məhsulların daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olur. 1992-ci ildə «Azərneft» Dövlət Konserninin və «Azərneft-kimya» İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır. ARDNŞ Azərbaycan Respublikasının təmsilçisi kimi, dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə «Hasılatın Pay Bölgüsü» Sazişi üzrə 30-a qədər neft müqaviləsi imzalamışdır.

ARDNŞ 2008-ci ildən mühasibat hesablarının beynəlxalq standartlarına keçmişdir. – 299, 307, 308.

114. Sercio Mattarella (d.1941) – İtaliyanın siyasi və dövlət xadimi. 2015-ci ildən İtaliya Respublikasının Prezidentidir.

Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 300, 301, 302, 304, 311, 312.

115. Azərbaycan Diplomatik Akademiyası (ADA University) – beynəlxalq münasibətlər və diplomatiya, biznes administrasiyası, enerjinin idarə edilməsi və ətraf mühit kimi sahələr üzrə mütəxəssis hazırlayır. 2006-cı ildə təsis edilmişdir. ADA-nın fəaliyyəti bakalavr, magistr, xarici siyasət proqramı, doktorantlara dəstək proqramı – doktoranturada

təhsil alan gənc alimlərə elmi işləri üçün qrantlar ayırmaqdır. Dərslər ingilis dilində aparılır. ADA-da dünyanın 16 aparıcı institutundan cəlb edilmiş professor-müəllim heyəti çalışır. – 301, 306.

116. Ciorcia Meloni (d.1977) – İtaliyanın dövlət və siyasi xadimi. 22 oktyabr 2022-ci ildən İtaliyanın Baş Naziridir. – 305–308.

Şəxsi adlar göstəricisi

Ağalarov Emin	– 253
Ağayev Mirşahin	– 101
Amherd Viola	– 29, 130
Aripov Abdulla	– 197
Armitəyc Mayls Robert	– 137, 138
Ayomide Con	– 106
Ayrım Şamil	– 264, 265
Azhar Hamza	– 112
Azin Daniel Noboa	– 158
Babayev Muxtar	– 181
Babayev Sahil	– 181, 216
Balayeva Nailə	– 96
Bayramov Ceyhun	– 214, 215, 216, 308
Bektenov Oljas	– 149, 157
Berdiyev İsmayıl	– 148
Blinken Entoni	– 43
Boqustovs Ansis	– 93
Bülbüloğlu Polad	– 209, 222
Cabbarov Mikayıl	– 180, 216
Cəlilov Afiyəddin	– 136
Curayev Rustam	– 215
Curiç Marko	– 272
Dankvert Sergey	– 181

Deskalzi Klaudio	– 299, 308, 309
Dmitriyev Kirill	– 180
Əhmədov Vüqar	– 290
Ələsgərov Valeh	– 103
Əliyev Heydər	– 55, 147, 174, 178, 187, 191, 194, 198, 204, 205, 207, 209, 210, 217, 219, 220, 223, 229, 231, 232, 233, 238, 239, 241, 242
Əliyev Natiq	– 103
Əliyeva Leyla	– 198, 199, 200, 245, 253, 271
Əliyeva Mehriban	– 125, 131, 134, 197–201, 245, 246, 253, 271, 274, 277, 279, 281, 283, 284, 291, 293, 298, 310
Ərdoğan Bilal	– 260
Ərdoğan Rəcəb Tayyib	– 22, 75, 116, 117, 169, 260, 264, 294
Əs-Sisi Əbdülfəttah	– 45
Əzizov Eldar	– 24, 132
Fiala Petr	– 38, 39
Fon Şirak Paulo Liebl	– 79
Friden Lük	– 27
Fridrix Holqer	– 57
Fu Çonq Nquyen	– 121
Hacıbəyli Üzeyir	– 135, 136
Hacıyev Bəşir	– 280

Hacıyev Hikmət	– 88
Heydərov Hidayət	– 131, 167, 168
İstham Rebekka	– 47, 50
İvankov Mixail	– 181
Japarov Sadır	– 268
Keyn Frans	– 48, 62
Kərimli Adil	– 214, 277
Korbin Karlayl	– 66
Kotsoyev Zelim	– 134, 168
Kudratov Laziz	– 216
Qaffar Tarek Abdel	– 110
Qasperoni Milena	– 270
Qonçaruk Mariana	– 90
Quliyev Hüseyn	– 215
Quluzadə Ramin	– 284
Qureviç Roman	– 108
Qusman Mixail	– 53, 55, 118
Lam To	– 121, 261
Lukaşenko Aleksandr	– 263
Lula da Silva Luiz İnasio	– 159
Mattarella Sercio	– 300, 301, 302, 304, 311, 312
Mehdiyev Ülvi	– 215
Meloni Ciorcia	– 305–308
Məmmədli Elnur	– 167
Məmmədov Saleh	– 278
Milatoviç Yakov	– 17
Mirzə Uluqbəy	– 154, 210, 227

Mirziyoyev Şavkat	– 124, 152, 198, 201–204, 210, 213, 217, 224–226, 229, 233, 234, 238, 239, 241, 244, 245, 246, 257
Mirziyoyeva Saida	– 245
Mirziyoyeva Ziroatxon	– 201, 245, 246
Mohiuddin Qasim	– 142, 143
Morqan Cordan	– 88
Moros Nikolas Maduro	– 129
Muizzu Məhəmməd	– 123
Muraşko Mixail	– 182
Musayev Bexzod	– 216
Musayev Teymur	– 182
Nağıyev Fuad	– 213, 214
Naqvi Mohsin	– 16
Nauseda Gitanas	– 35
Nazarbayev Nursultan	– 149, 157
Nazarbekov Ozodbek	– 214
Nemətli Azər	– 135
Nqesso Sassu	– 160
Orban Viktor	– 30
Özkır Yusuf	– 115
Pelleqrini Peter	– 259
Popova Anna	– 181
Putin Vladimir	– 55, 145, 171–174, 177, 178, 180, 183, 187, 193, 194, 196, 251
Razakov Müzəffər	– 239

Reşotnikov Maksim	– 181
Rəhmon Emoməli	– 153
Rossi Alessandro	– 270
Rövşən Nəcəf	– 308, 309
Rzayev Baba	– 274
Saidov Baxtiyor	– 216
Salixova Durdona	– 99
Sandu Maya	– 247, 248
Soltanov Elnur	– 49
Some Vinta	– 139, 141
Starmer Kir	– 26
Stubb Aleksandr	– 36, 37
Şadiyev Umid	– 214
Şaripov Konqratbay	– 214
Şevçenko Maksim	– 68, 69
Şərif Şahbaz	– 5, 7, 9, 13, 113, 143
Şmid Helqa Mariya	– 18, 19
Şolts Olaf	– 42, 78
Şoyqu Sergey	– 145, 146, 147
Tağıyev Hacı Zeynalabdin	– 195
Taşkulov Akbar	– 215
Tatar Ersin	– 116, 296
Tezen Saynur	– 74
Təhməzli Qoşqar	– 181
Tokayev Kasım-Jomart	– 149, 153
Topçibaşev Nəriman	– 125
Trump Donald	– 21, 53, 85, 88
Traore İbrahim	– 140

Umarova Xilola	– 214
Vasadze Gela	– 59
Verjbitski Fyodor	– 195
Vidodo Coko	– 162
Vuçiç Aleksandr	– 272
Yunus Ramis	– 84
Yusifzadə Xoşbəxt	– 101
Zakirov Fərrux	– 209, 222
Zeqarra Ersilia Boluarte	– 127
Zelenski Volodimir	– 249
Zərdari Asif Əli	– 14, 16, 143

Coğrafi adlar göstəricisi

Abşeron	– 186
Afrika	– 106, 107, 141
Ağdam	– 73, 154
Almaniya	– 42, 44, 285
Asiya	– 115, 149, 153, 154, 155, 156, 212, 226, 242
Astana	– 23, 149, 150, 151, 152, 153, 157
Avropa	– 32, 33, 34, 36, 43, 82, 83, 86, 96, 97, 98, 115, 166, 168, 273, 311, 316, 317, 318
Avstraliya	– 137, 138
Avstriya	– 97
Amerika Birləşmiş Ştatları	– 21, 43, 51, 52, 54, 80, 84, 85, 87, 88, 312
Belarus	– 263
Berlin	– 42
Beyləqan	– 216
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	– 62, 63, 66, 111
Bolqarıstan	– 33
Bolonya	– 313
Böyük Britaniya	– 26, 35, 64, 78, 79
Braziliya	– 66, 111, 159
Brüssel	– 87
Burkina Faso	– 139, 141

Cəbrayıl	– 95
Cəmmu	– 10, 144
Cizak	– 216
Çex Respublikası	– 38, 39
Çernobbio	– 311, 312
Çin	– 240
Daşkənd	– 197, 198, 199, 201, 203, 204, 211, 213, 216, 224, 229, 232, 234, 238, 245, 246
Dubay	– 62
Düşənbə	– 154
Efiopiya	– 107
Ekvador	– 158
Əfqanıstan	– 54, 85, 86, 242
Fələstin	– 89
Fərqanə	– 231
Finlandiya	– 36, 37
Fransa	– 66, 67, 68, 77, 140, 167, 266
Füzuli	– 50, 73, 154, 206, 210, 244
Gəncə	– 110
Gürcüstan	– 33, 34, 61, 62, 70, 83, 99
Xankəndi	– 226, 237, 243
Xivə	– 211
Xocalı	– 72, 92
İmişli	– 243
İndoneziya	– 162, 163
İraq	– 54

İran	– 98, 99
İrəvan	– 277
İrpen	– 90
İslamabad	– 5, 8, 9, 11, 13, 14, 16, 113
İsrail	– 89, 107, 108, 118
İstanbul	– 74
İstisu	– 278, 279, 280, 290
İsveçrə	– 29, 130
İtaliya	– 33, 80, 99, 298–302, 304–308, 310–313
Kəlbəcər	– 274, 276–287, 290, 291, 293
Kəraçi	– 9
Kəşmir	– 7, 10, 144
Konqo	– 160, 161
Koreya	– 54, 90
Qafqaz	– 49, 59, 61, 62, 69, 70, 87, 146, 175, 185, 192, 226, 251, 265, 273, 287, 303, 314, 315
Qarabağ	– 7, 43, 49, 58, 61, 72, 73, 74, 76, 77, 84, 92, 96, 115, 118, 126, 154, 304
Qazaxıstan	– 83, 98, 149, 154, 155, 156, 157
Qəzza	– 89
Qırğızıstan	– 154, 155, 156, 240, 268, 269
Qlazqo	– 64
Quba	– 216, 222

Qüds	– 89
Laçın	– 95, 286
Lahor	– 9
Litva	– 35
Liviya	– 54
London	– 79, 89
Los-Anceles	– 167
Luiss	– 313
Lüksemburq	– 27
Macarıstan	– 30, 33
Malayziya	– 252
Maldiv	– 123
Mərakeş	– 128
Milan	– 310, 313
Misir	– 45, 46, 66, 110, 111
Moldova	– 247, 248
Monteneqro	– 17
Moskva	– 56, 147, 174, 183, 184, 190, 195
Naxçıvan Muxtar Respublikası	– 251
Naxçıvan	– 95
Nigeriya	– 106
Oksford	– 26, 27, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 78, 79
Özbəkistan	– 83, 98, 99, 124, 152, 154, 155, 156, 197–199, 201–205, 207–221, 223– 227, 229, 230, 232–235, 237, 238, 240, 242–246, 257, 258

Pakistan	– 5, 7–10, 12–14, 16, 112–114, 142–144
Paris	– 74, 131, 164, 167, 168
Pensilvaniya	– 21
Peru	– 127
Roma	– 298, 299, 300
Ruminiya	– 33, 81, 83
Rusiya	– 55, 69–72, 90, 96–99, 102, 115, 145–148, 171, 172, 173, 175, 177, 180–183, 186–196, 251, 317, 318
Sankt-Peterburq	– 55, 190
San-Marino	– 270
Serbiya	– 33, 272, 273
Səmərqənd	– 211, 232, 234
Slovakiya	– 33, 97, 259
Sloveniya	– 33
Suriya	– 54
Şamaxı	– 110
Şəhrisəbz	– 216
Şimali Kipr Türk Respublikası	– 116, 117, 265, 267, 296, 297
Şuşa	– 30, 47, 48, 53, 62, 68, 74, 84, 88, 106, 108, 113, 115, 118, 120, 124, 206, 296
Tacikistan	– 153, 154, 156
Toğanalı	– 278, 279
Turin	– 313
Türkiyə	– 7, 10, 22, 23, 33, 34, 74,

	83, 85, 99, 118, 169, 170, 260, 264, 294, 295
Türkmənistan	– 98
Ukrayna	– 90, 91, 94, 96, 97, 98, 102, 175, 249, 250, 306, 317, 318, 319
Vaşinqton	– 43, 79
Venesuela Bolivar Respublikası	– 129
Vyetnam	– 54, 121, 261, 262
Yeni Kaledoniya	– 67
Yevlax	– 243
Yunanistan	– 33
Zəngəzur	– 71

MÜNDƏRİCAT

PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ MƏHƏMMƏD ŞAHBAZ ŞƏRİF İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR

11 iyul 2024-cü il..... 5

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİ- DENTİNİN ŞƏRƏFİNƏ VERİLMİŞ RƏSMİ NAHARDA İŞTİRAK

11 iyul 2024-cü il..... 13

PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ASİF ƏLİ ZƏRDARİ İLƏ GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

12 iyul 2024-cü il..... 14

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİ- DENTİNİN ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ DÖVLƏT ZİYAFƏTİNDƏ İŞTİRAK

12 iyul 2024-cü il..... 16

MONTENEQRO PREZİDENTİ ZATİ- ALİLƏRİ CƏNAB YAKOV MİLATOVIÇ

13 iyul 2024-cü il..... 17

**ATƏT-in BAŞ KATİBİ HELQA MARIYA ŞMİD
İLƏ GÖRÜŞ**

13 iyul 2024-cü il..... 18

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

14 iyul 2024-cü il..... 21

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANA**

15 iyul 2024-cü il..... 22

**BAKININ NƏRİMANOV RAYONUNDA
ƏSASLI ŞƏKİLDƏ YENİDƏN QURULMUŞ
NƏRİMANOV PARKININ AÇILIŞI
MƏRASİMİ**

15 iyul 2024-cü il..... 24

**BÖYÜK BRİTANİYA VƏ ŞİMALİ İRLANDİYA
BİRLƏŞMİŞ KRALLIĞINA İŞGÜZAR SƏFƏR**

18 iyul 2024-cü il..... 26

**LÜKSEMBURQ BÖYÜK HERSOQLUĞUNUN
BAŞ NAZİRİ LÜK FRİDEN İLƏ GÖRÜŞ**

18 iyul 2024-cü il..... 27

**İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ PREZİ-
DENTİ VİOLA AMHERD İLƏ SÖHBƏT**

18 iyul 2024-cü il..... 29

**MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR
ORBAN İLƏ SÖHBƏT**

18 iyul 2024-cü il..... 30

**«AVROPA SİYASİ BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISININ AÇILIŞ PLENAR
SESSİYASINDA İŞTİRAK**

18 iyul 2024-cü il..... 31

**«AVROPA SİYASİ BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ «ENERJİ
VƏ BAĞLANTI» MÖVZUSUNDA KEÇİRİLMİŞ
DƏYİRMİ MASADA İŞTİRAK**

18 iyul 2024-cü il..... 32

**LİTVA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
GİTANAS NAUSEDA İLƏ GÖRÜŞ**

18 iyul 2024-cü il..... 35

**FİNLANDİYA RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ALEKSANDR STUBB İLƏ GÖRÜŞ**

18 iyul 2024-cü il..... 36

**ÇEX RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ
PETR FİALA İLƏ GÖRÜŞ**

18 iyul 2024-cü il..... 38

**«AVROPA SİYASİ BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISININ BAĞLANIŞ PLENAR
SESSİYASINDA İŞTİRAK**

18 iyul 2024-cü il..... 40

**«AVROPA SİYASİ BİRLİYİ» 4-cü ZİRVƏ
TOPLANTISI İŞTİRAKÇILARININ
ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ RƏSMİ
ZİYAFƏTDƏ İŞTİRAK**

18 iyul 2024-cü il..... 41

**ALMANİYA FEDERATİV RESPUBLİKASI-
NIN KANSLERİ OLAF ŞOLTS İLƏ GÖRÜŞ**

18 iyul 2024-cü il..... 42

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
ƏBDÜLFƏTTAH ƏS-SİSİYƏ**

20 iyul 2024-cü il..... 45

**«YALAN MƏLUMATLARIN İFŞASI:
DEZİNFÖRMASIYAYA QARŞI MÜBARİZƏ»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLMİŞ 2-ci ŞUŞA
QLOBAL FORUMUNDA İŞTİRAK**

20 iyul 2024-cü il..... 47

**VYETNAM SOSIALİST RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
TO LAMA**

21 iyul 2024-cü il..... 121

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL MEDİA
HESABLARINDAN**

22 iyul 2024-cü il..... 122

**MALDİV RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB MƏHƏMMƏD
MUİZZUYA**

23 iyul 2024-cü il..... 123

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

24 iyul 2024-cü il..... 124

**ZƏFƏR PARKINDA APARILAN TİKİNTİ
İŞLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ**

24 iyul 2024-cü il..... 125

**PERU RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
XANIM DİNA ERSİLİA BOLUARTE
ZEQARRAYA**

25 iyul 2024-cü il..... 127

**MƏRAKƏŞ KRALI ƏLAHƏZRƏT
VI MƏHƏMMƏDƏ**

26 iyul 2024-cü il..... 128

**VENESUELA BOLİVAR RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
NİKOLAS MADURO MOROSA**

29 iyul 2024-cü il..... 129

**İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ PREZİ-
DENTİ XANIM VİOLA AMHERDƏ**

29 iyul 2024-cü il..... 130

**«PARİS 2024» XXXIII YAY OLİMPİYA
OYUNLARINDA PARLAQ QƏLƏBƏ
İLƏ OLİMPİYA ÇEMPİONU ADINI
QAZANMIŞ CÜDOÇU HİDAYƏT
HEYDƏROV İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

29 iyul 2024-cü il..... 131

**«GƏNCLİK» METRO STANSİYASININ
YANINDA YARADILAN YENİ PARKDA
İŞLƏRİN GEDİŞİ İLƏ TANIŞLIQ**

30 iyul 2024-cü il..... 132

**«PARİS 2024» XXXIII YAY OLİMPİYA
OYUNLARINDA PARLAQ QƏLƏBƏ
İLƏ OLİMPİYA ÇEMPİONU ADINI
QAZANMIŞ CÜDOÇU ZELİM KOTSOYEV
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

1 avqust 2024-cü il..... 134

**BAKININ XƏTAİ RAYONU ƏRAZİSİNDƏ
«CAVANŞİR» KÖRPÜSÜNÜN YERİNDƏ
İNŞA OLUNMUŞ ŞƏHƏR ƏHƏMİYYƏTLİ
YENİ AVTOMOBİL YOLUNUN AÇILIŞI
MƏRASİMİ**

5 avqust 2024-cü il..... 135

**AVSTRALIYA İTTİFAQININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ MAYLS ROBERT
ARMİTEYC İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2024-cü il..... 137

**BURKİNA FASONUN ÖLKƏMİZDƏ YENİ
TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ VİNTA SOME
İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2024-cü il 139

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
QASIM MOHİUDDİN İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2024-cü il 142

**RUSİYA FEDERASIYASI TƏHLÜKƏSİZLİK
ŞURASININ KATİBİ SERGEY ŞOYQU
İLƏ GÖRÜŞ**

6 avqust 2024-cü il 145

**İSMAYİL BERDİYEVİN DOĞMALARINA
VƏ YAXINLARINA**

7 avqust 2024-cü il 148

QAZAXISTAN RESPUBLİKASINA SƏFƏR

8 avqust 2024-cü il 149

**«VEÇER DRUJBI» ADLI QALA-KONSERTDƏ
İŞTİRAK**

8 avqust 2024-cü il 150

**DÖVLƏT BAŞÇILARININ QEYRİ-RƏSMİ
ŞAM YEMƏYİNDƏ İŞTİRAK**

8 avqust 2024-cü il 151

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEVƏ
«MƏRKƏZİ ASİYA DÖVLƏT BAŞÇILARININ
FƏXRİ NİŞANI»NIN TƏNTƏNƏLİ TƏQDİM
EDİLMƏSİ MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK

9 avqust 2024-cü il 152

MƏRKƏZİ ASİYA VƏ AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASI DÖVLƏT BAŞÇILARININ
BİRGƏ GÖRÜŞÜ

9 avqust 2024-cü il 153

EKVADOR RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB DANİEL
NOBOA AZİNƏ

10 avqust 2024-cü il 158

BRAZİLİYA FEDERATİV RESPUBLİKASI-
NIN PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
LUİZ İNASİO LULA DA SİLVAYA

10 avqust 2024-cü il 159

KONQO RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
DENİ SASSU NQESSOYA

12 avqust 2024-cü il 160

İNDONEZİYA RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB COKO
VİDODOYA

14 avqust 2024-cü il 162

XXXIII PARİS YAY OLİMPİYA
OYUNLARINDA MEDAL QAZANMIŞ
AZƏRBAYCAN İDMANÇILARI VƏ
ONLARIN MƏŞQÇİLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

14 avqust 2024-cü il..... 164

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFONLA
GÖRÜŞ

17 avqust 2024-cü il..... 169

RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİNİN AZƏRBAYCANA
DÖVLƏT SƏFƏRİ

18 avqust 2024-cü il..... 171

RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİNİN RƏSMİ QARŞILANMA
MƏRASİMİ

19 avqust 2024-cü il..... 172

RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN İLƏ MƏHDUD TƏRKİBDƏ
GÖRÜŞ

19 avqust 2024-cü il..... 173

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

19 avqust 2024-cü il..... 177

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İLƏ RUSİYA
FEDERASIYASI ARASINDA İMZALANMIŞ
SƏNƏDLƏRİN MÜBADİLƏSİ MƏRASİMİ**

19 avqust 2024-cü il..... 180

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

19 avqust 2024-cü il..... 183

BAKİ AĞ ŞƏHƏRDƏ GƏZİNTİ

19 avqust 2024-cü il..... 193

**MÜQƏDDƏS MÜRDAŞIYAN ZƏNƏNLƏR
KAFEDRALINI ZİYARƏT**

19 avqust 2024-cü il..... 194

**RUSİYA FEDERASIYASI PREZİDENTİNİN
ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL OLUNMUŞ DÖVLƏT
ZİYAFƏTİNDƏ İŞTİRAK**

19 avqust 2024-cü il..... 196

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASINA DÖVLƏT
SƏFƏRİ**

22 avqust 2024-cü il..... 197

**HEYDƏR ƏLİYEV MEYDANINDA ÜMUM-
MİLLİ LİDERİN BARELYEFİNİ ZİYARƏT**

22 avqust 2024-cü il..... 198

MÜSTƏQİLLİK ABİDƏSİNİ ZİYARƏT

22 avqust 2024-cü il.....199

«KUKSAROY» DÖVLƏT İQAMƏTGAHINDA RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

23 avqust 2024-cü il.....201

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV İLƏ MƏHDUD TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

23 avqust 2024-cü il.....203

AZƏRBAYCAN–ÖZBƏKİSTAN ALİ DÖVLƏTLƏRARASI ŞURANIN 1-ci İCLASINDA İŞTİRAK

23 avqust 2024-cü il.....204

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

23 avqust 2024-cü il.....213

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR

23 avqust 2024-cü il.....217

AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏKİSTANIN İŞGÜZAR DAİRƏLƏRİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

23 avqust 2024-cü il.....229

**AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏKİSTAN İNCƏ-
SƏNƏT USTALARININ BİRGƏ QALA-
KONSERTİ**

23 avqust 2024-cü il..... 245

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDEN-
TİNİN VƏ XANIMININ ŞƏRƏFİNƏ TƏŞKİL
OLUNMUŞ DÖVLƏT ZİYAFƏTİNDƏ
İŞTİRAK**

23 avqust 2024-cü il..... 246

**MOLDOVA RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ XANIM MAYA SANDUYA**

24 avqust 2024-cü il..... 247

**UKRAYNA PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB VOLODİMİR ZELENSKİYƏ**

25 avqust 2024-cü il..... 249

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

28 avqust 2024-cü il..... 251

**MALAYZİYA KRALI ƏLAHƏZRƏT
SULTAN İBRAHİMƏ**

28 avqust 2024-cü il..... 252

**«SEA BREEZE» İSTİRAHƏT MƏRKƏZİNİN
ƏRAZİSİNDƏ YARADILMIŞ «LANDAU**

**SCHOOL» TƏHSİL KOMPLEKSİNİN
MƏKTƏBİNİN VƏ «THE GRAND» APART-
HOTELİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ**

28 avqust 2024-cü il..... 253

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
ŞAVKAT MİRZİYOYEVƏ**

29 avqust 2024-cü il..... 257

**SLOVAKİYA RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
PETER PELLEQRİNİYƏ**

29 avqust 2024-cü il..... 258

**DÜNYA ETNOİDMAN KONFEDERASI-
YASININ SƏDRİ BİLAL ƏRDOĞAN
İLƏ GÖRÜŞ**

29 avqust 2024-cü il..... 260

**VYETNAM SOSİALİST RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
TO LAMA**

30 avqust 2024-cü il..... 261

**BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ALEKSANDR LUKAŞENKO
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

30 avqust 2024-cü il..... 263

**AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ PARLAMENT-
LƏRARASI DOSTLUQ QRUPUNUN
RƏHBƏRİ ŞAMİL AYRIMIN BAŞÇILIQ
ETDİYİ TÜRKİYƏ BÖYÜK MİLLƏT
MƏCLİSİNİN ÜZVLƏRİNDƏN İBARƏT
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

30 avqust 2024-cü il..... 264

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB SADIR JAPAROVA**

31 avqust 2024-cü il..... 268

**SAN-MARİNO RESPUBLİKASININ
REGENT-KAPİTANLARI ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ALESSANDRO ROSSİ VƏ XANIM
MİLENA QASPERONİYƏ**

31 avqust 2024-cü il..... 270

**7 SAYLI SƏBAİL SEÇKİ DAİRƏSİNDƏ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ
MƏCLİSİNƏ NÖVBƏDƏNKƏNAR
SEÇKİLƏRƏ SƏSVERMƏDƏ İŞTİRAK**

1 sentyabr 2024-cü il..... 271

**SERBİYA RESPUBLİKASININ XARİCİ İŞLƏR
NAZİRİ MARKO CURİÇ İLƏ GÖRÜŞ**

1 sentyabr 2024-cü il..... 272

KƏLBƏCƏR RAYONUNA SƏFƏR

2 sentyabr 2024-cü il..... 274

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

2 sentyabr 2024-cü il..... 294

**ŞİMALİ KİPR TÜRK RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ERSİN TATAR İLƏ TELEFONLA
GÖRÜŞ**

2 sentyabr 2024-cü il..... 296

**İTALİYA RESPUBLİKASINA İŞGÜZAR
SƏFƏR**

4 sentyabr 2024-cü il..... 298

**«ENİ S.P.A.» ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI
DİREKTORU KLAUDİO DESKALZİ
İLƏ GÖRÜŞ**

5 sentyabr 2024-cü il..... 299

**İTALİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
SERCIÒ MATTARELLA İLƏ BİRGƏ İŞÇİ
NAHAR**

5 sentyabr 2024-cü il..... 300

**İTALİYA RESPUBLİKASI NAZİRLƏR
ŞURASININ SƏDRİ CİORCİA MELONİ
İLƏ GÖRÜŞ**

5 sentyabr 2024-cü il..... 305

**AZƏRBAYCAN İLƏ İTALİYA ARASINDA
İMZALANMIŞ SƏNƏDLƏRİN MÜBADİLƏSİ
MƏRASİMİ**

5 sentyabr 2024-cü il.....308

İTALİYANIN MİLAN ŞƏHƏRİNƏ SƏFƏR

5 sentyabr 2024-cü il.....310

**«DÜNYA, AVROPA VƏ İTALİYA HAQQINDA
BİLGİLƏR» MÖVZUSUNA HƏSR OLUNMUŞ
BEYNƏLXALQ ÇERNOBBİO FORUMUNDA
«YENİ GEOSİYASİ ŞƏRAİTDƏ AZƏRBAYCANIN
ROLU» ADLI SESSİYADA İŞTİRAK**

6 sentyabr 2024-cü il.....311

QEYDLƏR 321

Şəxsi adlar göstəricisi.....363

Coğrafi adlar göstəricisi369

Texniki redaktor

Zoya Nəcəfova

Yığım üzrə operator

İlhamə Kərimova

Kompüter tərtibatı

Məhəbbət Orucov

Cildin hazırlanmasında AZƏRTAC-ın materiallarından istifadə olunmuşdur.

«Tayms» qarnitur. Formatı 84×108 1/32. Ofset kağızı № 1
Şərti çap vərəqi 24,5. Uçot nəşr vərəqi 25,0. Tirajı 5000
Müqavilə qiyməti ilə.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı
Bakı, Mehdi Hüseyn küç., 55, dalan 2, ev 3.

«Şərq-Qərb» mətbəəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi 17.